

แผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมือง พ.ศ. 2561 - 2580

โครงการศึกษาบริบทองค์กร
เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง

ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำนำ

แผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมือง (พ.ศ. 2561 - 2580) เป็นแผนระยะยาวที่นำเสนอเป็นยุทธศาสตร์ของกรมโยธาธิการและผังเมือง ตามโครงการศึกษาบริบทองค์กรเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง โดยได้เสนอทิศทางการดำเนินงานที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2560 - 2564 และแนวโน้มที่สำคัญของโลกในปัจจุบัน (Megatrends)

ในการจัดทำยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง พ.ศ. 2561 - 2580 ได้มีการวิเคราะห์ แนวโน้มที่สำคัญของโลก (Megatrends) สภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (SWOT Analysis) พร้อมทั้งการวิเคราะห์สถานการณ์ภายในกรมโยธาธิการและผังเมืองตามหลัก 4M คือ การบริหาร (Management) บุคลากร (Man) เครื่องมือ (Machine) และงบประมาณ (Money) เพื่อนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ รวมทั้งมีการกำหนดเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด กลยุทธ์ หน่วยงานที่รับผิดชอบ และความเชื่อมโยงกับแผนนโยบายประเทศในระดับต่างๆ ทั้งนี้ เมื่อได้มีการประกาศยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2561 และรัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2560 กำหนดให้มีการแบ่งแผนออกเป็นสามระดับ โดยกำหนดแผนยุทธศาสตร์ของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งเป็นแผนระดับ 3 ให้ชื่อว่า แผนปฏิบัติการ ดังนั้นยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมืองจึงได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น แผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมือง ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ให้เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีที่กำหนดไว้

แผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมือง (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้สรุปแนวทางการดำเนินงานของกรมโยธาธิการและผังเมืองในระยะ 20 ปี ซึ่งแผนระดับองค์กรในระยะยาวนี้จะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานตามนโยบายรัฐบาล และความเปลี่ยนแปลงในอนาคตเพื่อให้กรมโยธาธิการและผังเมือง สามารถดำเนินการตามแผนและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม

คณะผู้จัดทำ

บทสรุปผู้บริหาร

แผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมือง พ.ศ. 2561 - 2580 จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแผนงานระยะยาวของกรมโยธาธิการและผังเมือง เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวโน้มที่สำคัญของโลก และนโยบายที่สำคัญในระดับประเทศ คือ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เป็นต้น โดยผ่านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กรตามหลักการการวิเคราะห์ต่างๆ ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกด้วยหลักการ PESTEL การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในด้วยหลักการ 4M การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคามด้วยหลักการ SWOT Analysis และการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยหลักการ Stakeholders Analysis เป็นต้น

จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กรดังกล่าว ประกอบกับการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่มใน 4 ภูมิภาค และการประชุมรับฟังความคิดเห็นตามกระบวนการวิจัยของโครงการ คณะที่ปรึกษาได้นำเสนอผลเป็นแผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมือง พ.ศ. 2561 - 2580 ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญของแผนปฏิบัติการ ได้ดังนี้

วิสัยทัศน์ที่คณะที่ปรึกษานำเสนอ “กรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นองค์กรหลักด้านการพัฒนาเชิงกายภาพของประเทศและรักษาสีทิวทัศน์สาธารณะด้านการใช้สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น” ทั้งนี้ เป็นร่างวิสัยทัศน์ที่คณะที่ปรึกษานำเสนอตามผลที่ได้จากกระบวนการวิจัย โดยผู้บริหารสามารถนำไปประกอบการพิจารณาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กรใหม่ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องต่อสถานการณ์ในอนาคตข้างหน้าต่อไป

พันธกิจที่คณะที่ปรึกษานำเสนอ ได้แก่ 1. งานผังเมือง 2. งานควบคุมอาคาร 3. งานพัฒนาเมืองและป้องกันพื้นที่ 4. งานบริการด้านช่างที่เกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ ประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ และแผนงานในแต่ละกลยุทธ์ ดังนี้

1. ด้านการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ

- 1.1 แผนงานเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ
- 1.2 แผนงานพัฒนาและแก้ไขจังหวัดชายแดนภาคใต้
- 1.3 แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อป้องกันอาณาเขตและรักษาดินแดน

2. ด้านการควบคุมและส่งเสริมการพัฒนาอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

- 2.1 แผนงานเสริมสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
- 2.2 แผนงานจัดการผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศและภัยพิบัติ

3. ด้านการสนับสนุนการพัฒนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

- 3.1 แผนงานจัดทำผังประเทศเพื่อการพัฒนาประเทศในเชิงกายภาพให้สอดคล้องกับแผนงาน

เชิงนโยบาย (National Physical Development Plan)

- 3.2 แผนงานเพิ่มศักยภาพของเมืองโดยการพัฒนาเมือง
- 3.3 แผนงานพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

-
- 3.4 แผนงานเสริมสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ
 4. ด้านการรองรับความเป็นอยู่ที่เหมาะสมในสังคมอย่างเท่าเทียม
 - 4.1 แผนงานสนับสนุนพัฒนาเมืองสำหรับทุกคน (City for All)
 - 4.2 แผนงานส่งเสริมและกำหนดแนวทางการโอนสิทธิการพัฒนาพื้นที่ (Transfer of Development Rights: TDR)
 5. ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการดำเนินการ
 - 5.1 แผนงานส่งเสริมประสิทธิภาพการพัฒนาเมืองด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ
 - 5.2 แผนงานสนับสนุนเครื่องมือทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการออกแบบวิศวกรรมและสถาปัตยกรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพ
 6. ด้านการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวภายในและบูรณาการกับหน่วยงานราชการอื่น
 - 6.1 แผนงานพัฒนาบุคลากรภายในกรมโยธาธิการและผังเมือง
 - 6.2 แผนงานการทูตระหว่างหน่วยงาน (DPT Ambassador)
 - 6.3 แผนงานการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่องค์ความรู้ (DPT KM Contribution)
 - 6.4 แผนงานส่งเสริมเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการและการเข้าถึงจากประชาชน (DPT - Access)

คณะที่ปรึกษาได้จัดทำแผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมืองในระยะ 20 ปี โดยแบ่งระยะเวลาในการดำเนินการตามแผนออกเป็น 4 ช่วง ช่วงละ 5 ปี และประมาณการงบประมาณของโครงการในแต่ละช่วงโดยประเมินจากสัดส่วนงบประมาณของแผนงานเดิม อัตราเงินเฟ้อ สัดส่วนงบประมาณจากการเริ่มต้นโครงการใหม่ โดยเทียบเคียงจากงบประมาณของโครงการที่เป็นกรณีศึกษา รวมถึงงบประมาณสำหรับการดำเนินการโครงการอย่างต่อเนื่องหรือปรับลดงบประมาณ สำหรับโครงการที่ใกล้สิ้นสุดลง ทั้งนี้เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น เนื่องจากในการวิเคราะห์งบประมาณในรายละเอียด จะต้องอาศัยข้อมูลที่จำเป็นมากกว่าลักษณะของขอบเขตงานที่กำหนดไว้ในการศึกษาของโครงการ

แผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมือง พ.ศ. 2561 - 2580 จึงเป็นแนวทางที่สรุปทิศทางการดำเนินงานของกรมโยธาธิการในระยะ 20 ปี ให้สอดคล้องต่อสภาพการณ์ในอนาคต เพื่อให้กรมโยธาธิการและผังเมือง พิจารณาคัดเลือก แผนงาน โครงการที่คณะที่ปรึกษาได้นำเสนอ เพื่อนำไปดำเนินการอย่างเหมาะสมต่อไป

สารบัญ

บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 หลักการและเหตุผล.....	1
1.2 ขั้นตอนการศึกษาบริบทองค์กรและการจัดทำแผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมือง.....	2
1.3 แผนการดำเนินงาน.....	3
1.4 กระบวนการดำเนินการ	4
1.4.1 การศึกษา ทบทวนข้อมูล ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
1.4.2 การวิเคราะห์กรณีศึกษาจากต่างประเทศ.....	8
1.4.3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร (SWOT Analysis)	8
บทที่ 2 การศึกษา วิเคราะห์บริบทองค์กร.....	10
2.1 บริบทในระดับนานาชาติ.....	10
2.1.1 แนวโน้มที่สำคัญของโลก (Megatrends).....	10
2.1.2 บทสรุปของการวิเคราะห์ Megatrends	30
2.2 บริบทในระดับประเทศ.....	32
2.2.1 ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580).....	32
2.2.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ.....	35
2.2.3 แผนปฏิรูปประเทศ	40
2.2.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564).....	42
2.2.5 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2560 – 2564.....	44
2.2.6 ยุทธศาสตร์การพัฒนากองทัพไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579).....	46
2.3 บริบทในระดับภายในองค์กร	48
2.3.1 ประวัติความเป็นมาของกรมโยธาธิการและผังเมือง.....	48
2.3.2 อำนาจหน้าที่ของกรมโยธาธิการและผังเมืองและส่วนราชการ.....	48
2.3.3 กฎหมายในความรับผิดชอบของกรมโยธาธิการและผังเมือง	49
2.3.4 การแบ่งส่วนราชการภายในกรมโยธาธิการและผังเมือง และกรอบอัตรากำลัง	50
2.3.5 แผนปฏิบัติราชการระยะ 4 ปี	53
2.3.6 แผนปฏิบัติราชการประจำปี.....	63

2.3.7 บทวิเคราะห์บริบทภายในกรมโยธาธิการและผังเมือง	70
บทที่ 3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร.....	81
3.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก	81
3.1.1 ด้านการเมือง (Political: P)	82
3.1.2 ด้านเศรษฐกิจ (Economic: E)	83
3.1.3 ด้านสังคม (Social: S)	84
3.1.4 ด้านเทคโนโลยี (Technology: T)	85
3.1.5 ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment: E).....	86
3.1.6 ด้านกฎหมาย (Legal: L)	88
3.2 วิเคราะห์ปัจจัยภายใน (4M)	89
3.2.1 ด้านงบประมาณ (Money)	89
3.2.2 ด้านการจัดการ (Management)	90
3.2.3 ด้านบุคลากร (Man)	94
3.2.4 ด้านอุปกรณ์และเครื่องมือในการดำเนินการ (Machine).....	96
3.3 สรุปผลวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร SWOT Analysis	98
3.3.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก	98
3.3.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน	100
3.4 การวิเคราะห์ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders Analysis).....	102
3.5 การวิเคราะห์ความท้าทายขององค์กร	106
3.6 การวิเคราะห์ความเสี่ยงขององค์กร.....	106
3.7 การกำหนดกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix.....	107
บทที่ 4 สรุปผลการวิเคราะห์การจัดทำยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง และแนวทางปรับปรุงโครงสร้างองค์กร	109
4.1 การคาดการณ์อนาคตในอีก 20 ปีข้างหน้า	109
4.2 จากการคาดการณ์สู่การปรับวิสัยทัศน์.....	109
4.3 วิสัยทัศน์	110
4.3.1 แนวคิดการเปลี่ยนวิสัยทัศน์.....	114
4.4 พันธกิจ	118

4.5 กลยุทธ์.....	121
4.6 เป้าประสงค์	130
4.7 แนวคิดเรื่องความเชื่อมโยงจากวิสัยทัศน์สู่แผนปฏิบัติการ	131
4.8 แผนปฏิบัติการ (Action plan).....	132
4.9 ทิศทางการพัฒนาสู่เป้าหมายตามยุทธศาสตร์ (Roadmap)	164
บรรณานุกรม.....	169
ภาคผนวก.....	170
ภาคผนวก ก. เอกสารประกอบการประชุมรับฟังความคิดเห็น	170

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2557 ได้กำหนดหน้าที่และบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง ให้เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการกิจด้านการผังเมือง การพัฒนาเมือง การควบคุมอาคาร และการบริการด้านช่าง โดยดำเนินการสนับสนุนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำกับดูแลนโยบายที่เกี่ยวข้องกับภารกิจ ให้เกิดการพัฒนาเมือง และใช้ประโยชน์ที่ดินตามผังเมือง และออกแบบก่อสร้างอาคารให้ถูกต้องสอดคล้องตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้เกิดทิศทางการพัฒนาเมืองที่ชัดเจนตามแนวทางที่วางแผนไว้ อันจะนำไปสู่การสนับสนุนให้เกิดการเจริญเติบโตของเมืองอย่างยั่งยืน

ในปัจจุบัน มีปัจจัยภายนอกหลายด้าน ที่ส่งผลกระทบต่อทิศทางการพัฒนาเมือง ตามแนวทางของสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน ได้แก่

- 1) วิกฤติการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก ซึ่งกระตุ้นให้เกิดการให้ความสำคัญต่อแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและปัจจัยต่างๆ อย่างรอบด้าน
- 2) ภัยพิบัติตามธรรมชาติ ที่เกิดบ่อยครั้งมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ต้องมีการคำนึงถึงการเตรียมรับมือกับภัยพิบัติและการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันที่อาจเกิดขึ้น
- 3) สภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน ทั้งการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การให้ความสำคัญกับเสรีภาพและความเสมอภาคทางเพศ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และสังคมที่มีความหลากหลายของชาติพันธุ์
- 4) ความเจริญของเทคโนโลยีที่รุดหน้าอย่างรวดเร็วและก้าวกระโดด ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้นคนในสังคมอย่างมาก
- 5) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ที่ทำให้เกิดธุรกิจใหม่หลากหลายรูปแบบและทำให้อุตสาหกรรมรูปแบบเก่าค่อยๆ หายไป

เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่างๆ ข้างต้น ภาครัฐของประเทศต่างๆ ได้มีการวางแผนยุทธศาสตร์ของชาติและเมืองในระยะยาวขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ชัดเจนและตอบสนองเข้ากับสถานการณ์ตามยุคสมัย ไม่ว่าจะเป็นประเทศในทวีปอเมริกา ยุโรป เอเชีย หรือประเทศต่างๆ ในอาเซียน สำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) เพื่อประกาศเป็นพระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รวมทั้ง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ที่มุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งเพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคง มั่งคั่งและ ยั่งยืน

เพื่อให้การดำเนินงานของกรมโยธาธิการและผังเมือง สอดรับกับยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งเป็นแผนระยะยาวที่มีแนวทางที่ชัดเจน จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาบริบท ทั้งปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องและบริบทภายใน

องค์กร เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติราชการ และแผนปฏิบัติการของกรมโยธาธิการและผังเมืองให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

การจัดโครงการศึกษาบริบทองค์กรเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมือง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการใช้เป็นเครื่องมือเพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานในระยะยาวของกรมโยธาธิการและผังเมือง เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาเป็นแผนปฏิบัติราชการ 5 ปี และแผนปฏิบัติราชการประจำปีต่อไป อันจะนำมาซึ่งทิศทางการดำเนินการของกรมโยธาธิการและผังเมือง ที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) และแผนนโยบายในการพัฒนาประเทศต่อไป

1.2 ขั้นตอนการศึกษาบริบทองค์กรและจัดทำแผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมือง

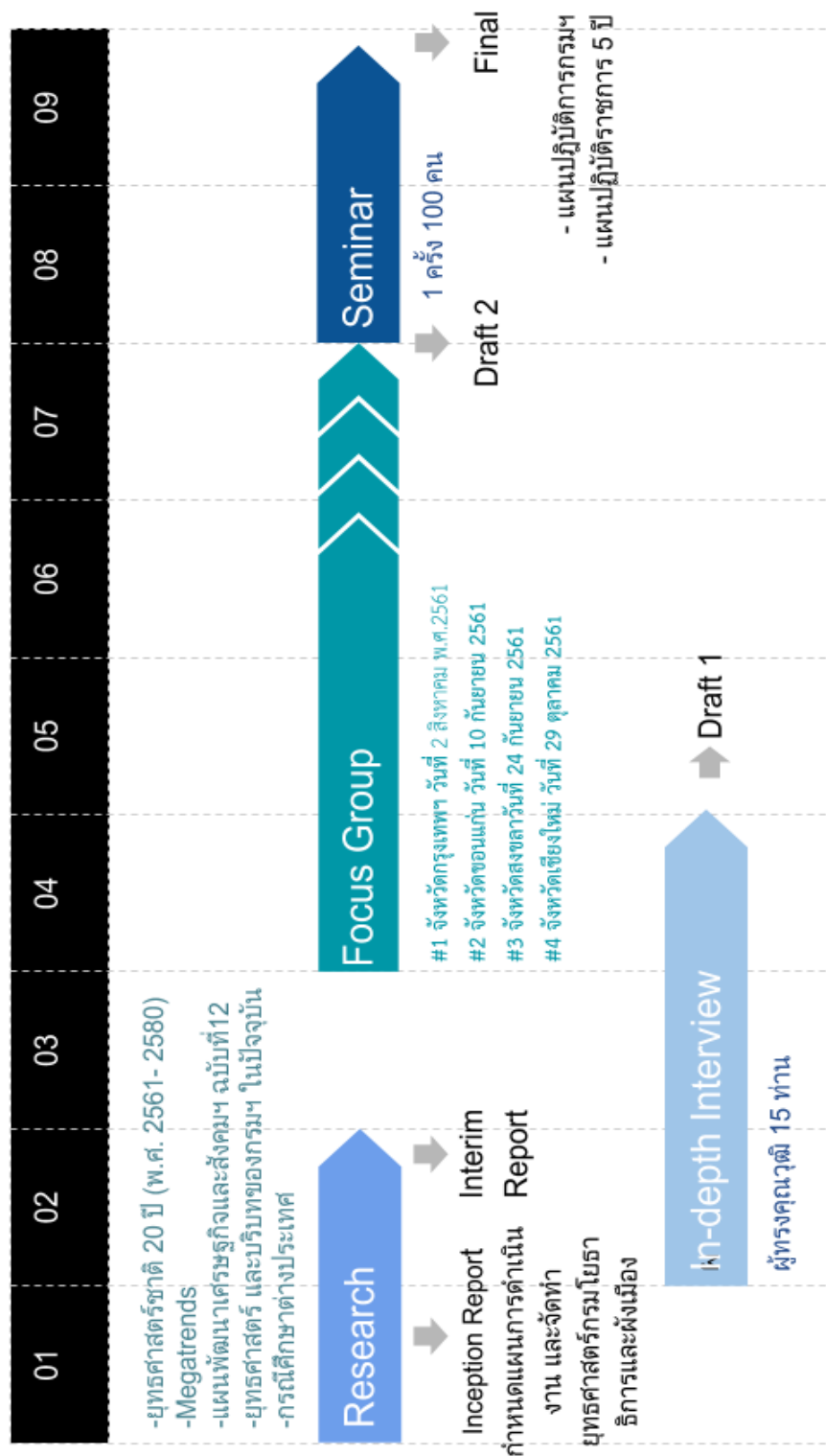
โครงการศึกษาบริบทองค์กรเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน ดังนี้

1.2.1 กำหนดแผนปฏิบัติการของกรมโยธาธิการและผังเมืองในระยะ 20 ปีให้มีความสอดคล้องและเพื่อรองรับบริบทในภาพรวมของประเทศกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

1.2.2 กำหนดแผนปฏิบัติราชการ 5 ปี เพื่อกำหนดเป็นแผนรองรับที่หน่วยงานสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีต่อไป

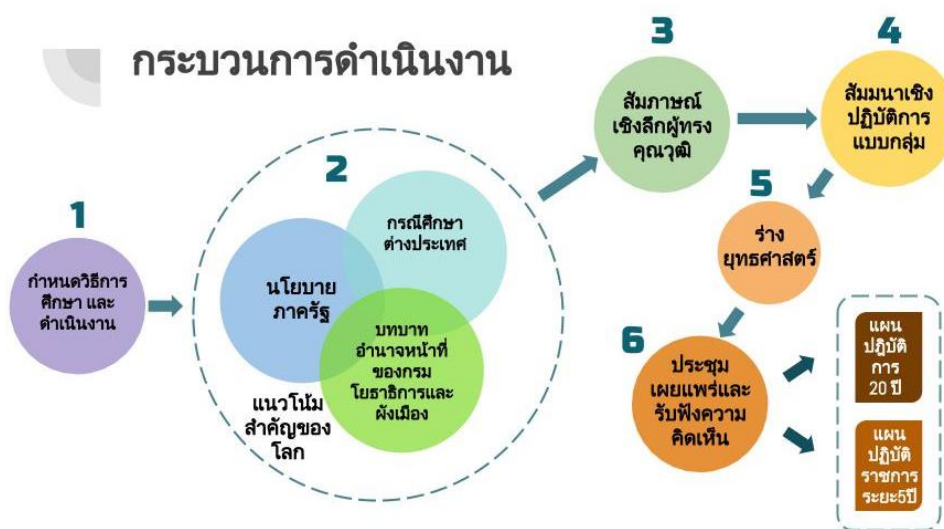
1.2.3 ศึกษาและนำเสนอแนวทางการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรเพื่อรองรับแผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมืองระยะ 20 ปีได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบทบาท อำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน

1.3 แผนการดำเนินงาน

ภาพที่ 1.1 แผนการดำเนินงาน

1.4 กระบวนการดำเนินการ

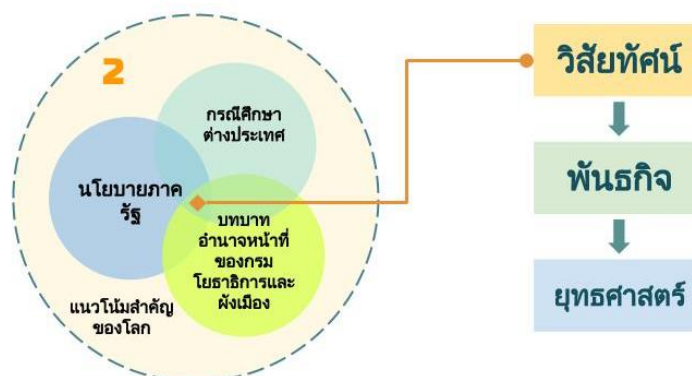

ภาพที่ 1.2 กระบวนการดำเนินงาน

การศึกษาบริบทองค์กรเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง คณะที่ปรึกษาได้กำหนดกระบวนการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ตามแผนภาพที่ 1.2 ดังนี้

- 1) กำหนดกระบวนการดำเนินงาน
- 2) ศึกษา ทบทวนเอกสาร ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ในการวิจัยของโครงการ เช่น ศึกษานโยบายภาครัฐ แนวโน้มที่สำคัญของโลก บทบาทหน้าที่กรม เป็นต้น
- 3) วิเคราะห์กรณีศึกษาจากต่างประเทศ ซึ่งในขอบเขต TOR กำหนดให้ศึกษาจากประเทศในกลุ่มอาเซียน 2 ประเทศ ประเทศในทวีปเอเชียอย่างน้อย 1 ประเทศ และประเทศในทวีปยุโรปหรืออเมริกาอย่างน้อย 1 ประเทศ ได้แก่ สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ ประเทศญี่ปุ่น และ ประเทศอังกฤษ
- 4) วิเคราะห์สภาพแวดล้อม จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำยุทธศาสตร์ของกรมโยธาธิการและผังเมือง
- 5) จัดทำ (ร่าง) ยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมืองเบื้องต้น
- 6) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งภาครัฐและเอกชน
- 7) จัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมวิเคราะห์เสนอความคิดเห็น
- 8) จัดประชุมเพื่อเผยแพร่และรับฟังความคิดเห็นยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง
- 9) จัดให้มีการศึกษาดูงานเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพในองค์กรภายในหรือต่างประเทศ
- 10) จัดทำแผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมืองระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) และแผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปีตามกรอบแผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมือง ระยะ 20 ปี

การวิเคราะห์บริบทองค์กร

ภาพที่ 1.3 การวิเคราะห์บริบทองค์กร

1.4.1 การศึกษา ทบทวนข้อมูล ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องในโครงการศึกษาบริบทองค์กรเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง พบว่าลำดับการดำเนินงานต้องเริ่มจากการศึกษา “บริบทองค์กร” ทั้งบริบทภายในและภายนอกองค์กร เพื่อนำผลจากการศึกษาทบทวนมาวิเคราะห์ เชื่อมโยงข้อมูลประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์ของกรมโยธาธิการและผังเมือง สรุปเป็นตารางแสดงหมวดหมู่ของกรอบเนื้อหาข้อมูลที่ได้ดำเนินการรวบรวมศึกษา ได้ตามตาราง 1.1

กรมโยธาธิการและผังเมือง	บริบทในระดับประเทศ	บริบทในระดับนานาชาติ
1. อำนาจหน้าที่ของกรมโยธาธิการและผังเมือง 2. โครงสร้างองค์กร 3. แผนปฏิบัติราชการระยะ 4 ปี ได้แก่ - แผนปฏิบัติราชการระยะ 4 ปี พ.ศ. 2555 – 2558 - แผนปฏิบัติราชการระยะ 4 ปี พ.ศ. 2559 – 2562 4. แผนปฏิบัติราชการประจำปี ได้แก่ - แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2557 - แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2558 - แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2559 - แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2560 - แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2561 5. กฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ	1. ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี 2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 3. แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย 4. นโยบาย Thailand 4.0 5. กฎหมายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ	1. แนวโน้มที่สำคัญของโลก (Megatrends) 2. การศึกษาต่างประเทศ 2.1 สหพันธรัฐมาเลเซีย 2.2 สาธารณรัฐสิงคโปร์ 2.3 ประเทศญี่ปุ่น 2.4 ประเทศอังกฤษ

ตาราง 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาบริบทของกรมโยธาธิการและผังเมือง

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาบริบทของกรมโยธาธิการและผังเมือง จำแนกตามการศึกษา และวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของข้อมูลใน 3 มิติ ดังนี้

1) มิติในระดับภายในองค์กร ได้แก่ ข้อมูลบริบทภายในกรมโยธาธิการและผังเมือง เช่น โครงสร้างองค์กร อำนาจหน้าที่ กรอบอัตรากำลัง แผนปฏิบัติราชการของกรมโยธาธิการและผังเมืองประจำปี และ 4 ปี โดยทำการค้นคว้าข้อมูลย้อนหลังไปอย่างน้อย 5 ปี ประกอบด้วย

- กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง พ.ศ. 2545
- กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง พ.ศ. 2557
- โครงสร้างองค์กรในปัจจุบัน
- แผนปฏิบัติราชการ กรมโยธาธิการและผังเมือง ระยะ 4 ปี (2555 – 2558)
- แผนปฏิบัติราชการ กรมโยธาธิการและผังเมือง ระยะ 4 ปี (2559 – 2562)
- แผนปฏิบัติราชการ กรมโยธาธิการและผังเมือง ประจำปี พ.ศ. 2557
- แผนปฏิบัติราชการ กรมโยธาธิการและผังเมือง ประจำปี พ.ศ. 2558
- แผนปฏิบัติราชการ กรมโยธาธิการและผังเมือง ประจำปี พ.ศ. 2559
- แผนปฏิบัติราชการ กรมโยธาธิการและผังเมือง ประจำปี พ.ศ. 2560
- แผนปฏิบัติราชการ กรมโยธาธิการและผังเมือง ประจำปี พ.ศ. 2561
- กฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ด้านผังเมือง ด้านการควบคุมอาคาร ด้านการจัดรูปที่ดิน และการ

ขุดดินและถมดิน เป็นต้น

2) มิติในระดับประเทศ ได้แก่ ข้อมูลบริบทภายนอกในระดับประเทศที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ประกอบด้วย

- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)
- แผนปฏิบัติราชการกระทรวงมหาดไทย ประจำปี พ.ศ. 2560 - 2564
- นโยบายสำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น นโยบาย Thailand 4.0

3) มิติในระดับนานาชาติ ได้แก่ ข้อมูลบริบทภายนอกในระดับนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ประกอบด้วย

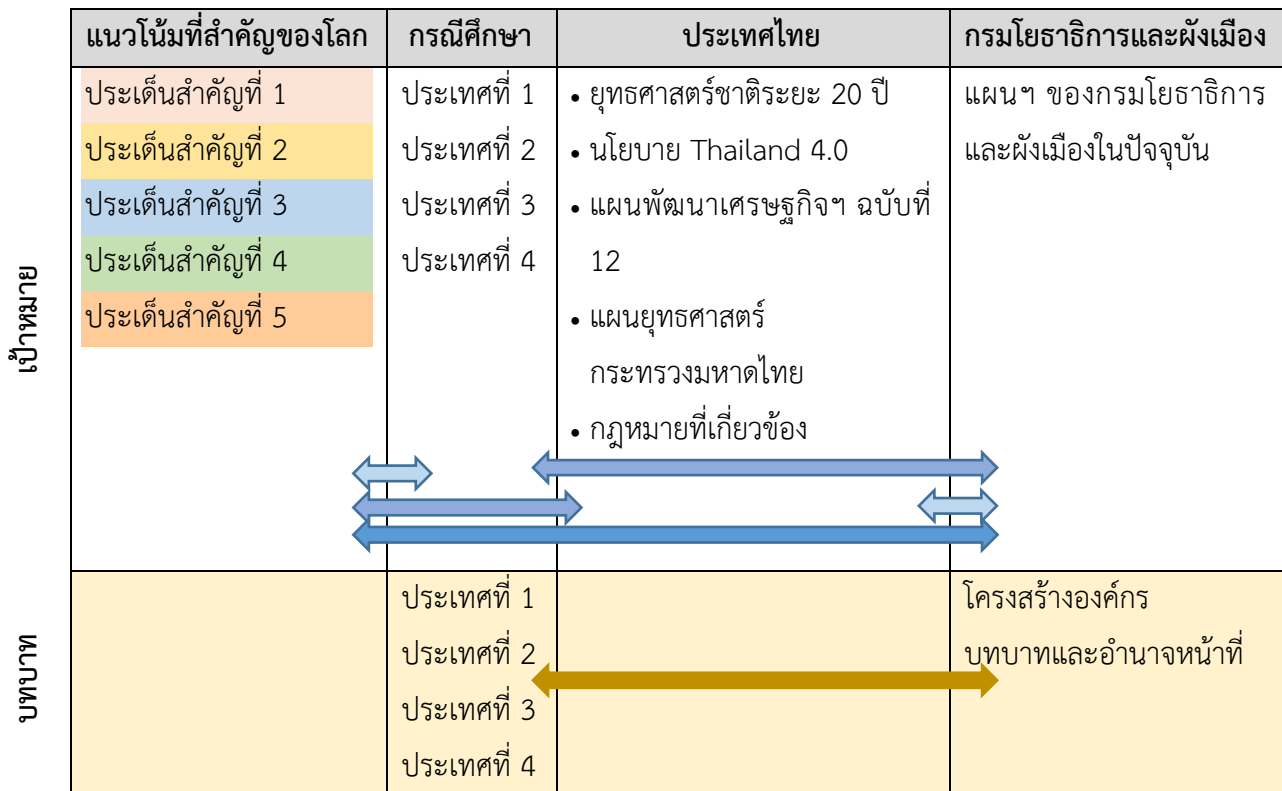
- แนวโน้มสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน (Megatrends)
- กรณีศึกษาจากประเทศ 4 ประเทศ ได้แก่ สหพันธรัฐมาเลเซีย สาธารณรัฐสิงคโปร์ ประเทศญี่ปุ่น

และ ประเทศอังกฤษ

โดยการศึกษาในเบื้องต้น เป็นการศึกษาโดยทบทวนเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ คือ

1) การสืบค้นทางด้านเอกสารผ่านระบบข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสารฉบับจัดพิมพ์ และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ จากกระบวนข้อมูลของกรมโยธาธิการและผังเมือง หน่วยงานภาครัฐ องค์กรระดับประเทศ และระหว่างประเทศ รวมถึงฐานข้อมูลสาธารณะต่างๆ ด้วย

2) เครือข่ายด้านวิชาการที่เกี่ยวข้อง เช่น การประชุม สัมมนา เป็นต้น

ภาพที่ 1.4 แนวทางการศึกษา รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ความเชื่อมโยงข้อมูล

โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง คณะที่ปรึกษาได้นำมาวิเคราะห์การเชื่อมโยง และกำหนดกรอบแนวคิดในการดำเนินการ แบ่งเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่

1) องค์ประกอบด้านเป้าหมาย (Goal) เป็นการศึกษาวิเคราะห์แนวโน้มสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานเพื่อกำหนดประเด็นสำคัญ และแนวทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2) องค์ประกอบด้านบทบาท (Role) เป็นการศึกษาโครงสร้าง อำนาจหน้าที่เพื่อวิเคราะห์หลักเกณฑ์และแนวทางในการขับเคลื่อนและบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

การจำแนกองค์ประกอบทั้ง 2 องค์ประกอบ เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการแยกแยะแจกแจงเนื้อหาหรือแนวคิดที่ปรากฏออกเป็นหมวดหมู่ (Category) กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์ แบ่งเนื้อหาเพื่อให้ทราบโครงสร้าง ลำดับของเนื้อหา และขอบเขตเนื้อหาอย่างละเอียด ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหาทำให้สามารถแบ่งเนื้อหาออกเป็นประเด็น (Issue) ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง คณะที่ปรึกษาได้นำแนวทางดังกล่าวมาใช้เป็นกรอบการดำเนินงานในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยนี้ เนื่องจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลบริบทองค์กรทั้ง 3 มิติที่ได้รวบรวมไว้ มาวิเคราะห์ใน 2 องค์ประกอบคือ ด้านเป้าหมายและด้านบทบาท มุ่งเน้นการวิเคราะห์และเปรียบเทียบตามปัจจัย ประเด็นและหัวข้อ แล้วเรียบเรียงเป็นหมวดหมู่เพื่อหารูปแบบ (Pattern) ความเหมือน (Similarity) ความแตกต่าง (Differences) และ/หรือ ความขัดแย้ง (Conflict) รวมถึงเนื้อหาสนับสนุน แล้วนำประเด็นที่ค้นพบมาสรุปเพื่อการวิเคราะห์วิจัยในขั้นตอนต่อไป

1.4.2 การวิเคราะห์กรณีศึกษาจากต่างประเทศ

ขณะที่ปรึกษาได้กำหนดกรอบแนวทางในการคัดเลือกประเทศที่จะนำมาเป็นกรณีศึกษา ในการจัดทำยุทธศาสตร์ของกรมโยธาธิการและผังเมือง มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

1) ประเทศที่มีการวางโครงสร้างหน่วยงาน และมีบทบาทหน้าที่ในการกำกับ ดูแล ด้านผังเมืองและโยธาธิการอยู่ภายในหน่วยงานเดียวกัน (Planning and Construction Authority) เพื่อให้มีความเหมาะสมในการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับลักษณะโครงสร้างและบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมืองของประเทศไทย

2) ประเทศที่มีระบอบการปกครองรูปแบบเดียวกันกับประเทศไทย เพื่อให้สามารถเทียบเคียงแนวทางการบริหารราชการได้ และมีรูปแบบในการกำหนดการดำเนินงานให้เป็นไปตามทิศทางการพัฒนาที่วางไว้อย่างสอดคล้องกับรูปแบบการปกครองของประเทศนั้นๆ

3) ประเทศที่มีลักษณะเชิงกายภาพ ที่มีความใกล้เคียงกับประเทศไทย เช่น มีขนาดพื้นที่ที่ใกล้เคียงกัน หรือ สภาพภูมิศาสตร์เป็นแผ่นดินต่อเนื่อง ไม่แบ่งแยกเป็นเกาะแก่งจำนวนมาก หรือ มีสภาพภูมิอากาศใกล้เคียงกัน ทั้งนี้ อาจมีความสอดคล้องกับคุณลักษณะเชิงกายภาพดังกล่าวเพียงบางลักษณะหรือทั้งหมดก็ได้

โดยกลุ่มประเทศในทวีปเอเชีย ได้คัดเลือก ประเทศญี่ปุ่น สหพันธรัฐมาเลเซีย และสาธารณรัฐสิงคโปร์ และกลุ่มยุโรปได้คัดเลือกประเทศอังกฤษ เป็นกรณีศึกษาเพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นกรณีศึกษาประกอบการจัดทำยุทธศาสตร์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ตามหลักการ Content Analysis

1.4.3 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาจุดอ่อน จุดแข็ง โดยแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ

1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Analysis) เป็นการศึกษาบริบทภายในองค์กร เพื่อหาจุดอ่อน จุดแข็งขององค์กร โดยได้ดำเนินการศึกษาบทบาท อำนาจหน้าที่ โครงสร้างองค์กร ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ความเสี่ยง ความท้าทายต่อการดำเนินงานของกรมโยธาธิการและผังเมือง

2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Analysis) เป็นการศึกษาบริบทภายนอกองค์กร เพื่อหาผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการดำเนินงานของกรมโยธาธิการและผังเมืองในอนาคต ซึ่งการศึกษาจะแบ่งเป็น 2 มิติ ได้แก่

2.1) การศึกษาบริบทนานาชาติ คือ แนวโน้มที่สำคัญของโลก (Megatrends)

2.2) การศึกษาบริบทภายในประเทศ

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร (SWOT Analysis) เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็น นอกจากจะทำให้ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นแล้ว การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กรยังเป็นการกำหนดกรอบการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

หลักการสำคัญของ SWOT Analysis คือการวิเคราะห์สภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอก ดังนั้นการวิเคราะห์ SWOT จึงเรียกได้ว่าเป็น การวิเคราะห์สภาพการณ์ (Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อใหู้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) อย่างชัดเจน

และวิเคราะห์โอกาส อุปสรรค การวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งสิ่งที่ได้เกิดขึ้นแล้วและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมทั้งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ที่มีต่อองค์กร และจุดแข็ง จุดอ่อน รวมถึงความสามารถด้านต่างๆ ที่องค์กรมีอยู่ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินตามกลยุทธ์ขององค์กรที่เหมาะสมต่อไป

แนวทางการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร (SWOT Analysis) ประกอบด้วย

1) จุดแข็ง (Strengths: S) หมายถึง ปัจจัยต่างๆ ภายในองค์กรที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งหรือเป็นจุดแข็งขององค์กรที่จะนำไปสู่การได้เปรียบเป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายใน

2) จุดอ่อน (Weaknesses: W) หมายถึง ปัจจัยต่างๆ ภายในองค์กรที่ทำให้เกิดความอ่อนแอ หรือเป็นจุดอ่อน นำไปสู่การเสียเปรียบเป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพภายใน ซึ่งจะต้องหาวิธีแก้ไขปัญหานั้นให้ได้

3) โอกาส (Opportunities: O) หมายถึง ปัจจัยต่างๆ ภายนอกองค์กรที่เอื้อประโยชน์ให้เป็นโอกาสที่ช่วยส่งเสริมการดำเนินงาน ข้อแตกต่างระหว่างจุดแข็งกับโอกาสคือ จุดแข็งเป็นปัจจัยที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายใน ส่วนโอกาสนั้นเป็นผลจากสภาพแวดล้อมภายนอก

4) ภัยคุกคาม (Threats: T) หมายถึง ปัจจัยต่างๆ ภายนอกองค์กรที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก โดยองค์กรต้องปรับกลยุทธ์ให้สอดคล้องและพยายามขจัดปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นให้หมดไป

ขณะที่ปรึกษาได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก ได้ใช้หลักการ PESTEL Analysis ประกอบการวิเคราะห์เพื่อหาโอกาสที่มีประโยชน์ หรือภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบกับการดำเนินงานของกรมโยธาธิการและผังเมือง โดยมีแนวทางการวิเคราะห์ตามหลักการ PESTEL ดังนี้

1) นโยบาย (Political: P) หมายถึง ปัจจัยทางการเมือง เช่น นโยบายต่างๆ ของภาครัฐ

2) เศรษฐกิจ (Economic: E) หมายถึง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาเศรษฐกิจโลกชะลอตัว การรวมกลุ่มเศรษฐกิจพิเศษ

3) สังคม (Social: S) หมายถึง ปัจจัยทางสังคม เช่น เสรีภาพ สิทธิ และความหลากหลายทางเพศ และ ชนิตพันธุ์ การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

4) เทคโนโลยี (Technology: T) หมายถึง ปัจจัยทางเทคโนโลยี เช่น การพัฒนาของเทคโนโลยีต่างๆ เช่น ระบบการขนส่ง การสื่อสาร และการก่อสร้าง

5) สิ่งแวดล้อม (Environment: E) หมายถึง ปัจจัยที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติ เช่น ภัยพิบัติต่างๆ ภัยแล้ง โลกร้อน น้ำท่วม

6) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Legal: L) หมายถึง ปัจจัยทางกฎหมาย ได้แก่ กฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกเหนือจาก กฎหมายด้านโยธาธิการและผังเมือง

บทที่ 2

การศึกษา วิเคราะห์บริบทของนคร

2.1 บริบทในระดับนานาชาติ

บริบทในระดับนานาชาติ แบ่งเป็น แนวโน้มที่สำคัญของโลก (Megatrends) ในด้านต่างๆ สามารถสรุปผลการศึกษาวิเคราะห์บริบทในระดับนานาชาติได้ ดังนี้

2.1.1 แนวโน้มที่สำคัญของโลก (Megatrends)

แนวโน้มที่สำคัญของโลก (Megatrends) ได้มีการกำหนดโดยองค์กรหรือหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือในระดับโลก หลายหน่วยงาน เช่น The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ซึ่งเป็นองค์กรระหว่างประเทศที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์ทางการค้าและพัฒนาเศรษฐกิจ Asian Development Bank, United Nations Development Programme and United Nations Research Institute for Social Development และ ASEAN Community Council เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ได้กำหนดแนวโน้มที่สำคัญของโลกไว้หลายๆ ประเด็น และให้ความสำคัญในแต่ละประเด็นตามวัตถุประสงค์หลักของหน่วยงานนั้นๆ

ในการวิเคราะห์บริบทในระดับนานาชาติ ในส่วนแนวโน้มที่สำคัญของโลก (Megatrends) ได้มุ่งเน้นวิเคราะห์ Megatrends ที่มีความเกี่ยวข้องต่อกรมโยธาธิการและผังเมือง โดยพิจารณาจากเกณฑ์ ดังนี้

(1) ภูมิศาสตร์ Megatrends ที่อาจจะมีผลต่อภูมิภาคอาเซียน แม้จะเป็นบริเวณเล็กของโลกและไม่ใช่ประชาชนส่วนใหญ่ของโลก แต่มีผลและจำเป็นต้องนำมาวิเคราะห์ศึกษาอย่างยิ่ง เพราะมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับสถานการณ์ที่น่าจะเกิดขึ้นเป็นผลกระทบต่อประเทศไทย

(2) การกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง มุ่งเน้นวิเคราะห์ Megatrends ในประเด็นที่สอดคล้องกับการกิจของกรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นสำคัญ

(3) ยุคสมัย Megatrends บางประเด็นมีความสำคัญจริงแต่เป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นมานานแล้วแต่ละประเทศ รวมถึงประเทศไทย อาจได้มีการทบทวนบทบาท ปรับโครงสร้างการบริหารเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการเรื่องนั้นๆ ไปมากแล้ว ทำให้ Megatrends ในเรื่องนั้น แม้ว่าจะมีโอกาสที่จะมีผลกระทบกับโลก แต่ไม่ใช่เรื่องใหม่อีกต่อไป ขณะที่ปรึกษาจึงมุ่งเน้นวิเคราะห์ประเด็นแนวโน้มที่มีผลกระทบและมีความเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนในยุคสมัยปัจจุบันมากกว่า

จากการคัดกรองและวิเคราะห์ Megatrends ที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องตามเกณฑ์ข้างต้น ทำให้ได้ประเด็นที่มีนัยยะสำคัญ สรุปเป็น Megatrends ที่มีผลต่อการดำเนินงานของกรมโยธาธิการและผังเมืองออกมา 5 ด้าน ได้แก่

1) ด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment)

การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ (Climate Change) เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ประเทศส่วนใหญ่ประสบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบก้าวกระโดด สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันนั้น มีกฎหมายในการกำกับควบคุมดูแลด้านการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพมาก อย่างไรก็ตาม แนวโน้มในปัจจุบันและอนาคต ได้มีการมุ่งเน้นการดำเนินการตามทฤษฎีการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) จากการพัฒนาที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจอย่างสูงสุดมาเป็นการให้ความสำคัญต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเพิ่มเพื่อไม่ให้ถูกละเลยไป

ประเด็นเรื่องสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เป็นประเด็นที่นานาชาติให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยสหประชาชาติได้กำหนดเป็นประเด็นของเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เพื่อเป็นกรอบทิศทางการพัฒนาของโลกภายหลังปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) ที่องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) กำหนดต่อเนื่องจาก MDGs หรือเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals: MDGs) ที่สิ้นสุดลงเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2558

ภาพที่ 2.1 The Global Goals for Sustainable Development

(United Nations: UN)

เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนประกอบด้วย 17 เป้าหมายดังนี้

- (1) ขจัดความยากจน
- (2) ขจัดความหิวโหย
- (3) มีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี
- (4) การศึกษาที่เท่าเทียม
- (5) ความเท่าเทียมทางเพศ
- (6) การจัดการน้ำและสุขาภิบาล
- (7) พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้
- (8) การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ
- (9) อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน

- (10) ลดความเหลื่อมล้ำ
- (11) เมืองและถิ่นฐานมนุษย์ที่ยั่งยืน
- (12) แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน
- (13) การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- (14) การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล
- (15) การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก
- (16) สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก
- (17) ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถเป็นผู้ขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาด้านเมืองปลอดภัย และการต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างมีรูปธรรม ในเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) 2 ข้อ ดังนี้

เป้าหมายที่ 11 เมืองและถิ่นฐานมนุษย์ที่ยั่งยืน (SDG 11)

กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถปรับปรุงตัวชี้วัดจากการกำหนดกฎหมายและข้อบังคับที่วัดผลเป็นเชิงปริมาณ ขนาดและจำนวน (Descriptive) มาเป็นการวัดผลด้วยประสิทธิภาพการทำงาน (Performance) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคมปัจจุบัน ในแง่ของความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิต ตัวชี้วัดที่วัดผลในเชิงประสิทธิภาพ (Performance) สามารถช่วยการพัฒนาเขตชุมชนแออัด หรือพื้นที่อาศัยแบบผิดกฎหมาย (Slum) ได้โดยการหาแนวทางให้คนยากจนและผู้ยากไร้สามารถมีบ้านพักอาศัยเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีปลอดภัยและเหมาะสม เช่น การพัฒนาปรับปรุงเขตพิเศษเพื่อพัฒนาชุมชนยากจน โดยมีการเปลี่ยนข้อกำหนดของขนาดที่อยู่อาศัยตามข้อกำหนดของกฎหมายควบคุมอาคาร มาเป็นการพิจารณามาตรฐานความเป็นอยู่โดยวัดจากความต้องการและสุขลักษณะที่ดีของผู้อยู่อาศัย ซึ่งจะสามารถให้ผู้ออกแบบเกิดแนวความคิดและหาทางออกได้อย่างสร้างสรรค์ หรือบัญญัติกฎหมายให้อำอิงไปตามมาตรฐานของสมาคมและกลุ่มวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

เป้าหมายที่ 13 การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (SDG 13)

สภาวะโลกร้อนเป็นปรากฏการณ์ที่ทวีความรุนแรงขึ้นทุกปีและมีความต่อเนื่องมาจากมลพิษทางอากาศที่เพิ่มขึ้น เป็นปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดจากหลายๆ ประเทศ เช่น ปัญหาเกาะความร้อนในพื้นที่เมือง (Heat Island Effect) เป็นต้น กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถมีบทบาทในการพัฒนาผังเมือง กำหนดพื้นที่สีเขียว จัดผังเมืองเพื่อลดการคมนาคม และสามารถเพิ่มบทบาทโดยการออกกฎหมายในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานระบบอาคาร รวมถึงเครื่องปรับอากาศที่เหมาะสม เพื่อให้ประหยัดพลังงาน ลดการปล่อยความร้อนสู่ภายนอกอาคาร

นอกจากนี้ยังสามารถใช้เครื่องมือที่ช่วยในการสนับสนุนการพัฒนาในแนวทางดังกล่าว เช่น กฎหมายการโอนสิทธิพัฒนาพื้นที่ Transfer of Development Rights (TDR) เป็นแนวทางการจำกัดการพัฒนาพื้นที่จนเกินขีดจำกัด (Overdevelop) และอนุรักษ์ธรรมชาติในพื้นที่สงวน เป็นต้น

นอกจากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่เป็นประเด็นตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่กล่าวไปแล้ว ยังมีประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอันมีนัยยะสำคัญต่อการวิเคราะห์บริบทองค์กรในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1.1) ความมั่นคงทางอาหาร (Food Security)

ในปัจจุบันสภาวะอากาศในโลกเปลี่ยนแปลงไป มีอุณหภูมิที่ขึ้นและลงไม่เป็นไปตามปกติวิสัยของรูปแบบฤดูกาลที่เคยเป็นมา ทำให้การวางแผนเพาะปลูกพืชตามธรรมชาติ เป็นไปได้ยากขึ้น ขณะเดียวกันประชากรโลกมีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ก้าวไกล ทำให้ลดและชะลออัตราการเสียชีวิตจากโรคได้มาก ซึ่งส่งผลให้ประชากรของโลกในแต่ละปีเพิ่มมากขึ้น และแนวโน้มการผลิตอาหารให้เพียงพอ มีความท้าทายยิ่งขึ้น

สำหรับในประเทศไทยนั้น บริษัทขนาดใหญ่ที่ทำธุรกิจพื้นฐานเกี่ยวกับอาหารและควบคุมการผลิตอาหารตั้งแต่ต้นกระบวนการ ได้ปรับรูปแบบที่เกษตรกรทั่วไปปลูกตามฤดูกาลมาเป็นการปลูกตามหลักวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้ผลผลิตจำนวนมาก มีการใช้สารเคมีในการเร่งการเติบโตและอาศัยผลผลิตที่ดำเนินการตามรูปแบบของเกษตรพันธะสัญญา ที่มุ่งเน้นปริมาณผลผลิต โดยไม่ได้เข้าไปควบคุมการดำเนินการว่าส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร ขณะเดียวกัน การมุ่งเน้นเกษตรกรรมให้ได้ผลผลิตปริมาณมาก ส่งผลให้เกิดปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ที่อาจจกรุกพื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ รวมถึงผลกระทบจากการใช้สารเคมีต่างๆ

เนื่องจากประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารส่งออกที่สำคัญของโลก รูปแบบเกษตรกรรมและการเพาะปลูกนั้น มีผลโดยตรงต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการใช้ที่ดินในเชิงเกษตรกรรมจะมีความสำคัญมากขึ้น และมีแนวโน้มที่รัฐบาลจะต้องเข้ามากำกับดูแลมากขึ้น เพราะจะเป็นพื้นที่มหาศาลที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชากรจำนวนมาก

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถมีบทบาทในการเข้ามาสร้างสมดุล โดยการพัฒนาหลักการทางการวางผังเมืองเพื่อรักษาและปกป้องการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการเกษตรที่อาจเกิดขึ้นจากผลกระทบของความมั่นคงทางอาหาร

1.2) การใช้พลังงาน (Energy Consumption)

การใช้พลังงานแบบก้าวกระโดดของโลก เกิดจากสภาวะสำคัญของการเปลี่ยนแปลงในสังคม คือ การพัฒนาเมือง ประเทศส่วนใหญ่มีการก่อสร้างอาคารและระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการใหม่เพิ่มมากขึ้น และมีการใช้พลังงานในอาคารมากขึ้น ประเทศที่พัฒนาแล้วได้ตระหนักถึง Megatrends ในประเด็นนี้เป็นอย่างมาก และได้พยายามแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในแง่ของการพัฒนาระบบพลังงานทดแทน หรือพัฒนาในเรื่องของการลดการใช้พลังงานในหลายรูปแบบ

ทั้งนี้ อาคาร เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการใช้พลังงานมากที่สุด โดยเฉพาะในประเทศไทย ที่มีความนิยมในการใช้เครื่องปรับอากาศ แม้ว่าจะใช้เครื่องปรับอากาศแบบประหยัดพลังงาน ก็ยังไม่สามารถลดการใช้พลังงานในอาคารได้อย่างมีนัยยะสำคัญ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีความจำเป็นต้องซื้อพลังงานจากประเทศ

เพื่อนบ้าน หากไม่มีการพิจารณาแนวทางในการเพิ่มความมั่นคงทางพลังงานและแนวทางแก้ปัญหาประเทศไทย อาจเกิดวิกฤติขึ้นได้ในอนาคต

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง ปัจจุบันกฎหมายด้านการอนุรักษ์พลังงานและกำหนดให้อาคารบางประเภทต้องมีการทำรายงานด้านการใช้พลังงานนั้น มีการกำหนดออกมาแล้วแต่ยังไม่ได้มีการบังคับใช้อย่างเต็มรูปแบบ เนื่องจากเป็นกฎหมายภายใต้กระทรวงพลังงาน กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถมีบทบาทในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบก่อสร้างอาคารให้ประหยัดพลังงานได้ โดยอาศัยเกณฑ์ที่เหมาะสมตามหลักวิศวกรรมที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ การพัฒนากฎหมายอาคารครอบคลุมไปถึงอาคารเขียว (Green Building) โดยอาจเป็น ข้อกำหนด หรือกฎกระทรวงอาคารเขียว ภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ที่พัฒนาร่วมกับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และดำเนินการบังคับใช้ร่วมกัน เนื่องจากในมุมมองของภาคเอกชน การดำเนินการของคณะกรรมการของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นั้นมีผลอย่างมากในการพัฒนาโครงการต่างๆ หากผนวกข้อกำหนดหรือมาตรการในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับอาคารเขียว เข้าไปแล้ว จะเป็นแรงผลักดันกระตุ้นให้ภาคเอกชน ผู้พัฒนาโครงการ เร่งปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าวต่อไป

1.3) ภัยพิบัติทางธรรมชาติ (Natural Disaster)

ในคริสต์ทศวรรษที่ 2010 เป็นยุคที่นักวิชาการด้านภัยพิบัติหลายสำนักกล่าวว่าเป็น Decade of Disaster และมีแนวโน้มที่จะเกิดภัยพิบัติมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในแง่ของพายุ น้ำท่วมหรือ แผ่นดินไหว เนื่องจากประเทศไทยไม่ใช่ประเทศที่ประสบกับภัยพิบัติบ่อยครั้ง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น เช่น ญี่ปุ่น หรือเวียดนาม การวางแผนรับมือภัยพิบัติของประเทศไทย จึงยังต้องมีการพัฒนาต่อเนื่อง กรณีล่าสุดในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งประเทศไทยได้ประสบกับภาวะอุทกภัยอย่างรุนแรง การช่วยเหลือและการตอบสนองด้านภัยพิบัติเป็นไปอย่างยากลำบาก ส่วนหนึ่งก็เพราะขนาดของภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในระดับดังกล่าวเป็นสิ่งที่ประเทศไทยไม่เคยประสบมาก่อน และในกรณีโลกมีแนวโน้มของภัยพิบัติที่รุนแรงขึ้น ประเทศไทยจำเป็นต้องมีแผนรับมือกับภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่ก่อความเสียหายเป็นวงกว้างให้ได้

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง ภัยพิบัติ มีผลกระทบต่อสิ่งปลูกสร้าง โครงสร้างพื้นฐาน และความปลอดภัยของโครงสร้างที่ส่งผลต่อชีวิตมนุษย์ การรับมือกับผลกระทบของภัยพิบัติในด้านนี้ จำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานของวิชาชีพด้านการออกแบบและก่อสร้าง ดังนั้นไม่ว่าภารกิจด้านงานผังเมือง งานอาคาร งานบริการด้านช่าง หรือ งานพัฒนาเมืองที่กรมโยธาธิการและผังเมืองรับผิดชอบอยู่ ล้วนแล้วแต่มีประเด็นเกี่ยวข้องกับการรับมือด้านภัยพิบัติทั้งสิ้น กรมโยธาธิการและผังเมืองมีบทบาทสำคัญในการสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่ประชาชนเพื่อเตรียมพร้อม และป้องกันผลกระทบที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติต่างๆ ผ่านภารกิจเหล่านี้

1.4) ฝุ่นมลพิษ (Smog)

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่สำคัญและมีผลกระทบอย่างยิ่งในปัจจุบัน อีกประเด็นหนึ่งคือ มลภาวะทางอากาศที่เกิดขึ้นตามเมืองใหญ่ทั่วโลก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศโลก ทำให้เกิด

ปรากฏการณ์อุณหภูมิผกผัน (Temperature Inversion) ที่ทำให้เกิดสภาพอากาศปิด มีลักษณะเป็นหมอก (Fog) ที่เก็บกักควันและมลภาวะ (Smoke) กลายเป็นภาวะหมอกฝุ่นมลพิษ (Smog) ในที่สุด ฝุ่นมลพิษนี้ ประกอบด้วยอนุภาคของสาร (Particulate Matters: PM) ซึ่งเกิดจากการเผาไหม้ก๊าซต่างๆ เช่น ควันท่อไอเสียรถยนต์ ควันโรงงาน บุหรี่ และการเผาในที่ปิดโล่ง ค่าดัชนีของ PM ซึ่งเป็นที่นิยมใช้เป็นดัชนีชี้วัดคุณภาพอากาศ (Air Quality Index: AQI) ได้แก่ ค่า PM 10 หรือฝุ่นที่มีอนุภาคขนาด 10 ไมครอน และ PM 2.5 หรือฝุ่นที่มีอนุภาคขนาด 2.5 ไมครอน สำหรับ PM 2.5 นั้น มีขนาดเล็กมากในระดับที่สามารถแทรกซึมผ่านเข้าไปในระบบทางเดินหายใจ และระบบกระแสเลือดของร่างกาย มีผลกระทบซึ่งเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

จากความรุนแรงของมลภาวะทางอากาศซึ่งก่อให้เกิดฝุ่นมลพิษดังกล่าว หลายๆ ประเทศ ได้มีการเริ่มปฏิบัติการลดมลภาวะทางอากาศอย่างจริงจัง ตัวอย่างเช่น เมืองซีอาน ประเทศจีน ได้มีการสร้างหอกรองอากาศขนาดใหญ่ที่มีความสูงกว่า 100 เมตร และทำงานโดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งหอกรองนี้สามารถผลิตอากาศสะอาดได้ 10 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน ขณะที่เกาะฮ่องกง ก็มีการสร้างระบบกรองอากาศที่ใหญ่ที่สุดในโลกสามารถกรองอากาศพิษโดยใช้พัดลมขนาดใหญ่ดูดอากาศจากในอุโมงค์ไปสู่หอกรองอากาศ โครงการนี้มีประสิทธิภาพเท่าเทียมต้นไม้ 480,000 ต้น

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง นอกเหนือจากการออกมาตรการทางภาครัฐที่เกี่ยวข้องแล้ว จากกรณีศึกษาการแก้ปัญหาฝุ่นมลพิษในต่างประเทศ ซึ่งมีโครงการก่อสร้างระบบกรองอากาศ (Air Purifying System) ในรูปแบบของหอกรองอากาศ ซึ่งเป็นโครงการสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ (Mega facility) ที่ต้องอาศัยศาสตร์ทางด้านวิศวกรรมในระดับเมือง (Urban Engineering) ถือเป็นภารกิจที่กรมโยธาธิการและผังเมือง สามารถเข้าไปมีบทบาทรับผิดชอบได้โดยตรง ทั้งนี้ จะต้องประสานงานหรือบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น กรมควบคุมมลพิษ เพื่อดำเนินการและให้ความเห็นร่วมกัน

2) ด้านการเปลี่ยนแปลงในสภาพของประชากร (Demographic Shifts)

แนวโน้มที่สำคัญของโลกที่เกี่ยวข้องต่อการเปลี่ยนแปลงในเชิงประชากรนั้น สามารถแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

2.1) สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society)

นิยามของสังคมผู้สูงอายุนั้น โดยส่วนใหญ่ หมายถึงสภาพที่สังคมหนึ่งๆ มีจำนวนผู้สูงอายุที่เป็นสัดส่วนมากอย่างมีนัยยะสำคัญ อันส่งผลต่อค่าใช้จ่ายของสังคมนั้นและกำลังการผลิตของสังคมนั้น การที่จำนวนประชากรอายุน้อยมีลดลงในขณะที่จำนวนประชากรอายุมากมีเพิ่มขึ้น ย่อมทำให้สัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

สำหรับประเทศไทยนั้น ถือเป็นประเทศกำลังพัฒนาประเทศแรกๆ ในโลกที่กำลังจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ในส่วนของผลกระทบต่อสังคมไทยนั้นมีหลากหลายมาก เช่น

- ค่าใช้จ่ายสาธารณะทางการแพทย์ เป็นภาระที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณจำนวนมาก และมีแนวโน้มจะมากขึ้นเรื่อยๆ ตามสัดส่วนของผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น

- การขาดแคลนแรงงาน ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศก้าวหน้าไปและธุรกิจขยายตัว ประชากรในวัยแรงงานที่เป็นกำลังการผลิตกลับมีแนวโน้มที่จะไม่เพียงพอกับความต้องการ ทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง ประเด็นการขาดแคลนแรงงาน ที่เป็นผลจากสังคมผู้สูงอายุ นั้น มีโอกาสส่งผลกระทบต่อกรมโยธาธิการและผังเมือง เนื่องจากบุคลากรที่มีอายุมากขึ้น จะเกษียณไป ทำให้ขาดแคลนบุคลากรทดแทน ขณะเดียวกัน ในประเทศไทยกฎหมายที่รองรับการออกแบบหรือก่อสร้างอาคารสำหรับผู้สูงอายุและคนทุกเพศ สภาพ วัย ยังไม่มีความชัดเจนเท่าที่ควร และการพัฒนาเมืองที่มีสาธารณูปโภค หรือสภาพแวดล้อมในเชิงกายภาพที่เหมาะสม รวมทั้งการเผยแพร่องค์ความรู้ด้านการออกแบบก่อสร้างสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ และประชากรทุกเพศ สภาพ วัย เป็นบทบาทที่กรมโยธาธิการและผังเมือง สามารถดำเนินการได้

2.2) ความยืดหยุ่นในการประกอบอาชีพ (Flexibility of Work)

ความยืดหยุ่นในการประกอบอาชีพ เกิดจากสภาวะที่ผู้ประกอบอาชีพมีความยืดหยุ่นในสถานภาพการรับจ้าง และค่านิยมทางสังคมของคนรุ่นใหม่ที่ไม่ต้องการยึดติดหรือทุ่มเทกับงานใดงานหนึ่ง หรือวิถีใดวิถีหนึ่งมากเกินไป

สำหรับประเทศไทยซึ่งมีปรากฏการณ์อัตราการเกิดของประชากรที่ลดน้อยลง ในขณะที่ภาคธุรกิจมีการขยายตัวมากขึ้น ต้องการแรงงานมากขึ้น ประกอบกับกฎหมายแรงงานให้การคุ้มครองแรงงานมาก ทำให้เกิดภาระต่อผู้ว่าจ้างเพิ่มขึ้น

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง ความยืดหยุ่นต่อการประกอบอาชีพ ส่งผลต่อแนวคิดในการวางผังเมืองและพัฒนาเมืองที่มีการปรับเปลี่ยนได้ในเวลาอันรวดเร็ว เป็นสิ่งที่กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถเป็นเจ้าภาพในการแก้ไขปัญหาได้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และสมควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเมืองอย่างต่อเนื่อง

2.3) แรงงานข้ามพรมแดน (Cross-Border Worker)

แรงงานข้ามพรมแดน คือ แรงงานที่ไม่ได้ถือสัญชาติของประเทศที่เดินทางไปทำงานอยู่ ไม่ว่าจะเป็นแรงงานในระดับใดก็ได้ ในประเทศไทยจะใช้คำว่าแรงงานต่างด้าว (Foreign Worker) หรือ ในยุโรปจะใช้คำว่าแรงงานอพยพ (Immigrant Worker)

ในกรณีของประเทศไทยนั้นนอกจากจะเป็นเรื่องเศรษฐกิจแล้ว ยังผนวกเข้าไปกับเรื่องของสังคมผู้สูงอายุที่มีประชากรวัยทำงานน้อยลงด้วย ทำให้เกิดการหลั่งไหลของแรงงานต่างด้าวเข้ามาเป็นจำนวนมาก แรงงานต่างด้าวเป็นกำลังผลิตสำคัญของเศรษฐกิจในประเทศทั้งในภาคอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม โดยในยุคแรกเริ่มจากงานในระดับแรงงาน พัฒนามาสู่งานภาคบริการ ไปจนถึงงานในระดับวิชาชีพ เช่น สถาปนิกและวิศวกร เป็นต้น

ในอนาคตหากประเทศไทยพัฒนาไปสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว จะทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในทุกระดับที่รุนแรงมากขึ้น ประเทศไทยอาจต้องปรับตัวในการลดเงื่อนไขของนโยบายการอนุญาตให้

แรงงานต่างด้าวเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยถาวร หรือเพิ่มโอกาสการแปลงสัญชาติของแรงงานต่างด้าวมาเป็นพลเมืองของไทย

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง ปัจจุบันประเทศไทยมีแรงงานต่างด้าวเหล่านี้อยู่ในบริบททางกายภาพของสังคมไทยแล้ว โดยเฉพาะในพื้นที่แหล่งงานจะมีชุมชนของแรงงานต่างด้าวอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการดูแลควบคุมอย่างเพียงพอ อาจจะนำมาซึ่งปัญหาทั้งในเชิงสุขภาพอนามัย ความปลอดภัย และอาชญากรรม ชุมชนแรงงานต่างด้าวมีผลต่อแนวคิดในการวางแผนการพัฒนาเมือง การก่อสร้างอาคาร และการผังเมืองในอนาคต ที่ต้องคำนึงถึงปัญหาการเคลื่อนย้ายแรงงาน และประชากรแฝงอย่างรัดกุม

3) ด้านเทคโนโลยี (Technology)

โลกในปัจจุบันมีการพัฒนาเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดในทุกวงการ โดยมีเทคโนโลยีที่มีความสำคัญและจะเปลี่ยนแปลงโลกในหลายเรื่อง จากการวิเคราะห์เทคโนโลยีที่มีผลกระทบและเกี่ยวข้องต่อการดำเนินการของกรมโยธาธิการและผังเมือง สามารถแบ่งเทคโนโลยีที่มีความเกี่ยวข้องออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

3.1) เทคโนโลยีในการจัดการข้อมูล

ข้อมูลในด้านโยธาธิการหรือผังเมือง หรืองานด้านการพัฒนาต่างๆ นั้นมีอยู่หลากหลาย ที่คุ้นเคยกันมากที่สุดคือสิ่งที่คนทั่วไปเรียกว่า “แบบ” หรือ “ผัง” ซึ่งเป็นข้อมูลหลักที่ใช้ในการก่อสร้าง นอกจากนี้ยังมีข้อมูลเฉพาะต่างๆ เช่น รายการคำนวณ รายการประกอบแบบ หรือแผนงาน ตารางเวลาต่างๆ ข้อมูลเหล่านี้ในโครงการหนึ่งๆ หรืองานหนึ่งๆ จะถูกปรับปรุง (update) หลายครั้ง

การปรับปรุงข้อมูลที่เกิดขึ้นมักจะเกิดปัญหาคือแบบที่แต่ละฝ่ายมีอยู่ไม่ตรงกัน ทำให้ความเข้าใจในงานคลาดเคลื่อน รวมถึงการจำลองงานสองมิติลงไปเป็นสามมิติ ผ่านมาตรฐานการเขียนแบบ หรือสัญลักษณ์ในเชิงวิชาการด้านช่าง ซึ่งเมื่อจะนำไปใช้ต้องมีการตีความจากข้อมูลชุดเดียวกัน หากผู้ดำเนินการมีประสบการณ์แตกต่างกันอาจแปลความหมายได้คนละอย่าง

ดังนั้น ในมุมมองการพัฒนาเทคโนโลยีด้านช่างหรืองานออกแบบก่อสร้างอันเกี่ยวกับการบริหารจัดการข้อมูลนั้นคือการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อแก้ปัญหาอันมีจุดมุ่งหมาย ได้แก่

- การปรับปรุงข้อมูลให้เกิดได้อย่างรวดเร็ว (Real-time Information Development)
- การให้ทุกคนเข้าถึงได้พร้อมกัน (Multiple Access Capability)
- ทุกคนที่เกี่ยวข้องเข้าใจถูกต้องตรงกัน (Mutual Understanding)
- การสร้างความชัดเจนของข้อมูลเพื่อลดภาระในการแปลความหมาย (Elimination of Interpretations)

เทคโนโลยีด้านโยธาธิการและผังเมืองที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการข้อมูล ที่มีแนวโน้มจะเป็น Megatrends ของโลก ได้แก่

3.1.1) แบบจำลองสารสนเทศอาคาร (Building Information Modeling : BIM)

แบบจำลองสารสนเทศอาคาร เป็นเทคโนโลยีที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในกระบวนการออกแบบและก่อสร้าง โดยการสร้างแบบจำลองอาคาร (Building Model) ไปพร้อมข้อมูลหรือสารสนเทศ (Information) มีความสามารถในการผนวกการทำงานออกแบบสถาปัตยกรรม ทั้ง 2 มิติและ 3 มิติ เข้าด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ในขั้นตอนของงานด้านบริหารงานก่อสร้าง งานบำรุงรักษาอาคาร และงานวิเคราะห์การใช้พลังงานในอาคาร เป็นต้น

สิ่งที่เป็นสาระสำคัญของ BIM คือ การผสมผสานข้อมูล เช่น ฐานข้อมูลที่เป็นแบบ (Drawing) ให้เชื่อมโยงกับรายการประกอบแบบ (Specification) ไปพร้อมกับปริมาณ (Quantity) ที่ใช้ในการคำนวณทำให้ข้อมูลทั้งหมดปรับเข้ามามีเป็นฐานข้อมูลชุดเดียว (Single Source Information)

BIM มีประโยชน์โดยตรง ในการลดขั้นตอนการทำงาน ลดความซ้ำซ้อนของการสื่อสาร และปัญหาอันเกิดจากข้อมูลที่ผิดพลาดของข้อมูลที่ไม่ตรงกัน BIM สามารถทำงานได้โดยเห็นภาพรวมของกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นของอาคารไปจนครบวงจรชีวิตทางกายภาพ (Built Environment Live Cycle)

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง ปัจจุบันบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ขนาดใหญ่หรือบริษัทรับเหมาก่อสร้างชั้นนำของประเทศไทย ได้มีการนำเทคโนโลยี BIM มาใช้และสถาบันการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม ได้มีการนำมาเป็นทักษะบังคับที่ต้องสอนให้นักศึกษปฏิบัติและใช้งานได้ ดังนั้น ในอนาคต BIM จะกลายเป็นเครื่องมือสื่อกลางที่ใช้ในการสื่อสารข้อมูลด้านกายภาพ ไม่ว่าจะเป็นระดับของอาคาร เมือง หรือภูมิภาคต่อไป

กรมโยธาธิการและผังเมืองที่มีบทบาทในการบริหารด้านกายภาพ งานผังเมือง งานอาคาร งานบริการด้านช่าง และงานพัฒนาเมืองในอนาคต ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่การใช้เทคโนโลยี BIM ในการดำเนินงานได้ กรมโยธาธิการและผังเมือง จึงควรศึกษาและนำมาปรับใช้ในงานตามภารกิจขององค์กรให้มากที่สุด

นอกจากนี้กรมโยธาธิการและผังเมืองยังสามารถมีบทบาทในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศอาคาร (BIM) มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินการขออนุญาตในรูปแบบดิจิทัล โดยจะต้องเริ่มดำเนินการโครงการนำร่องเพื่อทดสอบ (Pilot Test) ซึ่งไม่ใช่เพียงการทำผลผลิต (Production) ในรูปแบบ BIM (Building Information Modeling) เพียงอย่างเดียว โดยในระยะแรกอาจนำมาใช้กับเมืองที่มีลักษณะเป็นเมืองขนาดเล็ก อาจเป็นในระดับอำเภอ ตำบล เมืองใหม่ หรือเมืองรองที่มีโครงการขนาดใหญ่เกิดขึ้น โดยให้ส่วนราชการของกรมโยธาธิการและผังเมืองในส่วนภูมิภาค ร่วมกันพิจารณาพื้นที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมดำเนินการในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอาคาร เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารจัดการภาครัฐ นอกจากนี้ในการดำเนินการโครงการนำร่องเพื่อทดสอบดังกล่าวจะเป็นการทดลองกระบวนการ (Pilot Process) ไม่ใช่เพียงแค่ทดลองเทคโนโลยี (Pilot Technology) เพื่อช่วยให้กระบวนการมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่านั้น เนื่องจาก BIM (Building Information Modeling) เป็นแบบจำลองที่ประกอบด้วยข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างต่อเนื่องหลายรูปแบบ ไม่เฉพาะเพียงแค่การขออนุญาตอาคารเท่านั้น เพราะเมื่อมีการขออนุญาตผ่านระบบแล้ว เมืองจะมี

ฐานข้อมูลเป็นแบบจำลองอาคารตามที่ได้มีการขออนุญาตและรวมกันเป็นแบบจำลองเมือง (Existing City Model) กรมโยธาธิการและผังเมืองเองสามารถเพิ่มแบบจำลองพร้อมข้อมูลของโครงสร้างพื้นฐานในเมืองผนวกเข้ากันไปได้ทั้งหมด และใช้ฐานข้อมูลที่เป็นแบบจำลองนี้เป็นต้นแบบในการวิเคราะห์ผลกระทบจากการจำลองสถานการณ์ต่างๆ (Urban Development Simulation) ในเมืองอื่นๆ ได้ต่อไป

นอกจากนี้ยังสามารถนำ BIM (Building Information Modeling) ของอาคารมาประเมินผลการจำลอง (Simulation) พร้อมทั้งทำนายผลในเรื่องต่างๆ เช่น การจราจร ความหนาแน่นประชากร พื้นที่น้ำหลาก ความต้องการไฟฟ้า เพื่อนำไปสู่การเป็นข้อมูลประกอบรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมได้ เพราะการใช้ BIM (Building Information Modeling) สามารถแสดงข้อมูล (Data) ได้ในหลายมิติ และสามารถนำข้อมูลเดิม (Existing data) ไปผนวกรวมเข้ากับข้อมูลของเมืองต่อไป ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับเมือง (Town Information modeling: TIM) เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาเมือง และจัดทำผังเมืองได้ เนื่องจากอาคารไม่ได้ตั้งอยู่อย่างโดดเดี่ยว (Standalone) แต่เป็นองค์ประกอบของเมือง และความมุ่งหมายของการใช้ BIM (Building Information Modeling) จะต้องนำไปสู่การพัฒนาเมืองที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้กรมโยธาธิการและผังเมืองได้รับประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอาคารและเมืองอย่างสูงสุด

3.1.2) การจำลองสภาพแวดล้อมจริง (Virtual Reality: VR)

การจำลองสภาพแวดล้อมจริง (Virtual Reality: VR) คือ สภาพสิ่งแวดล้อมที่จำลองขึ้นมาจากข้อมูลของคอมพิวเตอร์ แล้วแสดงผลในรูปแบบสามมิติ โดยสามารถที่จะดูได้จากอุปกรณ์แสดงผลต่างๆ ปัจจุบันเทคโนโลยี VR ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบด้านการนำเสนอข้อมูลทางสภาพแวดล้อมกายภาพ ให้กลายมาเป็นสภาพแวดล้อมจำลองที่คนสามารถเคลื่อนที่ไปมาได้ ทำให้เกิด “ประสบการณ์” และความเข้าใจในข้อมูลมากขึ้น

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง กรมโยธาธิการและผังเมืองในฐานะเป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาเมือง มีโอกาสใช้เทคโนโลยี VR เพื่อจำลองสภาพแวดล้อมจริงในการสร้างความเข้าใจให้ประชาชนทราบถึงการดำเนินงานต่างๆ ของกรมเช่นงานผังเมือง และงานพัฒนาเมือง เนื่องจากในอนาคตการจำลองสภาพแวดล้อมจริง (VR) จะเป็นเทคโนโลยีที่ใช้กันทั่วไป และสามารถแสดงผลผ่านสมาร์ตโฟนได้

3.1.3) การส่งข้อมูลเสมือนจริงผ่านอุปกรณ์ (Augmented Reality: AR)

การส่งข้อมูลเสมือนจริงผ่านอุปกรณ์ (Augmented Reality: AR) เป็นการนำเสนอมุมมองในรูปของส่วนผสมของโลกแห่งความจริง แล้วเสริมด้วยวัตถุในโลกเสมือนเข้าไป (imposed) หลักการทำงานคืออุปกรณ์จะแสดงข้อมูลในรูปของภาพหรือเสียง และประมวลผลมาจากคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล โทรศัพท์มือถือ และแท็บเล็ต รวมถึงแว่นตาอัจฉริยะเป็นต้น ทำให้เกิดประสบการณ์การรับรู้และตอบสนองต่อวัตถุจำลองนั้นได้อย่างทันทีทันใด และแสดงผลในรูปแบบ 3 มิติ

ตัวอย่างเช่น การที่ผู้ชมเดินเข้าไปในห้องที่มีผนังเปล่าสีขาว ไม่มีการตกแต่ง และใส่แว่นที่มีความสามารถในการนำเสนอ Augmented Reality ก็จะสามารถเห็นการตกแต่งภายในที่แสดงด้วย Digital Information ทาบทับ (impose) ลงบนห้องเปล่าสีขาวนี้ได้ และหากเป็นการออกแบบเมืองสามารถจำลองภาพ

การสร้างสะพานในเมืองเก่า หรือ การก่อสร้างถนนที่จะส่งผลต่อสภาพแวดล้อมและบริบทรอบข้างให้เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นต้น

Augmented Reality ช่วยในการจำลองข้อมูลและภาพจริง โดยสามารถนำเสนอข้อมูลการ ออกแบบ การวัดระยะและวางแผนหน้างานก่อสร้างจริงได้ ประเด็นสำคัญคือ การศึกษา “ผลกระทบ” ของสิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น แต่ทำให้เห็นภาพที่ชัดเจนว่า หากเกิดขึ้นจะมีสภาพเป็นอย่างไร

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง Augmented Reality จะเป็นเทคโนโลยีที่สร้างประโยชน์คล้ายกับ Virtual Reality โดยกรมโยธาธิการและผังเมือง ซึ่งมีภารกิจงานด้านช่างและงานพัฒนาเมือง สามารถใช้เทคโนโลยีนี้ ในการจำลองสภาพให้ผู้คนได้เห็นรูปแบบจำลองในกรณีที่มีการก่อสร้าง หรือพัฒนาสภาพแวดล้อมใหม่ลงบนสภาพแวดล้อมเก่า มีประโยชน์ในการทำประชาพิจารณ์ ก่อนทำการก่อสร้างจริง

3.1.4) โดรน (Drone) หรือ อากาศยานไร้คนขับ (Unmanned Aerial Vehicles)

เทคโนโลยีที่ใช้ในการบังคับเครื่องบินแทนที่ของมนุษย์ หรืออีกคำพูดหนึ่งที่เรารู้จักได้ขึ้นกับการเรียกใช้งานโดรนคือ อากาศยานไร้คนขับ เป็นเครื่องบินอัตโนมัติที่ใช้งานเพื่อบันทึกข้อมูลได้ทั้ง 2 มิติและ 3 มิติ สามารถใช้ในการสำรวจในจุดที่มนุษย์เข้าถึงได้ยาก และเป็นการลดต้นทุนที่จะพามนุษย์เข้าไปยังจุดนั้น เช่น การใช้งานโดรนเพื่อบันทึกภาพจากมุมสูง การใช้งานเพื่อสำรวจพื้นที่การเกษตรและชลประทาน เก็บข้อมูลด้านสภาพอากาศ สภาพของการจราจร การลำเลียงขนส่งต่างๆ เป็นต้น

Drone ได้กลายมาเป็นเครื่องมือทั่วไปที่ใช้ในการดำเนินการสำรวจ ซึ่งเป็นต้นทางของการออกแบบ วางผัง และจะทำให้เกิดมุมมองใหม่ในการพิจารณาด้านกายภาพจากที่มีมุมมอง 2 มิติเป็นหลัก กลายมาเป็น 3 มิติ นอกจากนี้ยังสามารถสร้างความเข้าใจต่อพื้นที่ และเงื่อนไขทางกายภาพในจุดที่มนุษย์เข้าไปไม่ถึงได้อีกด้วย

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง ภารกิจต่างๆ ของกรม เช่น งานด้านการวางผัง งานพัฒนาเมืองหรืองานด้านช่าง รวมถึงโครงการก่อสร้างสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ต่างๆ ของกรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถนำเทคโนโลยีนี้มาใช้ในการสำรวจได้ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินการ และความแม่นยำของข้อมูลอย่างชัดเจน และยังลดภาระเรื่องค่าใช้จ่ายบุคลากรอีกด้วย

3.1.5) การประมวลและเก็บข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ (Cloud Computing)

การใช้ระบบบริการเช่าพื้นที่จัดเก็บทรัพยากรด้านคอมพิวเตอร์ผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้ให้บริการ เป็นระบบที่ให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ไม่ต้องพึ่งพาการวางระบบเครือข่ายภายในองค์กรมากนัก ซึ่งเป็นระบบที่มีความยืดหยุ่น สามารถขยายขนาดของทรัพยากรให้รองรับการใช้งานจำนวนมากได้ โดยประหยัดค่าใช้จ่ายและคุ้มค่า

การประมวลและเก็บข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ สำหรับผู้ใช้นั้น เสมือนว่า ข้อมูลเหล่านั้นอยู่บนก้อนเมฆ เพราะไม่จำเป็นจะต้องมี Server เครือข่าย หรือมีสายต่างๆ อีกต่อไป โดยข้อมูลทั้งหมด

สามารถเชื่อมโยงได้ผ่านระบบไร้สาย (Wireless) และการเข้าถึงข้อมูลก็สามารถควบคุมได้โดยผ่านระบบ Admin ที่มีการเก็บข้อมูลและมีการสำรองข้อมูล (back up) หลายชั้น

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง การเก็บข้อมูลงานผังเมือง งานอาคาร งานบริการด้านช่าง งานพัฒนาเมืองต่างๆ ในอนาคตจะสามารถเก็บได้อย่างเป็นระบบระเบียบมากขึ้น โดยไม่ต้องมีการะในการลงทุนด้านเทคโนโลยี แต่มีข้อจำกัดที่ต้องพัฒนาในการบริหารจัดการโครงสร้างการเก็บข้อมูลและการจัดการสิทธิ์ของการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.6) ความปลอดภัยทางข้อมูลดิจิทัล (Cyber Security)

เมื่อข้อมูลถูกพัฒนาและจัดเก็บรวบรวมเพื่อการจัดการอยู่บนคอมพิวเตอร์เป็นจำนวนมาก กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมหรือก่อการร้ายก็จะตามมาด้วย เนื่องจากข้อมูลบางประเภทเป็นข้อมูลที่มีราคาสูง หรือมีความเสี่ยงต่อความมั่นคง หากถูกทำลาย หรือเข้ามาควบคุมจากภายนอก ซึ่งอาจนำไปสู่สภาวะวิกฤติของประเทศได้ ในปัจจุบันเรื่อง Cyber Security เป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจและมีการลงทุนอย่างสูงเพื่อป้องกันให้เกิดความปลอดภัย และประเทศต่างๆ ที่มีการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น ก็ได้มีการพัฒนากฎหมายและระเบียบต่างๆ มากุมครองเรื่องเกี่ยวกับ Cyber Security

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง การพัฒนาการจัดเก็บและเข้าถึงข้อมูลทางเทคโนโลยีต้องมาควบคู่กับความปลอดภัยในทุกมิติ ข้อมูลบางข้อมูลที่มีความสำคัญ เช่น ผังเมือง หรือ ฐานข้อมูลการใช้อาคารต่างๆ จะต้องมีการวางระบบป้องกันความปลอดภัยไม่ให้มีการโจรกรรมข้อมูล เข้ามาเปลี่ยนแปลงข้อมูล หรือทำลายข้อมูลที่เป็นหลักฐานสำคัญ ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องมีการพัฒนาระบบ สร้างผู้เชี่ยวชาญ และการลงทุนด้านเครื่องมือต่างๆ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการสำรองข้อมูล (Back Up) ว่ามีแนวทางในการสำรองข้อมูลอย่างไร และยังจำเป็นต้องมีการเก็บข้อมูลในรูปแบบกระดาษ ที่เป็นข้อมูลสำคัญควบคู่ไปกับการสำรองข้อมูลในคอมพิวเตอร์

3.2) เทคโนโลยีในเชิงการก่อสร้าง

เทคโนโลยีในเชิงการก่อสร้าง เป็นเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มศักยภาพในการก่อสร้าง โดยมีเป้าหมายการเพิ่มศักยภาพสามประการหลัก คือ เพิ่มคุณภาพ เพิ่มความเร็ว และลดต้นทุน โดยคำว่าคุณภาพ ต้องมุ่งเน้นในเรื่องของความแม่นยำ (Accuracy) ในการก่อสร้าง

3.2.1) หุ่นยนต์อัตโนมัติ (Autonomous Robot)

หุ่นยนต์ที่สามารถปฏิบัติงานด้วยตัวเองผ่านการโปรแกรมของมนุษย์ล่วงหน้า มีคุณสมบัติที่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้ด้วยตัวเอง โดยปราศจากการควบคุมโดยตรงจากมนุษย์ โดยแบ่งประเภทได้ 2 ประเภท ดังนี้

(1) หุ่นยนต์ภาคอุตสาหกรรม (Industrial Robots) คือ หุ่นยนต์ที่นำมาใช้งานในภาคอุตสาหกรรมทดแทนแรงงานคน เป็นส่วนหนึ่งของสายพานการผลิต สามารถทำงานซ้ำๆ ได้อย่างต่อเนื่อง และงานที่เสี่ยงอันตราย ลดการเกิดข้อผิดพลาดในกระบวนการดำเนินงาน เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น เช่น หุ่นยนต์

ประเภทแขนกล (Robot Arm) จะถูกยึดอยู่กับที่บริเวณติดกับสายพานลำเลียงวัตถุ โดยให้หยิบจับ วัตถุที่ไหลมาตามสายพานให้ถูกต้อง

(2) หุ่นยนต์ติดต่อสื่อสาร (Social Robots) คือ หุ่นยนต์ที่สามารถติดต่อสื่อสารกับมนุษย์ได้ นำมาประยุกต์ใช้ในด้านต่างๆ หรือนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น หุ่นยนต์ภาคสนามใช้สำรวจ พื้นที่หรือเก็บข้อมูลต่างๆ หุ่นยนต์ให้ความรู้ในพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

จาก Megatrends เรื่องการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุ สิ่งที่เป็นผลกระทบตามมาคือการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งหุ่นยนต์ในด้านอุตสาหกรรม คือคำตอบในการขยายกำลังการผลิตโดยไม่ต้องพึ่งพาแรงงาน ส่วนหุ่นยนต์ที่เคลื่อนที่ได้ จะเป็นหุ่นยนต์ที่เชื่อมกับเทคโนโลยีอื่นๆ เช่น Drone มนุษย์อาจจะเพียงสั่งการให้ Drone ทำการสำรวจและแปลผลออกมาเป็นผลลัพธ์ได้

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง หุ่นยนต์เหล่านี้อาจนำมาใช้ในการกิจของกรมโยธาธิการและผังเมืองในแง่การก่อสร้าง หรือในแง่ของการทดสอบวัสดุได้ ทั้งที่เป็นเรื่องทางกายภาพ และในการสำรวจต่างๆ เพื่อทำผังเมือง หรือ เชื่อมป้องกันตลิ่ง ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพได้มาก

3.2.2) การพิมพ์ 3 มิติ (3D – printing)

เทคโนโลยีการพิมพ์ 3 มิติ คือ หลักการเปลี่ยนวัตถุที่อยู่ในโลกเสมือนให้ออกมาอยู่ในโลกจริงในลักษณะสองมิติพัฒนาเป็นสามมิติ การพิมพ์ 3 มิติทำให้เกิดวัตถุออกมาเป็นของที่จับต้องได้ สิ่งที่มีผลต่อวงการอุตสาหกรรมการก่อสร้าง คือการสร้าง “ชิ้นส่วน” ของวัสดุงานก่อสร้างให้ออกมาได้ตามแบบจริงในประเทศไทยที่ได้นำเทคโนโลยีการพิมพ์ 3 มิติมาใช้อย่างต่อเนื่อง เช่น เทคโนโลยี CAD/CAM ที่ใช้ในการทำชิ้นส่วนคอนกรีต Precast เพื่อใช้ในการก่อสร้างอาคาร โดยเฉพาะการก่อสร้างบ้านจัดสรร เป็นต้น

แนวคิดของการพัฒนาวัสดุก่อสร้าง สามารถแบ่งตามรูปแบบเดิมคือวัสดุที่ต้องมีการมาแปลงสภาพหน้างานก่อสร้าง หรือวัสดุที่ผลิตมาจากโรงงานแล้วมาประกอบที่หน้างาน แต่เมื่อนำเทคโนโลยีการพิมพ์ 3 มิติ มาใช้จะทำให้เกิดวัสดุที่สามารถผลิตขึ้นรูปจากที่หน้างานได้มากขึ้น ซึ่งนับเป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านประสิทธิภาพของการก่อสร้างเป็นอย่างมาก

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง เทคโนโลยีการพิมพ์ 3 มิติมีหลายระดับ เช่น ในเบื้องต้นเป็นการพิมพ์ชิ้นส่วนเพื่อทำหุ่นจำลองทางสถาปัตยกรรม หรือวิศวกรรม แต่หากเป็นการพิมพ์เป็นชิ้นส่วนขนาดใหญ่ นำไปใช้ในทางการก่อสร้าง จำเป็นต้องมีเงินลงทุนเครื่องจักรที่มีราคาสูง ซึ่งกรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถดำเนินทำการวิจัยและพัฒนา เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในวงการออกแบบก่อสร้างได้ นอกจากนี้ยังต้องมีการคำนึงถึงความปลอดภัยและคุณภาพด้วย เมื่อมีการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างแพร่หลายมากขึ้นในอนาคต ควรมีการศึกษาเพื่อกำหนดมาตรฐานของเทคโนโลยี และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ดำเนินงานให้มีความเหมาะสมต่อไป

3.3) เทคโนโลยีในเชิงวัสดุ

เทคโนโลยีในเชิงวัสดุซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ สามารถแบ่งได้ ดังนี้

3.3.1) นวัตกรรมเชิงวัสดุทางเทคโนโลยีเคมี

นวัตกรรมเชิงวัสดุทางเทคโนโลยีเคมี มุ่งเน้นพัฒนาคุณสมบัติของวัสดุ เช่น กระจุกที่รับน้ำหนักได้ วัสดุที่มีองค์ประกอบในเชิงชีวภาพ (Biological Element) หรือ คอนกรีตซ่อมแซมตัวเอง (Self - Healing Concrete) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เทคโนโลยีในปัจจุบันส่วนมากยังเป็นผลงานเชิงวิชาการที่ผ่านการทดลอง ยังไม่ได้มีการศึกษาความคุ้มค่าในเชิงพาณิชย์ (Commercialization) ทั้งในด้านของความต้องการของตลาด ต้นทุนการผลิต รวมถึงจุดประสงค์ที่จะนำไปใช้ ดังนั้นนวัตกรรมทางวัสดุก่อสร้างจึงเป็นไปในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป (Gradual Change) ซึ่งผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงวัสดุไม่มีผลกระทบรุนแรง (Disruption) ต่อการก่อสร้างมากนัก

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง กรมโยธาธิการและผังเมือง ควรมีการติดตามด้านการพัฒนาวัสดุสมัยใหม่ต่างๆ รวมทั้งเสนอมาตรฐานหรือกฎหมายควบคุมที่เหมาะสมครอบคลุมต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบนวัตกรรมวัสดุที่จะเกิดขึ้นใหม่ในอนาคตเพื่อให้เกิดความปลอดภัยและมั่นคงแข็งแรง

3.3.2) อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things - IoT)

อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง คือ เทคโนโลยีที่ช่วยให้สิ่งของ หรือเครื่องมือสามารถถูกควบคุมและเชื่อมโยงกันได้บนระบบรับส่งสัญญาณ (Sensor) หรืออุปกรณ์รับส่งและสื่อสารระหว่างสิ่งของกันเองผ่านระบบอินเทอร์เน็ต โดยมีการส่งสัญญาณจากมนุษย์สู่เครื่องมือ และเครื่องมือสู่มนุษย์ ในการบริหารงานก่อสร้าง (Construction Management) หรือบริหารอาคาร (Facility Management) มีการใช้ระบบ IoT ในเรื่องการคำนวณจำนวนอุปกรณ์ หรือ เครื่องมือที่จำเป็นในการใช้อาคารหรือโครงการ เช่น ระบบปรับอากาศที่ จะต้องมีการบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่องก็จะสามารถรับข้อมูลการใช้งานได้ตลอดเวลา และมีการประมวลผลได้ตลอดเวลา เช่นเดียวกันกับการคำนวณวัสดุที่ต้องจัดหา (Units of supply) มาใช้ในโครงการ ทำให้สามารถควบคุมงบประมาณ และเวลาได้ตรงตามความต้องการ ทั้งนี้อาจมีการเชื่อมโยงเข้ากับ Building information Modeling (BIM) ในการติดตั้งเซนเซอร์กับส่วนอาคารที่ก่อสร้างแล้ว เพื่อติดตามข้อมูลต่างๆ ของอาคาร เช่น วัสดุกับโครงสร้างซึ่งเมื่อเกิดปัญหาสามารถเข้าไปแก้ไขได้ทันทีทันใด เป็นต้น

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง บทบาทที่เป็นแนวคิดทางวิชาการใน 2 ทศวรรษที่ผ่านมา ในประเทศไทยมีศัพท์ใหม่ซึ่งปัจจุบันเป็นสาขาวิชาที่สำคัญมาก คือ Facility Management หรือ การบริหารอาคาร อาคารขนาดใหญ่ต่างๆ ไป ใช้เวลาในการก่อสร้าง 2 - 3 ปี แต่มีช่วงชีวิตในการบริหารจัดการไปอีก 30 - 40 ปี การออกแบบและการก่อสร้างต้นทาง จะส่งผลต่อค่าใช้จ่ายและภาระในการบำรุงรักษาอย่างมากต่อเจ้าของอาคารในอนาคต

ดังนั้น กรมโยธาธิการและผังเมืองในฐานะหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบต่อการออกแบบและก่อสร้างอาคาร หรืองานทางสาธารณูปโภคของรัฐ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคำนึงถึงภาระในการบำรุงรักษา ซึ่งการที่จะได้องค์ความรู้ในเรื่องอุปสรรคหรือปัญหาในการบำรุงรักษาอาคารอย่างรอบด้านเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการออกแบบก่อสร้างในการแก้ปัญหา นั้น จะต้องมีการเก็บข้อมูลในการใช้งาน หรือข้อมูลด้านความเสื่อมสภาพของวัสดุและโครงสร้างต่างๆ เพื่อศึกษา วิเคราะห์วิจัย และพัฒนาต่อไป ซึ่ง IoT สามารถเป็นเทคโนโลยี

ที่ตอบโจทย์ดังกล่าวได้ และปัจจุบัน IoT มีราคาที่ลดลงมากเพราะเริ่มกลายเป็นเทคโนโลยีที่มีใช้ทั่วไป ดังนั้นการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษา วิเคราะห์วิจัย และพัฒนาจึงมีความเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น

3.4) เทคโนโลยีในเชิงการพัฒนากระบวนการ

เทคโนโลยีในเชิงพัฒนากระบวนการคือ ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence หรือ AI) เป็นการพัฒนาให้คอมพิวเตอร์มีตรรกะทั้งทางวิทยาศาสตร์ สังคม เศรษฐศาสตร์ และประมวลผลได้ซับซ้อนแบบมนุษย์ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะรวมถึงการเรียนรู้ (Machine Learning) การได้มาซึ่งข้อมูล และสามารถพัฒนาตนเองต่อได้ สามารถสร้างหลักเกณฑ์ในการใช้ข้อมูลต่างๆ ตีความเป็นเหตุเป็นผลเองได้ ใช้เพื่อให้ได้ข้อสรุปคร่าวๆ หรือข้อสรุปที่แน่นอน มีการแก้ไขและปรับปรุงตนเอง (Self - Correction) โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม (1) Acting Humanly การกระทำคล้ายมนุษย์ (2) Thinking Humanly การคิดคล้ายมนุษย์ (3) Thinking rationally คิดอย่างมีเหตุผล (4) Acting rationally กระทำอย่างมีเหตุผล

สิ่งที่เป็นจุดสำคัญที่มีผลกระทบต่อมนุษยชาติสำหรับ AI คือ ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีใดๆ ที่กล่าวมาก่อนหน้านี้ มนุษย์คือผู้มีอำนาจสั่งการสูงสุด มนุษย์เป็นผู้คิด ตัดสินใจและใช้สัญชาตญาณเพื่อกำหนดทิศทาง แต่ AI จะเป็นคอมพิวเตอร์ที่จะมาทำหน้าที่คิดแทนมนุษย์ และสิ่งที่จะเหนือกว่าคือ AI มีการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องได้ไม่จำกัดและสามารถพัฒนาตัวเองได้ไม่หยุด สามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่าง AI ด้วยกันได้

ตัวอย่างที่ชัดเจนที่ AI กำลังจะไปสู่จุดที่ดำเนินการได้จริง คือเรื่องการออกแบบอาคาร คอมพิวเตอร์ในปัจจุบันได้ถูกพัฒนาให้สามารถหาคำตอบให้กับผู้ที่ต้องการงานออกแบบได้ดีขึ้น โดยผู้ที่ต้องการงานออกแบบ สามารถกำหนดเงื่อนไขต่างๆ เข้าไปในคอมพิวเตอร์ เช่น การออกแบบบ้าน มีงบประมาณเท่าใด ใส่ข้อมูลลักษณะผังที่ดิน จำนวนคน จำนวนที่จอดรถ และข้อมูลอื่นๆ หรือใส่ภาพอ้างอิงที่เป็นแนวคิดการออกแบบจากหนังสือทางสถาปัตยกรรมต่างๆ เข้าไป คอมพิวเตอร์ก็จะประมวลผลและออกแบบบ้านขึ้นมาให้ได้ โดยใช้เวลาน้อย

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง งานด้านการวางผังเมืองหรือพัฒนาเมืองที่มีเงื่อนไข และต้องอาศัยข้อมูลในการประมวลผลมาก หาก AI ถูกพัฒนาต่อไป อาจจะสามารถพัฒนาผังเบื้องต้น ตามเงื่อนไขของประชากร การพัฒนาสภาพแวดล้อม และสาธารณูปโภคที่มีอยู่ได้

นอกเหนือจากเทคโนโลยีที่มีความเกี่ยวข้อง 4 กลุ่มที่ได้กล่าวไปข้างต้น ยังมีประเด็นด้านเทคโนโลยีที่จะมีผลกระทบต่อการดำเนินการและบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมืองอีก 1 ด้าน คือ เทคโนโลยี 5.0

เทคโนโลยี 5.0 (Innovation 5.0)

ในขณะที่ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ประเทศไทยยุค 4.0 (Thailand 4.0) นั้น แนวโน้มที่สำคัญของโลกด้านหนึ่ง คือ การเตรียมความพร้อมเข้าสู่เทคโนโลยียุค 5.0 ซึ่งมุ่งเน้นประเด็นทางสังคมและพฤติกรรมของมนุษย์ ดังที่เกิดขึ้นแล้วในหลายๆ ประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่น หรือ ประเทศจีน เป็นต้น ประเด็นหลักของเทคโนโลยียุค 5.0 คือ การตอบสนองต่อความต้องการเป็นรายบุคคล (Personalization) เนื่องจากเทคโนโลยีสามารถตอบสนองความต้องการเชิงลึกของมนุษย์ได้ เทคโนโลยียุค 5.0 เป็นเรื่องการตอบสนองส่วนบุคคลที่สามารถได้รับจากเทคโนโลยี โดยที่มนุษย์สามารถปรับแต่ง (Customize) รายละเอียดในการบริการได้ เช่น

การพัฒนาการดูแลสุขภาพ (Healthcare System) หรือรัฐบาลนำนวัตกรรมมาช่วยประมวลผลเพื่อกำหนดรูปแบบและพฤติกรรมการดำเนินชีวิตได้ และพัฒนาเป็นกฎหมายเพื่อบังคับเป็นรายบุคคลได้ การพัฒนาในยุค 5.0 มีกรณีศึกษาที่เริ่มดำเนินการบ้างแล้ว ในประเทศจีน คือ ระบบการให้คะแนนทางสังคม (Social Credit) ซึ่งรัฐบาลจีนใช้การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytic) ระบุตัวบุคคลและพฤติกรรมของมนุษย์

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง บทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมืองในยุค 4.0 ในด้านของภารกิจผังเมือง จะเริ่มต้นจากการมีฐานข้อมูลที่เป็นความจริงและทันต่อสถานการณ์ (Real Time) แต่สำหรับเทคโนโลยียุค 5.0 จะมีการนำนวัตกรรมมาวิเคราะห์ข้อมูลในภาคสาธารณะที่ลงไปในระดับประชาชนที่เป็นบุคคลมากขึ้น ซึ่งในบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง สามารถดำเนินการจัดเก็บข้อมูลได้ในระดับรายบุคคล เช่น จำนวนผู้ประกอบการวิชาชีพ หรือ จำนวนบริษัทผู้ให้บริการด้านวิชาชีพ วิศวกร สถาปนิก หรือ บริษัทผู้รับเหมาก่อสร้าง เป็นต้น

สำหรับในด้านผังเมืองอาจมีการวิเคราะห์ข้อมูลผังที่เป็นรายแปลง ลงรายละเอียดย่อยไปกว่าระดับพื้นที่ การพิจารณาสาธารณูปโภคหรือกฎหมายควบคุมอาคาร อาจลงละเอียดได้ถึงอาคารควบคุมอาคารพิเศษเฉพาะแต่ละหลัง ทั้งอาคารเก่าและอาคารใหม่ โดยความสำคัญของเทคโนโลยียุค 5.0 อยู่ที่ความเป็นระดับส่วนบุคคล (Personalization) ซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นไปในรูปแบบของการกำกับ บังคับ และควบคุม ส่งผลให้การใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาด้านกฎหมายลดลงได้ด้วย หรืองานในเชิงเทคนิคและการปฏิบัติการจะถูกทดแทนด้วยการประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ไปเกือบทั้งหมด ทำให้ส่วนราชการในหน่วยงานราชการคงเหลือเพียงงานสำคัญคือ งานด้านการบริหารจัดการ (Management) เป็นต้น

4) ด้านการเปลี่ยนแปลงของอำนาจทางเศรษฐกิจโลก (Shift in Global Economic Power)

4.1) ภาพรวมของสถานการณ์

การเปลี่ยนแปลงของอำนาจทางเศรษฐกิจโลกเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจากกลุ่มประเทศตะวันตกมาสู่กลุ่มประเทศตะวันออก ซึ่งจะเห็นได้จากการเติบโตของโลกตะวันตกที่ลดลงอย่างต่อเนื่องในรอบศตวรรษ ที่ 20 และ 21 ในขณะที่โลกทางตะวันออกโดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนามีการเจริญเติบโตในอัตราที่สูงกว่ามาก ประเทศกลุ่ม BRIC (Brazil – Russia – India – China) ซึ่งมีประชากรรวมกันเกินกว่า 1 ใน 2 ของโลก จากที่เคยเป็นเพียงศูนย์กลางของการผลิตและแรงงานค่อยๆ พัฒนาอย่างต่อเนื่องกลายมาเป็นผู้บริโภค และเปลี่ยนจากการส่งออกสินค้าผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมมาเป็นการส่งออกทักษะระดับสูงและนวัตกรรม ทำให้โลกธุรกิจในระดับสากลเกือบทั้งหมด มีระบบสนับสนุนที่มาจากกลุ่มประเทศ BRIC ซึ่งในเชิงของห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) จะเห็นว่าด้านสินค้า และผลิตภัณฑ์ (Product) ส่วนใหญ่มาจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ส่วนการบริการ (Services) จะมาจากสาธารณรัฐอินเดีย เป็นต้น

นอกจากนี้อัตราการเติบโตของประชากรหากเทียบกับประเทศพัฒนา ประชากรในเอเชียยังมีอัตราการเติบโตสูงอยู่ ทั้งในประเทศจีน อินเดีย เวียดนาม อินโดนีเซีย (ยกเว้นประเทศไทย หรือญี่ปุ่นที่ประชากร

เริ่มลดลง) ดังนั้นความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ กำลังการผลิต และศักยภาพในการบริโภค ส่งผลให้เศรษฐกิจของทางฝั่งตะวันออกมีอัตราการเติบโตเพิ่มมากขึ้น

องค์กรระหว่างประเทศที่มีรากฐานจากวัฒนธรรมตะวันตกจะค่อยๆ เปลี่ยนไป เพราะประเทศทางตะวันออกเริ่มรวมกลุ่มกันเอง เช่นกลุ่มสมาชิก ASEAN และการประชุมระดับสากลที่เห็นในภูมิภาคตะวันออกที่มีการติดต่อสื่อสารกันโดยตรง โดยไม่ต้องมีประเทศจากตะวันตกมาเป็นตัวกลางอีกต่อไป

4.2) อิทธิพลของสาธารณรัฐประชาชนจีน

ประเทศที่เป็นจุดศูนย์กลางของการเปลี่ยนขวักอำนาจทางเศรษฐกิจ และเป็นประเทศที่มีบทบาทต่อความเจริญทางเศรษฐกิจของไทยอย่างมาก คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน ณ จุดสิ้นสุดของยุคคริสต์ศตวรรษ 2010 สาธารณรัฐประชาชนจีนได้กลายมาเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่มีการลงทุนในต่างประเทศเป็นจำนวนมาก จะเห็นได้จากความแข็งแกร่งของการเชื่อมโยงการเงินระหว่างรัฐและเอกชนของประเทศจีน

สำหรับบทบาทของประเทศไทย ปัจจุบันจะเห็นว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศคู่ค้าที่มีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งแทนที่สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐประชาชนจีนมีเม็ดเงินลงทุนในประเทศไทยทั้งในด้านอุตสาหกรรม และการคมนาคม มีการเชื่อมโยงด้านทุนกับบริษัทชั้นนำของไทยหลายบริษัท มีการเข้าซื้อหรือควบคุมกิจการในไทยเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อการบริโภคในประเทศไทยโดยตรง

สาธารณรัฐประชาชนจีนเข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจต่อประเทศไทยอย่างมาก และมีบทบาทในระดับสูงในประเทศสมาชิกของอาเซียน ทำให้รัฐบาลไทยต้องมีการวางแผนยุทธศาสตร์ของชาติเพื่อรับมือกับการเข้ามาของประเทศจีนอย่างรอบคอบ เช่น รัฐบาลได้มีการพัฒนาโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor - EEC) เพื่อเป็นการรักษาสสมดุลให้ประเทศไทยคงความเป็นกลางและไม่มุ่งความสัมพันธ์กับประเทศใดเพียงประเทศเดียว และเปิดโอกาสให้บริษัทขนาดใหญ่จากทั้งสหรัฐอเมริกา ยุโรป ญี่ปุ่น รวมถึงสาธารณรัฐประชาชนจีนเข้ามาลงทุนใน EEC ได้อย่างสมดุลเพื่อรักษาสสมดุลความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับทุกประเทศให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง การที่ประเทศไทยเปิดประตูดึงดูดนักลงทุนในการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น โครงการพัฒนาโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก EEC ย่อมต้องมีการก่อสร้างที่ได้มาตรฐาน แต่นักลงทุนต่างชาติที่มีความแตกต่างกัน แม้ว่าจะมาจากประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่ด้วยการลงทุนเพื่อธุรกิจที่ต้องการกำไรสูงสุด นักลงทุนอาจจะเลยการปฏิบัติตามกฎหมายต่างๆ ที่ทำให้เกิดค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น เช่น กฎหมายควบคุมอาคาร หรือ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้นกรมโยธาธิการและผังเมืองควรมีการกำกับ ดูแล ควบคุม และบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพ

การเข้ามามีอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจ อาทิเช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน ที่มีการลงทุนโดยนำเข้ากระบวนการดำเนินการทั้งระบบอย่างเบ็ดเสร็จในการพัฒนาโครงการก่อสร้างที่อาจมีได้มาเฉพาะเงินลงทุนและการบริหารเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมทั้งห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) เช่น บริษัทผู้รับเหมาก่อสร้าง รวมไปถึงแรงงานก่อสร้าง เป็นต้น ซึ่งเป็นแนวทางในการประกอบธุรกิจของประเทศจีน และงานก่อสร้าง

นั้น ถือเป็นธุรกิจที่ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจสูง เพราะมีความเกี่ยวเนื่องในการลงทุนในปริมาณมาก ข้อจำกัดที่ควรคำนึงถึงคือหากการเข้ามาดำเนินการโครงการก่อสร้างต่างๆ เป็นงานในระดับรัฐต่อรัฐ (G2G) ที่มีการเจรจาไว้ตั้งแต่แรกเริ่ม และมีข้อตกลงกันเป็นที่เรียบร้อยแล้วว่าจะลงทุนโดยการสนับสนุนทางการเงินของประเทศจีน ก็จำเป็นต้องใช้ห่วงโซ่แห่งคุณค่า (Value chain) ของประเทศจีนด้วย

ดังนั้นบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมืองในการจะเข้าไปกำกับควบคุม (Regulate) ต้องมั่นใจว่าจะไม่ขัดต่อข้อตกลงร่วมกันระหว่างรัฐบาล (G2G Agreement) ซึ่งมีความเป็นไปได้ค่อนข้างยาก แต่หากเป็นการเข้ามาลงทุนในส่วนของภาคธุรกิจ เช่น การเข้ามาพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถดำเนินการได้ด้วยอำนาจตามกฎหมาย เหมือนประเทศเพื่อนบ้านของประเทศไทยหลายประเทศที่ใช้มาตรการหรือกฎหมายในการควบคุมผู้ประกอบการงานรับเหมาก่อสร้าง (Contractor Regulation) อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายให้ทันต่อสถานการณ์มากยิ่งขึ้น

ในมุมมองของคณะที่ปรึกษา จึงมองย้อนจากประเด็นการแก้ปัญหาห่วงโซ่แห่งคุณค่า (Value chain) ของต่างชาติที่จะเข้ามา ไปสู่การหันกลับมามองตัวเองและการดำเนินการในปัจจุบัน วิธีแก้ปัญหาที่ต้องเร่งดำเนินการ คือ การนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องกลับมาพิจารณาใหม่ โดยสามารถใช้แนวทางของประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กลุ่ม CLMV (Cambodia - Lao - Myanmar - Vietnam) ซึ่งทุกประเทศเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาและมีมาตรการควบคุมผู้ประกอบการงานรับเหมาก่อสร้าง (Regulate Contractor) ทั้งสิ้น ผู้ประกอบการงานรับเหมาก่อสร้าง ต้องมีใบอนุญาตทั้งทางวิชาชีพ (Professional License) และใบอนุญาตในการประกอบธุรกิจ (Business License) โดยออกเป็นกฎหมายอย่างชัดเจน เนื่องด้วยในปัจจุบันการควบคุมอาคาร พิจารณาจากแบบขออนุญาต ซึ่งกำกับในช่วงก่อนการก่อสร้าง และพิจารณาอีกครั้งหลังการก่อสร้างเสร็จสิ้นเมื่อขอเปิดใช้อาคาร แต่มาตรการควบคุมระหว่างการก่อสร้าง เป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาเพิ่มขึ้น โดยแนวทางที่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือการควบคุมผู้ประกอบการงานรับเหมาก่อสร้าง

สำหรับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม เป็นอีกประเด็นหนึ่ง ที่บริษัทกลุ่มทุนข้ามชาติต้องการหลีกเลี่ยง กรมโยธาธิการและผังเมืองในฐานะผู้เชี่ยวชาญและมีภารกิจด้านกายภาพสามารถปรับบทบาทในการให้คำปรึกษาแนะนำภาคเอกชนให้ดำเนินการได้อย่างถูกต้อง รวมถึงการร่วมมือในการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) ด้านการแปลงสภาพเป็นเมืองอย่างก้าวกระโดด (Rapid Urbanization)

ในปี ค.ศ. 2030 องค์กรสหประชาชาติ ได้ทำนายว่าจะมี “มหานคร” (Mega City) จำนวน 22 เมืองที่มีประชากรเกิน 10 ล้านคน โดยที่ 17 เมืองจะอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา และในปี ค.ศ. 2050 จะมีประชากรร้อยละ 77 ของโลกอยู่ในเมืองมหานคร

การเติบโตของมหานครส่วนใหญ่จะอยู่ในทวีปเอเชีย และแอฟริกา การอพยพย้ายถิ่นจากชนบทเข้ามาในมหานคร คือ การเร่งการเจริญเติบโต เมืองมหานครเก่าจะพบกับสภาพของความเสื่อมโทรมทางด้าน

สาธารณูปโภคที่ต้องมีการปรับปรุง ในขณะที่มหานครใหม่ต้องมีการลงทุนด้านสาธารณูปโภคอัจฉริยะ (Smart Infrastructure) และมีการพัฒนาเมืองเพื่อรองรับประชากรที่จะเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล

การเติบโตของเมืองนั้นควบคู่ไปกับการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีความสะดวกสบายที่ทำให้ทุกคนที่มาทำงานมีรายได้ และพร้อมใช้จ่ายอย่างสะดวกรวดเร็ว ผลคือการเติบโตทางเศรษฐกิจในเมืองมีอัตราที่สูงขึ้น และห่างจากชนบทมากขึ้นเรื่อยๆ นอกจากนี้ มหานครใหม่ต้องมีการก่อสร้างโครงสร้างสาธารณูปโภคที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล โดยเฉพาะโครงสร้างเพื่อสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็น สนามบิน ท่าเรือ รวมทั้ง สถาบันการศึกษา สาธารณสุข ระบบด้านความมั่นคงภายใน (กิจการตำรวจ) รวมทั้งการจ้างงานต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ (Smart Cities) ซึ่งเป็นแนวคิดที่นำสาธารณูปโภคของเมืองไปรวมกับเทคโนโลยีที่ระบุไว้ใน Megatrends ด้านเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็น Cloud Computing หรือ Artificial Intelligence เมืองที่บริหารโดยคอมพิวเตอร์ โดยให้การบริการต่อสาธารณะของเมืองเป็นไปโดยอัตโนมัติ มีการบริหารงบประมาณที่โปร่งใสในระบบดิจิทัล การจัดซื้อจัดจ้างที่ตรวจสอบได้ และเป็น Real time ที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมที่ดีของเมือง ซึ่งการพัฒนาจากเมืองเก่าไปสู่เมืองอัจฉริยะ และการพัฒนาเมืองใหม่ให้เป็นเมืองอัจฉริยะจะมีความท้าทายแตกต่างกัน ดังนี้

5.1) เมืองอัจฉริยะ (Smart City)

เมืองอัจฉริยะ หรือ Smart City เป็นรูปแบบการประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัล หรือข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาผสมผสานกับการใช้ชีวิตของประชาชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของบริการชุมชน เพื่อช่วยในการลดต้นทุน และลดการบริโภคของประชากร ทั้งด้านการขนส่ง การใช้พลังงานหรือโครงสร้างพื้นฐาน โดยยังคงเพิ่มประสิทธิภาพให้ประชาชนสามารถอยู่อาศัยได้ในคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

แนวคิด Smart City เกิดขึ้นพร้อมๆ กับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยี Internet of Things (IoT) ซึ่งเป็นรากฐานในการเชื่อมโยงอุปกรณ์หรือสิ่งของรอบๆ ตัวเข้ากับโครงข่ายการสื่อสารแบบอินเทอร์เน็ต รวมไปถึงการวางผังเมืองที่ชาญฉลาด รองรับการใช้ชีวิตที่สะดวกสบาย

รูปแบบการบริหารจัดการเมืองแบบ Smart City เป็นการสร้างเมืองที่จะมีการเติบโตอย่างยั่งยืน เน้นการจัดสมดุลของสิ่งแวดล้อม ประหยัดพลังงาน และเลือกใช้พลังงานสะอาด จึงช่วยลดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหามลภาวะทางอากาศ น้ำเสีย ขยะ การระบายน้ำ ช่วยส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ดี คุณภาพอากาศที่ดีเพิ่มพื้นที่สีเขียว และลดปรากฏการณ์เกาะความร้อน (Heat Island Effect)

แม้ว่าประเทศไทยจะยังไม่มี Smart City ที่สมบูรณ์เป็นรูปเป็นร่าง แต่ก็กำลังขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่เป้าหมายที่คัดเลือกเป็นเมืองอัจฉริยะต้นแบบด้วยกัน 7 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ ภูเก็ต ขอนแก่น ชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา โดยความร่วมมือของ 3 กระทรวง คือ กระทรวงพลังงาน กระทรวงคมนาคม และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง งานพัฒนาเมือง เป็นงานตามภารกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง สำหรับการพัฒนาเมืองอัจฉริยะ หรือ Smart City ต้องมีการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนข้อมูลที่ชัดเจน ทั้งข้อมูลทางกฎหมายต่างๆ รวมถึงการร่วมกันพัฒนาฐานข้อมูล

ที่มุ่งสู่ความเป็น ข้อมูลเปิด (Open Data) เป็นฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่สามารถปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบและเอกชนสามารถเข้าถึงและนำไปใช้วิเคราะห์และดำเนินการต่อได้

อีกปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ คือ การลงทุนร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน ซึ่งในไทยใช้คำว่า “ประชารัฐ” หรือ “Public – Private – Partnership” ซึ่งในแต่ละประเทศมีเงื่อนไขที่แตกต่างกันออกไป สิ่งเหมือนกัน คือ รัฐจะมีอำนาจทางกฎหมายต่างๆ รวมทั้งงบประมาณลงทุนพื้นฐาน ในขณะที่ภาคเอกชนจะเข้าใจทิศทางเศรษฐกิจและความต้องการของประชาชนได้ชัดเจนกว่า สำหรับประเทศไทยเริ่มเห็นความเคลื่อนไหว จากที่เอกชนมาเป็นผู้ออกแนวคิดริเริ่มในการทำโครงการโครงสร้างพื้นฐานสำคัญต่างๆ เช่น บริษัทพัฒนาเมืองในจังหวัดขอนแก่นที่มีการดำเนินการพัฒนารถไฟฟ้าในเมืองเอง เป็นต้น ซึ่งมีความแตกต่างจากแนวทางของ บริษัทพัฒนาเมือง

5.2) บริษัทพัฒนาเมือง (Urban Development Corporations)

บริษัทพัฒนาเมือง (Urban Development Corporations) ถูกระบุไว้ในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ.2518 โดยนิยามคำว่า บริษัทของรัฐ ตามมาตราที่ 4 และ 69 คือ

มาตรา 4 "เจ้าหน้าที่ดำเนินการ" หมายความว่า เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือองค์การหรือ "บริษัทของรัฐ" ซึ่งมีอำนาจหน้าที่หรือซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจหน้าที่กระทำการให้เป็นไปตาม "ผังเมืองเฉพาะ"

มาตรา 69 โดยปกติให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นแห่งท้องถิ่นที่ใช้บังคับ "ผังเมืองเฉพาะ" เป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการ แต่รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการผังเมืองอาจแต่งตั้งให้องค์การหรือ "บริษัทของรัฐ" ซึ่งมีอำนาจหน้าที่หรือซึ่งได้รับมอบหมายให้มีอำนาจหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินการในท้องถิ่นนั้นได้

จากพระราชบัญญัติการผังเมืองข้างต้น บริษัทพัฒนาเมือง คือ หน่วยงานที่ดำเนินการโดยรัฐ อันแตกต่างจาก บริษัทพัฒนาเมืองที่ดำเนินการโดยภาคเอกชน หลักการของการก่อตั้งบริษัทพัฒนาเมือง จะต้องมีการจัดทำ “ผังเมืองเฉพาะ” เนื่องจากบริษัทพัฒนาเมืองมีหน้าที่ดำเนินการตามผังเมืองเฉพาะ มีความเกี่ยวข้องกับสาธารณะ เป็นการรอนสิทธิเพื่อสาธารณะประโยชน์แบบที่ไม่ใช่ความจำเป็นยิ่งยวด แต่เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ ความงาม ประวัติศาสตร์ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยสาธารณะ ความเป็นอยู่ที่ดีสาธารณะ และสุขอนามัยสาธารณะ ซึ่งผังเมืองเฉพาะมีกระบวนการรอนสิทธิโดยมีการชดเชยหรือมีการจ่ายคืนทางใดทางหนึ่งให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบภายในของเขตพื้นที่ที่ผังเมืองเฉพาะนั้น ๆ กำหนดไว้ บริษัทพัฒนาเมือง จึงเป็นหน่วยงานของภาครัฐที่มีหน้าที่สนับสนุนท้องถิ่นในการจัดทำผังเมืองเฉพาะ และเอื้ออำนวยความสะดวกด้วยอำนาจทางกฎหมายที่รัฐพึงมี

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง กรมโยธาธิการและผังเมือง สามารถมีบทบาทเกี่ยวเนื่องโดยตรง ในการพัฒนาผังเมืองเฉพาะ และพัฒนาเมืองตามแนวทางของบริษัทพัฒนาเมืองซึ่งมีกฎหมายรองรับไว้แล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานสามารถเป็นแกนกลางของการประสานความร่วมมือ จากทั้งภาครัฐและเอกชน ตามแนวทาง ประชารัฐ (Public - Private - Partnership) ซึ่งสามารถผลักดันให้เกิดการพัฒนาเมืองในระดับท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นการเติบโตอย่างก้าวกระโดดของเมือง ยังก่อให้เกิดความท้าทายอื่นๆ ได้แก่

- ปัญหาชุมชนแออัดที่ทวีสูงเพิ่มขึ้น

- ปัญหาเชิงการก่อการร้าย
- ปัญหาเชิงสิ่งแวดล้อม การเจริญเติบโตของเมือง ทำให้เกิดการบริโภคมมากขึ้น เกิดสิ่งปฏิกูลมากขึ้น กลายเป็นภาระอย่างมหาศาลในการบริหารจัดการทั้งกระบวนการ และหากไม่ได้มีการวางแผนและดำเนินการอย่างเคร่งครัด ปัญหาสิ่งแวดล้อมจะตามมา
- ความต้องการสาธารณูปโภคพื้นฐาน มีความต้องการการใช้ไฟฟ้ามากขึ้นตามการเติบโตโครงสร้างต่างๆ ต้องมีการพัฒนา น้ำสะอาดจะต้องถูกผลิตขึ้นมาเพื่อให้คนมีบริโภค การคมนาคมขนส่งต้องแก้ปัญหาและวางแผนล่วงหน้าคู่ไปกับการเติบโตของเมือง ความต้องการที่อยู่อาศัย เพิ่มสูงขึ้นอย่างทวีคูณ

ความเกี่ยวข้องต่อบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง ความท้าทายในปรากฏการณ์การเติบโตอย่างก้าวกระโดดของเมืองคือความท้าทายระดับชาติ ซึ่งรัฐบาลตระหนักถึงปัญหาโดยมีแนวทางแก้ไขที่เป็นรูปธรรมคือรัฐมีหน่วยงานที่เป็นที่ปรึกษา มีความเชี่ยวชาญและคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลักในการให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะทางที่ถูกต้อง หน่วยงานนั้นคือกรมโยธาธิการและผังเมือง จะนำเสนอแนวทางการรับมือความท้าทายทั้งหมดข้างต้น เพื่อให้รัฐบาลได้ทราบและพิจารณาแนวทางการแก้ไขในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว พร้อมกับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการ รวมถึงภารกิจไว้ในยุทธศาสตร์ของชาติ เพื่อแก้ไขปัญหของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.2 บทสรุปของการวิเคราะห์ Megatrends

1) ลักษณะของ Megatrends

จากการศึกษาพบว่าหลาย Megatrends มีความเชื่อมโยงกัน เป็นเหตุและผลของกันและกัน โดยที่เกือบทั้งหมดเป็นไปในลักษณะของความสัมพันธ์ส่งเสริมสอดคล้องกัน (Synergy) ไม่ได้ทำให้เกิดความขัดแย้ง เช่น การที่เกิดแรงงานข้ามพรมแดน เรื่องสังคมผู้สูงอายุ และความมั่นคงทางอาหารนั้นมีความเกี่ยวข้องกัน การเปลี่ยนชั่วคราวจากเศรษฐกิจและการเจริญเติบโตของเมืองใหม่มีความเกี่ยวข้องกัน ทั้งหมดเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องในเชิง Synergy ซึ่งกันและกัน ทำให้แต่ละเรื่องมีน้ำหนักและผลกระทบที่มากขึ้นเมื่อเวลาผ่านไป ดังนั้นการพิจารณาภาพของปัญหาต้องพิจารณาให้เห็นผลกระทบในเชิงบูรณาการอย่างมากโดยไม่ตั้งกรอบที่เป็นไปตามความคุ้นเคย

จากการศึกษา Megatrends หลายๆ ประเด็น พบว่ามีการเกิดขึ้นรวดเร็วและมีผลกระทบที่รุนแรงกว่าที่คาดการณ์ไว้ ในการคาดการณ์ต่างๆ สำนักวิเคราะห์ส่วนใหญ่จะใช้หลักคณิตศาสตร์ คือทำการหารูปแบบ (pattern) หรือ สมการที่ย้อนดูความเปลี่ยนแปลงไปในอดีตและต่อเส้นของความเป็นไปได้ไปสู่นาคต ซึ่งโดยส่วนใหญ่แนวคิดดังกล่าว ตั้งอยู่บนพื้นฐานจากอัตราความรวดเร็วของการเปลี่ยนแปลงที่คงที่ (Linear) แต่โลกในปัจจุบันมีอัตราความรวดเร็วของการเปลี่ยนแปลงที่ทวีขึ้นไปอย่างมาก (Exponential) สิ่งที่เกิดขึ้น คือเส้นแสดงแนวโน้มของผลจากการคาดการณ์ทางสถิติ มักจะช้ากว่าความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งนั่นแปลว่าปรากฏการณ์ที่คิดว่าอาจจะเกิดในปี ค.ศ. 2030 อาจจะเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2025 เป็นต้น ดังนั้นต้องมีการจัดทำ

แผนรองรับจากการคาดการณ์สถานการณ์ในแง่เลวร้ายที่สุด (Worst Case Scenario) ไว้ด้วย ทั้งในด้านของระยะเวลา และต้องเน้นการตอบสนองอย่างรวดเร็ว

การสรุปผลของการวิเคราะห์ Megatrends เป็นเพียงการวิเคราะห์ของสถานการณ์ ณ เวลานั้น ไม่ถือเป็นข้อสรุปที่แน่นอน เพราะทุกสิ่งทุกอย่างมีการเปลี่ยนแปลงได้และเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว ตามสถานะหรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป คือ (1) เสี่ยงอันตราย (Volatility) (2) ไม่แน่นอน (Uncertainty) (3) สลับซับซ้อน (Complexity) และ (4) ไม่ชัดเจน (Ambiguity) ตามหลักการ VUCA ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มีการนำมาอ้างอิงและใช้กันอย่างแพร่หลายในวงการต่างๆ ในปัจจุบัน

2) การแบ่งประเภทของ Megatrends ตามภารกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง

2.1) Megatrends ที่รัฐบาลปรับเป็นนโยบายแล้ว เป็นประเด็นที่รัฐบาลนำมาปรับเข้าแผนยุทธศาสตร์ หรือเป็นนโยบายของชาติแล้ว และหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชนกำลังมีการปรับตัวเพื่อเตรียมการรับมือในระดับมหภาค Megatrends เช่น

- (1) ความมั่นคงทางด้านอาหาร
- (2) การใช้พลังงาน
- (3) สังคมผู้สูงอายุ
- (4) แรงงานข้ามพรมแดน
- (5) Cyber Security
- (6) การเปลี่ยนชั่วอำนาจทางเศรษฐกิจของโลก ซึ่งประเทศที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ

สาธารณรัฐประชาชนจีน

สิ่งที่กรมโยธาธิการและผังเมืองเข้าไปมีบทบาทได้ คือ ประเด็นเรื่องการปรับยุทธศาสตร์องค์กรให้สนับสนุน รองรับ และสามารถขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำเสนอโครงการที่ตอบสนองต่อนโยบายเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

2.2) Megatrends ที่รัฐบาลยังไม่ได้มีนโยบายมากำกับชัดเจน ในกรณีนี้อาจเป็นเพราะรัฐยังไม่เห็นภาพของผลกระทบหรือยังเป็นเรื่องวาระรองที่ไม่ได้มีผลกระทบสูงในมุมมองของผู้นำประเทศ Megatrends ประเด็นกลุ่มนี้ที่ชัดเจนที่สุดคือสถานะการเจริญเติบโตแบบก้าวกระโดดของเมือง เกิดเป็นมหานคร โดยนโยบายของรัฐที่ผ่านมาตลอดคือ กระจายความเจริญออกสู่ภูมิภาคและต้องการให้เกิดเมืองใหม่ รวมถึงนโยบายการพัฒนาเมืองใหม่อย่าง EEC การวางระบบคมนาคมขนส่งที่ต้องกำหนดแผนในระดับชาติ เป็นต้น อย่างไรก็ตามรัฐไม่สามารถหยุดการเติบโตของกรุงเทพและปริมณฑลได้ ดังนั้นแผนรองรับสถานการณ์ดังกล่าวจึงยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ก่อให้เกิดการเติบโตเป็นมหานครโดยไม่มีคามเชื่อมโยงกับภาพรวมในระดับมหภาค กรมโยธาธิการและผังเมืองในฐานะที่มีภารกิจในการพัฒนาเมืองสามารถเข้ามามีบทบาทในการเป็นหน่วยงานหลักในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3) Megatrends ที่เป็นเรื่องเฉพาะทาง เป็นประเด็นที่ผู้ซึ่งไม่ได้อยู่ในสายวิชาชีพอาจจะเกิดความไม่เข้าใจ และมีผลกระทบต่อสังคมไม่มาก กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถนำมาใช้เป็นโอกาสในการพัฒนาองค์กรได้ โดยเฉพาะประเด็นด้านเทคโนโลยีในเชิงการก่อสร้าง วัสดุก่อสร้าง รวมถึงการพัฒนากระบวนการก่อสร้างต่างๆ กรมโยธาธิการและผังเมืองมีโอกาสนำประเด็นเหล่านี้มาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และวางแผนดำเนินการให้ตอบสนอง Megatrends ในข้อ 2.1) และ 2.2) อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 บริบทในระดับประเทศ

การวิเคราะห์บริบทในระดับประเทศ ซึ่งประกอบด้วยนโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ ประกอบด้วย

2.2.1 ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสถานะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคงปลอดภัย เอกราชอธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติ สังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคมนาคม เครื่องมือเทคโนโลยี และระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กรที่ไม่ใช่รัฐ รวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลก บนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินการของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่นๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปทบทวนหาแนวทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์วัฒนธรรม ประเพณีวิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ “ปรับปรุงปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและดิจิทัล และการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม

และบริการอนาคตและ “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดีรวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลาง และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

3) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทย มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม และผู้อื่น มัธยัสถ์อดออม โอบอ้อมอารีมีวินัย รักชาติ ศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติมีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทย ทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเอง และทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงานและการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตโดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง 3 ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก

อยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกัน และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมัธยัสถ์และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา

ความเชื่อมโยงต่อพันธกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง จากการศึกษารายละเอียดของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ที่ได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2561 มีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับพันธกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1.2.3 การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2.4.2 สร้างและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

3) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3.5.3 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี

4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4.1.3 กระจายการถือครองที่ดินและการเข้าถึงทรัพยากร

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4.2.1 พัฒนาศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

ในภูมิภาค

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4.2.3 จัดระบบเมืองที่เอื้อต่อการสร้างชีวิตและสังคมที่มีคุณภาพและ

ปลอดภัยให้สามารถตอบสนองต่อสังคมสูงวัยและแนวโน้มของการขยายตัวของเมืองในอนาคต

5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5.1.3 อนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5.2.3 ฟื้นฟูชายหาดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ชายฝั่งทะเลได้รับการป้องกันและแก้ไขทั้งระบบ และมีนโยบายการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5.4.1 จัดทำแผนผังภูมิโนเวศเพื่อการพัฒนาเมือง ชนบท พื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรม รวมถึงพื้นที่อนุรักษ์ตามศักยภาพและความเหมาะสมทางภูมิโนเวศอย่างเป็นเอกภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5.4.2 พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และ อุตสาหกรรมเชิงนิเวศที่มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมิโนเวศอย่างยั่งยืน โดยพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5.5.1 พัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำ
ของประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5.5.4 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานโดยลดความเข้มข้นของการใช้
พลังงาน

6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6.1.2 ภาครัฐมีความเชื่อมโยงในการให้บริการสาธารณะต่างๆ ผ่านการนำ
เทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6.2.1 ให้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6.3.1 ภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6.3.3 ส่งเสริมการกระจายอำนาจและสนับสนุนบทบาทชุมชนท้องถิ่นให้
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีสมรรถนะสูง ตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาล

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6.4.1 องค์กรภาครัฐมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6.4.2 พัฒนาและปรับระบบวิธีการปฏิบัติราชการให้ทันสมัย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6.5.1 ภาครัฐมีการบริหารกำลังคนที่มีความคล่องตัว ยึดระบบคุณธรรม

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6.7.1 ภาครัฐจัดให้มีกฎหมายที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่
เปลี่ยนแปลง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6.7.3 การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นแผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ใน
ยุทธศาสตร์ชาติ มีทั้งสิ้น 23 ประเด็นแผนแม่บท ซึ่งจะมีผลผูกพันต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติให้
เป็นไปตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

1) แผนแม่บทประเด็นความมั่นคง ประกอบด้วย 5 แผนย่อย ได้แก่

1.1) การรักษาความสงบภายในประเทศ

1.2) การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

1.3) การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ

1.4) การบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียน และนานาชาติ

1.5) การพัฒนากลไกการบริหารจัดการความมั่นคงแบบองค์รวม

2) แผนแม่บทประเด็นการต่างประเทศ ประกอบด้วย 5 แผนย่อย ได้แก่

2.1) ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ

2.2) ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ

2.3) การพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ

- 2.4) การส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก
- 2.5) การต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ
- 3) แผนแม่บทประเด็นการพัฒนาการเกษตร ประกอบด้วย 6 แผนย่อย ดังนี้
 - 3.1) เกษตรอัตลักษณ์พื้นที่
 - 3.2) เกษตรปลอดภัย
 - 3.3) เกษตรชีวภาพ
 - 3.4) เกษตรแปรรูป
 - 3.5) เกษตรอัจฉริยะ
 - 3.6) การพัฒนาระบบนิเวศของภาคเกษตร
- 4) แผนแม่บทประเด็นอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ประกอบด้วย 6 แผนย่อย ดังนี้
 - 4.1) อุตสาหกรรมชีวภาพ
 - 4.2) อุตสาหกรรมและบริการทางเทคโนโลยีครบวงจร
 - 4.3) อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์
 - 4.4) อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม
 - 4.5) อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ
 - 4.6) ระบบนิเวศของอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต
- 5) แผนแม่บทประเด็นการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 7 แผนย่อย ดังนี้
 - 5.1) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม
 - 5.2) การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ
 - 5.3) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย
 - 5.4) การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ
 - 5.5) การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค
 - 5.6) ระบบนิเวศสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว
 - 5.7) การฟื้นฟูชายหาดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว
- 6) แผนแม่บทประเด็นการพัฒนาพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ ประกอบด้วย 2 แผนย่อย ดังนี้
 - 6.1) การพัฒนาเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ
 - 6.2) การพัฒนาพื้นที่เมืองพิเศษ
- 7) แผนแม่บทประเด็นโครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล ประกอบด้วย 4 แผนย่อย ดังนี้
 - 7.1) โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์
 - 7.2) โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน
 - 7.3) โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล
 - 7.4) โครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่

8) แผนแม่บทประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประกอบด้วย 5 แผนย่อย ดังนี้

- 8.1) สร้างผู้ประกอบการอัจฉริยะ
- 8.2) สร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน
- 8.3) สร้างโอกาสเข้าถึงตลาด
- 8.4) สร้างโอกาสเข้าถึงข้อมูล
- 8.5) ปรับบทบาทและโอกาสเข้าถึงบริการภาครัฐ

9) แผนแม่บทประเด็นเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ประกอบด้วย 6 แผนย่อยดังนี้

- 9.1) แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค
- 9.2) แผนพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมเป้าหมาย
- 9.3) แผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 9.4) แผนพัฒนาบุคลากร การศึกษา การวิจัย เทคโนโลยี และนวัตกรรม
- 9.5) แผนพัฒนาเมืองใหม่อัจฉริยะน่าอยู่ มหานครการบินภาคตะวันออก และศูนย์กลาง การเงิน
- 9.6) แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล

10) แผนแม่บทประเด็นการปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 แผนย่อย ดังนี้

10.1) การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และการเสริมสร้างจิตสาธารณะและการเป็นพลเมืองที่ดี

- 10.2) การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมที่พึงประสงค์จากภาคธุรกิจ
- 10.3) การใช้สื่อและสื่อสารมวลชนในการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมของคนในสังคม

11) แผนแม่บทประเด็นการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต ประกอบด้วย 4 แผนย่อย ดังนี้

- 11.1) การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย
- 11.2) การพัฒนาวัยเรียน/วัยรุ่น
- 11.3) การพัฒนาและยกระดับศักยภาพแรงงาน
- 11.4) การส่งเสริมศักยภาพผู้สูงอายุ

12) แผนแม่บทประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 แผนย่อย ดังนี้

- 12.1) ปฏิรูปการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21
- 12.2) การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย

13) แผนแม่บทประเด็นการเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ประกอบด้วย 5 แผนย่อย ดังนี้

- 13.1) การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะและการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยง
- 13.2) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
- 13.3) การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี

13.4) การกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

13.5) พัฒนาและสร้างระบบรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

14) แผนแม่บทประเด็นศักยภาพทางการกีฬา ประกอบด้วย 3 แผนย่อย ดังนี้

14.1) การส่งเสริมการออกกำลังกาย และกีฬาขั้นพื้นฐานให้กลายเป็นวิถีชีวิตและการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ

14.2) การส่งเสริมการกีฬาเพื่อพัฒนาสู่ระดับอาชีพ

14.3) การพัฒนาบุคลากรด้านการกีฬาและนันทนาการ

15) แผนแม่บทประเด็นการเสริมสร้างพลังทางสังคม ประกอบด้วย 4 แผนย่อย ได้แก่

15.1) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์

15.2) การเสริมสร้างทุนทางสังคม

15.3) การเตรียมสังคมไทยให้พร้อมที่จะรองรับสังคมสูงวัย

15.4) การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งพาตนเองและการจัดการตนเอง

16) แผนแม่บทประเด็นการพัฒนาความเสมอภาคและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก ประกอบด้วย 5 แผนย่อย ดังนี้

16.1) การเพิ่มขีดความสามารถการผลิตและการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร รวมทั้งวิสาหกิจเพื่อสังคม ด้วยความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม

16.2) ช่องทางการตลาด เครือข่าย และกติกาที่ลดความเสียเปรียบ

16.3) การเข้าถึงทุน

16.4) การเข้าถึงทรัพยากรที่ดินและแหล่งน้ำ

16.5) กลไกการขับเคลื่อนและบริหารจัดการ

17) แผนแม่บทประเด็นการสร้างหลักประกันทางสังคม ประกอบด้วย 5 แผนย่อย ดังนี้

17.1) นโยบายและกลไกคุ้มครองแรงงาน

17.2) ระบบสวัสดิการและหลักประกันทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ

17.3) กลไกเพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาและความร่วมมือเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในระดับพื้นที่

17.4) มาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่ม

17.5) ระบบและกลไกการคุ้มครองผู้บริโภค

18) แผนแม่บทประเด็นการสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 5 แผนย่อย ดังนี้

18.1) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

18.2) สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

18.3) สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

18.4) จัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตาม มาตรฐานสากล

18.5) ยกระดับกระบวนการทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

19) แผนแม่บทประเด็นการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ ประกอบด้วย 3 แผนย่อย ดังนี้

19.1) พัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

19.2) เพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่าและสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล

19.3) อนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ

20) แผนแม่บทประเด็นการพัฒนาบริการประชาชน และการพัฒนาประสิทธิภาพภาครัฐ ประกอบด้วย 5 แผนย่อย ดังนี้

20.1) การพัฒนาบริการประชาชน

20.2) การบูรณาการเชื่อมโยงภาครัฐและการบริหารจัดการการเงินการคลัง

20.3) การปรับสมดุลภาครัฐ

20.4) การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ

20.5) การสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

21) แผนแม่บทประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประกอบด้วย 2 แผนย่อย ดังนี้

21.1) การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

21.2) การปราบปรามการทุจริต

22) แผนแม่บทประเด็นการพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ประกอบด้วย 2 แผนย่อย ดังนี้

22.1) การพัฒนากฎหมาย

22.2) การพัฒนากระบวนการยุติธรรม

23) แผนแม่บทประเด็นวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ประกอบด้วย 4 แผนย่อย ดังนี้

23.1) ด้านเศรษฐกิจ

23.2) ด้านสังคม

23.3) ด้านสิ่งแวดล้อม

23.4) ด้านองค์ความรู้พื้นฐานและปัจจัยสนับสนุนในการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรม

ความเชื่อมโยงต่อพันธกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง จากการศึกษารายละเอียดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พบว่ามีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพันธกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง ดังนี้

• **แผนแม่บท 6** ประเด็นการพัฒนาพื้นที่และเมืองนำอยู่อัจฉริยะ ซึ่งเกี่ยวข้องกับพันธกิจด้านการพัฒนาเมืองตาม 2 แผนย่อย ดังนี้

6.1) การพัฒนาเมืองนำอยู่อัจฉริยะ

6.2) การพัฒนาพื้นที่เมืองพิเศษ

• **แผนแม่บท 7** ประเด็นโครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล เกี่ยวข้องกับแผนย่อย 1 ด้าน คือ

7.1) โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์

• **แผนแม่บท 9** ประเด็นเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก มีแผนย่อยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

9.1) แผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค

9.5) แผนพัฒนาเมืองใหม่อัจฉริยะนำอยู่ มหานครการบินภาคตะวันออก และศูนย์กลางการเงิน

• **แผนแม่บท 19** ประเด็นการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ เกี่ยวข้องกับแผนย่อย 1 ด้าน คือ

19.1) พัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

• **แผนแม่บท 20** ประเด็นการพัฒนาบริการประชาชน และการพัฒนาประสิทธิภาพภาครัฐ มีความเกี่ยวข้องทั้ง 5 แผนย่อย คือ

20.1) การพัฒนาบริการประชาชน

20.2) การบูรณาการเชื่อมโยงภาครัฐและการบริหารจัดการการเงินการคลัง

20.3) การปรับสมดุลภาครัฐ

20.4) การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ

20.5) การสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

2.2.3 แผนปฏิรูปประเทศ

แผนปฏิรูปประเทศ มีการประกาศในรัฐธรรมนูญ มาตรา 65 ที่กำหนดให้รัฐจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เพื่อเป็นเป้าหมายระยะยาวในการพัฒนาประเทศ ประกอบกับ มาตรา 257 และ มาตรา 259 ที่กำหนดให้ทำการปฏิรูปประเทศเพื่อวางรากฐานการพัฒนาไปสู่ประเทศที่มีความสามัคคี โปร่งดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุล ประชาชนในสังคมมีโอกาสทัดเทียมกัน และมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยแผนปฏิรูปประเทศประกอบด้วย 11 ด้าน ได้แก่

1) แผนปฏิรูปประเทศด้านการเมือง

2) แผนปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

3) แผนปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย

4) แผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม

5) แผนปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ

- 6) แผนปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 7) แผนปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข
- 8) แผนปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 9) แผนปฏิรูปประเทศด้านสังคม
- 10) แผนปฏิรูปประเทศด้านพลังงาน
- 11) แผนปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ

จากการศึกษาแผนปฏิรูปประเทศ 11 ด้านนั้น พบว่ากรมโยธาธิการและผังเมืองต้องดำเนินการปรับปรุงหรือพัฒนาให้เป็นตามแผนปฏิรูปประเทศ ได้แก่

• แผนปฏิรูปที่ 4 ด้านกระบวนการยุติธรรม

ประเด็นการปรับปรุงกฎหมายที่สำคัญ กรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นผู้รับผิดชอบในการร่างและพัฒนากฎหมายที่สำคัญด้านอาคาร การก่อสร้าง และการผังเมือง รวมถึงกฎหมายวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นประเด็นเรื่องการปรับปรุงกฎหมายที่สำคัญ ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการยกเลิกกฎหมายนั้น กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถดำเนินการเป็นที่ปรึกษารัฐบาลในประเด็นสำคัญนี้ได้

ประเด็นการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและการส่งเสริมระบบยุติธรรมชุมชน นิยามของคำว่าประชาชนในที่นี้นอกจากประชาชนที่เป็นบุคคลธรรมดาแล้ว ยังต้องนิยามให้ครอบคลุมถึงภาคเอกชน หรือองค์กรอิสระที่ไม่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐด้วย โดยเฉพาะในกรอบภารกิจที่กรมโยธาธิการและผังเมืองรับผิดชอบนั้น มีประเด็นทางวิชาการด้านอาคารและการผังเมืองนั้น มีกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพ ภาคธุรกิจ สถาบันการศึกษาต่างๆ ที่มีความเชี่ยวชาญและสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมอันเกี่ยวข้องกับประเด็นทางวิชาการเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีกรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการสร้างความร่วมมือดังกล่าวได้

• แผนปฏิรูปที่ 5 ด้านเศรษฐกิจ

ประเด็นการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน การเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดแนวนโยบาย รวมถึงแผนและผังของการวางผังเมืองและโซนนิ่ง (Zoning) ให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนา ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

• แผนปฏิรูปที่ 6 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเด็นระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอาคารและการผังเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยตรง จึงเป็นภาระและบทบาทโดยตรงของกรมโยธาธิการและผังเมืองในการกำหนดวางแผนพัฒนา ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานให้สอดคล้อง และเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแผนปฏิรูปประเทศ

ประเด็นปฏิรูปการผังเมือง เป็นไปตามยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

• **แผนปฏิรูปที่ 10 ด้านพลังงาน**

ประเด็นการใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน (Building Energy Code: BEC) และ การใช้มาตรการบริษัทจัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับกรมโยธาธิการและผังเมือง ในฐานะองค์กรที่รับผิดชอบเรื่องการบริหารจัดการกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับด้านอาคารและการผังเมือง ย่อมมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับมาตรการด้านพลังงาน เพราะอาคารและเมืองคือแหล่งของการใช้พลังงานสูงสุด ดังนั้น แม้ประเด็นเรื่องพลังงานจะมีหน่วยงานอื่นเป็นเจ้าภาพหลัก แต่กรมโยธาธิการและผังเมืองจะมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุนในการวางยุทธศาสตร์ด้านการประหยัดพลังงานได้ตั้งแต่ต้นทางของกระบวนการคือการ “ออกแบบอาคาร” และการ “วางผังเมือง” ซึ่งเกิดผลในแง่บวกด้านการประหยัดพลังงานมากกว่าการใช้เทคโนโลยีใดๆ ในปลายทาง

• **แผนปฏิรูปที่ 11 ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ**

ประเด็นการตั้งศูนย์การเผยแพร่ความรู้เรื่องเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน ในการขออนุญาตก่อสร้างอาคาร เป็นที่ทราบกันว่าการทุจริตในประเทศไทยอย่างเป็นระบบนั้น มีอยู่ในหลายวงการ และในการขออนุญาตยังมีการทุจริตเกี่ยวข้องอยู่ ใบอนุญาตก่อสร้างอาคารและใบอนุญาตอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโครงการนั้น มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องในจำนวนมาก และดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รายบุคคลมีส่วนอย่างมากในการออกใบอนุญาต กรมโยธาธิการและผังเมืองซึ่งเข้าใจกระบวนการต่างๆ เหล่านี้เป็นอย่างดี สามารถสนับสนุนรัฐบาลในการเป็นที่ปรึกษาเพื่อให้เป็นไปตามแผนปฏิรูปประเทศได้

2.2.4 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ยึดหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยพัฒนาแผนงานอย่างต่อเนื่องจาก แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 - 11 เพื่อให้การพัฒนาในทุกมิติมีการบูรณาการบนทางสายกลาง มีความพอประมาณ มีเหตุผล รวมถึงมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี สอดคล้องกับภูมิสังคม การพัฒนาทุกด้าน มีคุณภาพ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศ มีความสอดคล้อง เกื้อกูล และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยการพัฒนาในมิติหนึ่งต้องไม่ส่งผลกระทบทางลบต่อมิติอื่นๆ รวมทั้งต้องมุ่งเน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” สร้างความมั่นคงของชาติ พัฒนาคมนทุกวัยให้เป็น คนดี คนเก่ง มีศักยภาพ และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทั้งในภาคการผลิตและภาคบริการเพื่อสร้างความเข้มแข็ง มีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม นำไปสู่การสร้างสังคมที่พึงปรารถนา รวมถึงมีจิตอนุรักษ์ รักษา ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องและเหมาะสม ประกอบด้วย 10 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

- (1) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์
- (2) ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม
- (3) ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

- (4) ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- (5) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคงและยั่งยืน
- (6) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติดมิชอบและธรรมาภิบาล

ในสังคมไทย

- (7) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์
- (8) ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม
- (9) ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ
- (10) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

บทวิเคราะห์แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 จากการวิเคราะห์เนื้อหาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) พบว่ามีความเกี่ยวข้องต่อภารกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง ดังนี้

● **ยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม** เป้าหมายข้อ 1.3 การพัฒนานวัตกรรมที่มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม และเพิ่มคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองมีศักยภาพและองค์ความรู้ในเรื่องการพัฒนานวัตกรรมทางการออกแบบและก่อสร้างพื้นที่สาธารณะและเป็นเจ้าภาพกฎหมายควบคุมอาคาร และผังเมืองที่ใช้เป็นเครื่องมือให้เกิดปรากฏการณ์ทางสังคมที่เป็นไปตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวได้

● **ยุทธศาสตร์ที่ 9 การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ** เป้าหมายข้อ 1.2 การพัฒนาเมืองเป็นศูนย์กลางของจังหวัดให้เป็นเมืองน่าอยู่สำหรับคนทุกกลุ่ม ในรายละเอียดจะมีคำสำคัญคือ “เมืองน่าอยู่” และ “สิ่งแวดล้อมเมือง” (เน้นเรื่องการจัดการขยะและเรื่องน้ำ) และ การพัฒนาร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้ง “ระบบขนส่งสาธารณะในเมือง” ทั้งหมดคือองค์ความรู้ในการพัฒนาเมือง ซึ่งเป็นความเชี่ยวชาญของกรมโยธาธิการและผังเมือง

● **ยุทธศาสตร์ที่ 10 ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา** มีสาระสำคัญคือให้ประเทศไทยเป็นจุดเชื่อมโยงสำคัญของภูมิภาคในหลายๆ ประเด็น และมีคำสำคัญคือ “อาเซียน” กับ “Sustainable Development Goals: SDGs” ซึ่งเป็นภารกิจด้านความยั่งยืนของสหประชาชาติ ทั้งหมดนี้กลับไปสู่ยุทธศาสตร์ที่ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรมโยธาธิการและผังเมือง สามารถใช้ความร่วมมือดังกล่าว แลกเปลี่ยนข้อมูล องค์ความรู้เพื่อสนับสนุนประเทศเพื่อนบ้านที่ยังไม่พัฒนาเท่าประเทศไทย และศึกษาจากประเทศที่พัฒนาแล้ว และคิดเรื่องความเชื่อมโยงทางกายภาพที่อาจเกิดขึ้น ในปรากฏการณ์ที่ความเป็นพรมแดนลดลง ในขณะที่ Sustainable Development Goals นั้น เป็นเรื่องของ เป้าหมายด้านความยั่งยืนที่มีทั้งหมด 17 ด้าน สำหรับภารกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง จะมีความเกี่ยวข้องเป็นหลักอยู่ที่ Goal 11 Sustainable Cities and Communities โดยมีนิยามคือ “การทำให้เมืองและที่อยู่อาศัยของมนุษย์นั้น เปิดโอกาสให้คนเข้าถึงได้ มีความปลอดภัย พร้อมยืดหยุ่นในการเปลี่ยนแปลงใดๆ และมีความยั่งยืน” โดยในปี ค.ศ. 2030 นั้นจะเน้นไปที่เรื่อง การแก้ปัญหาชุมชนแออัด (Slum) ในเมืองที่จะเป็นปัญหาวิกฤติ

2.2.5 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2560 – 2564

แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2560 – 2564 เป็นแผนที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนภารกิจของกระทรวงมหาดไทย เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทยนั้นมีแผนงาน และโครงการที่ครอบคลุมถึงระดับชุมชน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ และตอบสนองต่อความต้องการต่อประชาชนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ซึ่งการจะดำเนินแผนงานให้เป็นไปอย่างราบรื่นนั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง แนวทางการพัฒนาพื้นที่ในทุกกระดับ เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดี และบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยุติธรรม โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ

1) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างสังคมเข้มแข็งและพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพื่อให้หมู่บ้าน และชุมชนมีความเข้มแข็ง ประชาชนพึ่งตนเองได้ เศรษฐกิจฐานรากได้รับการพัฒนา ส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชน เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าอย่างเป็นระบบครบวงจร โดยเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก อาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้าถึงบริการทางสังคมเพิ่มขึ้น กระจ่ายการถือครองและการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเป็นธรรม รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมโดยคำนึงถึงเรื่องอารยสถาปัตย์ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการและทุพพลภาพ

2) ยุทธศาสตร์การเพิ่มศักยภาพการพัฒนาสภาพแวดล้อมสู่นาเขต เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเหมาะสม มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ดินให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ ปรับปรุงแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐแบบบูรณาการ (One Map) บริหารจัดการน้ำเสียอย่างเป็นระบบ ปรับปรุงแหล่งน้ำสาธารณะและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนมีศักยภาพรับมือภัยพิบัติ บูรณาการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยระหว่างหน่วยงานและเครือข่ายต่างๆ ด้วยการเตรียมพร้อมของชาติ ตั้งแต่ในภาวะปกติโดยมีการประสานสอดคล้อง บูรณาการ และส่งเสริมกันอย่างมีเอกภาพ วางผังเมืองและโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงพัฒนาระบบด้านจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติส่งผลให้สูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินลดลง

3) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายใน เพื่อให้ประชาชนในชาติมีความหวงแหน อารักขาไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ และเกิดความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม ขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาพื้นที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์บนพื้นฐานความแตกต่างทางความคิด สร้างภูมิคุ้มกันและสนับสนุนการป้องกันภัยคุกคามความมั่นคงในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมของจังหวัดและอำเภอเพื่อพัฒนามาตรฐานการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงเชิงพื้นที่ที่เป็นสากลและทันสมัย พัฒนาระบบการเตรียมความพร้อม การเผชิญเหตุ การบัญชาการเหตุการณ์ และการบริหารให้มีความต่อเนื่องเมื่อเกิดเหตุที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณะขนาดใหญ่ระดับชาติ โดยการวางแผนในการพัฒนาฐานระบบฐานข้อมูลกลาง (One Info) ซึ่งจะทำได้เชื่อมโยงข้อมูลระหว่าง

หน่วยงานผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์และเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศ และปรับปรุงระบบข้อมูลเพื่อการพัฒนา

4) ยุทธศาสตร์การวางรากฐานการพัฒนาองค์กรอย่างสมดุล เน้นการปรับโครงสร้างและกลไกการดำเนินงานให้สนับสนุนการบริหารราชการจังหวัดแบบบูรณาการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และการให้บริการประชาชนในรูปแบบดิจิทัล (Digital Service) และบริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ซึ่งเป็นการเพิ่มช่องทางการเข้าถึงบริการภาครัฐ และปรับปรุงการอำนวยความสะดวกโดยเพิ่มบทบาทการแก้ไข ปัญหาแทนการส่งต่อปัญหา และป้องกันการทุจริตโดยส่งเสริมให้ประชาชนและภาคีการพัฒนามีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน อีกทั้งยังรวมถึงการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบในความรับผิดชอบให้มีความชัดเจน เป็นปัจจุบัน และเอื้อต่อการปฏิบัติงานขององค์กร เริ่มจากการพัฒนาความสามารถบุคลากรให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สร้างอัตลักษณ์บุคลากร (PITHAK) และจัดสรรอัตรากำลังให้เหมาะสมกับภารกิจและพื้นที่ซึ่งจะเป็นการส่งเสริม และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานและการบริหารจัดการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการสร้างแรงจูงใจ และการสร้างความเท่าเทียมในพื้นที่

5) ยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ เพื่อพัฒนาพื้นที่ภูมิภาคและพื้นที่เศรษฐกิจเฉพาะให้มีความสามารถในการแข่งขัน เมืองมีการพัฒนาอย่างเป็นมาตรฐานสู่ระดับสากล พัฒนาผังเมือง อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบเมืองให้เป็นศูนย์กลางความเจริญ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการพัฒนาของภูมิภาคและเมือง เพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นเมืองน่าอยู่ โดยอาศัยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับภูมิภาคและเมือง ด้วยแผนพัฒนาระบบการอำนวยความสะดวกทางการค้าการลงทุน เพื่อเพิ่มศักยภาพการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่เฉพาะในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงพัฒนารูปแบบการจัดทำแผนพัฒนาระดับพื้นที่ให้เชื่อมโยงกันในทุกระดับ รวมทั้งบูรณาการการทำงานงบประมาณเข้าไว้ด้วยกัน (One Plan) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่

บทวิเคราะห์แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2560 – 2564

ยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2560 – 2564 ได้กำหนดบทบาทกรมโยธาธิการและผังเมืองในเรื่อง จุดยืน (Positioning) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว โดยวางกรอบไว้ ดังนี้

1) สนับสนุนการพัฒนาประเทศโดยใช้ผังเมืองเป็นกรอบชี้นำ

2) กำกับดูแลอาคารภาครัฐและเอกชนให้มีความปลอดภัย มีอัตลักษณ์ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3) พัฒนาเมืองและสิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัยและน่าอยู่

โดยทั้งหมดอยู่ในภารกิจที่กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ดำเนินการอยู่แล้วในปัจจุบัน ทั้งนี้ ในส่วนของอัตลักษณ์องค์กร กระทรวงมหาดไทย กำหนดให้สมาชิกในองค์กรภายใต้กระทรวงมหาดไทยต้องมีปรัชญาการดำเนินงาน บุคลากรของกรมโยธาธิการและผังเมืองต้องมีลักษณะ ดังนี้

- 1) ความสามารถในการมองเชิงบูรณาการและความเชื่อมต่อ
- 2) เป็นบุคคลที่เข้าถึงได้ง่าย ประสานได้ ต่อยอดได้ เป็นเจ้าภาพในการขอความร่วมมือเข้ามา

ทั้งนี้ บุคลากรในระดับบริหาร ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการ ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในเชิงกว้าง (Generalist) ของกรมโยธาธิการและผังเมือง มีการเติบโตตามสายงานที่มีพื้นฐานมาจากการปฏิบัติงานตามความเฉพาะทาง (Specialist) ซึ่งจะมีข้อได้เปรียบกว่าผู้ที่ปฏิบัติงานเฉพาะทางเป็น Specialist เพียงอย่างเดียว เมื่อเริ่มปรับบทบาทเป็นผู้บริหาร อาจมองเฉพาะเจาะจงไปในการดำเนินงานมากกว่าการมองเป็นกลยุทธ์ ในขณะที่ผู้ที่ เป็น Generalist เพียงอย่างเดียวหากมาพัฒนากรมโยธาธิการและผังเมืองก็อาจจะไม่สามารถจับหลักได้ เพราะไม่เข้าใจเรื่องทางเทคนิคการก่อสร้างหรือวิศวกรรมเลย

2.2.6 ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)

Thailand 4.0 เป็นโครงการที่มุ่งจะปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value – Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” ให้เกิดผลออกมาเป็นรูปธรรม เพื่อขับเคลื่อนประเทศไปสู่เป้าหมาย มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เนื่องจากขณะนี้โลกเปลี่ยนไปแล้ว ประเทศไทยจึงต้องเปลี่ยนตาม เพื่อให้พ้นจากกับดัก 3 อย่าง คือ “กับดักรายได้ปานกลาง” “ความเหลื่อมล้ำ รายกระจุกจนกระจาย” และ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” เพราะเน้นไปที่ด้านเศรษฐกิจ ไม่ได้คำนึงถึงด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม

เพื่อให้เกิดผลที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการพัฒนาวิทยาการ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา แล้วต่อยอดในกลุ่มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม โดยมีเป้าหมายคือ กลุ่มอาหาร การเกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีทางการแพทย์ กลุ่มเครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่างๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยี สมองกลฝัง และ กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่า โดยแผนที่นำทางตามยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาอุตสาหกรรมทั้ง 3 ยุทธศาสตร์ มีรายละเอียด ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปภาคอุตสาหกรรมไทยสู่อุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญา เป็นการดำเนินการเพื่อเปลี่ยนผ่านโครงสร้างอุตสาหกรรมเดิมของไทยที่เน้นด้านประสิทธิภาพการผลิตไปสู่อุตสาหกรรมที่มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น โดยส่งเสริมให้อุตสาหกรรมมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น ด้วยการยกระดับผลิตภาพ มาตรฐานในการผลิต และการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือที่สำคัญ การเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากและสังคมผู้ประกอบการ โดยพัฒนาผู้ประกอบการให้เป็นผู้ประกอบการที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation Driven Entrepreneurship: IDE) จากการนำนวัตกรรมและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีต่าง ๆ มาปรับใช้ในการประกอบการ

2) ยุทธศาสตร์การปฏิรูปนิเวศอุตสาหกรรมรองรับอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญา เป็นการวางรากฐานด้านปัจจัยพื้นฐานให้พร้อมขับเคลื่อนและรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรม ประกอบด้วย การปรับเปลี่ยนและปฏิรูปองค์กรภาครัฐให้มีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรม ซึ่งมีทั้งการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยทั่วไป และโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล

รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในเชิงระบบ และสิ่งที่สำคัญคือ การพัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของแรงงาน และบุคลากรให้ทันต่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

3) ยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงอุตสาหกรรมไทยกับเศรษฐกิจโลก การพัฒนาตามยุทธศาสตร์นี้ มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาบริษัทข้ามชาติสัญชาติไทยโดยใช้ความเชี่ยวชาญในการผลิตสินค้าและนำเสนอบริการ ในคลัสเตอร์อุตสาหกรรมเป้าหมายซึ่งมีศักยภาพสูง เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันบนเวทีโลก โดยวาง ตำแหน่งในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมด้วยรูปแบบการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศในการเป็นผู้บริหารจัดการห่วงโซ่การผลิตระดับโลกในสาขาอุตสาหกรรมที่สำคัญ พร้อมกับเชื่อมโยงอุตสาหกรรมไทยสู่ฐานการผลิต และฐานการตลาดในระดับโลกผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งการลงทุนผลิตสินค้าและบริการในประเทศเป้าหมาย การร่วมลงทุน การจ้างผู้ผลิตในต่างประเทศเพื่อผลิตสินค้าให้ การนำเข้าวัตถุดิบเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและส่งออกไปยัง ตลาดต่างประเทศ การให้สิทธิเสรีทางการค้า หรือการเข้าซื้อกิจการ ด้วยระบบการจัดการระดับสากล ดิจิทัล และ เทคโนโลยีสมัยใหม่

บทวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579)

สาระสำคัญของยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) คือการพัฒนาประเทศให้เอื้อต่อการตั้งธุรกิจเชิงนวัตกรรม ทั้งในส่วนของธุรกิจไทยและต่างประเทศ สำหรับหน้าที่ ของกรมโยธาธิการและผังเมืองตามภารกิจที่ต้องดำเนินการ ให้สอดคล้องกับแผนฯ ดังกล่าว ได้แก่

• การออกกฎหมายเรื่องการควบคุมอาคารเพิ่มเติมตามความเหมาะสมให้ก้าวทันเทคโนโลยี

เนื่องจากธุรกิจนวัตกรรมเหล่านี้ อาจทำให้เกิดมีอาคารประเภทและรูปแบบใหม่เกิดขึ้นอีกมากมาย ที่ไม่ตรงกับประเภทของอาคารที่มีอยู่เดิม ต้องมีกฎระเบียบเพื่อความปลอดภัย เพื่อควบคุมอาคารตาม ความเหมาะสม โดยเฉพาะในระดับของกฎกระทรวงที่กรมโยธาธิการและผังเมืองรับผิดชอบโดยตรง

• การวางผังเมืองเพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่

อาจต้องมีการทำงานร่วมกับบริษัทข้ามชาติ ที่จะเป็นเจ้าของสัมปทานหรือได้สิทธิประโยชน์ ในการเข้ามาลงทุนทำธุรกิจในประเทศไทย และบริษัทเหล่านี้คือแม่เหล็กชั้นหลักที่จะดึงดูดคนให้เข้ามาตั้งถิ่นฐาน เนื่องจากเป็นแหล่งงานสำคัญ ดังนั้นบริษัทเหล่านี้ย่อมมีแนวคิดในเรื่องการพัฒนาเมืองเพื่อให้เหมาะสมกับธุรกิจที่ จะลงทุนและพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับธุรกิจดังกล่าว ซึ่งการทำงานจะเป็นการทำงานร่วมกันในเชิงยุทธศาสตร์เพื่อ ออกแบบวางผังเมือง โดยไม่ใช่การดำเนินการจัดการแบบบนลงล่างซึ่งเอกชนต้องทำตามที่รัฐกำหนด การที่ กรมโยธาธิการและผังเมืองเข้าไปศึกษาความต้องการและเงื่อนไขต่างๆ กับบริษัทเหล่านี้ จะสามารถเปิดประตูไปสู่ การทำงานที่มีความเป็นสากลมากขึ้น และย่อมเป็นประโยชน์ในการพัฒนาบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง ให้มีบทบาทและสามารถเป็นที่ปรึกษาให้กับรัฐบาลในการเชื่อมโยงการวางผังและพัฒนาพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง เหล่านี้ได้

2.3 บริบทในระดับภายในองค์กร

2.3.1 ประวัติความเป็นมาของกรมโยธาธิการและผังเมือง

กรมโยธาธิการ เริ่มมีการจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2432 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปี พ.ศ. 2435 ได้รับการยกฐานะเป็น "กระทรวงโยธาธิการ" และในปี พ.ศ. 2441 ได้มีการโอนกรมโยธาธิการ จากกระทรวงโยธาธิการไปรวมอยู่ในกรมสุขาภิบาล กระทรวงนครบาล และเปลี่ยนชื่อกรมสุขาภิบาล เป็น "กรมนคราทร" สังกัดกระทรวงมหาดไทย ในปี พ.ศ. 2465 และเปลี่ยนชื่อเป็น "กรมโยธาเทศบาล" ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล กระทั่งเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2515 จึงได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น "กรมโยธาธิการ" อีกครั้งหนึ่ง

สำนักผังเมือง ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2505 และเปลี่ยนชื่อเป็น กรมการผังเมือง เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2538 จนกระทั่งมีการปฏิรูประบบราชการ เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2545 จึงได้รวมภารกิจของกรมโยธาธิการ และกรมการผังเมืองเข้าด้วยกัน เป็น "กรมโยธาธิการและผังเมือง" (Department of Public Works and Town & Country Planning: DPT) สังกัดกระทรวงมหาดไทย ในปัจจุบัน

2.3.2 อำนาจหน้าที่ของกรมโยธาธิการและผังเมืองและส่วนราชการ

กรมโยธาธิการและผังเมือง มีภารกิจเกี่ยวกับงานด้านการผังเมืองระดับต่างๆ การโยธาธิการ การออกแบบ การก่อสร้าง และการควบคุมการก่อสร้างอาคาร ดำเนินการและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการพัฒนาเมือง พื้นที่ และชนบท โดยการกำหนดและกำกับดูแลนโยบายการใช้ประโยชน์ที่ดิน ระบบการตั้งถิ่นฐานและโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการกำหนดคุณภาพและมาตรฐานการก่อสร้างด้านสถาปัตยกรรม วิศวกรรม และการผังเมือง เพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี เกิดมาตรฐานความปลอดภัยแห่งสาธารณชน ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองและสิ่งปลูกสร้างตามระบบการผังเมืองที่ดี อันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร กฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน กฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 2) วางและจัดทำผังเมืองประเภทอื่น ๆ ตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมายหรือตามที่ส่วนราชการอื่นร้องขอ และดำเนินการให้เป็นไปตามผังเมืองนั้น ๆ
- 3) ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวางผัง วิจัย ติดตาม ประเมินผล และพัฒนามาตรฐานด้านการผังเมืองและโยธาธิการ รวมทั้งการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานและคู่มือด้านการผังเมืองและโยธาธิการ
- 4) ดำเนินการเกี่ยวกับการวางผัง ออกแบบ ควบคุมการก่อสร้าง บูรณะเมืองหรืออาคารและสิ่งก่อสร้างของหน่วยงานของรัฐ
- 5) ให้บริการและคำปรึกษาเกี่ยวกับงานออกแบบ งานก่อสร้าง และงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมแก่หน่วยงานต่าง ๆ

6) ดำเนินการเกี่ยวกับการออกแบบ การก่อสร้างและควบคุมอาคาร ก่อสร้างอาคารและโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการบูรณะและบำรุงรักษา

7) ดำเนินการประสาน กำกับดูแล สนับสนุน และพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นไปตามผังเมือง รวมทั้งกำกับตรวจสอบการใช้อำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองของเจ้าพนักงานท้องถิ่น

8) ดำเนินการพัฒนาระบบและบริหารข้อมูลการผังเมืองและโยธาธิการ

9) ดำเนินการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรของกรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ในด้านการผังเมืองและโยธาธิการ

10) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2.3.3 กฎหมายในความรับผิดชอบของกรมโยธาธิการและผังเมือง

1) พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 โดยมีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนด 180 วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา คือ วันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ออกมาเพื่อใช้แทนพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 โดยเป็นการปฏิรูปการผังเมืองทั้งระบบ ทำให้การบริหารจัดการผังเมืองมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตั้งแต่ระดับประเทศสู่ระดับเมืองหรือชุมชน ทำให้การใช้ประโยชน์ในพื้นที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้มีมาตรการทางกฎหมายและสภาพบังคับให้การบริหารจัดการผังเมืองอย่างเป็นระบบตามกลไกและกระบวนการที่กำหนดไว้อย่างเหมาะสม เพื่อขับเคลื่อนการผังเมืองให้มีประสิทธิภาพ สอดรับกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเป็นเครื่องมือการพัฒนาเชิงพื้นที่ของประเทศให้ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”

พระราชบัญญัติการผังเมือง ฉบับนี้ ได้มีการปรับปรุงประเภทของผังเมือง จากเดิมมี 2 ประเภท ได้แก่ ผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ เป็น 2 กลุ่ม 5 ประเภท คือ (1) ผังนโยบายการใช้ประโยชน์พื้นที่ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ผังนโยบายระดับประเทศ ผังนโยบายระดับภาค และผังนโยบายระดับจังหวัด (2) ผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ผังเมืองรวม และผังเมืองเฉพาะ

โดยการกระจายอำนาจในการวางแผนและจัดทำผังเมืองให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนโดยมีคณะกรรมการนโยบายการผังเมืองแห่งชาติเป็นผู้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศในภาพรวม และมีคณะกรรมการผังเมืองและคณะกรรมการผังเมืองจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแลหน่วยงานภาครัฐให้ปฏิบัติการ ซึ่งการมีผังในระดับนโยบายเพิ่มเติมมาในพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะทำให้กรมโยธาธิการและผังเมือง มีบทบาทชัดเจนยิ่งขึ้นใน

การกำกับดูแลการพัฒนาเชิงพื้นที่ผ่านการดำเนินงานของคณะกรรมการนโยบายการผังเมืองแห่งชาติ เพื่อกำกับดูแลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

ควบคุมอาคารในส่วนที่เกี่ยวกับความมั่นคงแข็งแรงความปลอดภัย การป้องกันอัคคีภัย การสาธารณสุขการรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อม การผังเมือง การสถาปัตยกรรมและการอำนวยความสะดวกแก่การจราจร

3) พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543

ควบคุมการขุดดินและถมดินให้ถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดแก่ทรัพย์สินและเพื่อความปลอดภัยของประชาชน

4) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ พ.ศ. 2547

การดำเนินการพัฒนาที่ดินหลายแปลงโดยการวางผังจัดรูปที่ดินใหม่ ส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการจัดรูปที่ดินเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสภาพที่อยู่อาศัย แหล่งธุรกิจ อุตสาหกรรม และเกษตรกรรมปรับปรุงหรือจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และการร่วมรับภาระและกระจายผลตอบแทนอย่างเป็นธรรม ทั้งนี้โดยความร่วมมือระหว่างเอกชนกับเอกชน หรือเอกชนกับรัฐ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ในด้านคมนาคม เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและชุมชน และเป็นการสอดคล้องกับการผังเมือง

5) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ

การควบคุมวิชาชีพโดยกฎหมายเกิดขึ้นเนื่องจากการวิวัฒนาการของสังคมจากสังคมดั้งเดิมในสมัยโบราณมาเป็นสังคมที่สลับซับซ้อน วิชาชีพต่าง ๆ ในสังคมเกิดขึ้นจากการแบ่งงานของสมาชิกในสังคมออกเป็นกลุ่มอาชีพหรือวิชาชีพ เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของวิชาชีพของตน ประกอบกับเมื่อผู้บัญญัติกฎหมายเห็นความสำคัญของกลุ่มวิชาชีพต่าง ๆ จึงออกกฎหมายควบคุมวิชาชีพขึ้น เช่น วิชาชีพกฎหมาย วิชาชีพวิศวกรรม ในปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายเกี่ยวกับวิชาชีพที่ควบคุมโดยกรมโยธาธิการ และผังเมืองคือวิชาชีพสถาปัตยกรรม พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. 2543 และ พระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. 2542

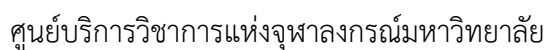
2.3.4 การแบ่งส่วนราชการภายในกรมโยธาธิการและผังเมือง และกรอบอัตรากำลัง

การแบ่งส่วนราชการกรมโยธาธิการและผังเมืองตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง พ.ศ. 2557 ประกอบด้วย

ก. ราชการบริหารส่วนกลาง

- 1) สำนักงานเลขานุการกรม
- 2) กองการเจ้าหน้าที่
- 3) กองคลัง
- 4) กองควบคุมการก่อสร้าง
- 5) กองนิติการ

- 6) กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์
 - 7) กองแผนงาน
 - 8) กองวิเคราะห์วิจัยและทดสอบวัสดุ
 - 9) กองออกแบบก่อสร้างพลับพลาพิธีและโครงการพิเศษ
 - 10) ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ
 - 11) สถาบันพัฒนาบุคลากรด้านการพัฒนาเมือง
 - 12) สำนักควบคุมและตรวจสอบอาคาร
 - 13) สำนักผังประเทศและผังภาค
 - 14) สำนักผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ
 - 15) สำนักพัฒนามาตรฐาน
 - 16) สำนักวิศวกรรมการผังเมือง
 - 17) สำนักวิศวกรรมโครงสร้างและงานระบบ
 - 18) สำนักสถาปัตยกรรม
 - 19) สำนักสนับสนุนและพัฒนาตามผังเมือง
- ข. ราชการบริหารส่วนภูมิภาค
- 1) สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด

2.3.5 แผนปฏิบัติราชการระยะ 4 ปี

1) แผนปฏิบัติราชการระยะ 4 ปี พ.ศ. 2555 – 2558 มุ่งองค์ประกอบและสนับสนุนนโยบาย

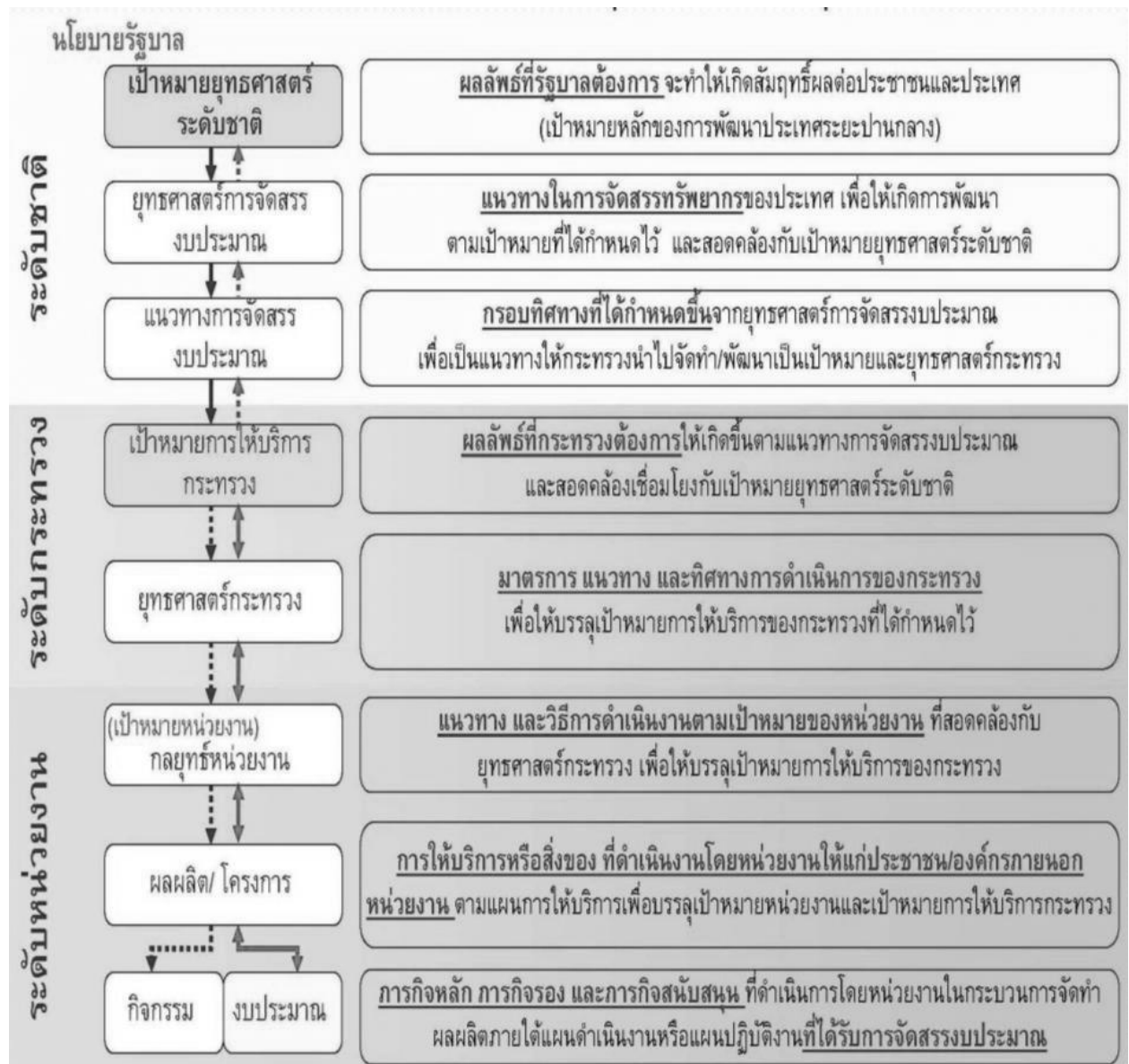
สำคัญ ดังนี้

- (1) แผนนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550
- (2) คำแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา
- (3) แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2555 – 2558 (รัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร)
- (4) ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2550
- (5) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559)
- (6) มติคณะรัฐมนตรี กฎหมาย ระเบียบ ที่กำหนดให้กรมเป็นผู้ขอจัดสรรงบประมาณเป็น

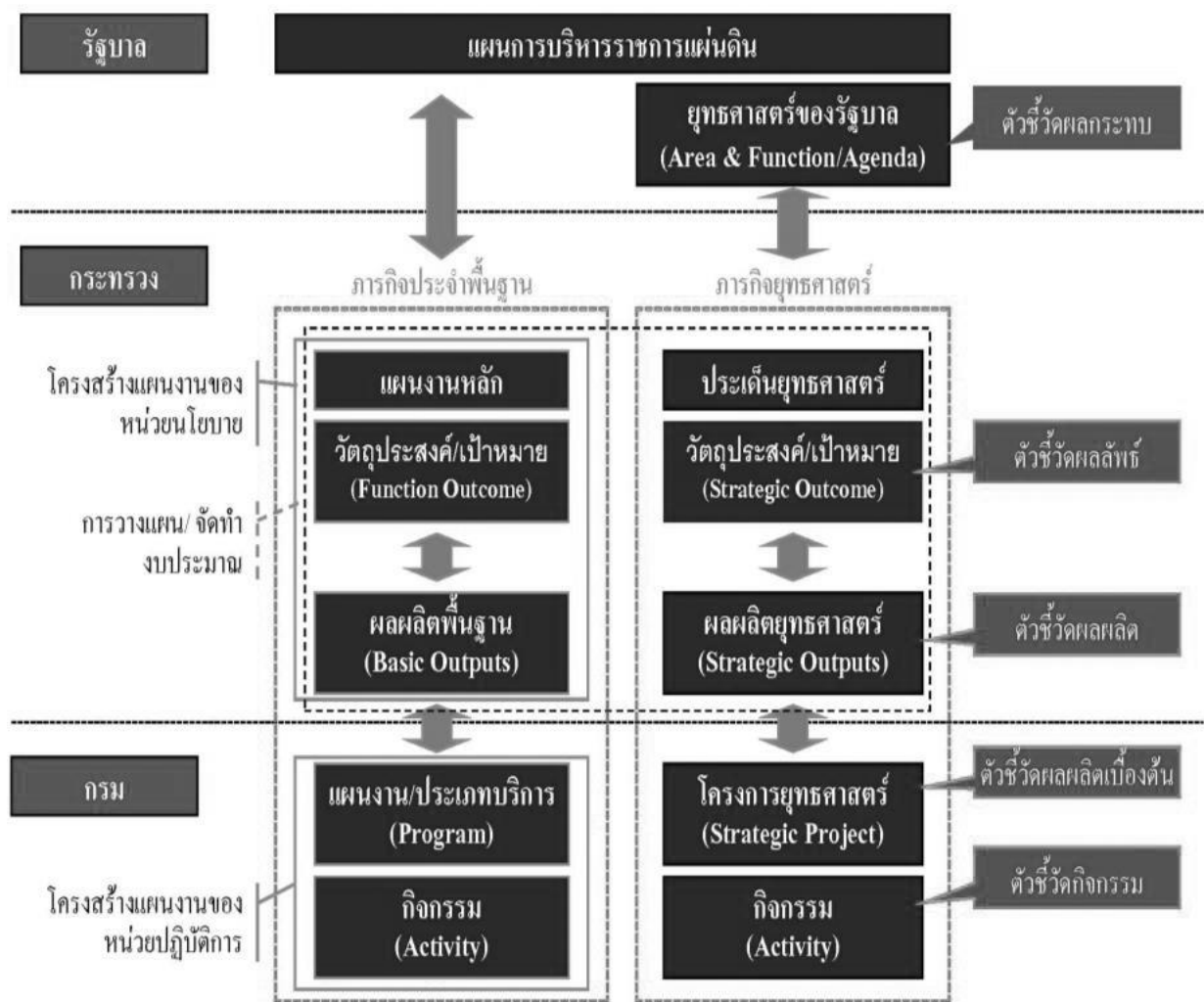
ผู้ดำเนินการ

- (7) แผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด
- (8) แผนพัฒนา หรือ แผนแม่บทอื่นๆ ที่มีการจัดทำไว้แล้ว หรือกำลังดำเนินการจัดทำ เช่น แผนแม่บทไอซีทีประเทศไทย แผนแม่บทพัฒนาโลจิสติกส์ แผนแม่บทการพัฒนาน้ำอย่างครบวงจร

(9) ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของสภาผู้แทนราษฎร และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการวิสามัญพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของวุฒิสภา

ภาพที่ 2.2 ขั้นตอนการถ่ายทอดเป้าหมายยุทธศาสตร์ระดับชาติสู่เป้าหมายการให้บริการกรมและผลผลิต/โครงการระดับกรม (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2555)

ภาพที่ 2.3 องค์ประกอบแผนปฏิบัติราชการ 4 ปี
(กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2555)

1.1) การจัดลำดับเนื้อหาการจัดทำยุทธศาสตร์/แผน

การจัดลำดับเนื้อหาการจัดทำยุทธศาสตร์/แผน ของแผนปฏิบัติราชการระยะ 4 ปี พ.ศ. 2555 – 2558 ประกอบด้วย

- (1) วิสัยทัศน์
- (2) พันธกิจ
- (3) ประเด็นยุทธศาสตร์
- (4) เป้าประสงค์ หรือ เป้าหมายการให้บริการ
- (5) ตัวชี้วัด (ระดับเป้าหมาย)
- (6) กลยุทธ์
- (7) ผลผลิต/โครงการ
- (8) ตัวชี้วัด (ระดับผลผลิต/โครงการ)

โดยจัดทำเป็น แผนภูมิแสดงความเชื่อมโยงของนโยบายรัฐบาล ซึ่งแยกเป็น ประเด็นนโยบาย และแสดงเป้าหมายการให้บริหารกระทรวง/หน่วยงาน พร้อมทั้งจัดทำ แผนภูมิแสดงความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ ประจำปี พ.ศ. 2555 จำแนกประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

1.2) สรุปผลผลิต/โครงการที่สำคัญที่บรรจุในแผนปฏิบัติราชการระยะ 4 ปี พ.ศ. 2555 – 2558

(1) ประเด็นยุทธศาสตร์การผังเมือง

(1.1) ผลผลิตผังเมืองที่จัดทำ กิจกรรมวางและจัดทำผังเมือง กิจกรรมวางและจัดทำผังอำเภอ

(1.2) ผลผลิตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการสนับสนุนและเสริมสร้างด้านการผังเมือง กิจกรรมถ่ายทอดเทคโนโลยีและพัฒนาบุคลากรด้านช่างให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(1.3) โครงการระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ (GIS) เพื่อการผังเมืองกิจกรรมพัฒนาระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ (GIS) เพื่อการผังเมือง

(1.4) โครงการพัฒนาระบบแผนที่มาตรฐานเพื่อการจัดทำผังเมืองและผังชุมชนกิจกรรมพัฒนาระบบแผนที่มาตรฐานเพื่อการจัดทำผังเมืองและผังชุมชน

(1.5) โครงการผังนโยบายบรรเทาอุทกภัยลุ่มน้ำกิจกรรมวางและจัดทำผังนโยบายบรรเทาอุทกภัยลุ่มน้ำ

(2) ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเมือง

(2.1) โครงการป้องกันการสูญเสียดินแดนชายฝั่งแม่น้ำชายแดนระหว่างประเทศอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติ เพื่อความมั่นคง กิจกรรมก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำตามชายแดนระหว่างประเทศ

(2.2) โครงการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ กิจกรรมพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

(2.3) ผลผลิตระบบป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชนที่จัดทำ กิจกรรมศึกษาออกแบบระบบป้องกันน้ำท่วม กิจกรรมก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วม

(2.4) โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำและริมทะเลทั่วประเทศกิจกรรมก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่ง

(2.5) ผลผลิตที่ดินที่ได้รับการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนา กิจกรรมส่งเสริมและสนับสนุนการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่ กิจกรรมดำเนินการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่

(3) ประเด็นยุทธศาสตร์การอาคาร

(3.1) ผลผลิตมาตรการกำกับดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเกี่ยวกับอาคาร และการใช้ประโยชน์ที่ดินจากการบังคับใช้ กิจกรรมมาตรการการบังคับใช้และปรับปรุงกฎหมาย กิจกรรมมาตรการทางสังคม กิจกรรมมาตรการส่งเสริมสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมาย กิจกรรมมาตรการยกระดับมาตรฐานความปลอดภัย

(4) ประเด็นยุทธศาสตร์ การบริการด้านช่าง

(4.1) ผลผลิตงานด้านช่างที่ให้บริการ กิจกรรมก่อสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน กิจกรรมบริการด้านช่าง กิจกรรมบูรณะบำรุงรักษาเพื่อสิ่งแวดล้อม กิจกรรมให้บริการก่อสร้างพลิกฝ่าพิถีและตกแต่งสถานที่

(4.2) โครงการสนับสนุนกิจกรรมพิเศษหลวง กิจกรรมสนับสนุนกิจกรรมพิเศษหลวง

1.3) ข้อสังเกตเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการระยะ 4 ปี พ.ศ. 2555 – 2558

- มีลำดับเนื้อหาการจัดทำยุทธศาสตร์/แผน ที่เป็นลำดับขั้นชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน
- แยกประเด็นยุทธศาสตร์ ออกเป็น 4 ด้านที่สำคัญ คือ การผังเมือง การพัฒนาเมือง การอาคาร และการบริการด้านช่าง ซึ่งสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ 4 ด้าน กรมโยธาธิการและผังเมือง ในปัจจุบัน
- แยกจัดทำแผนภูมิแสดงความเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล และ ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายออกจากกัน ทำให้เห็นความเชื่อมโยงของแผนงานภายในกรม กับ นโยบายและยุทธศาสตร์อื่นๆ โดยไม่ทำให้เกิดความซ้ำซ้อน

2) แผนปฏิบัติการระยะ 4 ปี พ.ศ. 2559 – 2562

สามารถสรุปสาระสำคัญและจัดทำโดยพิจารณาให้สอดคล้อง และสนับสนุนแนวนโยบายที่สำคัญ ได้แก่

- (1) วิสัยทัศน์ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2570
- (2) คำแถลงนโยบายของรัฐบาล
- (3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559)
- (4) ยุทธศาสตร์ประเทศ
- (5) ยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558
- (6) แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- (7) แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2556 – 2561
- (8) นโยบายของผู้บริหารกรมโยธาธิการและผังเมือง

2.1) การจัดลำดับเนื้อหาการจัดทำยุทธศาสตร์/แผน

การจัดลำดับเนื้อหาการจัดทำยุทธศาสตร์/แผน ของ แผนปฏิบัติการระยะ 4 ปี พ.ศ. 2559 – 2562 ประกอบด้วย

- (1) วิสัยทัศน์
- (2) พันธกิจ
- (3) ภารกิจ
- (4) ประเด็นยุทธศาสตร์
- (5) เป้าประสงค์

(6) เป้าหมายการให้บริการของหน่วยงาน

(7) ตัวชี้วัดระดับเป้าหมาย

(8) กลยุทธ์

(9) ผลผลิต/โครงการ/กิจกรรม

(10) ตัวชี้วัดระดับผลผลิต/โครงการ

2.2) สรุปผลผลิต/โครงการที่สำคัญจากแผนปฏิบัติราชการระยะ 4 ปี พ.ศ. 2559 – 2562

(1) ภารกิจด้านการผังเมือง

(1.1) การวางแผนและสนับสนุนด้านการผังเมือง

- การวางแผนและจัดทำผังเมือง
- สนับสนุนและส่งเสริมด้านการผังเมือง
- พัฒนาระบบภูมิศาสตร์สารสนเทศ (GIS) เพื่อการผังเมือง

(1.2) โครงการวางแผนและจัดทำผังนโยบายบรรเทาอุทกภัยลุ่มน้ำ

- วางแผนและจัดทำผังนโยบายบรรเทาอุทกภัยลุ่มน้ำ

(1.3) เทคโนโลยีสารสนเทศที่ได้รับการบริการ

- บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการโยธาธิการ

(1.4) โครงการให้บริการฐานข้อมูลดิจิทัลด้านการผังเมือง

- บริการฐานข้อมูลดิจิทัลด้านการผังเมือง

(2) ภารกิจด้านการพัฒนาเมือง

(2.1) โครงการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

- พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ

(2.2) โครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนชายแดน

- พัฒนาพื้นที่ชุมชนชายแดน

(2.3) โครงการพัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง

- ก่อสร้างและพัฒนาพื้นที่ตามผังเมือง

(2.4) โครงการพัฒนาพื้นที่เฉพาะเพื่อรองรับการท่องเที่ยวชุมชนเกาะเต่า จ.สุราษฎร์ธานี

- ก่อสร้างและพัฒนาเมืองท่องเที่ยว

(2.5) โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว

- ก่อสร้างและพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว

(2.6) โครงการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

- พัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

(2.7) ที่ดินที่ได้รับการจัดรูปเพื่อพัฒนา

- พัฒนาพื้นที่ด้วยวิธีการจัดรูปที่ดิน
- (2.8) โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งเพื่อป้องกันการสูญเสียดินแดนของประเทศ
 - ก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำตามชายแดนระหว่างประเทศ
 - ก่อสร้างเขื่อนป้องกันการกัดเซาะ
- (2.9) โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำภายในประเทศ
 - ก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำภายในประเทศ
- (2.10) โครงการป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชน
 - ศึกษาออกแบบและก่อสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชน
- (3) ภารกิจด้านการอาคารและการบริการด้านช่าง
 - (3.1) การให้บริการด้านช่าง และกำกับดูแลอาคาร
 - บริการด้านช่าง
 - กำกับดูแลตามกฎหมายควบคุมอาคารเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
 - (3.2) โครงการพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถของศูนย์และหน่วยทดสอบวัสดุทั่วประเทศ
 - พัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถของศูนย์และหน่วยทดสอบวัสดุทั่วประเทศ
 - (3.3) โครงการสนับสนุนกิจกรรมพิเศษหลวง
 - สนับสนุนกิจกรรมพิเศษหลวง

2.3) ข้อสังเกตเกี่ยวกับแผนปฏิบัติราชการระยะ 4 ปี พ.ศ. 2559 – 2562

- การจัดลำดับเนื้อหาการจัดทำยุทธศาสตร์/แผน มีการแยกภารกิจออกจากประเด็นยุทธศาสตร์ โดยใน 1 ภารกิจ อาจครอบคลุมหลายประเด็นยุทธศาสตร์
- นำภารกิจมากำกับ ประเด็นยุทธศาสตร์ โดยแยกออกเป็น 3 ภารกิจ คือ การผังเมือง การพัฒนาเมือง และ การอาคารและการบริการด้านช่าง (ผนวกด้านการอาคารและการบริการด้านช่างไว้ด้วยกัน)
- มีการผนวกเป้าหมายการให้บริการของหน่วยงาน เข้ามาในเนื้อหาแผน เพิ่มเติมจากเป้าประสงค์
- กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมหลัก กิจกรรมรอง กิจกรรมย่อย
- จากการศึกษา คณะที่ปรึกษา ยังไม่พบการระบุหลักการและเหตุผล หรือที่มาในการแยกลำดับ ภารกิจ ออกจาก ประเด็นยุทธศาสตร์ และผนวกเป้าหมายการให้บริการของหน่วยงานเข้ามาในเนื้อหาแผน โดยแยกเป็นลำดับถัดลงมาจากเป้าประสงค์
- ไม่มีการจัดทำแผนภูมิแสดงความเชื่อมโยงของแผนกับนโยบายรัฐ หรือ แผนนโยบาย ที่นำมาให้อ้างอิงเป็นกรอบในการจัดทำแผน ซึ่งอาจทำให้ไม่เห็นความเชื่อมโยงที่ชัดเจน

- ภาพรวมเนื้อหาการจัดทำยุทธศาสตร์/แผน มีความไม่ชัดเจนในจัดเรียง
ความสำคัญ (Hierarchy) ของระดับชั้นต่างๆ ในเนื้อหาแผน ทำให้อาจมีความสับสนในการจัดลำดับความสำคัญ
ของกิจกรรม/โครงการต่างๆ ที่มีในแผน

ตารางสรุปเปรียบเทียบแผนปฏิบัติราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง ระยะ 4 ปี
ปี พ.ศ. 2555 – 2558 และ ปี พ.ศ. 2559 – 2562

แผนปฏิบัติราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง ระยะ 4 ปี ปี พ.ศ. 2555 – 2558	แผนปฏิบัติราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง ระยะ 4 ปี พ.ศ. 2559 – 2562	ข้อสังเกตจากที่ปรึกษา
ความสอดคล้องกับนโยบายที่สำคัญ - รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 - คำแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา - แผนการบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2555 – 2558 - ยุทธศาสตร์การโครงสร้างงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2550 - แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 - มติคณะรัฐมนตรีกฎหมาย ระเบียบ ที่กำหนดให้กรมเป็นผู้ขอจัดสรรงบประมาณเป็นผู้ดำเนินการ - แผนพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด - แผนพัฒนา หรือ แผนแม่บทอื่นๆ - ข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา	ความสอดคล้องกับนโยบายที่สำคัญ - วิสัยทัศน์ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2570 - คำแถลงนโยบายของรัฐบาล - แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 - ยุทธศาสตร์ประเทศ - ยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 - แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ - แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2556 – 2561 - นโยบายของผู้บริหารกรมโยธาธิการและผังเมือง	แผนปฏิบัติราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง ระยะ 4 ปี พ.ศ. 2555 – 2558 - มีลำดับโครงสร้างการจัดทำยุทธศาสตร์เป็นลำดับชัดเจน - แยกประเด็นยุทธศาสตร์ออกเป็น 4 ด้านที่สำคัญ - มีแผนภูมิแสดงให้เห็นความเชื่อมโยง ของแผนงานภายในกรม กับ นโยบายและยุทธศาสตร์อื่นๆ โดยไม่ทำให้เกิดความซ้ำซ้อน

แผนปฏิบัติราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง ระยะ 4 ปี พ.ศ. 2555 – 2558	แผนปฏิบัติราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง ระยะ 4 ปี พ.ศ. 2559 – 2562	ข้อสังเกตจากที่ปรึกษา
การจัดลำดับเนื้อหาแผน • วิสัยทัศน์ • พันธกิจ • ประเด็นยุทธศาสตร์ • เป้าประสงค์หรือ เป้าหมายการให้บริการ • ตัวชี้วัด (ระดับเป้าหมาย) • กลยุทธ์ • ผลผลิต/โครงการ • ตัวชี้วัด (ระดับผลผลิต/โครงการ)	การจัดลำดับเนื้อหาแผน • วิสัยทัศน์ • พันธกิจ • ภารกิจ • ประเด็นยุทธศาสตร์ • เป้าประสงค์ • เป้าหมายการให้บริการของหน่วยงาน • ตัวชี้วัดระดับเป้าหมาย • กลยุทธ์ • ผลผลิต/โครงการ/กิจกรรม • ตัวชี้วัดระดับผลผลิต/โครงการ	แผนปฏิบัติราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง ระยะ 4 ปี พ.ศ. 2559 – 2562 • ลำดับเนื้อหาการจัดทำยุทธศาสตร์/แผน มีความไม่ชัดเจนในจัดเรียงความสำคัญ (Hierarchy) • นำภารกิจมากำกับประเด็นยุทธศาสตร์โดยแยกออกเป็น 3 ภารกิจ และเพิ่มเป้าหมายการให้บริการของหน่วยงาน • การใช้คำว่า ภารกิจ แยกจาก พันธกิจ ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนกันในลำดับเนื้อหา • ไม่มีแผนภูมิแสดงความเชื่อมโยงของแผนกับนโยบายรัฐ ไม่ได้มีการนำแผนมาปฏิบัติ เนื่องจากถูกระงับการดำเนินงานตามคำสั่ง คสช. (ข้อมูลจากกองแผนงาน) • เริ่มมีการจัดทำแผนให้สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ประเทศไทย ปี พ.ศ. 2570 และ ยุทธศาสตร์ประเทศ

2.3.6 แผนปฏิบัติราชการประจำปี

1) แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2557

กรมโยธาธิการและผังเมืองได้รับจัดสรรงบประมาณ ปี 2557 เป็นเงิน 18,498,777,100 บาท
จำแนกเป็น 6 แผนงาน ได้แก่

- (1) แผนงานแก้ไขปัญหาด้านและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้
861,276,900 บาท
- (2) แผนงานเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ
48,750,000 บาท
- (3) แผนงานเชื่อมโยงระบบคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศ
87,954,900 บาท
- (4) แผนงานเทิดทูน พิทักษ์ และรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์
916,520,600 บาท
- (5) แผนงานอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
4,398,053,400 บาท
- (6) แผนงานจัดการภัยพิบัติ
12,186,221,300 บาท

การจัดลำดับเนื้อหาการจัดทำยุทธศาสตร์/แผน ของ แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2557
ตามแผนภูมิเชื่อมโยงนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่าย ประจำปี พ.ศ. 2557
ประกอบด้วย

- (1) นโยบาย
- (2) ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ
- (3) แผนงาน
- (4) แนวทางการจัดสรรงบประมาณ
- (5) เป้าหมายการให้บริการกระทรวง
- (6) ยุทธศาสตร์กระทรวง
- (7) เป้าหมายการให้บริการหน่วยงาน
- (8) กลยุทธ์หน่วยงานผลผลิต/โครงการ

2) แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2558

กรมโยธาธิการและผังเมืองได้รับจัดสรรงบประมาณ ปี 2558 เป็นเงิน 23,210,557,400 บาท
จำแนกเป็น 8 แผนงาน ได้แก่

- (1) แผนงานฟื้นฟูความเชื่อมั่นและกระตุ้นเศรษฐกิจและการลงทุน
435,684,400 บาท
- (2) แผนงานแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้
1,176,421,400 บาท
- (3) แผนงานเทิดทูน พิทักษ์ และรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์
865,300,000 บาท
- (4) แผนงานพัฒนาและเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ
144,353,000 บาท
- (5) แผนงานพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
139,610,500 บาท
- (6) แผนงานอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
5,714,392,200 บาท
- (7) แผนงานฟื้นฟู ป้องกัน และจัดการภัยพิบัติ
14,539,237,500 บาท
- (8) แผนงานส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา
195,558,400 บาท

การจัดลำดับเนื้อหาการจัดทำยุทธศาสตร์/แผน ของ แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2558
ตามแผนภูมิเชื่อมโยงนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์การจตุรัสระบบประมาณรายจ่าย ประจำปี พ.ศ. 2558
ประกอบด้วย

- (1) นโยบาย
- (2) ยุทธศาสตร์การจตุรัสระบบประมาณ
- (3) แผนงาน
- (4) แนวทางการจตุรัสระบบประมาณ
- (5) เป้าหมายการให้บริการกระทรวง
- (6) ยุทธศาสตร์กระทรวง
- (7) เป้าหมายการให้บริการหน่วยงาน
- (8) กลยุทธ์หน่วยงานผลิต/โครงการ

3) แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2559

กรมโยธาธิการและผังเมืองได้รับจตุรัสระบบประมาณ ปี 2559 เป็นเงิน 25,121,898,300 บาท
จำแนกเป็น 8 แผนงาน ได้แก่

- (1) แผนงานพัฒนาและเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ
171,934,300 บาท

(2) แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล

148,874,900 บาท

(3) แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

910,964,200 บาท

(4) แผนงานแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

2,098,303,800 บาท

(5) แผนงานเทิดทูน พิทักษ์ และรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์

901,221,400 บาท

(6) แผนงานรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและแก้ปัญหาที่ดินทำกิน

7,108,700,200 บาท

(7) แผนงานฟื้นฟู ป้องกัน และจัดการภัยพิบัติ

13,734,523,000 บาท

(8) แผนงานส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา

47,376,500 บาท

4) แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2560

กรมโยธาธิการและผังเมืองได้รับจัดสรรงบประมาณ ปี 2560 เป็นเงิน 14,392,516,400 บาท

จำแนกแผนงาน ได้แก่

(1) แผนงานพื้นฐาน

(1.1) แผนงานพื้นฐานด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

(1.2) แผนงานพื้นฐานด้านการจัดการน้ำและสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็น

มิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

(2) แผนงานยุทธศาสตร์

(2.1) แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ

(2.2) แผนงานยุทธศาสตร์อนุรักษ์ ฟื้นฟู และป้องกันทรัพยากรธรรมชาติ

(2.3) แผนงานยุทธศาสตร์จัดการผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ

และภัยพิบัติ

(3) แผนงานบูรณาการ

(3.1) แผนงานบูรณาการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

(3.2) แผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ

(3.3) แผนงานบูรณาการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล

(3.4) แผนงานบูรณาการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ

(3.5) แผนงานบูรณาการการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

5) แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2561

กรมโยธาธิการและผังเมืองได้รับจัดสรรงบประมาณ ปี 2561 เป็นเงิน 12,287,898,100 บาท
จำแนกแผนงาน ได้แก่

(1) แผนงานพื้นฐาน

- (1.1) แผนงานพื้นฐานด้านการจัดการน้ำและสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็น
มิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
536,365,900 บาท

(2) แผนงานยุทธศาสตร์

- (2.1) แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ
1,999,670,000 บาท
- (2.2) แผนงานยุทธศาสตร์อนุรักษ์ ฟื้นฟู และป้องกันทรัพยากรธรรมชาติ
4,447,769,800 บาท
- (2.3) แผนงานยุทธศาสตร์จัดการผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ
และภัยพิบัติ
5,304,092,400 บาท

(3) แผนงานบูรณาการ

- (3.1) แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้
- (3.2) แผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ
- (3.3) แผนงานบูรณาการพัฒนาศูนย์ธุรกิจดิจิทัล
- (3.4) แผนงานบูรณาการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ
- (3.5) แผนงานบูรณาการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก
- (3.6) แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
- (3.7) แผนงานบูรณาการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจภายในประเทศ

การจัดลำดับเนื้อหาการจัดทำยุทธศาสตร์/แผน ของ แผนปฏิบัติราชการประจำปี พ.ศ. 2561
ตามโครงสร้างยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณของกรมโยธาธิการและผังเมือง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561
ประกอบด้วย

- (1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
- (2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12
- (3) เป้าหมายแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12
- (4) ตัวชี้วัดเป้าหมายแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12
- (5) ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ ประจำปี 2561
- (6) ตัวชี้วัดยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ ประจำปี 2561

- (7) เป้าหมายกระทรวง/บูรณาการ
- (8) ตัวชี้วัดเป้าหมายกระทรวง/บูรณาการ
- (9) เป้าหมายหน่วยงาน/แนวทางบูรณาการ
- (10) ตัวชี้วัดเป้าหมายหน่วยงาน/แนวทางบูรณาการ
- (11) กลยุทธ์หน่วยงาน
- (12) ผลผลิต/โครงการ/กิจกรรมหลัก
- (13) ตัวชี้วัดระดับผลผลิต/โครงการ

ตารางสรุปเปรียบเทียบแผนปฏิบัติราชการประจำปีกรมโยธาธิการและผังเมือง

แผนปฏิบัติราชการ ปี พ.ศ. 2557	แผนปฏิบัติราชการ ปี พ.ศ. 2558	แผนปฏิบัติราชการ ปี พ.ศ. 2559	แผนปฏิบัติราชการ ปี พ.ศ. 2560	แผนปฏิบัติราชการ ปี พ.ศ. 2561	ข้อสังเกตจาก คณะที่ปรึกษา
ประกอบด้วย 6 แผนงาน • แผนงานแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ • แผนงานเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ • แผนงานเชื่อมโยงระบบคมนาคมและเทคโนโลยีสารสนเทศ • แผนงานเทิดทูนพิทักษ์และรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ • แผนงานอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ	ประกอบด้วย 8 แผนงาน • แผนงานฟื้นฟูความเชื่อมั่นและกระตุ้นเศรษฐกิจและการลงทุน • แผนงานแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ • แผนงานเทิดทูนพิทักษ์และรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์ • แผนงานพัฒนาและเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ	ประกอบด้วย 8 แผนงาน • แผนงานพัฒนาและเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ • แผนงานพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัล • แผนงานส่งเสริมเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ • แผนงานแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ • แผนงานเทิดทูนพิทักษ์และรักษาสถาบันพระมหากษัตริย์	ประกอบด้วย 10 แผนงาน • แผนงานพื้นฐานด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ • แผนงานพื้นฐานด้านการจัดการน้ำและสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน • แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ • แผนงานยุทธศาสตร์อนุรักษ์ฟื้นฟูและป้องกันทรัพยากรธรรมชาติ	ประกอบด้วย 11 แผนงาน • แผนงานพื้นฐานด้านการจัดการน้ำและสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน • แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ • แผนงานยุทธศาสตร์อนุรักษ์ฟื้นฟูและป้องกันทรัพยากรธรรมชาติ • แผนงานยุทธศาสตร์จัดการผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสถานะภูมิอากาศและภัยพิบัติ	• การจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปี มีแผนงานแตกต่างกันไปในแต่ละปี เพื่อตอบสนองนโยบายในช่วงสถานการณ์ของปีนั้นๆ • ในปี พ.ศ. 2560 ได้มีการแยกแผนงานออกเป็น - แผนงานพื้นฐาน - แผนงานยุทธศาสตร์

แผนปฏิบัติราชการ ปี พ.ศ. 2557	แผนปฏิบัติราชการ ปี พ.ศ. 2558	แผนปฏิบัติราชการ ปี พ.ศ. 2559	แผนปฏิบัติราชการ ปี พ.ศ. 2560	แผนปฏิบัติราชการ ปี พ.ศ. 2561	ข้อสังเกตจาก คณะที่ปรึกษา
• แผนงานจัดการภัยพิบัติ	• แผนงานพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร • แผนงานอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ • แผนงานฟื้นฟูป้องกันและจัดการภัยพิบัติ • แผนงานส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา	• แผนงานรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและแก้ปัญหาที่ดินทำกิน • แผนงานฟื้นฟูป้องกันและจัดการภัยพิบัติ • แผนงานส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา	• แผนงานยุทธศาสตร์จัดการผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสถานะภูมิอากาศและภัยพิบัติ • แผนงานบูรณาการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ • แผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ • แผนงานบูรณาการพัฒนาศูนย์ธุรกิจดิจิทัล • แผนงานบูรณาการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ • แผนงานบูรณาการการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	• แผนงานบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ • แผนงานบูรณาการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ • แผนงานบูรณาการพัฒนาศูนย์ธุรกิจดิจิทัล • แผนงานบูรณาการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ • แผนงานบูรณาการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก • แผนงานบูรณาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ • แผนงานบูรณาการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจภายในประเทศ	• ในปี พ.ศ. 2561 ได้มีการแยกแผนงานออกเป็น - แผนงานพื้นฐาน - แผนงานยุทธศาสตร์ - แผนงานบูรณาการ

2.3.7 บทวิเคราะห์บริบทภายในกรมโยธาธิการและผังเมือง

จากการที่คณะที่ปรึกษาได้ทบทวนเอกสารวิชาการ สิ่งที่เป็นประเด็นสำคัญที่คณะที่ปรึกษาเล็งเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ที่จะต้องพัฒนากฎหมายโยธาธิการและผังเมือง ได้แก่

1) ความเชื่อมโยงระหว่างกรมโยธาธิการและผังเมืองและโยธาธิการ

นับตั้งแต่การปฏิรูประบอบราชการในช่วงปี พ.ศ. 2545 การรวมกันของข้าราชการกรมโยธาธิการและผังเมืองซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปนั้น ในเนื้อแท้ของวัฒนธรรมของกรมไม่ได้เกิดขึ้นจริง และการแบ่งแยกกัน มีความชัดเจนมากในแง่ตำแหน่ง สายงาน หน่วยงานและการเติบโตก้าวหน้าของหน้าที่การงานของข้าราชการแต่ละบุคคล ซึ่งคณะที่ปรึกษามีความเห็นว่าเปรียบเสมือน “สองกรมในร่มเดียว” โดยที่ทั้งสองฝ่ายก็มีการปรับเพื่อให้เกิดระยะอันสุนทรีย์ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ แต่สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้นคือความเป็นหนึ่งที่ทำให้เกิดพลังอันมากขึ้น (Synergy) โดยที่ทั้งสองฝ่ายต่างก็มีความรู้มากในเชิงวิชาการที่แตกต่างกัน หากรวมกันเป็นหนึ่งเดียวกันได้ จะก่อให้เกิดคุณูปการแก่ประเทศชาติอย่างมหาศาล และเป็นประเด็นที่สำคัญมากในการวางกลยุทธ์องค์กร ทั้งนี้การที่จะเกิดขึ้นเป็นหนึ่งเดียวกันได้นั้น ต้องคำนึงถึงปัจจัยในทุกมิติ ตั้งแต่ วัฒนธรรม นโยบาย โครงสร้าง กระบวนการทำงาน การพัฒนาบุคลากร เทคโนโลยี และงบประมาณ

1.1) แนวทางการ “ใช้งานพัฒนาเมือง” งานพัฒนาเมืองเป็นงานที่ประกอบงานภารกิจ 4 ด้านในกรมไว้ด้วยกัน และต้องใช้วิชาชีพทุกแขนงที่มีในกรมมาร่วมกันคิด ตั้งแต่ วางผังเมือง ออกแบบผังเมือง วิศวกรรมทุกสาขา สถาปัตยกรรมหลายสาขา มาร่วมกันคิด เพื่อยึดเอาประโยชน์ของประชาชนที่อาศัยในเมืองเป็นตัวตั้ง และในอนาคตที่ วาระเรื่องการพัฒนาเมืองจะเป็นวาระที่บรรจุอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี การดำเนินการพัฒนาเมือง อันเป็นพื้นที่สาธารณะตั้งแต่ Scale ใหญ่สุด (ผังประเทศ ผังภาค) ไปจนถึง Scale ขนาดเล็ก (ทางเท้า สวนสาธารณะ) ให้เป็นผลสัมฤทธิ์ที่สมบูรณ์ จำเป็นจะต้องให้ทั้งสองฝ่ายเข้ามาร่วมกันคิดเป็นคณะทำงานเดียวกัน

1.2) เส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพ ปัจจุบันกรมโยธาธิการและผังเมือง มีนโยบายในการหมุนเวียนบุคลากรข้าราชการเพื่อไปศึกษางานต่างที่ ต่างงาน ต่างสาขา เพื่อให้มีประสบการณ์ในการเติบโตตามสายอาชีพที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม การจะลดช่องว่างระหว่างงานสายโยธาธิการและงานผังเมืองนั้น ในกรมโยธาธิการและผังเมือง ควรมีการกำหนด ความ “ต่าง” ดังกล่าว ให้เป็นการข้ามฝั่งสายงาน กล่าวคือ บุคลากรด้านผังเมืองที่เป็นผู้มีความสามารถ (talent) ที่จะถูกผลักดันให้เป็นผู้บริหาร จำเป็นจะต้องมีโอกาสหมุนเวียนไปศึกษางานด้านโยธาธิการ ในขณะที่บุคลากรที่เป็นผู้มีความสามารถ (talent) ฝั่งโยธาธิการก็ควรมีโอกาสหมุนเวียนไปศึกษางานในด้านผังเมือง บุคลากรที่เข้าใจงานทั้งสองฝั่งและไม่มองว่าตัวเองเป็นฝั่งใดฝั่งหนึ่งแต่เป็น “บุคลากรของกรม” ที่พร้อมจะยอมรับในคุณค่าของอีกฝ่าย เมื่อเห็นคุณค่า จึงเกิดความเคารพ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากข้าราชการในระดับสูง ไม่ได้มองว่าตนเองมาจากสายงานใดโดยเฉพาะแล้ว เมื่อนั้น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะบังเกิดขึ้นได้

1.3) กำหนดกระบวนการ จากผลงานที่ปรากฏของทั้งสองฝั่ง ข้าราชการที่เป็นที่ยอมรับของทั้งสองฝั่งควรมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาตามหลักวิชาการ และฝั่งที่ได้รับการเห็นควรมีโอกาสพิจารณาความเห็นเพื่อปรับปรุงแก้ไข เช่น การออกผังเมืองรวม ฝั่งโยธาควรให้ความเห็นในเรื่องผลกระทบทางวิศวกรรมด้วย สำหรับงานทางวิศวกรรม เช่น งานเขื่อนป้องกันตลิ่งหรือการป้องกันน้ำท่วม ทางฝั่งผังเมืองก็ควรให้ความเห็นได้เช่นเดียวกัน และผู้ที่ให้ความเห็น ควรเป็นบุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานทั้งสองฝั่ง ในฐานะ talent เพื่อเป็นกลุ่มบุคลากรที่จะมาลบบรรณแดระหว่างสองฝั่งนี้ และด้วยความเข้าใจในองค์ความรู้จากงานทั้งสองฝั่ง น่าจะสามารถให้ความเห็นที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Practical) และได้รับการยอมรับจากอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นการเสริมให้บุคลากรกลุ่มนี้ มีบทบาทมากขึ้นในการเชื่อมองค์กรให้เป็นหนึ่งเดียว

1.4) การทำงานบนฐานข้อมูลของกันและกัน การสร้างผลงานทั้งในฝั่งของผังเมืองและผังโยธาธิการล้วนเป็นการสร้างผลงานที่มีผลทางกายภาพในบริบทเดียวกัน การใช้ข้อมูลจากอีกฝ่ายหนึ่งสร้างขึ้นเพื่ออ้างอิง จะทำให้ผลงานของแต่ละฝั่งที่ทำออกมามีประสิทธิภาพมากขึ้น และทำให้เกิดการที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมากขึ้น เช่น การออกผังเมืองย่อมต้องอาศัยข้อมูลทางวิศวกรรมซึ่งผังโยธามีความเชี่ยวชาญ หรือ การพัฒนาเขื่อนป้องกันตลิ่งก็ย่อมต้องทำบนฐานข้อมูลด้านผังเมืองจึงจะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นต้น

1.5) ชื่อกรม ชื่อคือสิ่งที่บ่งชี้สัญลักษณ์อันมีผลสะท้อนต่อจิตวิทยาเชิงลึก การที่ชื่อแบ่งแยกออกเป็นสองฝั่งโดยมีคำว่า “และ” อยู่ตรงกลางย่อมทำให้การประสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดขึ้นได้ยากตั้งแต่ในระดับจิตใจ เพราะตัวตนของแต่ละฝั่งก็ยังแข็งแกร่งอยู่ในชื่อกรม ดังนั้น แนวทางคือควรพัฒนาชื่อกรมขึ้นใหม่ เป็นคำหรือภารกิจเดียวที่จะสำเร็จได้ด้วยการร่วมมือของสองฝั่ง เช่น กรมพัฒนาเมือง (ถือว่าเมืองคือ วาระแห่งชาติ) หรือ กรมยุทธศาสตร์กายภาพ (กรมโยธาธิการและผังเมืองที่เน้นแผนมากกว่าเน้นปฏิบัติ) เป็นต้น

2) บทบาทของผู้ตรวจราชการ

ผู้ตรวจราชการของกรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในทางยุทธศาสตร์ของการพัฒนาองค์กรของกรม เพราะเป็นผู้ที่เชื่อมโยงการทำงานระหว่างภูมิภาคกับส่วนกลาง เป็นผู้นำนโยบายออกไปสู่ภูมิภาคและเป็นผู้รับฟังปัญหาของภูมินำเข้าสู่ส่วนกลาง เป็นเสมือนตาและหูของอธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง และเป็นผู้ที่มีโอกาสจะชี้เป้าประเด็นของปัญหาได้ชัดเจน และผู้ตรวจราชการส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการรับราชการมายาวนาน มีความสามารถทั้งในแง่วิชาการและการบริหาร แต่ตำแหน่งผู้ตรวจราชการ แม้จะเป็นตำแหน่งสูงแต่ก็ไม่ได้มีบทบาทให้คุณให้โทษแก่ข้าราชการอื่นๆ

ไม่มีอำนาจบริหาร เป็นเสมือนที่ปรึกษาอธิบดีเป็นหลัก ที่น่าสนใจคือผู้ตรวจราชการเหล่านี้ มีการเติบโตมาจากหลายภูมิภาคและทำให้ต้องมีการสื่อสารกันตลอดเวลาในเรื่องของการทำงานร่วมกัน ผู้ตรวจราชการแต่ละคนจึงประสานงานร่วมกันได้โดยที่ไม่แบ่งฝ่ายผังเมืองหรือโยธาธิการมากนัก ในการพัฒนาองค์กรหากต้องการให้กรมโยธาธิการและผังเมืองมีความฉับไว เคลื่อนที่ไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมรับการปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ข้าราชการกรมทั้งองคาพยพเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้นั้น ผู้ตรวจราชการกรมจะเสมือนเป็นเส้นประสาทที่ต้องเชื่อมโยงกันทั่วประเทศ

2.1) เชื่อมโยงภายใน ภูมิภาค กับ ส่วนกลาง เป็นบทบาทที่สำคัญและดำเนินการอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามสิ่งที่สามารถเพิ่มเติมได้คือการเพิ่มพลังทางการสื่อสารให้กับภูมิภาค ให้ภูมิภาคได้มีโอกาสนำเสนอผลงานในวงของผู้บริหารกรมโยธาธิการและผังเมือง ให้ผู้บริหารส่วนกลางได้สัมผัสถึงภาระหน้าที่ข้อจำกัดต่างๆ ในการดำเนินการของภูมิภาค ที่บางแห่งมีงานมหาศาลเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาเติบโตในระดับสูง อีกด้านหนึ่งก็คือด้านของการที่จะนโยบายนโยบายส่วนกลางไปดำเนินการให้ภูมิภาคนำไปปฏิบัติและเกิดผลจริงจัง ผู้ตรวจราชการในอนาคตอาจจะใช้เวลาส่วนมากอยู่ในส่วนภูมิภาค และเข้ามาที่กรมโยธาธิการและผังเมืองเพียงเดือนละ 3 - 4 วัน และการประชุมต่างๆ ใช้การประชุมระยะไกลแทน

2.2) การบูรณาการระหว่างฝ่ายโยธาธิการกับฝ่ายผังเมือง ผู้ตรวจราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง จะเป็นกลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทอย่างมากในการแก้ปัญหาการแบ่งแยกเป็นสองฝั่งของกรมโยธาธิการและผังเมือง เนื่องจากเป็นผู้ที่สัมผัสกับงานส่วนภูมิภาค และการทำงานในส่วนภูมิภาคนั้นจะมีลักษณะเป็นทีมเดียวกันที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ทำให้มีการประสานงานระหว่างทั้งสองฝั่งอย่างใกล้ชิด อีกทั้ง ผู้ตรวจราชการก็เป็นผู้ใหญ่ของกรมโยธาธิการและผังเมือง ซึ่งมีบทบาทในการผลักดันเรื่องต่างๆ ที่ทุกคนต้องเกรงใจ การดำเนินการเรื่องการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยใช้ผู้ตรวจราชการเป็นผู้ร่วมผลักดันย่อมมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จได้สูง

2.3) หน่วยปฏิบัติการพิเศษ (Special Forces) ผู้ตรวจราชการควรมีคณะทำงานเฉพาะที่เป็นสายขึ้นตรงกับตนเอง และควรเป็นข้าราชการพิเศษที่ไม่ได้สังกัดส่วนกลางและไม่ได้สังกัดภูมิภาค และเป็นข้าราชการที่เป็นอิสระ (Mobile) สามารถเดินทางเข้าทำการแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนและมีลักษณะพิเศษได้ โดยมีความเป็นกลาง ไม่ต้องอิงกับท้องถิ่น และไม่ยึดกับความเป็นสายหลักของส่วนกลาง ข้าราชการเหล่านี้เป็นแขนขาของผู้ตรวจราชการโดยเฉพาะที่ให้คำแนะนำและให้โทษได้ และข้าราชการเหล่านี้พร้อมเดินทางทุกเวลาเพื่อปฏิบัติการพิเศษ และเมื่อสถานการณ์ได้รับการแก้ไขแล้ว พร้อมปรับเปลี่ยนเพื่อกลับสู่สถานะปกติ ข้าราชการเหล่านี้อาจเรียกว่า “ผู้ช่วยผู้ตรวจราชการ” เป็นตำแหน่งที่มีเบี้ยเลี้ยงค่าตอบแทนพิเศษ หากทำงานสายนี้มานานอาจปรับตำแหน่งเป็น “ผู้ช่วยผู้ตรวจราชการอาวุโส” ซึ่งจะเป็นงานในเชิงวิชาการค่อนข้างมาก และการเติบโตก้าวหน้าในสายวิชาชีพย่อมเป็นไปทางวิชาการ โดยในที่สุดสามารถไปสังกัดภูมิภาคหรือไปสังกัดส่วนกลางก็ได้ อีกแง่หนึ่งคือ ในส่วนของข้าราชการสายวิชาการสังกัดส่วนกลางที่มีจำนวนมาก สามารถอาสาออกเป็น “ผู้ช่วยผู้ตรวจราชการพิเศษ” ในกรณีที่ถูกขอตัวไปช่วยงานในภูมิภาค

กรมโยธาธิการและผังเมือง อาจมีการกำหนดให้ข้าราชการส่วนกลางต้องออกไปปฏิบัติงานในพื้นที่ท้องถิ่นอย่างน้อย 1 เดือนในหนึ่งปี และไม่เกิน 4 เดือนในหนึ่งปี ทั้งนี้ อาจมีผลต่อการสร้างผลงานและโอกาสในการเลื่อนขั้นได้ในที่สุด ซึ่งการทำงานในสายวิชาการนั้น หากได้ออกไปปฏิบัติงานในพื้นที่ส่วนภูมิภาคจะได้ประสบการณ์การทำงานและได้เห็นข้อเท็จจริง รวมทั้งยังได้ทำงานช่วยเหลือประชาชนอย่างจริงจัง เห็นผลชัดเจน ในอนาคต และหากพิจารณาเชื่อมโยงกับ Megatrends ในประเด็นที่อนาคต คนจะทำงานในลักษณะไม่อยู่ประจำที่ (Placeless) มากขึ้นเรื่อยๆ กล่าวคือ อยู่ที่ไหนก็ได้ トラบที่ยังมีความสามารถในการปฏิบัติงานและเข้าแก้ปัญหาได้ทันทั่วทั้งที่ ในกรณีของกรมโยธาธิการและผังเมือง ข้าราชการส่วนกลาง ย่อมมีแนวโน้มที่จะมีการปฏิบัติราชการนอกสถานที่มากขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นการทำงานนอกสำนักงาน (Mobile Base) มากขึ้น

3) การบริหารภายใต้วัฒนธรรมองค์กรของกระทรวงมหาดไทย

ขณะที่ปรีक्षाเคยได้มีโอกาสทำการศึกษากฎหมายควบคุมอาคารในกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และค้นพบว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านผังเมือง อาคาร และการพัฒนาเมืองนั้น ในประเทศอาเซียนทั้งหมดยกเว้นประเทศไทย มีหน่วยงานในระดับดังกล่าวอยู่ในระดับกระทรวงทั้งสิ้น สำหรับหน่วยงานของประเทศไทยมีลักษณะพิเศษ คือ เป็นกรมโยธาธิการและผังเมือง ที่อยู่ภายใต้กระทรวงที่รับผิดชอบบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้ประชาชน และมีวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลอยู่ คือ วัฒนธรรมของกระทรวงมหาดไทย ที่ทำให้เกิดทัศนคติในการทำงานและคุณค่าขององค์กรที่แตกต่างจากประเทศอื่น ซึ่งหากพิจารณาการพัฒนาองค์กรกรมโยธาธิการและผังเมืองไปข้างหน้า การอยู่ภายใต้วัฒนธรรมของกระทรวงมหาดไทย มีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ขณะที่ปรีक्षाวิเคราะห์ว่าข้อดีย่อมต้องเน้นหนักให้เกิดประโยชน์มากขึ้น ส่วนข้อจำกัดย่อมต้องหาวิธีบริหารจัดการ ทั้งนี้การแยกให้กรมโยธาธิการและผังเมืองออกไปเป็นกระทรวงใหม่นั้น ไม่ได้อยู่ในแนวคิดของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพราะมีตัวแปรและปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงและส่งผลกระทบต่อการทำงานในภาครัฐและเอกชนในวงกว้างที่หลากหลายมาก และควรเป็นงานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งต่างหาก ทั้งนี้การพิจารณาใดๆ ของการปรับปรุงกรมโยธาธิการและผังเมือง ควรเน้นเป้าหมายเพื่อให้เกิดการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพอันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน

3.1) ช่องทางการเติบโตในหน้าที่การงานของ บุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน (Specialist) ขณะที่ปรีक्षाพบว่าบุคลากรในสายงานของกระทรวงมหาดไทยจะเป็นผู้ที่มีการศึกษาด้านสังคมศาสตร์ นิติศาสตร์ หรือ รัฐศาสตร์ ที่สามารถย้ายหรือเวียนเพื่อย้ายตำแหน่งและหน้าที่ได้ ทำให้กลุ่มบุคคลที่เรียนในสามสาขาดังกล่าวมีโอกาที่จะได้รับการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานในราชการได้ แต่กรมโยธาธิการและผังเมืองซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการเฉพาะด้าน (Specialist) โอกาสที่จะย้ายไปทำงานในหน่วยงานอื่นของกระทรวงมหาดไทยนั้นเป็นไปได้ยาก เพราะมีหน้าที่เฉพาะต้องรับผิดชอบ ทำให้ความก้าวหน้าตามสายงานของกระทรวงมหาดไทยมีน้อยกว่าข้าราชการที่มาจากสามสาขาดังกล่าว ในประเด็นนี้เป็นประเด็นที่

กระทรวงมหาดไทยอาจต้องมีแนวทางการในการให้ตำแหน่ง Specialist ที่มากขึ้น ให้กรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นกรมพิเศษที่มีตำแหน่ง Specialist มากกว่ากรมอื่นๆ ตามธรรมชาติของความเป็นกรมโยธาธิการและผังเมือง

3.2) การเข้าถึงเครือข่ายและทรัพยากรของกระทรวงมหาดไทย การเป็นส่วนหนึ่งของกระทรวงที่มีเครือข่ายข้าราชการมากที่สุดในประเทศไทย ย่อมเป็นประโยชน์โดยเฉพาะในกรณีในอนาคตของกรมโยธาธิการและผังเมืองจะต้องเป็นผู้ประสานประโยชน์และทำงานเชื่อมโยงกับหน่วยราชการหลายด้าน การรับแนวทางปรัชญาของกระทรวงมหาดไทยที่เป็นตัวกลางในการประสานเรื่องต่างๆ มาเป็น “นักจัดการ” คือ คุณสมบัติที่ผู้บริหารกรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถพัฒนาต่อยอด ให้เป็นประโยชน์กับการทำงานในอนาคตได้ แต่การใช้ประโยชน์ของเครือข่ายและทรัพยากรดังกล่าวต้องทำอย่างเป็นระบบ และต้องบริหารจัดการอย่างมีขั้นตอน ไม่ใช่เพียงแค่การประสานงานขอความช่วยเหลือกัน และต้องมีการจัดสรรประโยชน์ที่ให้และได้รับระหว่างกัน แล้วระบุเป็นหน้าที่ในกรอบของภารกิจของสำนักหรือหน่วยงานต่างๆ ภายในที่ต้องดำเนินการ หากทำได้สำเร็จ กรมโยธาธิการและผังเมืองเท่ากับว่าใช้ทรัพยากรของกระทรวงมหาดไทยมาดำเนินการให้เกิดความสำเร็จตามภารกิจของกรมได้

4) บุคลากรที่สามารถทำหน้าที่ได้หลากหลาย (Personal Agility)

แนวทางของโลกในอนาคต จะเป็นโลกที่องค์กรจะจ้างคนน้อยลงเพราะต้องการลดภาระการดูแลคนในระยะยาว (สวัสดิการและค่ารักษาพยาบาล) ดังนั้นองค์กรมีแนวโน้มที่จะรักษามันสมอง (พนักงานระดับจัดการหรือบริหาร) และพยายามตัดกลั่นเนื้อ (พนักงานระดับปฏิบัติการลง) กรมโยธาธิการและผังเมืองในฐานะองค์กรที่มีผู้ประกอบวิชาชีพเฉพาะทาง (เป็น Specialist) อยู่เป็นจำนวนมาก และดำเนินงานในลักษณะของผู้ปฏิบัติ ไม่ใช่ผู้จัดการ จึงมีโอกาสจะอยู่ในกลุ่มเป้าหมายที่อาจถูกลดจำนวนลง อย่างไรก็ตามในโลกยุคปัจจุบันจะมีการสร้างบุคลากรแบบใหม่ที่เรียกกันว่าเป็น Specialized Generalist หรือเป็นนักบริหารจัดการที่มีพื้นฐานมาจากนักวิชาชีพ กลุ่มบุคลากรเหล่านี้คือ คือผู้ที่เป็นนักปฏิบัติการซึ่งมีความชำนาญงานและได้รับการพัฒนาต่อยอดให้มีคุณสมบัติเป็นนักบริหาร ซึ่งจะเป็นนักบริหารที่มีประสิทธิภาพเนื่องจากรู้รายละเอียดของการทำงานในทางปฏิบัติที่ดี ทั้งหมดจะทำให้เกิดข้าราชการพันธุ์ใหม่ที่มีประสิทธิภาพสูง บุคลากรคนหนึ่งทำงานได้หลากหลาย มีขอบเขตงานที่ต้องรับผิดชอบ (Job description) จำนวนมาก และสามารถระบุค่าตอบแทนหรือเบี้ยเลี้ยงพิเศษที่มากขึ้นได้

สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตคืออาจมีการจ้างลูกจ้างในแบบ Outsource ที่เป็นไปในลักษณะของบริษัทให้มาทำงานประจำ เช่น งานด้านธุรการ หรืองานด้านบุคคล ที่เป็นงานลักษณะที่ซ้ำๆ (Routine) รวมถึงงานประเภทที่เป็นงานปฏิบัติการ เช่น งานเขียนแบบ หรือ งานออกแบบ ที่มีผู้เชี่ยวชาญภายนอกกรมโยธาธิการและผังเมืองมาดำเนินการให้ ในที่สุดจะมีแต่ข้าราชการที่เป็นระดับมันสมองในการบริหาร และหากมีการดำเนินการโครงการใดๆ อาจมีรูปแบบเป็นการว่าจ้างบุคคลภายนอกทั้งหมด การที่จะ

ไปสู่จุดนี้ กรมโยธาธิการและผังเมืองจะต้องมีการปรับแนวทางการสร้างบุคลากรใหม่ให้เหมาะสมกับบริบทในอนาคตที่เปลี่ยนแปลงไป

5) Management Information System (MIS)

เรื่องเทคโนโลยีไม่ใช่ประเด็นใหม่สำหรับกรมโยธาธิการและผังเมือง กรมโยธาธิการและผังเมืองมีเทคโนโลยีระดับสูงอยู่หลากหลาย ทั้งที่ใช้ในแง่ของการทำงานเชิงวิชาการด้านช่าง งานหรือผังเมือง หรืองานอาคาร และเทคโนโลยีที่ใช้ทางตรง เช่น การทดสอบวัสดุต่างๆ แต่สิ่งที่เป็นประเด็นคือเทคโนโลยีเหล่านี้อยู่แยกกันเป็นชิ้นๆ ไม่ได้เชื่อมโยงกัน ซึ่งในอนาคต องค์กรจะต้องมีการปรับปรุงระบบให้เกิดความเชื่อมโยงที่เป็นหนึ่งเดียว ดังนี้

5.1) เชื่อมโยงภายใน ระบบที่เชื่อมโยงกันภายในจะต้องมีการถูกออกแบบและให้มีการแบ่งปันข้อมูล ลดความซ้ำซ้อนของข้อมูล และต้องมีการจัดการด้านสิทธิในการเข้าถึง หรือความปลอดภัยต่างๆ ข้าราชการที่รับผิดชอบงานโครงการต้องเข้าถึงข้อมูลที่เป็นจำเป็นในการดำเนินการได้ และระบบต้องถูกพัฒนาต่อยอดได้

5.2) เชื่อมโยงภายนอก ระบบต้องถูกเชื่อมโยงกับหน่วยราชการอื่นๆ ที่สำคัญสำหรับระบบที่มีความสำคัญและได้รับการกล่าวถึงมากที่สุด คือ ระบบ One – Map นั้น หน่วยงานราชการหลายหน่วยงานต้องนำไปใช้ และในส่วนของกรมโยธาธิการและผังเมือง เรื่อง “ผังเมือง” จะต้องเป็นเนื้อหาสำคัญที่ระบุเข้าไปใน One – Map รวมถึงงานด้านโยธาธิการ เช่น งานเขื่อนป้องกันตลิ่งต้องระบุตำแหน่งเชื่อมโยงเข้าไปใน One – Map ได้ด้วย ทั้งนี้ข้อมูลสาธารณะต่างๆ ต้องสามารถเปิดให้ประชาชนหรือผู้ประกอบการวิชาชีพ หรือ เอกชนเข้ามาใช้ได้

5.3) การทำงานที่ได้ก็ดี โลกในปัจจุบัน เป็นโลกที่มีความยืดหยุ่น หากวิสัยทัศน์ของกรมโยธาธิการและผังเมืองคือการเข้าถึงประชาชน เป็นผู้เข้าไปแก้ปัญหานั้น เทคโนโลยีของกรมโยธาธิการและผังเมืองจะต้องสนับสนุนให้ข้าราชการของกรมโยธาธิการและผังเมือง “เคลื่อนที่ได้” และพร้อมที่จะไปปฏิบัติงานนอกสถานที่ได้ โดยมีเทคโนโลยีและข้อมูลที่พร้อมเข้าสนับสนุนการทำงานตลอดเวลา

5.4) การเป็นองค์กรวิชาชีพที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย หากระบบเทคโนโลยีต่างๆ มีความพร้อม และเชื่อมโยงกัน กรมโยธาธิการและผังเมืองซึ่งดำเนินงานโครงการจำนวนมากในประเทศไทย ก็เปรียบเทียบกับได้กับองค์กรวิชาชีพด้านสถาปัตยกรรม วิศวกรรม และผังเมืองที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ที่มีฐานข้อมูล มีผลงาน อันสามารถต่อยอดไปให้กับสาธารณะและหน่วยงานอื่นๆ นำไปใช้ได้ ทั้งนี้จะเกิดขึ้นได้ ข้อมูลทั้งหมดต้องมีความเชื่อมโยงกันเท่านั้น

6) การสร้างภาพลักษณ์องค์กร (Branding)

กรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นหน่วยงานราชการที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ดังนั้นมุมมองของสาธารณะที่มีต่อกรมโยธาธิการและผังเมือง (Brand) นั้นถือว่ามียู่ กล่าวคือ หากเอ่ยชื่อกรมโยธาธิการและผังเมือง

แต่ละคนจะมีภาพหรือมุมมองต่อความเป็นกรมโยธาธิการและผังเมืองอยู่ ซึ่งหากต้องการจะทราบอย่างแท้จริงว่า Brand ของกรมโยธาธิการและผังเมืองในสายตาของสาธารณะเป็นอย่างไรนั้น กรมโยธาธิการและผังเมืองจะต้องทำการสำรวจความคิดเห็น

ทางคณะที่ปรึกษาอนุมานว่ากรมโยธาธิการและผังเมืองยังไม่เคยมีการควบคุมเรื่องการพัฒนาภาพลักษณ์องค์กรอย่างมียุทธศาสตร์ ดังนั้น หากต้องการมีบทบาทและภารกิจในระดับชาติ จะต้องมีการสร้างภาพลักษณ์ (Brand) ขึ้นเป็นภารกิจสำคัญด้วย

ประเด็นเรื่องภาพลักษณ์ (Brand) เป็นประเด็นที่องค์กรเอกชนมีความเข้าใจและใช้เงินลงทุนในการสร้างภาพลักษณ์เพื่อให้เกิดผลอย่างมาก แต่ในองค์กรราชการไม่มีความจำเป็นต้องทำไปในลักษณะนั้น เพียงแต่มีการสร้างกิจกรรมที่สัมผัสกับสาธารณะและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกอย่างเป็นระบบและมีกลยุทธ์ก็สามารถให้ผลที่ดีได้เช่นกัน ตัวอย่างของภาพลักษณ์ที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับกรมโยธาธิการและผังเมืองได้แก่

6.1) ภาพลักษณ์ต่อประชาชน เป็นที่พึงของประชาชน ใช้งานช่าง และสื่อสารกับชาวบ้านเป็น แก้ปัญหาความเดือดร้อนให้ชาวบ้านตามแนวทางการดำเนินงานของกระทรวงมหาดไทย คือสามารถบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้ประชาชนได้

6.2) ภาพลักษณ์ต่อหน่วยงานราชการอื่น มีความสามารถสูง แก้ปัญหาในเชิงกายภาพได้ เป็นที่พึงของหน่วยงานราชการอื่นได้ทุกเมื่อ ตอบคำถามได้ทุกอย่าง เมื่อเดินเข้ามาในที่ประชุม ทุกคนมีความมั่นใจ

6.3) ภาพลักษณ์ต่อรัฐบาลกลาง มีความรอบรู้ด้านวิชาการ รู้เรื่องระหว่างประเทศ รู้ Megatrends เป็นที่ปรึกษารัฐบาล ด้านการพัฒนาพื้นที่ในเชิงกายภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.4) ภาพลักษณ์ต่อนักวิชาชีพ ข้าราชการด้านวิชาการของกรมโยธาธิการและผังเมืองมีความรู้ทั้งในทางวิชาการและทางปฏิบัติและรู้จักสื่อสาร ไปได้ทุกทิศ (กว้าง) และไปได้ทุกระดับ (สูง) ทั้งยังพร้อมสนับสนุนให้เกิดความก้าวหน้าต่อวงการวิชาชีพ

หากกรมโยธาธิการและผังเมือง ต้องการยกฐานะองค์กรให้มีบทบาทในระดับชาติ และได้รับการยอมรับ ต้องมีเป้าหมายเชิงภาพลักษณ์ (Brand) ที่ชัดเจนตามตัวอย่างดังกล่าว

7) หน่วยงานที่ควรได้รับการพัฒนาและเพิ่มบทบาท

คณะที่ปรึกษาแบ่งหน่วยงานในกรมโยธาธิการและผังเมืองออกเป็น 3 กลุ่ม ตามเป้าหมายของการพัฒนา เปรียบเทียบกับ Megatrends และ ยุทธศาสตร์ของรัฐบาล ดังนี้

7.1) กลุ่มที่ต้องพัฒนาต่อเนื่อง ส่วนใหญ่คือหน่วยงานด้านวิชาการที่ต้องมีการผลิตผลงานที่ชัดเจน แต่ต้องพัฒนาให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น ดังต่อไปนี้

(1) กองวิเคราะห์วิจัยและทดสอบวัสดุ

- (2) สำนักควบคุมและตรวจสอบอาคาร
- (3) สำนักผังประเทศและผังภาค
- (4) สำนักผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ
- (5) กองผังเมืองเฉพาะ
- (6) สำนักวิศวกรรมโครงสร้างและงานระบบ
- (7) สำนักสถาปัตยกรรม

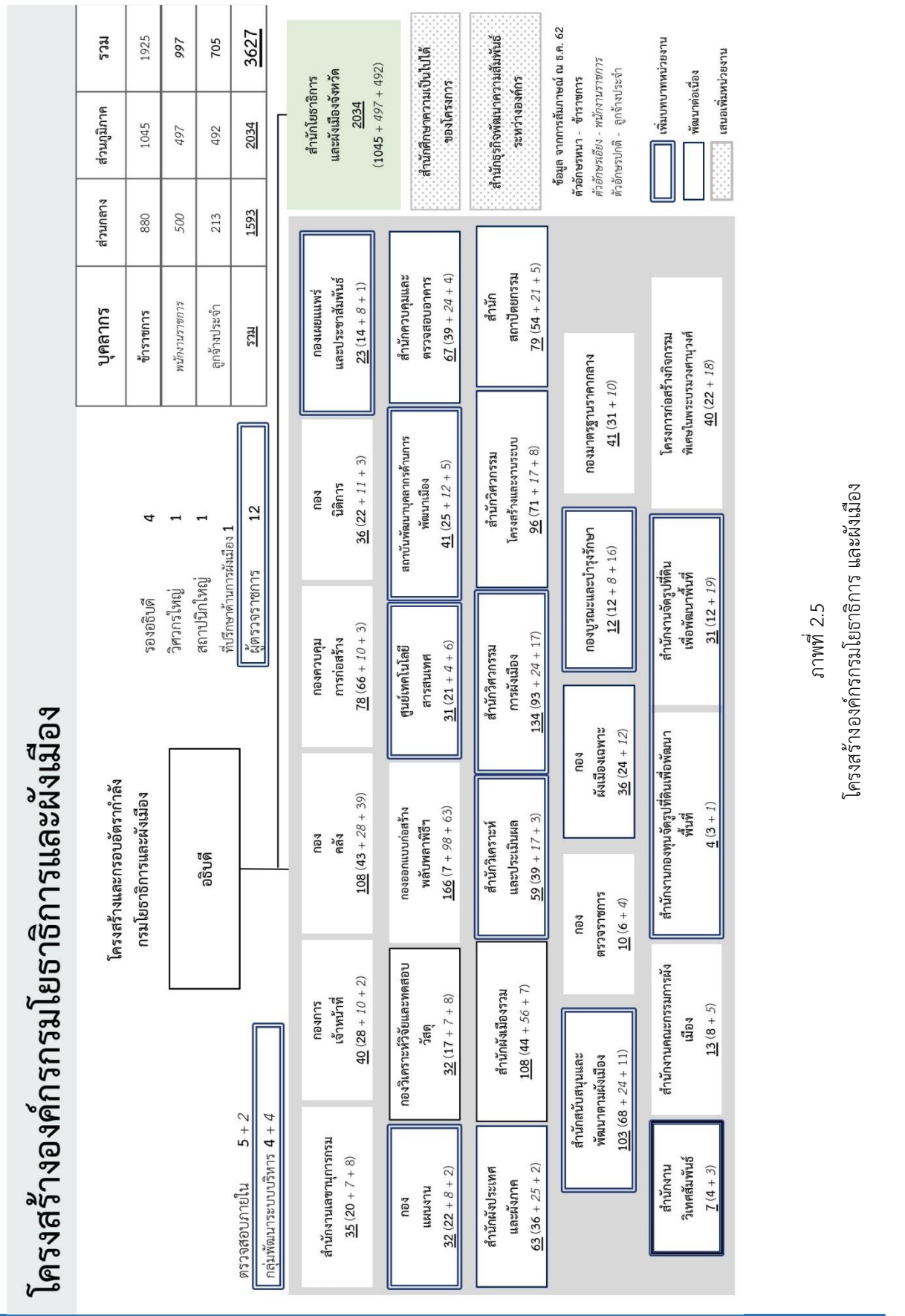
7.2) กลุ่มที่ต้องเพิ่มบทบาทจากปัจจุบัน ตามเป้าหมายในอนาคตควรมีบทบาทมากขึ้น

- (1) สำนักวิศวกรรมการผังเมือง: จัดทำ GIS ของกรมโยธาธิการและผังเมือง ซึ่งจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของการเชื่อมโยงระบบเทคโนโลยี
- (2) กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร: มีความสำคัญต่อยุทธศาสตร์ และสมควรพัฒนาเพิ่มเติม มีบทบาทพัฒนาโครงสร้างองค์กร นำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนางานองค์กร และต้องจัดผังองค์กรเพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญของฝ่ายบริหาร
- (3) กองแผนงาน: ติดตามและพัฒนายุทธศาสตร์ให้จับต้องได้ ติดตามได้ มี KPI ชัดเจน
- (4) กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์: รับผิดชอบเรื่องการสร้าง Brand
- (5) ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ: พัฒนาระบบหลังบ้านร่วมกันสำนักวิศวกรรมผังเมือง
- (6) สถาบันพัฒนาบุคลากรด้านการพัฒนาเมือง: HRD จัดอบรมข้าราชการโยธาทั่วประเทศ รวมถึงทั้งท้องถิ่น และต้องเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษา ทั้งในและต่างประเทศ
- (7) สำนักวิเทศสัมพันธ์: ประสานงานต่างประเทศ อาเซียน และรับผิดชอบ MoU ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาภารกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง
- (8) สำนักสนับสนุนและพัฒนาตามผังเมือง: จะมีบทบาทเชื่อมความสัมพันธ์งานโยธาและผังเมือง กำกับผังเมือง ให้มีการก่อสร้างตามผัง
- (9) สำนักจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่: ต้องรับผิดชอบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และต้องพัฒนานโยบายจัดรูปที่ดินให้ มีความยืดหยุ่นมากขึ้น
- (10) กองบูรณะและบำรุงรักษา: ปัจจุบันมีหน้าที่ในการซ่อมบำรุงเขื่อน ซ่อมสะพาน โดยมีเครื่องจักร คนงาน รวมถึงงานเก็บผักตบชวา แต่จะมีประเด็นสำคัญมากในระดับชาติ คือ เรื่องการบำรุงรักษาอาคารของราชการ ซึ่งมีภารกิจมหาศาล มีความเกี่ยวข้องกับงบประมาณนับแสนล้าน สามารถวางระบบในการออกกฎหมายเพื่อจัดสรรงบประมาณในการบำรุงรักษาพื้นที่ทางกายภาพได้
- (11) สำนักพัฒนามาตรฐาน หรือ สำนักประเมินผล: ทำหน้าที่ประเมินผลทุกปี และทุก 5 ปี เพื่อทบทวนผัง และเก็บข้อมูลตามจริงที่เกิดขึ้น การประเมินจะมีบทบาทมาก เพราะผังเมืองในปัจจุบันไม่มีการกำหนดอายุของผัง

7.3) หน่วยงานที่ควรตั้งขึ้นใหม่ คณะที่ปรึกษามีแนวคิดที่ว่าสำนักใหม่ควรตั้งเพื่อให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ของชาติและ Megatrends เช่น

(1) สำนักศึกษาความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจ: การพัฒนาเมืองต้องขึ้นอยู่กับรากฐานทางการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ การคิดโครงการใดๆ ต้องศึกษาความเป็นไปได้เชิงเศรษฐศาสตร์เป็นสำคัญ สำนักดังกล่าวจะเป็นที่ปรึกษาให้กับสำนักทุกสำนักที่คิดโครงการใดๆ ว่าจะเติบโตยั่งยืนไปในอนาคตได้หรือไม่ อย่างไร

(2) สำนักธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์สัมพันธ์: เป็นสำนักที่เชื่อมโยงกับธุรกิจที่สำคัญที่สุดด้านกายภาพในโลกเอกชน คือกลุ่มธุรกิจพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ที่มีทั้งความรู้ ประสบการณ์ ทรัพยากร เทคโนโลยี และพร้อมที่จะสนับสนุนประเทศชาติ ตามหลักการของ Corporate Social Responsibility: CSR และหลักการของ ประชาธิปไตย แต่ปัจจุบันไม่มีช่องทางในการเข้ามาติดต่อสื่อสารกับภาครัฐ สำนักดังกล่าวจะเป็นช่องทางให้กรมโยธาธิการและผังเมืองใช้ประโยชน์จากกลุ่มธุรกิจภาคเอกชนได้

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ณ ส.ค. 62

คำอธิบาย - ข้าราชการ

คำอธิบายอื่น - พนักงานราชการ

คำอธิบายอื่น - ลูกจ้างประจำ

เพิ่มบทบาทหน่วยงาน

พัฒนาต่อเนื่อง

เสนอเพิ่มหน่วยงาน

ภาพที่ 2.5
โครงสร้างองค์กรกรมโยธาธิการ และผังเมือง

8) การบูรณาการกับภาควิชาชีพและสถาบันการศึกษา

การบูรณาการกับภาควิชาชีพ เป็นแนวทางสำคัญที่คณะที่ปรึกษามีความเห็นว่าช่วยในการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานของกรมโยธาธิการและผังเมืองได้เป็นอย่างดี เนื่องด้วยสภาหรือสมาคมวิชาชีพในประเทศไทยนั้น มีการพัฒนาและดำเนินการอย่างเข้มแข็งมาโดยตลอด การดึงภาควิชาชีพเข้ามามีส่วนร่วม สามารถดำเนินการได้หลายประการ แนวทางที่สามารถดำเนินการได้ในทันที ได้แก่ การจัดให้มีการประชุมระหว่างสภาหรือสมาคมวิชาชีพอย่างเป็นทางการ โดยมีกรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นเจ้าภาพ ซึ่งอาจจัดให้มีขึ้นเป็นประจำทุก 2 - 3 เดือน โดยรวบรวมประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อหารือกับองค์กรวิชาชีพ และให้ความเห็นเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน นอกจากนี้อาจเชิญนักวิชาการจากสถาบันการศึกษามาร่วมให้ความเห็นได้ ซึ่งกรมในฐานะหน่วยงานภาครัฐควรเข้ามาเป็นเจ้าภาพ และรับรู้ความเห็นจากองค์กรวิชาชีพมากขึ้น

9) ประเด็นวิเคราะห์เพิ่มเติมอื่นๆ

ประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาสาธารณูปโภค เพื่อรองรับการเจริญเติบโตของเมือง จากการวิเคราะห์ของคณะที่ปรึกษาพบว่า ปัจจุบันปัญหาการพัฒนาสาธารณูปโภคให้ทันต่อการรองรับการเจริญเติบโตของเมืองเป็นประเด็นสำคัญที่ควรคำนึงถึง และเกี่ยวข้องสอดคล้องกับภารกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง ซึ่งรับผิดชอบงานตามกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ซึ่งได้กำหนดแนวทางการออกแบบผังเมืองรวม ผังเมืองเฉพาะ และมีหลักพิจารณาเกี่ยวกับสาธารณูปโภคประกอบเป็นรายละเอียดไว้ในมาตรา 17 อนุมาตรา 3 ซ้อย่อย ง ที่ระบุเกี่ยวกับ (ง) แผนผังแสดงโครงการกิจการสาธารณูปโภค อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินการเพื่อไปสู่การปฏิบัติ คณะที่ปรึกษามีความเห็นว่ายังประสบปัญหาและอุปสรรค เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายในการบังคับใช้อย่างจริงจัง

กฎหมายฉบับหนึ่ง ที่คณะที่ปรึกษาพิจารณาว่า มีรายละเอียดค่อนข้างครบถ้วน และเข้มงวด ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสาธารณูปโภค และสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการได้ คือ ข้อบังคับคณะกรรมการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ว่าด้วยมาตรฐานระบบสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ สำหรับนิคมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ พ.ศ. 2557 ซึ่งมีรายละเอียดครอบคลุมถึงการออกแบบเชิงวิศวกรรม เช่น การวางผัง ระดับถนน ความลาดชันถนน ผิวจราจร ท่อ ระบบไฟฟ้าส่องสว่าง การระบายน้ำฝน ป้องกันน้ำท่วม อัตราการไหลของน้ำในคลองระบาย บ่อรับน้ำต่างๆ และเนื่องจากเป็นข้อบังคับในเชิงนิคมอุตสาหกรรม จึงมีความเคร่งครัดและเข้มข้น ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์เป็นเกณฑ์ในการพัฒนาสาธารณูปโภคในระดับเมืองได้ เนื่องจากหลักการในการใช้ทรัพยากรเพื่อรองรับปริมาณคน ปริมาณรถ ปริมาณน้ำ และไฟฟ้า อยู่บนหลักการพื้นฐานเดียวกันในแง่วิศวกรรม นอกจากนี้ข้อบังคับดังกล่าว ยังครอบคลุมไปถึง การจัดการขยะมูลฝอย การตรวจสอบมลพิษ และการรักษาความปลอดภัย ซึ่งกรมโยธาธิการและผังเมือง สามารถนำข้อบังคับนี้มาปรับประยุกต์เป็นต้นแบบในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง กับผังและแผนสาธารณูปโภคประกอบกับผังเมืองต่อไป ทั้งผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ

บทที่ 3

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร

จากการรวบรวมและศึกษาข้อมูลบริบทองค์กรทั้ง 3 มิติ ขณะที่ปรึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามหลักการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการแยกแยะแจกแจงเนื้อหาหรือแนวคิดที่ปรากฏออกเป็นหมวดหมู่ (Category) และพิจารณาเนื้อหาของบริบทที่มีความเชื่อมโยง หรืออาจส่งผลกระทบต่อ การดำเนินการของกรมโยธาธิการและผังเมืองได้ แล้วนำเนื้อหาที่ได้วิเคราะห์นั้น มาดำเนินการวิเคราะห์ตาม กระบวนการวิเคราะห์ โดยแยกประเด็น ดังนี้

ภาพที่ 3.1 กระบวนการวิเคราะห์

3.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

ขณะที่ปรึกษาได้วิเคราะห์โดยยึดหลักการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก หรือ PESTEL โดยแบ่งเป็น 6 ประเด็นหลักที่ต่อเนื่องจากการวิเคราะห์บริบทองค์กร ตามรายละเอียดในบทที่ 2 สามารถสรุปประเด็นที่เป็นปัจจัยภายนอก ที่อาจมีความเชื่อมโยงหรือส่งผลกระทบต่อกรมโยธาธิการและผังเมือง ได้ใน 2 บริบท คือ บริบทระดับนานาชาติ และบริบทระดับประเทศ ดังนี้

Megatrends Map & Sources

POLITICAL	ECONOMIC	SOCIAL	TECHNOLOGY	ENVIRONMENT	LEGAL
Global governance crises	Food and water crises	Aging population, lower fertility rate and change in family structure	Blockchain; digital currency	Climate change; global warming; extreme weather; natural disasters	Critical infrastructure failure
Interstate conflict	Energy price shock	Large-scale involuntary migration	Artificial Intelligence	Loss of biodiversity	Public transport and traffic alleviation
	Economic Bubble	Shift to greater reliance on freelance workforce	Cyber attacks; data fraud/theft	Science Based Targets (SBTs) commitments by large producers to reduce foot-print within their supply-chains	
	Unemployment/underemployment		Carbon technology		

ภาพที่ 3.2 Megatrends Map & Sources

3.1.1 ด้านการเมือง (Political: P)

บริบทในระดับนานาชาติ

• การเปลี่ยนแปลงชั่วอำนาจโลก จากชาติตะวันตกมาเป็นชาติตะวันออก เช่น ประเทศจีน เริ่มมีบทบาทมากขึ้น ในการเข้ามาให้ความร่วมมือ เสนอการลงทุน หรืออาจรวมไปถึงการแทรกแซงทางการเมือง ในไทยในนโยบายด้านการค้า ซึ่งนับเป็นปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของกรมได้ในอนาคต โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการยกเว้นกฎหมายบางประการเพื่อให้เกิดความสะดวกด้านการลงทุน (เช่น กฎหมายผังเมือง หรือกฎหมายควบคุมอาคาร)

บริบทในระดับประเทศ

• ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ตามยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านความมั่นคง

• การรักษาความสงบในชาติ

• เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สร้างจิตสำนึกของคนในชาติให้มีความจงรักภักดี และธำรงรักษาสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

• ส่งเสริมสภาพแวดล้อม แนวทาง กลไก ที่สามารถจัดสาเหตุของประเด็นปัญหาความมั่นคง ที่สำคัญและให้ความสำคัญกับ การเสริมสร้างความสามัคคีในชาติ รวมถึงพัฒนากระบวนการบริหารประเทศ พัฒนางานความมั่นคง ขจัดการทุจริต และประพฤติมิชอบ สร้างความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ กระจายอำนาจ และสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ตามหลักนิติธรรม

- แนวทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตามยุทธศาสตร์ที่ 5 การรักษาความมั่นคงภายใน เพื่อให้เกิดความสงบในสังคมและธำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ และ การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยคุกคามทั้งการทหารและภัยคุกคามอื่นๆ กรมโยธาธิการและผังเมืองมีบทบาทอย่างมากในการสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพอันเกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์และด้านพระราชพิธีต่างๆ เพื่อส่งเสริมภาพลักษณ์ของสถาบัน ซึ่งบทบาทนี้จะต้องมีต่อเนื่องและอาจเพิ่มมากขึ้น

3.1.2 ด้านเศรษฐกิจ (Economic: E)

บริบทในระดับนานาชาติ

- ภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ เกิดขึ้นทั้งตามวัฏจักรของโลก และตามนโยบายของประเทศมหาอำนาจ ครั้งหนึ่งประเทศไทยเคยประสบปัญหาดังกล่าวมาแล้ว ในช่วงปี พ.ศ. 2540 และผลกระทบเกิดขึ้นโดยตรงกับธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ในไทยจำนวนมากที่ล้มละลาย มีโครงการที่ก่อสร้างไม่แล้วเสร็จถูกปล่อยค้างทิ้งร้างโครงสร้างไว้ แม้จนปัจจุบันก็ยังคงมีโครงสร้างอาคารร้างจากผลกระทบของวิกฤติเศรษฐกิจในครั้งนั้นคงเหลืออยู่ ซึ่งกฎหมายด้านกายภาพอันเกี่ยวข้องกับภารกิจของกรมโยธาธิการและผังเมืองในการกำกับดูแลด้านอาคารนั้น ได้มีการพัฒนาไปให้ ครอบคลุมถึงการดูแลโครงสร้างอาคารดังกล่าวด้วย สำหรับภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ในระดับโลกในปัจจุบัน ยังไม่มีการวิเคราะห์ชัดเจนในการเชื่อมโยงผลกระทบมายังประเทศไทย อีกทั้ง การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ในปัจจุบัน ได้บทเรียนจากวิกฤติเศรษฐกิจภายในประเทศเมื่อปี พ.ศ. 2540 หรือ ต้มยำกุ้ง มาแล้ว ทำให้ผู้ประกอบการภาคอสังหาริมทรัพย์ มีแนวทางในการดำเนินธุรกิจโดยมีการควบคุมและเฝ้าระวังความเสี่ยงมากขึ้น รวมถึงมีการดึงดูดต่างชาติเข้ามาลงทุนในกิจการ และปรับเปลี่ยนการพัฒนาโครงการให้มีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดที่แท้จริง มากกว่าการมุ่งเน้นพัฒนาโครงการเพื่อปล่อยขายแบบเก็งกำไรแต่เพียงอย่างเดียว ในยุคที่มีวิกฤติเศรษฐกิจนั้นผู้ประกอบการมีแนวโน้มที่จะลดค่าใช้จ่ายโดยพยายามเลี่ยงกฎหมายในข้อที่ทำให้เกิดต้นทุนทางตรง ซึ่งการควบคุมอาคารจะต้องมีความเข้มข้นมากขึ้น แม้ว่าอำนาจการควบคุมดังกล่าว กรมโยธาธิการและผังเมืองอาจไม่ได้มีบทบาทโดยตรง แต่ต้องเร่งพัฒนาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือกับท้องถิ่น และพัฒนาความรู้ของภาคประชาชนให้ติดตามรู้เท่าทัน กรมโยธาธิการและผังเมือง ในฐานะองค์กรหลักของประเทศที่มีบทบาทด้านการผังเมือง และการควบคุมอาคาร จำเป็นจะต้องเตรียมความพร้อมและมีมาตรการเพื่อรับมือหรือป้องกันกรณีเกิดปัญหาจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ ที่อาจส่งผลกระทบต่อภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ และการก่อสร้างพัฒนาโครงการ เพื่อลดผลกระทบในด้านการควบคุมการใช้อาคาร และการพัฒนาเมืองให้น้อยที่สุด

บริบทในระดับประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ด้านที่ 1 ด้านความมั่นคง

- บูรณาการความร่วมมือกับต่างประเทศที่เอื้อให้เกิดความมั่นคง ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ป้องกันภัยคุกคามข้ามชาติ และคุณภาพชีวิตของคนในชาติ
- เสริมสร้างบทบาทของไทยในการพัฒนาผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างผลประโยชน์ของชาติกับผลประโยชน์ของภูมิภาค และนานาชาติ ที่สามารถเกื้อหนุนให้เกิดความมั่นคง ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตของคนในชาติได้อย่างยั่งยืน

ด้านที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

- พัฒนาเมืองศูนย์กลางของภูมิภาคต่างๆ ในประเทศ โดยปฏิรูประบบผังเมืองของประเทศและผังเมืองในระดับพื้นที่ที่ทั้งระบบให้สามารถตอบสนอง การเติบโตของเศรษฐกิจและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดโครงสร้างพื้นฐาน ที่สอดคล้องกับศักยภาพทางเศรษฐกิจและโครงสร้างทางสังคมและประชากรในพื้นที่ โดยเฉพาะรองรับประชากรสูงอายุที่จะมีจำนวนมากขึ้นในอนาคต อีกทั้ง ต้องมีการจัดการระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2560 – 2564

ข้อ 3) การเสริมสร้างความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายในประเทศ ในการส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อ 5) การพัฒนาภูมิภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ ในการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจเฉพาะ เป้าหมายมีขีดความสามารถในการแข่งขันสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และ การพัฒนาเมือง โครงสร้างพื้นฐาน และ สภาพแวดล้อม เพื่อเพิ่มศักยภาพการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่เฉพาะในรูปแบบต่างๆ

ทั้งนี้ นโยบายด้านเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันจะมีทั้งที่ช่วยให้บทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมืองลดลง (เพื่ออำนวยความสะดวกในการพัฒนา) และที่ทำให้กรมโยธาธิการและผังเมืองมีบทบาทมากขึ้น (การพัฒนาเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ) เป็นสิ่งที่กรมโยธาธิการและผังเมือง ต้องนำไปพิจารณาในการปรับยุทธศาสตร์ให้เหมาะสม

3.1.3 ด้านสังคม (Social: S)

บริบทในระดับนานาชาติ

- การเข้าสู่สังคมประชากรผู้สูงอายุ การลดลงของอัตราการเกิดประชากร และ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร สำหรับประเทศไทย มีการคาดการณ์ซึ่งสอดคล้องกับสถานการณ์โลก ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร เข้าสู่สังคมประชากรผู้สูงวัยแล้วในปัจจุบัน ดังนั้น แนวทางการพัฒนาเมือง การควบคุมอาคาร ให้มีสภาวะแวดล้อมเหมาะสมและเอื้อต่อการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุและคนทุกวัย เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงนับเป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งที่มีความเชื่อมโยงกับบทบาทและการกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง

- การเปลี่ยนแปลงการประกอบอาชีพสู่การประกอบอาชีพอิสระที่เพิ่มมากขึ้น รูปแบบการประกอบอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลต่อวิถีชีวิต รูปแบบพื้นที่อาศัยและการใช้ชีวิต และรูปแบบการพัฒนาเมืองที่ปรับเปลี่ยนไป กล่าวคือ เมื่อมีแนวโน้มการประกอบอาชีพอิสระที่มีความหลากหลายมากขึ้น คนทำงานประจำลดลง จะส่งผลต่อรูปแบบอาคาร อาคารสำนักงานอาจมีจำนวนลดลง หรือปรับเปลี่ยนรูปแบบไป โดยสอดคล้องกับสภาพอยู่ในอาคารที่พักอาศัย อาคารพาณิชย์ ฯลฯ โดยมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสนับสนุน อาจกล่าวได้ว่า ในอนาคต พื้นที่สำหรับการอยู่อาศัย และทำงานหรือประกอบอาชีพ อาจผสมผสานในพื้นที่เดียวกันได้ และมีรูปแบบประเภทอาคารใหม่ๆ เกิดขึ้นที่ต้องมีกฎหมายควบคุมอาคารติดตามไปกำกับเพื่อความปลอดภัย หรือการเปลี่ยนแปลงนั้นอาจส่งผลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในการพัฒนาโครงการต่างๆ เพื่อตอบรับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปมากขึ้น เป็นประเด็นที่ควรหยิบยกนำมาพิจารณาในการวางแผนและพัฒนาเมืองเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนตามแนวโน้มของโลกในอนาคต

บริบทในระดับประเทศ

- แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย ปี 2560 - 2564 การเสริมสร้างสังคมเข้มแข็งและพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก สร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมโดยคำนึงถึงเรื่องอารยสถาปัตย์ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตของเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการและทุพพลภาพ เป็นโอกาสของกรมโยธาธิการและผังเมืองที่จะเพิ่มบทบาทให้มากยิ่งขึ้น

3.1.4 ด้านเทคโนโลยี (Technology: T)

บริบทในระดับนานาชาติ

- ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบก่อสร้าง รวมถึงการจัดทำแผนที่หรือภาพจำลองแบบ 3 มิติเสมือนจริงผสมผสานภาพจริง เช่น เทคโนโลยีการจัดทำ Point Cloud หรือ การจัดทำแผนที่พิกัดสำรวจเชิง 3 มิติ ที่สามารถเก็บบันทึกข้อมูลที่ทำกรสำรวจพื้นที่ได้ด้วยความแม่นยำสูง และได้ข้อมูลเป็นภาพ 3 มิติ อันจะเป็นประโยชน์ ในการใช้เป็นฐานข้อมูลเพื่อติดตามประเมินผล หรือควบคุมการพัฒนาเมือง การวางผังเมืองต่อไปในอนาคต เทคโนโลยีสารสนเทศอาคาร หรือ BIM : Building Information Modeling ซึ่งสามารถใช้ในการออกแบบอาคารเป็นภาพจำลอง 3 มิติพร้อมระบุข้อมูลของแบบจำลอง และสามารถใช้ในการตรวจสอบสืบค้นข้อมูลของแบบอาคารย้อนกลับได้ โดยหลายๆ ประเทศ ได้นำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้ในการตรวจสอบแบบอาคารเพื่อการขออนุญาต เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการตรวจสอบโดยระบบที่แม่นยำ และมีความรวดเร็ว เป็นเครื่องมือในการช่วยสนับสนุนการดำเนินการของบุคลากรให้ได้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เทคโนโลยีแบบ Virtual Reality: VR ที่จำลองภาพเสมือนจริงแบบ 3 มิติ โดยสัมพันธ์กับการแสดงผล และ Augmented Reality: AR ซึ่งผสมผสานการจำลองภาพเสมือนจริงแบบ 3 มิติ เข้ากับภาพจริง เพื่อประโยชน์ในการพิจารณารูปแบบจำลองบนสภาพแวดล้อมจริง และเทคโนโลยีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกรมโยธาธิการและผังเมือง ในฐานะองค์กรหลักที่มีบทบาทในการควบคุมอาคารของประเทศ ที่มีหน้าที่กำกับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่บังคับใช้กฎหมายอาคาร สามารถริเริ่มวางรากฐาน การนำ

เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องต่างๆ ดังกล่าว มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการของ
หน่วยงานราชการได้

บริบทในระดับประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ด้านที่ 1 ด้านความมั่นคง

- พัฒนาศักยภาพของบุคลากร และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนพัฒนาระบบ
ฐานข้อมูลด้านความมั่นคงให้มีความทันสมัย ครอบคลุมความต้องการการใช้งานอย่างครบถ้วน
- เสริมสร้างความมั่นคงและปกป้องโครงสร้างพื้นฐาน/สาธารณูปโภคที่บริหารจัดการ
ด้วยไซเบอร์ ให้ปลอดภัยจากการโจมตี รวมถึงส่งเสริมวัฒนธรรม สร้างความตระหนักรู้ในการใช้ไซเบอร์
ในทางที่เหมาะสม

ด้านที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

- พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ
ดิจิทัลและรองรับการยกระดับทางเศรษฐกิจอย่างทั่วถึงและคุณภาพชีวิตประชาชน โดยคำนึงถึงความ
ปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศด้วย มีการพัฒนาระบบการรักษาความปลอดภัยของระบบและ
เครือข่าย (Cyber Security) ที่มีประสิทธิภาพสูง เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางไซเบอร์

ด้านที่ 5 ด้านการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลง
สภาพภูมิอากาศ ป้องกัน ฝ่าละอองธุลีและเตือนภัยพิบัติทางธรรมชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ พัฒนาเศรษฐกิจ
ดิจิทัล อาทิ พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคมของประเทศให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ
และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ

แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย ปี 2560 - 2564

ข้อ 3) การเสริมสร้างความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงภายใน ระบบข้อมูลมีความ
ถูกต้อง เชื่อถือได้ และถูกนำไปใช้ในการพัฒนาประเทศ

ข้อ 4) การวางรากฐานการพัฒนาองค์กรอย่างสมดุล เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและการ
ให้บริการประชาชนในรูปแบบดิจิทัล (Digital Service) และบริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service)

เมื่อกล่าวโดยสรุปแล้ว สำหรับประเด็นด้านเทคโนโลยีนั้น เป็นประเด็นที่กรมโยธาธิการ
และผังเมืองต้องพัฒนาระบบการดำเนินงานภายในให้เกิดประสิทธิภาพในการวางแผน การดำเนินงาน การ
ติดตามและประเมินผลตามแผนงานดังกล่าวเพิ่มขึ้น

3.1.5 ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment: E)

บริบทในระดับนานาชาติ

- การเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศโลก ภาวะโลกร้อน สภาพภูมิอากาศรุนแรง ภัยพิบัติทางธรรมชาติ
- การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ
- Science Based Targets (SBTs) ข้อตกลงความร่วมมือ เรื่อง เป้าหมายเชิงกระบวนการ วิทยาศาสตร์ เพื่อลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก และปริมาณ Carbon Footprint เพื่อช่วยบรรเทาปัญหา ภาวะโลกร้อน

บริบทในระดับประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี

ด้านที่ 1 ด้านความมั่นคง

- พัฒนาประสิทธิภาพแนวทางการบริหารจัดการข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ด้านนวัตกรรม และเทคโนโลยีสมัยใหม่ สร้างความตระหนักรู้ต่อประชาชน ตลอดจนนำเป้าหมาย/แนวทาง/มาตรฐานสากลมาปรับใช้ ในการรักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงาน น้ำ และอาหาร

ด้านที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

- มีการวางแผนการบริหารทรัพยากรธรรมชาติ ของประเทศทั้งระบบ ทั้งที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ สินแร่ เพื่อให้มี การเข้าถึง การใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ และการฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม คุ่มค่า มีประสิทธิภาพ และสมดุล ต้องไม่เกิดผลกระทบในทางลบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ

ด้านที่ 5 ด้านการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- จัดระบบอนุรักษ์ ฟื้นฟูและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ
- วางระบบบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการให้มีประสิทธิภาพใน 25 ลุ่มน้ำ ควบคู่กับ แผนงานกำหนดพื้นที่รับน้ำนอง และการพัฒนาลำน้ำข้อมูล ระบบพยากรณ์ และการเตือนภัย และแผนงานเผชิญ เหตุเฉพาะพื้นที่ ตลอดจนการปรับปรุงองค์กรและกฎหมาย รวมทั้งการสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ
- จัดทำแผนที่เสี่ยงภัย ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และจังหวัด

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพิ่ม ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำเพื่อให้เกิดความมั่นคง สมดุล และยั่งยืน

แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย ปี 2560 - 2564

ข้อ 2) การเพิ่มศักยภาพการพัฒนาสภาพแวดล้อมสู่นาคต ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการ จัดการอย่างเหมาะสม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ ประชาชนมีศักยภาพรับมือภัยพิบัติ ส่งผลให้ ความสูญเสียใน ชีวิตและทรัพย์สินลดลง วางผังเมืองและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อบริหารจัดการพื้นที่เสี่ยงจากภัยพิบัติ รวมทั้งการ แก้ไขปัญหาน้ำทั้งระบบ

ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมนี้ กรมโยธาธิการและผังเมือง จะมีส่วนในด้านการสนับสนุนหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ของรัฐที่เป็นเจ้าภาพหลัก เช่น กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน ซึ่งดำเนินงานด้านกฎหมายอนุรักษ์พลังงานอันเกี่ยวข้องกับอาคาร หรือ สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ที่กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถสนับสนุนในด้านกฎหมายอาคารหรือกฎหมายผังเมือง ให้การดำเนินงานของหน่วยงานนั้นๆ เป็นไปอย่างตรงประเด็น และแก้ไขปัญหาของสังคมตามแผนพัฒนาประเทศได้

3.1.6 ด้านกฎหมาย (Legal: L)

บริบทในระดับนานาชาติ

- กฎหมายที่มีอิทธิพลจากภายนอกประเทศ มักเกิดขึ้นจากการที่ประเทศไทยเข้าทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศอันก่อให้เกิดภาระผูกพันในการที่จะต้องนำหลักการในสนธิสัญญานั้นมาร่างเป็นกฎหมายบังคับใช้ในประเทศไทย ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนที่สุดในยุคปัจจุบันคือ กฎหมายประมง หรือ กฎหมายเรื่องการค้ามนุษย์ ประเด็นในสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่ไทยเป็นสมาชิก เช่น องค์การสหประชาชาติ โดยส่วนใหญ่ประเทศไทยต้องนำมาปฏิบัติทั้งสิ้น รวมถึงประเด็นเรื่องกายภาพหรือผังเมืองอันเกี่ยวข้องกับพันธกิจของกรมโยธาธิการและผังเมืองด้วย ดังนั้นการสร้างโอกาสในการขยายบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถวิเคราะห์สนธิสัญญาเหล่านี้ และนำมาพัฒนาเป็นโครงการที่สนองต่อประเด็นในสนธิสัญญาได้

บริบทในระดับประเทศ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ด้านที่ 5 ด้านการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

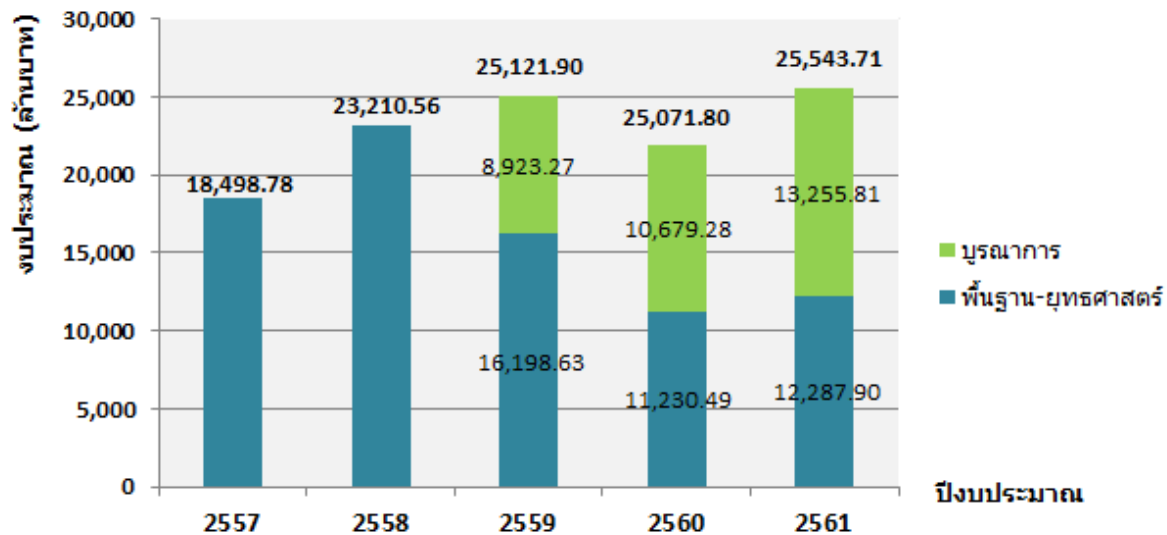
- บรรจุเป็นแผนพัฒนาของจังหวัดและพื้นที่ ปรับกฎระเบียบให้เอื้อต่อการพัฒนาสำหรับการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เน้นการเพิ่มศักยภาพเมืองด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม

แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย ปี 2560 - 2564

ข้อ 4) การวางรากฐานการพัฒนาองค์กรอย่างสมดุล ปรับปรุงกฎหมาย/ระเบียบในความรับผิดชอบให้มีความชัดเจน เป็นปัจจุบัน และเอื้อต่อการปฏิบัติงานขององค์กร

3.2 วิเคราะห์ปัจจัยภายใน (4M)

3.2.1 ด้านงบประมาณ (Money)

แผนภูมิที่ 3.1 สัดส่วนงบประมาณของกรมโยธาธิการและผังเมือง ปี พ.ศ. 2557 – 2561

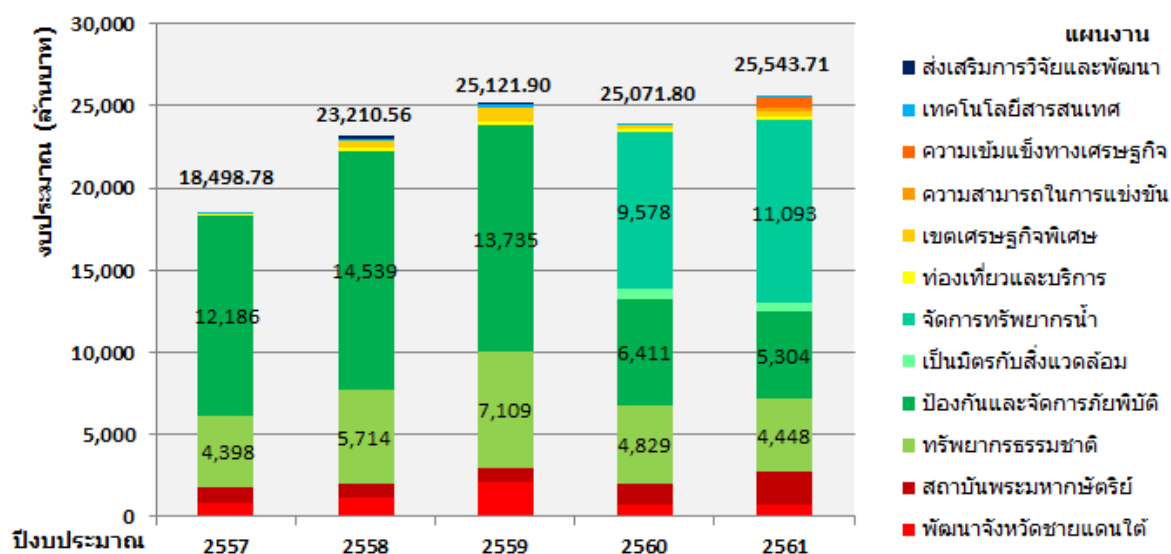
โดยจำแนกงบประมาณตามหมวดแผนงาน

จากแผนภูมิแสดงสัดส่วนงบประมาณตามข้อมูลแผนงานและงบประมาณของกรมโยธาธิการและผังเมือง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 จนถึง พ.ศ. 2561 จะพบว่า กรมโยธาธิการและผังเมืองเริ่มมีการแบ่งงบประมาณออกเป็น 2 ส่วน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 เป็นต้นมาจนปัจจุบัน โดยแบ่งเป็น

- 1) งบประมาณสำหรับแผนงานพื้นฐาน และ แผนงานยุทธศาสตร์
- 2) งบประมาณสำหรับแผนงานบูรณาการ

ซึ่งสัดส่วนของงบประมาณสำหรับแผนงานบูรณาการมีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เนื่องจากสถานการณ์ของ Megatrends ด้านต่างๆ ได้กระตุ้นให้รัฐบาลมีการกำหนดนโยบายในการดำเนินงานของราชการทุกภาคส่วน เพื่อการดำเนินงานเป็นไปโดยมีการบูรณาการมากยิ่งขึ้น ให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคตได้ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างส่วนราชการให้ได้ผลสัมฤทธิ์ที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดังนั้น แนวโน้มของแผนงานบูรณาการ และงบประมาณตามแผนงานบูรณาการ ย่อมมีทิศทางที่จะมีสัดส่วนสูงขึ้น เพื่อรองรับการดำเนินงานดังกล่าวให้สอดคล้องตามทิศทางการดำเนินงานตามนโยบายรัฐ

แผนภูมิที่ 3.2 สัดส่วนงบประมาณของกรมโยธาธิการและผังเมือง ปี พ.ศ. 2557 – 2561

โดยจำแนกงบประมาณตามแผนงาน

3.2.2 ด้านการจัดการ (Management)

จากการศึกษาข้อมูลบริบทองค์กรภายในกรมโยธาธิการและผังเมือง ตามรายละเอียดที่ได้วิเคราะห์ไปเบื้องต้นนั้น สามารถสรุปการจัดการภายในองค์กรในปัจจุบันของกรมโยธาธิการและผังเมืองได้ดังนี้

1) การดำเนินงานที่แบ่งแยกงานด้านผังเมืองและงานโยธา ซึ่งยังไม่ประสานการดำเนินงานกัน เป็นหนึ่งเดียวอย่างสอดคล้องกลมกลืนเต็มที่ ทั้งนี้ เนื่องจากการผนวกรวมของกรมเข้าเป็นกรมโยธาธิการและผังเมือง ในปัจจุบัน ทำให้วัฒนธรรมองค์กรยังมีความเป็นเอกเทศของงานทั้ง 2 ด้าน แม้ว่าจะไม่มีความขัดแย้ง แต่หากส่งเสริมให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพในฐานะองค์กรเดียวกัน กรมเดียวกันอย่างแท้จริง จะช่วยส่งเสริมบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง ในการตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ และความเปลี่ยนแปลงในอนาคตของโลก ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพราะด้วยบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง และภารกิจที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาประเทศในเชิงกายภาพ ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของประเทศในเชิงนโยบาย ให้ออกมาเป็นรูปธรรม ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ควรจัดการให้เกิดขึ้นภายในกรม คือ “Synergy” หรือ การดำเนินงานอย่างสอดคล้องประสานกันเป็นหนึ่งเดียว

2) การแบ่งแยกงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โครงสร้างส่วนราชการภายในกรมโยธาธิการและผังเมือง มีการแบ่งการดำเนินงานเป็นการบริหารราชการส่วนกลาง และการบริหารราชการส่วนภูมิภาค การดำเนินงานในลักษณะนี้ส่วนของการบริหารราชการส่วนกลาง เปรียบได้เสมือนกับ “Head Office” หรือ สำนักงานใหญ่ของกรมโยธาธิการและผังเมือง และการบริหารราชการส่วนภูมิภาค เปรียบได้กับ สาขาย่อย ของแต่ละจังหวัดและภูมิภาค และในการจัดการเพื่อรองรับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ และความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจาก Megatrends ต่างๆ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการบริหารราชการส่วนกลางให้มีความเข้าใจ เริ่มดำเนินการ และประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องตามยุทธศาสตร์ เพื่อกระจายความรู้

และประสบการณ์ผ่านต่อไปยังการบริหารราชการส่วนภูมิภาค เป็นแนวทางการทำงานที่ต่อเนื่องจากศูนย์กลางการบริหารออกไป โดยบุคลากรที่จะมีบทบาทในด้านนี้มาก คือ ผู้ตรวจราชการ ที่รับผิดชอบตรวจสอบการดำเนินงานของการบริหารงานส่วนภูมิภาค และทำหน้าที่เป็นเสมือนแขนขาของอธิบดีและรองอธิบดีในการส่งผ่านนโยบายจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค ทั้งนี้ ในมุมมองของคณะที่ปรึกษา หากผู้ตรวจราชการมีบทบาทมากขึ้น หรือมีคณะทำงานในสำนักผู้ตรวจราชการ ซึ่งสามารถทำงานเฉพาะและลงพื้นที่ต่างๆได้มากขึ้น จะช่วยส่งเสริมการทำงานของกรมโยธาธิการและผังเมืองในภาพรวมได้ดียิ่งขึ้น กล่าวคือ การเร่งดำเนินการโครงการหรือแผนงานต่างๆ ที่ตอบรับกับยุทธศาสตร์ของชาติ จะสามารถทำได้โดยการผลักดันดำเนินการร่วมกันของกรมโยธาธิการและผังเมือง ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค เพื่อให้เกิดการพัฒนาเชิงกายภาพของประเทศอย่างทั่วถึง ด้วยการจัดการของกรม โดยมีผู้ตรวจราชการเป็นผู้เชื่อมโยง เร่งรัด ผลักดันงานส่วนภูมิภาคให้เป็นไปตามการบริหารราชการส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพ

3) การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จากการวิเคราะห์สถานการณ์ในปัจจุบัน การรับฟังความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารของกรมโยธาธิการและผังเมือง และจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่มในจังหวัดตามการแบ่งส่วนราชการในระดับภูมิภาคของกรมโยธาธิการและผังเมืองนั้น ประเด็นหนึ่งซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่กรมโยธาธิการและผังเมือง ควรเตรียมความพร้อมและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการ คือ การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2557 กำหนดให้มีการดำเนินงานโดยปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งหมายรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

จากการสัมภาษณ์บุคลากรภายในกรมโยธาธิการและผังเมือง ผู้บริหารระดับสูงของกรม ได้ให้ความสำคัญในการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง ขณะเดียวกัน มุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิในสายวิชาชีพ ก็มีความเห็นสอดคล้องกัน เนื่องด้วยเป็นการสนับสนุนให้เกิดการกระจายความเจริญไปสู่ระดับภูมิภาคอย่างทั่วถึง ลดปัญหาความไม่สมดุล ที่เกิดจากการกระจุกความเจริญอยู่ในตัวเมืองใหญ่นำไปสู่ปัญหาอันเนื่องมาจากการพัฒนาเกินขีดจำกัดทางกายภาพของเมืองที่รองรับได้ ทั้งความหนาแน่น การจราจร การจัดการขยะ และปัญหามลพิษต่างๆ อย่างไรก็ตาม จากการลงพื้นที่ จัดสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรภายในกรมโยธาธิการและผังเมืองจากส่วนราชการในระดับภูมิภาค และเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ปัจจุบันการดำเนินการตามแนวทางดังกล่าว ยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่ กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความต้องการให้ กรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นเสมือน “พี่เลี้ยง” เพื่อช่วยสนับสนุนการดำเนินการ หรือ ให้คำปรึกษาชี้ขาดในประเด็นที่เกี่ยวข้องต่างๆ แต่ยังมีปัญหาและอุปสรรคเนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่

คณะที่ปรึกษา จึงวิเคราะห์ว่า แนวทางการดำเนินการที่จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว และส่งเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินการเพื่อนำไปสู่การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น จะต้องเริ่มต้นด้วยการ “ปฏิบัติงานร่วมกัน” ตามอำนาจหน้าที่ของกรมโยธาธิการและผังเมือง และมุ่งให้ความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่า งานในเชิง

ของการสนับสนุน โดยผ่านการดำเนินการโครงการในลักษณะของการพัฒนาเมือง ซึ่งเป็นภารกิจหลักของกรมโยธาธิการและผังเมือง

การปฏิบัติงานร่วมกันนี้ ไม่เพียงแต่จะทำให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่จะทำให้เกิดการถ่ายทอด ทั้งนโยบายและองค์ความรู้ของกรมโยธาธิการและผังเมือง จากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค และจากกรมโยธาธิการและผังเมืองส่วนภูมิภาค ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามลำดับ เนื่องด้วยการพัฒนาให้เกิดความเจริญอย่างทั่วถึงทั้งประเทศนั้น ต้องมีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนและสอดคล้องกัน และกรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นหน่วยงานภาครัฐซึ่งดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ จะสามารถช่วยให้เกิดการพัฒนาในพื้นที่ได้จากความเข้าใจในระดับมหภาค ซึ่งเป็นองค์รวมภาพใหญ่ในระดับประเทศได้มากกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีความเข้าใจในรายละเอียดเฉพาะพื้นที่ และการดำเนินการร่วมกัน ก็จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ตามความเชี่ยวชาญของหน่วยงานให้เกิดการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เข้าใจบริบทภายในพื้นที่ และพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ไม่ใช่ลักษณะต่างคนต่างพัฒนา

การปฏิบัติงานร่วมกัน ของส่วนภูมิภาคกรมโยธาธิการและผังเมือง กับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาเมือง จึงเป็นงานในลำดับแรก เพื่อเตรียมความพร้อมในการกระจายการพัฒนาสู่ท้องถิ่น ในช่วงที่ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรของกรมโยธาธิการและผังเมืองยังไม่มี ความรุนแรงนัก และกรมโยธาธิการและผังเมือง ยังคงต้องมียุทธศาสตร์เพิ่มสร้างภาพลักษณ์ที่ชัดเจนของกรมให้เด่นชัดเป็นที่รับรู้ในวงกว้างก่อน และเมื่อดำเนินการในขั้นต้นได้ ก็จะเป็นการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้ท้องถิ่นเริ่มมีความรู้ ความเข้าใจ กรมจึงปรับบทบาทเป็นผู้สนับสนุนและตรวจสอบการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในที่สุด ซึ่งจะสอดคล้องกับทิศทางในอนาคต ที่ยุทธศาสตร์ชาติมุ่งให้ภาคราชการมีขนาดเล็กลงและจะทำให้กรอบอัตรากำลังของกรมโยธาธิการและผังเมือง มีอย่างจำกัดมากขึ้นเกินกว่าจะปฏิบัติการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่

ประการสำคัญที่จะต้องดำเนินการให้มีขึ้น คือ การผลักดัน ให้กรมโยธาธิการและผังเมือง มีอำนาจหรือมีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ เนื่องจากงานด้านการพัฒนาเมือง ประกอบด้วยองค์ความรู้ ทั้งศาสตร์ในการวางผัง ออกแบบ วิศวกรรมการก่อสร้าง จึงต้องมีผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจที่จะตรวจสอบการดำเนินการได้ ทั้งในด้านคุณภาพและงบประมาณ นอกเหนือไปจากการเป็นผู้ถ่ายทอดนโยบาย สื่อสารระหว่างส่วนราชการ (Communicator) หรือผู้สนับสนุนประสานงาน (Supporter & Facilitator)

ดังนั้น งานพัฒนาเมือง ที่กล่าวถึงในการดำเนินการขั้นแรก จะครอบคลุมถึง การวางผังเมือง การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และอาคารสาธารณะ (Public Buildings) ที่สำคัญของเมือง เช่น ศูนย์ราชการ เกิดเป็นงานสร้างเมือง พัฒนาเมือง ในระดับหัวเมืองต่างๆ เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานกลับมาสู่ส่วนกลางของกรมโยธาธิการและผังเมืองในการดำเนินการพัฒนาผังประเทศในเชิงกายภาพต่อไป และรวมถึงงานบูรณะซ่อมแซมที่จะเกิดขึ้นภายหลัง (Preventive Maintenance) การจัดการสาธารณูปโภคพื้นฐานเมือง (Asset Facility Management) หรือการพัฒนาปรับปรุง (Upgrade) ที่จะต้องมีในอนาคต

4) ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน คณะที่ปรึกษาได้มีประสบการณ์ในการดำเนินโครงการวิจัยให้แก่กรมโยธาธิการและผังเมือง ในการเปรียบเทียบกฎหมายควบคุมอาคารและกฎหมายผังเมืองในประเทศกลุ่มอาเซียน ได้แก่ โครงการศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบและการแปลกฎหมาย ในกลุ่มประเทศอาเซียนในเรื่องกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน โครงการแก้ไขปรับปรุง พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 โครงการศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบและการแปลกฎหมายในกลุ่มประเทศอาเซียนในเรื่องกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน และ โครงการศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบและการแปลกฎหมายในกลุ่มประเทศอาเซียน ในเรื่องกฎกระทรวงที่ออกตามความในกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน คณะที่ปรึกษาได้สรุปข้อเสนอแนะจากการศึกษาในโครงการดังกล่าวในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือกับประเทศในกลุ่มอาเซียน ว่า ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานลักษณะใกล้เคียงกัน (Counterpart) ของแต่ละประเทศ เป็นเรื่องที่สำคัญและเป็นไปตามนโยบายที่ต้องการให้อาเซียนมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น หน่วยงานลักษณะใกล้เคียงกัน (Counterpart) ของกรมโยธาธิการและผังเมืองกับหน่วยงานของแต่ละประเทศได้ถูกระบุเอาไว้ในแต่ละงานวิจัย อย่างไรก็ตาม แต่ละประเทศมีความแตกต่างในรายละเอียดของโครงสร้างหน่วยงานราชการ ดังนั้น หน่วยงานลักษณะใกล้เคียงกัน (Counterpart) อาจมีมากกว่าหนึ่งหน่วยงาน ส่วนราชการหนึ่งที่คณะที่ปรึกษาพิจารณาว่าน่าจะมีบทบาทสำคัญเพื่อการดำเนินงานของกรมโยธาธิการและผังเมืองในการเชื่อมโยงหน่วยงานที่มีลักษณะใกล้เคียงกันของแต่ละประเทศนั้น คือ สำนักงานวิเทศสัมพันธ์ ทำให้เกิดการพัฒนาร่วมกันอย่างเชื่อมโยง โดยการดำเนินการในลำดับแรก คือ การจัดทำแผนจัดการหน่วยงานลักษณะคล้ายกัน (Counterpart Map) ลำดับต่อมา คือ การปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อประเทศกำลังพัฒนา และให้ความสนใจต่อประเทศเหล่านั้น นอกเหนือจาก ประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น มาเลเซีย และสิงคโปร์ เนื่องจากในการศึกษาของคณะที่ปรึกษา พบว่า การพัฒนาในบางเรื่อง บางประเด็น ประเทศที่กำลังพัฒนาบางประเทศได้มีการพัฒนาก้าวหน้ากว่าประเทศไทยไปแล้ว ทั้งโดยการก้าวข้ามผ่านความผิดพลาดของประเทศไทยที่ผ่านมา และอาศัยข้อได้เปรียบจากการเริ่มพัฒนาอย่างถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้น จึงสามารถพัฒนาได้อย่างทันสมัยและรวดเร็วทันใจ เช่น ในประเทศพม่า (เมียนมาร์) มีการจัดทำผังภาคหรือประเทศอินโดนีเซีย สามารถออกกฎหมายอาคารเขียว (Green building) เพื่อบังคับใช้เป็นกฎหมายอาคารได้ ดังนั้น การเรียนรู้และความร่วมมือกับกลุ่มประเทศอาเซียน ควรเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนระหว่างกัน

สำหรับกลุ่มประเทศ CLMV (Cambodia - Lao - Myanmar - Vietnam) กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถสร้างความร่วมมือ ผ่านการดำเนินงานในลักษณะที่กล่าวไปข้างต้น คือ แผนการจัดการหน่วยงานลักษณะใกล้เคียงกัน (Counterpart map) และประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่ง คือความเชื่อมโยงถึงความร่วมมือระหว่างกันในการพัฒนาเมืองชายแดน การพัฒนาเมืองชายแดนนั้นเป็นงานที่ต้องบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ เช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงแรงงาน หรือ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา แต่หากกรมโยธาธิการและผังเมืองมีความเข้าใจและคุ้นเคยกับบริบทของหน่วยงานลักษณะใกล้เคียงกัน

(Counterpart) ของประเทศที่จะร่วมกันพัฒนาเมืองหรือพื้นที่ชายแดน กรมโยธาธิการและผังเมือง ก็จะสามารถเป็นเจ้าภาพหลักในการดำเนินโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ประเด็นในเรื่องของการเข้ามาอยู่อาศัยของประชากรจากประเทศในกลุ่ม CLMV ซึ่งเข้ามาเป็นผู้อยู่อาศัย (Resident) ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก วัฒนธรรมของประเทศในกลุ่มนี้ จะมีการอยู่อาศัยแบบรวมกลุ่มเป็นชุมชน ขณะที่การวางผังเมืองนั้น องค์ประกอบในการพิจารณาด้านวัฒนธรรม (Culture Profile) ของประชากร ยังเป็นองค์ประกอบที่ไม่สำคัญนัก ประเด็นที่ให้ความสำคัญเป็นหลักในการวางผังเมืองในปัจจุบันยังมุ่งเน้นที่จำนวนประชากร (Population) แต่คุณลักษณะในเรื่องอื่นๆ เช่น วิถีและชาติพันธุ์ ยังไม่ได้ครอบคลุมมากนัก ซึ่งในอนาคตเรื่องของประวัติ (Profile) อาจเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณามากขึ้น หากสามารถใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data Analysis) เกี่ยวกับข้อมูลประชากรจะทำให้เห็นลักษณะรูปแบบ (Pattern) การอยู่อาศัยและผลกระทบได้ชัดเจนขึ้น ตัวอย่างในปัจจุบัน เช่น บางพื้นที่ในจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเปรียบเหมือนย่านชาวมลายู (Little Myanmar) หรือ จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเปรียบเหมือนย่านชาวเขมร (Little Cambodia) หากวิเคราะห์หาจุดรวม (Node) และดึงดูดกลุ่มชุมชนเหล่านี้ให้อยู่ด้วยกัน จะสามารถนำมาใช้ในการวางผังเมือง หรือเพื่อแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวที่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ที่อาจเป็นประเด็นในแง่สิทธิมนุษยชนซึ่งองค์กรในระดับนานาชาติให้ความสำคัญ รวมถึงลดปัญหาในเชิงอาชญากรรมได้ การแก้ปัญหาต่างๆเหล่านี้ จะเกิดผลดีต่อประเทศไทยในระยะยาว เนื่องด้วยประเทศไทยขาดแคลนประชากรที่จะเป็นแรงงาน และมีแนวโน้มว่าประชากรที่เป็นแรงงานต่างด้าว จะมีบุตรหลานในประเทศไทย และได้รับสัญชาติไทยเป็นคนไทยต่อไปในที่สุด ในปัจจุบัน การดำเนินการในด้านดังกล่าว มีกฎหมายควบคุมแรงงานเป็นหลักสำคัญ แต่ในเชิงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) ยังไม่มีการกำหนดรายละเอียดชัดเจนนัก และเป็นบทบาทที่กรมโยธาธิการและผังเมือง สามารถดำเนินการได้

3.2.3 ด้านบุคลากร (Man)

จาก Megatrends ที่สะท้อนถึงแนวโน้มการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทั้งในต่างประเทศ และในประเทศไทย ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนประชากรในวัยที่จะเติบโตขึ้นเป็นแรงงาน และกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ นำมาซึ่งนโยบายภาครัฐ ได้แก่

- แผนปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ในยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และธรรมาภิบาลในสังคมไทย
- แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย ยุทธศาสตร์ที่ 4 การวางรากฐานการพัฒนาองค์กรอย่างสมดุล

ผลการวิเคราะห์ทั้งหมดนี้ มีแนวทางสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ การจัดโครงสร้างองค์กรให้มีความกระชับแต่ยังคงประสิทธิภาพ (lean) มีการจัดบุคลากรอย่างเหมาะสม ทั้งในด้านลักษณะงานและปริมาณงาน ดังนั้น ในด้านบุคลากร กรมโยธาธิการและผังเมือง จึงจำเป็นต้องมีการจัดสรรบุคลากรให้

เกิดความเหมาะสมและตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตตาม Megatrends รวมทั้งนโยบายภาครัฐที่กำหนดเป็นแผนงานหรือยุทธศาสตร์ต่างๆ ที่กล่าวไปแล้ว ในช่วงต้น

ขณะที่ปรึกษา ได้วิเคราะห์แนวโน้มด้านบุคลากรของกรมโยธาธิการและผังเมือง โดยแบ่งเป็น 2 ด้าน ดังนี้

(1) ด้านอัตรากำลังบุคลากร หรือ ปริมาณบุคลากร จากสถานการณ์การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย ซึ่งมีอัตราการเกิดที่ลดต่ำลงอย่างมาก รวมถึงแนวนโยบายของรัฐบาลในการจัดการโครงสร้างส่วนราชการให้มีความกระชับ อัตรากำลังบุคลากรของกรมโยธาธิการและผังเมือง จึงมีแนวโน้มที่จะต้องลดลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยในปัจจุบันกรมได้รับผลกระทบบ้างแล้ว จากแนวทางการทดแทนข้าราชการเกษียณอายุด้วยการจ้างงานรูปแบบอื่น ทำให้ไม่มีอัตราทดแทนการเกษียณ เป็นต้น นอกจากนี้ หากกรมมุ่งหมายจะมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ เป็นที่แน่นอนว่า ปริมาณงานที่กรมจะต้องรับผิดชอบ จะมีปริมาณมากขึ้น สวนทางกับอัตรากำลังของบุคลากรภายในกรม จึงต้องหาวิธีการเพื่อรองรับและแก้ไขปัญหาด้านปริมาณบุคลากร โดยแนวทางที่คณะที่ปรึกษาพิจารณาว่ามีความเป็นไปได้ เช่น

- การขยายอายุการเกษียณราชการ ทั้งนี้ เป็นไปตามแนวทางของสำนักงาน ก.พ.
- การจัดจ้างบุคลากรในรูปแบบอื่นทดแทนอัตราข้าราชการประจำ เช่น พนักงานราชการ และ ลูกจ้างชั่วคราว เป็นต้น
- พิจารณาลักษณะงาน เพื่อจัดจ้างหน่วยงานเอกชนดำเนินการ โดยบุคลากรภายในกรมปรับบทบาทเป็นผู้ตรวจสอบการว่าจ้าง เพื่อให้สามารถรองรับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นได้
- การใช้แนวทางประชารัฐ (Public - Private Partnership : PPP) เปิดให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นความร่วมมือ ที่ช่วยรองรับปัญหาด้านบุคลากรแล้ว ยังอาจได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากภาคเอกชนอีกด้วย

(2) ด้านคุณภาพบุคลากร เพื่อตอบสนองต่อภารกิจและบทบาทต่างๆ ที่จะมีมากยิ่งขึ้นเพื่อรองรับการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ กรมโยธาธิการและผังเมือง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเสริมศักยภาพ และคุณภาพของบุคลากร ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ในงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากแนวโน้มของปริมาณบุคลากรที่มีอย่างจำกัดและมีแนวโน้มลดลงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเร่งพัฒนาศักยภาพบุคลากร จะเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการดำเนินงานของกรมโยธาธิการและผังเมืองให้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ แนวทางที่คณะที่ปรึกษาพิจารณาว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการดำเนินการ ได้แก่

- การจูงใจและส่งเสริมการดึงดูดบุคลากรที่มีคุณภาพในการบรรจุเข้ารับราชการกับกรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นการคัดกรองคุณภาพของบุคลากรภายในองค์กรตั้งแต่ต้นทาง โดยจะต้องมีกลยุทธ์ในการดึงดูดบุคลากรที่มีคุณภาพมารับราชการ ทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์ การสนับสนุน

ทุนการศึกษา การจัดโครงการฝึกงานร่วมกับสถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรสอดคล้องกับการดำเนินงานตามภารกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นต้น

- การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้มีการจัดหลักสูตรฝึกอบรมให้บุคลากรมีความสามารถ ทั้งการบริหาร การจัดงาน การปฏิบัติงานเฉพาะทาง ความรู้ทางเทคนิค หรือความรู้ใหม่ๆ เทคนิคที่เป็นสากลและทันสมัย เช่น ความรู้เกี่ยวกับวัสดุหรือเทคโนโลยีในการก่อสร้างใหม่ๆ เป็นต้น เพื่อรองรับการดำเนินงานที่ท้าทายมากขึ้นตามภารกิจที่ต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ

- ส่งเสริมการจัดการองค์ความรู้ภายในองค์กร (Knowledge Management) ให้มีการถ่ายทอดความรู้จากบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์อย่างเป็นระบบ ผ่านการจัดการองค์ความรู้ ทั้งในด้านการจัดระบบเก็บข้อมูล คู่มือมาตรฐานการดำเนินงาน การจัดการฝึกอบรมภายในองค์กร แลกเปลี่ยน และถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างบุคลากรจากฐานสู่ฐาน โดยอาจรวมไปถึงอดีตข้าราชการที่เกษียณอายุราชการไปแล้ว แต่เปี่ยมความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการถ่ายทอดให้แก่บุคลากรในปัจจุบันเพื่อประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานต่อไป

ทั้งหมดนี้เป็นเพียงบางส่วนของแนวทางการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพบุคลากรของกรมโยธาธิการและผังเมือง ซึ่งขณะที่พิจารณาพิจารณาว่าควรให้ความสำคัญกว่าการมุ่งหากำลังบุคลากรทดแทนที่มีข้อจำกัดมาก

3.2.4 ด้านอุปกรณ์และเครื่องมือในการดำเนินการ (Machine)

จากบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง ซึ่งครอบคลุมงานเชิงเทคนิค ทั้งด้านการออกแบบ และก่อสร้าง อุปกรณ์ และเครื่องมือทางเทคนิค เป็นปัจจัยสำคัญอีกด้านที่ช่วยส่งเสริมในการดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์จากสถานการณ์โลกในปัจจุบัน ตาม Megatrends ด้านเทคโนโลยี ที่ได้กล่าวไปแล้ว รวมถึง ตามนโยบายภาครัฐต่างๆ ล้วนส่งเสริมในการให้ความสำคัญเรื่องของเทคโนโลยีมากขึ้น

การดำเนินงานเพื่อรองรับภารกิจในระยะยาวของกรมโยธาธิการและผังเมืองในอนาคต จำเป็นจะต้องมีการเตรียมความพร้อมในด้านอุปกรณ์เครื่องมือ เพื่อรองรับเทคโนโลยีต่างๆ พร้อมกับส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการใช้งานอุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคโนโลยีนั้นๆ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ อุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยีที่มีความพร้อม ยังช่วยในการรองรับปัญหาของปริมาณอัตรากำลังบุคลากรของกรมโยธาธิการและผังเมืองที่มีแนวโน้มลดลงในอนาคตด้วย

สำหรับแนวทางการเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ และเครื่องมือของกรมโยธาธิการและผังเมือง คณะที่ปรึกษา ได้แยกพิจารณาเป็น 2 ด้าน ดังนี้

- 1) **Hardware** หมายถึง อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร ที่เป็นรูปธรรมในเชิงกายภาพที่ใช้ในการดำเนินการปฏิบัติงานของกรมโยธาธิการและผังเมือง จากการศึกษาข้อมูลตามแผนปฏิบัตินโยบายประจำปีของกรมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 เป็นต้นมาถึงปัจจุบัน พบว่ากรมมีความพร้อมในการจัดการอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับงานด้านโยธา เช่น การก่อสร้าง หรือ การทดสอบวัสดุ อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอแล้ว อย่างไรก็ตาม กรมอาจพิจารณาจัดเตรียม อุปกรณ์ และเครื่องมือ เพิ่มเติมที่ช่วย

เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานทั้งด้านงานโยธาและผังเมืองเพิ่มเติมได้ เช่น อุปกรณ์อากาศยานไร้คนขับ (Drone) เครื่องพิมพ์ 3 มิติ (3D Printer) และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่รองรับการประมวลผลขั้นสูงอย่างรวดเร็วเพื่อพร้อมรับเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

2) Software หมายถึง ระบบปฏิบัติการ หรือ ระบบการทำงานของอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานภายในกรมโยธาธิการและผังเมือง Software ในที่นี้ หมายถึง การวางระบบของอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีการใช้งาน เพื่อให้เกิดเครือข่ายการทำงานภายในกรมด้วย ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว การเตรียมความพร้อมในด้านนี้ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ ของกรมโยธาธิการและผังเมือง จะมีบทบาทอย่างมาก ทั้งในการวางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดการฐานข้อมูลกลางอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนอกจากจะเป็นฐานข้อมูลที่ใช้ภายในกรมแล้ว ยังต้องสามารถเปิดให้ส่วนราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เข้าถึงข้อมูลได้ โดยมีการแยกระดับชั้นการเข้าถึงและคำนึงถึงความปลอดภัยของข้อมูลด้วย

การวางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของกรมเพื่อให้รองรับภารกิจได้ ยังควรคำนึงถึงความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลได้จากทุกที่ และการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างส่วนราชการเพื่อส่งเสริมให้เกิดศักยภาพในการทำงานร่วมกันอย่างสูงสุด ดังนั้น จำเป็นจะต้องบริหารจัดการเทคโนโลยีให้มีการบูรณาการ หรือ Integration ภายในส่วนราชการ ระหว่างหน่วยงานอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ควรมีการเตรียมความพร้อมด้าน Software ระบบโปรแกรมที่ช่วยในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่มีความทันสมัยเป็นปัจจุบันและรองรับไปถึงการทำงานในอนาคตด้วย ได้แก่ โปรแกรมที่ใช้งานในการออกแบบ ก่อสร้าง การประมาณราคา การถอดปริมาณวัสดุ ด้วยเทคโนโลยี BIM โปรแกรมการสร้างแบบจำลอง 3 มิติ โปรแกรมการคำนวณและวางระบบทางวิศวกรรม ฯลฯ

โดยสรุปแล้วจากการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือ และอุปกรณ์ของกรมโยธาธิการและผังเมือง คณะที่ปรึกษามีความเห็นว่ากรมควรมีการเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์ เครื่องมือ ทั้งในด้าน Hardware และ Software รวมไปถึงความรู้ ความเข้าใจ ทักษะในการใช้งานอุปกรณ์และระบบเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีความก้าวหน้าทันสมัยมากยิ่งขึ้น เพื่อให้กรมสามารถปฏิบัติภารกิจเพื่อรองรับนโยบายของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 สรุปผลวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กร SWOT Analysis

ภาพที่ 3.3 หลักการทำ SWOT Analysis

จากการรวบรวมข้อมูลบริบทองค์กรและนำมาวิเคราะห์แยกแยะและจัดหมวดหมู่ หารปัจจัยภายนอกที่เชื่อมโยงและอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของกรมโยธาธิการและผังเมืองนั้น สามารถสรุปการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม ที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำยุทธศาสตร์ของกรม ตามหลักการทำ SWOT Analysis ได้ ดังนี้

3.3.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

โอกาส (Opportunity)		ภัยคุกคาม (Threat)	
O1	การพัฒนามาตรฐานหรือข้อกำหนด หรือเกณฑ์ในการควบคุม การรับรองขององค์กรในระดับนานาชาติ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน	T1	สภาวะการชะลอตัวระยะยาวของเศรษฐกิจโลก (new normal)
O2	องค์ความรู้ในระดับนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและพัฒนาเมืองสำหรับสังคมผู้สูงอายุ	T2	การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทย เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ทำให้ความต้องการพื้นที่รองรับในเชิงกายภาพลดลง รวมถึงขาดแคลนบุคลากร

โอกาส (Opportunity)		ภัยคุกคาม (Threat)	
O3	การพัฒนาเทคโนโลยี ที่ช่วยพัฒนาประสิทธิภาพ และเสริมศักยภาพในการทำงานของบุคลากร	T3	ข้อจำกัดการพัฒนาความพร้อมของประชากร ไปสู่เศรษฐกิจในยุค 4.0 เพื่อ ตอบสนอง อุตสาหกรรมใหม่
O4	นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและการ อนุรักษ์พลังงาน	T4	เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในช่วงระยะ 20 ปีที่ทำให้มีการยกเลิกยุทธศาสตร์และ ปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ ทำให้ส่งผลกระทบต่อ ทิศทางการวางแผนที่ไม่ชัดเจน
O5	ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี มีแนวทางในการปรับ กฎระเบียบให้เอื้อต่อ การพัฒนา สำหรับการ พัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	T5	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ ส่วนราชการ ยังขาดความเข้าใจในเนื้อหาสาระของ ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี
O6	แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 12 กำหนดให้มีการ พัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานด้านขนส่งอาทิ พัฒนา ระบบรถไฟให้เป็นโครงข่ายหลักในการเดินทาง และขนส่งของประเทศ	T6	แนวโน้มการปรับโครงสร้างบริหารราชการ แผ่นดินในอนาคตที่อาจแยกหน่วยงาน ด้าน กายภาพ โดยลดบทบาทไปเป็นส่วนราชการ ส่วนหนึ่งในองค์กรอื่น
O7	นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษทำให้เกิดพื้นที่ที่มี ลักษณะเงื่อนไขพิเศษ สำหรับธุรกิจข้ามชาติ		
O8	การวิบัติของโครงสร้างพื้นฐานตามอายุการใช้งาน เป็นโอกาสให้กรมมีบทบาทในการร่วมเตรียมพร้อม รับมือและแก้ไขปัญหา		

3.3.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

จุดแข็ง (Strength)		จุดอ่อน (Weakness)	
S1	มีนโยบาย/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การวางแผนเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ด้านการจัดการระบบอนุรักษ์ พื้นที่ และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ	W1	การจัดการและเชื่อมโยงข้อมูลด้านกายภาพจำนวนมากที่มี อยู่เพื่อนำไปใช้งานต่อไป ยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ
S2	มีโครงการที่เกี่ยวข้องและตอบสนองยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของประเทศที่ชัดเจน และโครงการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้		
S3	มีศูนย์ทดสอบวัสดุ ที่มีเครื่องมือเพื่อให้บริการตามมาตรฐานวิชาการด้านวิศวกรรม		
S4	มีการจัดเตรียมระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการและโครงการป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชน รวมถึงแผนงานส่งเสริม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ	W2	กรอบอัตรากำลังของบุคลากรที่มีจำกัด
S5	มีบุคลากรที่มีความเข้าใจด้านวิชาการเกี่ยวกับเชิงเทคนิคด้านกายภาพมากกว่าหน่วยงานราชการอื่นๆ ในประเทศ		
S6	มีการวางแผนการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจต่างๆอย่างต่อเนื่อง	W3	ข้อจำกัดในการเชื่อมโยงและการประสานงานร่วมกับระหว่างส่วนราชการฝ่ายโยธาธิการและฝ่ายผังเมือง
S7	มีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพภูมิสารสนเทศกลางกรมโยธาธิการและผังเมือง		
S8	มีแผนการจัดการกระจายการถือครองและใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเป็นธรรม	W4	วัฒนธรรมการทำงานเชิงรับ (Passive) มากกว่าการทำงานเชิงรุก
S9	มีการส่งเสริมด้านการพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ดิน	W5	ขาดช่องทางในการประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนและภาควิชาชีพ

จุดแข็ง (Strength)		จุดอ่อน (Weakness)	
S10	กรมมีอำนาจหน้าที่ชัดเจนในการออกกฎหมายและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการโยธาธิการและผังเมือง	W6	การประชาสัมพันธ์สื่อสารให้ประชาชนมีความเข้าใจในการปฏิบัติงานหรือดำเนินการของกรมยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ
S11	มีสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทยครอบคลุมทั่วถึงทุกภูมิภาค	W7	ยังไม่มีการจัดการหรือส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเท่าที่ควร ความรู้เฉพาะบุคคล (Tacit Knowledge) ยังไม่ได้ถูกถ่ายทอดมาเป็น ความรู้ในวงกว้าง (Explicit Knowledge)
S12	มีแผนงานการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและการให้บริการประชาชนในรูปแบบดิจิทัล (Digital Service) และบริการเบ็ดเสร็จ	W8	ฐานะหน่วยงานในระดับ “กรม” ทำให้บทบาทอำนาจหน้าที่ จะการดำเนินงานเป็นไปโดยอยู่ภายใต้ข้อจำกัด
S13	มีแผนงานรองรับการพัฒนาผังเมืองที่มีประสิทธิภาพ	W9	การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาช่วยในการบริหารจัดการยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ
S14	มีแผนการพัฒนาเมือง โครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อม		
S15	การอยู่ในกระทรวงมหาดไทยทำให้สามารถประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นที่อยู่ภายใต้กระทรวงมหาดไทยด้วยกันได้โดยสะดวก		

3.4 การวิเคราะห์ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders Analysis)

นิยามคำว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) คือบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบโดยกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ เมื่อพิจารณาตามขอบเขตของกรมโยธาธิการและผังเมือง และการวิเคราะห์ผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานของกรมโยธาธิการและผังเมือง ตามตารางข้างต้น สามารถจำแนกกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียออกเป็น 5 กลุ่ม ตามภาพด้านล่าง ดังนี้

ภาพที่ 3.4 กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

โดยคณะที่ปรึกษา นำเสนอภาพแสดงลำดับความสัมพันธ์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้ง 5 กลุ่ม เปรียบเสมือนวงคลื่นบนผิวน้ำที่ค่อยๆ แผ่ขยายเป็นวงกว้างออกไป ใจกลางที่สำคัญที่สุดในลำดับแรกนั้น คือ บุคลากรภายในกรมโยธาธิการและผังเมืองเอง เมื่อเริ่มมีการดำเนินการตามบทบาทและพันธกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มแรกที่จะต้องคำนึงถึง คือ กลุ่มบุคลากรภายในกรมโยธาธิการและผังเมืองเอง ที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ มีเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ และผลนั้นก็จะสะท้อนออกไปยังกลุ่มบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่มีการดำเนินงานร่วมกัน และประสานงานกันระหว่างหน่วยงาน ซึ่งจะทำให้เกิดการรับรู้ถึงบทบาท พันธกิจที่ชัดเจนขึ้นของกรมโยธาธิการและผังเมือง

กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่จะช่วยสะท้อนผลในการดำเนินงานของกรมโยธาธิการและผังเมืองให้เกิดการรับรู้และความเข้าใจในวงกว้างออกไปในลำดับถัดมา คือ กลุ่มบุคลากรจากสภาหรือสมาคมวิชาชีพและสถาบันการศึกษา กลุ่มนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเฉพาะทางเทคนิค ที่สามารถให้ความคิดเห็นสะท้อนกลับ รวมถึงสามารถรวบรวมผล วิเคราะห์ และเผยแพร่ บทบาทการดำเนินงานของกรมโยธาธิการและผังเมืองออกไปให้เกิดความเข้าใจในวงกว้าง ซึ่งได้แก่ องค์กรภาคเอกชน และภาคประชาชน ในที่สุด

1) บุคลากรภายในกรมโยธาธิการและผังเมือง

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลักและเป็นกุญแจสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้แก่กรมโยธาธิการและผังเมือง เพื่อมุ่งไปถึงการพัฒนากฎหมายโยธาธิการและผังเมืองที่เติบโตอย่างยั่งยืน

2) บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ

ผู้ที่ได้รับบริการหลักของกรมโยธาธิการและผังเมือง ซึ่งบริการที่ให้เป็นการแข่งขัน และการให้คำปรึกษา

3) บุคลากรจากสภาหรือสมาคมวิชาชีพ และสถาบันการศึกษา

สมาคมวิชาชีพเป็นผู้นำกฎหมายและข้อมูลจากกรมโยธาธิการและผังเมืองมาใช้และเผยแพร่ตามสายอาชีพที่เกี่ยวข้อง ทั้งเป็นฝ่ายสนับสนุนสายวิชาการให้พัฒนาก้าวหน้าต่อไป

สถาบันการศึกษาเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านวิชาการจากกรมโยธาธิการและผังเมือง และเป็นส่วนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรในอนาคต ที่จะไปอยู่ตามภาคต่างๆที่จะมีความเกี่ยวข้องกับกรมโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นทางบุคลากรภายในกรม วิชาชีพ หรือตามองค์กรเอกชนต่างๆ ก็ตาม

4) องค์กรภาคเอกชน

4.1) ผู้พัฒนาที่ดิน (Developer) เช่น บริษัทอสังหาริมทรัพย์ เป็นผู้ที่มีความเสี่ยงจากกฎหมายของกรมโยธาธิการและผังเมืองมากที่สุด จึงต้องการมีส่วนร่วมในการให้ความเห็นในการพัฒนากฎหมายและแนวทางการพัฒนาผังเมือง

4.2) ผู้วางแผน (Strategist) เช่น วิศวกร วิศวกรโยธา และที่ปรึกษา เป็นกลุ่มผู้มีความรู้ และสามารถทำหน้าที่ที่ปรึกษาด้านวิชาการให้แก่กรมเพราะเป็นกลุ่มต้นทางในโครงการต่างๆ และเป็นผู้ถือข้อมูลออกแบบต่างๆ (Design Data)

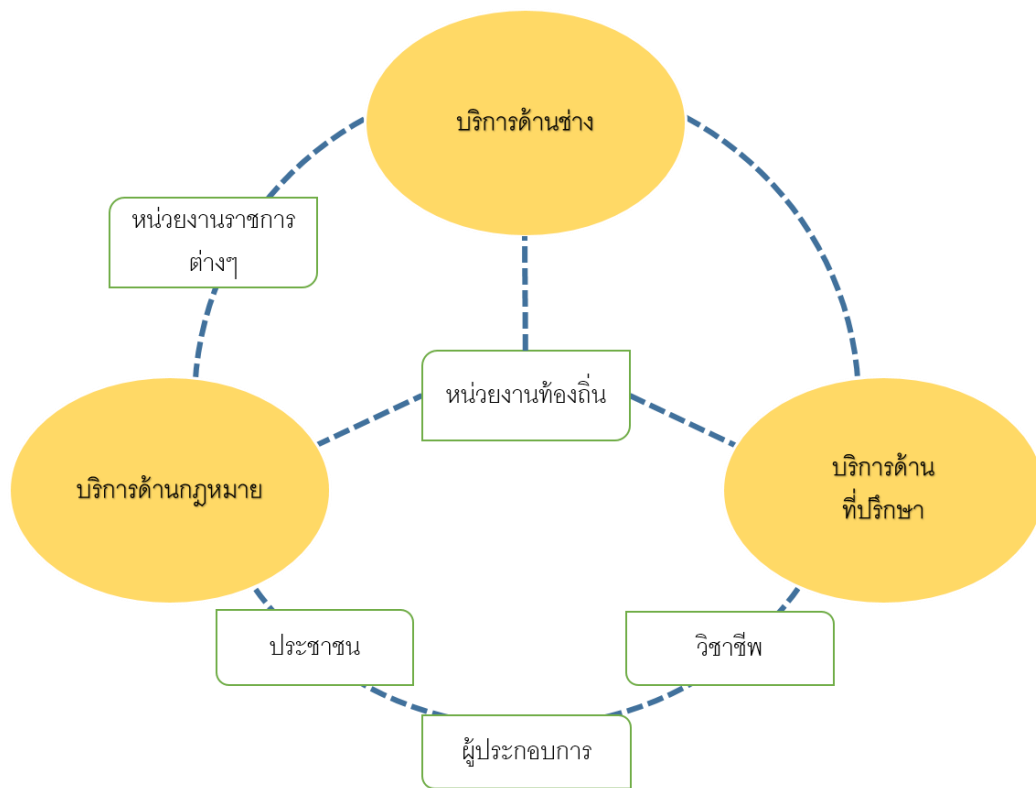
4.3) ผู้ปฏิบัติการ (Executor) เช่น ผู้รับเหมา ผู้รับเหมาช่วง ผู้ผลิต เป็นฝ่ายที่นำข้อมูลและข้อกำหนดต่างๆ ไปสู่โครงสร้างกายภาพ

กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนี้เป็นนักธุรกิจได้รับผลกระทบโดยตรงจากกฎหมายที่อยู่ภายใต้กรมโยธาธิการและผังเมือง ความต้องการคือกฎหมายที่มีความชัดเจนและสามารถปฏิบัติตามได้ กฎหมายที่ปฏิบัติตามไม่ได้นั้นจะนำไปสู่คอร์รัปชัน คนกลุ่มนี้เป็นผู้ที่สามารถให้ความเห็นที่สะท้อนสถานะปัจจุบันในตลาดอย่างแท้จริง ข้อมูลที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มนี้ถืออยู่มีคุณค่าและสามารถนำไปพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) ภาคประชาชน

กรมโยธาธิการและผังเมืองดูแลด้านกายภาพของประเทศในเชิงหลักการทั่วไป (General Principle) ซึ่งรวมถึง สุขภาพ ความปลอดภัย ความเป็นอยู่ และสภาพแวดล้อม ของประชาชน โดยขับเคลื่อนผ่านกฎหมายต่างๆ ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนำไปใช้และปฏิบัติตาม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มนี้ได้รับผลกระทบจากการกระทำของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4 กลุ่มแรกทั้งโดยตรง และโดยอ้อม ความเป็นอยู่ต่างๆ ด้านกายภาพของภาคประชาชนจึงขึ้นอยู่กับจัดการของกรมต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่นๆ

จากการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเบื้องต้น เมื่อแบ่งกลุ่มในมิติผู้รับบริการ (Client) ของกรมโยธาธิการและผังเมือง กรมมีการตอบสนองตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กรมโยธาธิการและผังเมือง พ.ศ. 2557 ข้อ 2 โดยผู้รับบริการสามารถแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ตามภาพด้านล่าง ดังนี้

ภาพที่ 3.5 กลุ่มผู้รับบริการ

1) หน่วยงานราชการส่วนกลางต่างๆ

1.1) เนื้องาน งานบริการด้านช่าง เช่น การก่อสร้างอาคารราชการ และงานด้านกฎหมาย เช่น การวางผังต่างๆ

1.2) ผลที่ได้รับ พัฒนาโครงการรัฐที่มีความสำคัญ และสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานราชการอื่นๆ

1.3) ปัญหา จำนวนงานที่มีจำกัด การสร้างอาคารและงานวางผังเป็นงานที่มีจำกัด ควรเพิ่มบทบาทด้านบริหารทรัพยากรอาคาร (Facility Maintenance)

2) หน่วยงานท้องถิ่น มีระบบและการบริหารที่แตกต่างจากหน่วยราชการส่วนกลาง

2.1) เนื้องาน งานบริการให้คำปรึกษา งานบริการด้านช่าง และงานบริการด้านกฎหมาย

2.2) ผลที่ได้รับ สนับสนุนช่วยเหลือส่วนท้องถิ่นทั้งในเชิงมหาดไทยและเชิงวิชาการ รวมการให้ความช่วยเหลือในการให้ความรู้ต่อท้องถิ่น การลงพื้นที่ และการวางผัง

2.3) ปัญหา การให้บริการของกรมนั้นยังมีความจำเป็นต่อหน่วยงานท้องถิ่น แต่หากหน่วยงานท้องถิ่นมีความสามารถ และงบประมาณของตนเอง จะยังต้องการบริการจากส่วนกลางอีกหรือไม่ หากเทียบกันแล้วการขอความช่วยเหลือจากกรม มีความยุ่งยากและใช้เวลานานกว่า กรมจึงควรปรับเปลี่ยนบทบาทไปเป็นผู้ตรวจสอบ

3) **เจ้าของกิจการ ผู้ประกอบการ กลุ่มธุรกิจ** เป็นผู้รับบริการที่ต้องได้รับการอนุญาตในการประกอบกิจการภาคเอกชน

- 3.1) ใช้งาน งานบริการด้านกฎหมายและการให้คำปรึกษา
- 3.2) ผลที่ได้รับ กำกับควบคุมภายใต้อำนาจทางรัฐ และเป็นการบริการอยู่ในกระบวนการทำธุรกิจ
- 3.3) ปัญหา การบังคับกฎหมายตอบสนองความต้องการ และมีความเหมาะสมต่อสังคม

ปัจจุบันหรือไม่

4) **ผู้ประกอบการวิชาชีพ สถาบันวิชาชีพ และสมาคมวิชาชีพ** เป็นผู้นำมามาตรฐานไปใช้และเผยแพร่

- 4.1) ใช้งาน การบริการด้านที่ปรึกษาเชิงวิชาการ และด้านกฎหมาย
- 4.2) ผลที่ได้รับ เผยแพร่ความรู้ และกำกับควบคุมภายใต้อำนาจทางรัฐ
- 4.3) ปัญหา กรมควรมีการแลกเปลี่ยนกับสถาบันวิชาชีพมากยิ่งขึ้นเพื่อพัฒนากฎหมาย

5) **ประชาชนทั่วไป**

- 5.1) ใช้งาน ให้ปรึกษาแก่ผู้ที่ต้องการความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการชี้ขาดในกรณีพิพาท และคำปรึกษาด้านการปรับปรุงพื้นที่
- 5.2) ผลที่ได้รับ บำบัดทุกข์บำรุงสุข ตามหน้าที่ราชการ
- 5.3) ปัญหา การติดต่อสื่อสารโดยตรงระหว่างกรมโยธาธิการและผังเมืองกับภาคประชาชนมีจำกัดและไม่ทั่วถึง

ผู้รับบริการคือผู้ที่ได้ประโยชน์จากความสามารถของกรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นบทบาทที่จับต้องได้ แต่ต้องระมัดระวังในกรณีที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ เช่น หากกฎหมายภายใต้กรมเป็นการบังคับใช้ที่ขาดความเหมาะสมต่อสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งในที่สุดความต้องการ (Demand) ของคนส่วนใหญ่ ที่แท้จริงจะมีบทบาทเหนือการควบคุมของผู้มีอำนาจ (Emergence Over Authorities) จึงต้องเปลี่ยนการบริการให้สะท้อนความจริงแทนที่จะคงอยู่กับความเคยชิน ประเด็นสำคัญของการให้บริการ คือ ความมีคุณค่าหรือการสร้างคุณค่า เพื่อให้ผู้รับบริการต้องการรับบริการจากกรมโยธาธิการและผังเมืองต่อไปในอนาคต

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของกรมโยธาธิการและผังเมืองในแง่ของผู้ที่เป็นคู่แข่งโดยตรง (Direct Competitor) คณะที่ปรึกษาเห็นว่าในบริบทของกรมที่เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานรัฐบาลนั้นไม่มีคู่แข่งที่สามารถแข่งขันหรือมาแทนที่ในระดับกรมได้ เพราะกรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นหน่วยหนึ่งที่มีหน้าที่ควบคุม สนับสนุน และพัฒนาประเทศในเชิงกายภาพ โดยหน้าที่ของกรมนั้นได้มีการระบุไว้ในกฎหมายอย่างชัดเจน ผู้มีบทบาทที่ใกล้เคียงคู่แข่งของกรมคือหน่วยงานที่มีหน้าที่ใกล้เคียงกับกรมโยธาธิการและผังเมืองที่ประจำอยู่ในต่างประเทศ และถือเป็นหน่วยงาน counterpart ของกรม เช่น กระทรวงที่ดิน โครงสร้างพื้นฐาน การขนส่ง และท่องเที่ยวแห่งญี่ปุ่น (Ministry of Land, Infrastructure, Transport and Tourism) ซึ่งสามารถนำมาเปรียบเทียบในด้านการบริหาร การพัฒนา และการบริการ เพื่อนำมาเป็นกรณีศึกษาในการพัฒนากรมต่อไป

ในการดำเนินการตามพันธกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง เพื่อให้เกิดผลแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนในวงกว้าง ควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับบุคลากรภายในกรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นลำดับแรก และ

ประสานความร่วมมือ บูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการทำงานร่วมกันกับภาควิชาชีพและสถาบันการศึกษา พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการให้ความเห็น โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกภาคส่วนตามลำดับ

3.5 การวิเคราะห์ความท้าทายขององค์กร

จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกนั้น คณะที่ปรึกษา สามารถแยกประเด็นความท้าทายขององค์กรได้ ดังนี้

- 1) การบริหารจัดการงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า โปร่งใส
- 2) การขอจัดสรรงบประมาณ ในโครงการที่ต้องร่วมบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ
- 3) การเพิ่มศักยภาพการบริหาร จัดการให้เกิดเอกภาพภายในองค์กร
- 4) การสร้างบทบาทให้เป็นที่เข้าใจและรับรู้ต่อทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยมีประสิทธิภาพ
- 5) การสร้างภาพลักษณ์องค์กรให้เป็นที่รับรู้ต่อสังคมในวงกว้างให้มากขึ้น
- 6) การกระจายอำนาจสู่ภูมิภาคและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 7) กรอบอัตรากำลังที่จำกัด และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้
- 8) ศักยภาพบุคลากรที่ต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและเร่งด่วน
- 9) เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3.6 การวิเคราะห์ความเสี่ยงขององค์กร

จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกนั้น คณะที่ปรึกษา สามารถแยกประเด็นความเสี่ยงขององค์กรได้ ดังนี้

- 1) ได้รับงบประมาณลดลงเมื่อเทียบกับปริมาณงาน
- 2) ความเข้าใจในการขอจัดสรรงบประมาณโดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ถึงบทบาทการเป็นหน่วยงานเจ้าภาพ หน่วยงานสนับสนุน
- 3) หากไม่กำหนดทิศทางในการสร้างเอกภาพภายในองค์กรให้ชัดเจนและเป็นลำดับขั้นตอน อาจทำให้เกิดความขัดแย้งในการประสานงานระหว่างกันได้
- 4) การไม่มีภาพลักษณ์และบทบาทที่ชัดเจน อาจทำให้ถูกลดความสำคัญลง
- 5) เมื่อกระจายอำนาจออกไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะยังทำให้บทบาทและงานที่รับผิดชอบลดลง
- 6) ไม่มีบุคลากรเพียงพอในการดำเนินงาน
- 7) บุคลากรไม่สามารถปรับตัวต่อแนวทางการเปลี่ยนแปลงให้ทันสถานการณ์ในปัจจุบัน
- 8) ไม่มีอุปกรณ์ เครื่องมือ หรือระบบที่ทันสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการในการจัดการงานอย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ

3.7 การกำหนดกลยุทธ์ด้วย TOWS Matrix

Strengths (S)	Opportunities (O)	Threats (T)
S1 มีนโยบาย/โครงการที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการวางแผนเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ด้านการจัดการระบบอนุรักษ์ พื้นฟูและป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ S2 มีโครงการที่เกี่ยวข้องและตอบสนองยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงของประเทศไทยที่ชัดเจนและโครงการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ S3 มีศูนย์ทดสอบวัสดุ ที่มีเครื่องมือเพื่อให้บริการตามมาตรฐานวิชาการด้านวิศวกรรม S4 มีการจัดเตรียมระบบการบริหารจัดการอุทกภัยอย่างบูรณาการและโครงการป้องกันน้ำท่วมพื้นที่ชุมชน รวมถึงแผนงานส่งเสริมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ S5 มีบุคลากรที่มีความเข้าใจด้านวิชาการเกี่ยวกับเชิงเทคนิคด้านกายภาพมากกว่าหน่วยงานราชการอื่นๆ ในประเทศ S6 มีการวางแผนการพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจต่างๆ อย่างต่อเนื่อง S7 มีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพภูมิสารสนเทศกลางกรมโยธาธิการและผังเมือง S8 มีแผนการจัดการกระจายการถือครองและใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเป็นธรรม S9 มีการส่งเสริมด้านการพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ดิน S10 มีอำนาจหน้าที่ชัดเจนในการออกกฎหมายและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับโยธาธิการและผังเมือง S11 มีสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด กระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย ครอบคลุมทั่วถึงทุกภูมิภาค S12 มีแผนงานการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและการให้บริการประชาชนในรูปแบบดิจิทัล (Digital Service) และบริการเบ็ดเสร็จ S13 มีแผนงานรองรับการพัฒนาผังเมืองที่มีประสิทธิภาพ S14 มีแผนการพัฒนาเมือง โครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อม S15 การอยู่ในกระทรวงมหาดไทยทำให้สามารถประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นที่อยู่ภายใต้กระทรวงมหาดไทยด้วยกันได้โดยสะดวก	O1 การพัฒนามาตรฐานหรือข้อกำหนด หรือเกณฑ์ในการควบคุม การรับรองขององค์กรในระดับนานาชาติ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนายั่งยืน O2 องค์ความรู้ในระดับนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและพัฒนาเมืองสำหรับสังคมผู้สูงอายุ O3 การพัฒนาเทคโนโลยี ที่ช่วยพัฒนาประสิทธิภาพและเสริมศักยภาพในการทำงานของบุคลากร O4 นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและการอนุรักษ์พลังงาน O5 ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี มีแนวทางในการปรับปรุงระเบียบให้อัตโนมัติ การพัฒนา สำหรับการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม O6 แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 12 กำหนดให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านขนส่งทางรถไฟให้เป็นโครงข่ายหลักในการเดินทางและขนส่งของประเทศ O7 นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษทำให้เกิดพื้นที่ที่มีลักษณะเงื่อนไขพิเศษสำหรับธุรกิจข้ามชาติ O8 การวิบัติของโครงสร้างพื้นฐานตามอายุการใช้งาน เป็นโอกาสให้กรมมีบทบาทในการร่วมเตรียมพร้อมรับมือและแก้ไขปัญห	T1 สถานการณ์ชะลอตัวระยะยาวของเศรษฐกิจโลก (new normal) T2 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ทำให้ความต้องการพื้นที่รองรับในเชิงกายภาพลดลง รวมถึงขาดแคลนบุคลากร T3 ข้อจำกัดการพัฒนาความพร้อมของประชากรไปสู่เศรษฐกิจในยุค 4.0 เพื่อตอบสนองอุตสาหกรรมใหม่ T4 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในช่วงระยะ 20 ปี ที่ทำให้มีการยกเลิกยุทธศาสตร์และปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ ทำให้ส่งผลกระทบต่อทิศทางการวางแผนที่ไม่ชัดเจน T5 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ ส่วนราชการยังขาดความเข้าใจในเนื้อหาสาระของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี T6 แนวโน้มการปรับโครงสร้างบริหารราชการแผ่นดินในอนาคตที่อาจแยกหน่วยงานด้านกายภาพ โดยลดบทบาทไปเป็นส่วนราชการส่วนหนึ่งในองค์กรอื่น
	S-O Strategies SO1 เสริมสร้างความร่วมมือในการกำหนดกฎเกณฑ์ทางสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงกฎเกณฑ์ด้านอาคารให้เป็นหนึ่งเดียว โดยอาศัยความร่วมมือของผล.ในการสนับสนุน SO2 เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันเพื่อความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม SO3 แผนงานการเป็นตัวแทนรัฐบาลเพื่อเจรจากับภาคเอกชนต่างชาติ ตามคุณค่าหลักขององค์กร อันเกี่ยวข้องกับพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ SO4 แผนงานส่งเสริมประสิทธิภาพการพัฒนาเมืองด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ SO5 โครงการพัฒนาเมืองต้นแบบนำร่องการขออนุญาตอาคารด้วยแบบจำลองจากเทคโนโลยีสารสนเทศอาคาร (BIM E-Permit Pilot Project) SO6 แผนงานส่งเสริมการพัฒนาและการจัดการเมืองอัจฉริยะ (Smart City)	S-T Strategies ST1 ทำแผนสนับสนุนด้านกายภาพในเบื้องต้นและสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานความมั่นคง ST2 โครงการสาธารณูปโภคระดับมหภาค (Mega Facility) เพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะอากาศ

Weaknesses (W) W1 การจัดการและเชื่อมโยงข้อมูลด้านกายภาพจำนวนมากที่มีอยู่เพื่อนำไปใช้งานต่อไป ยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ W2 กรอบอัตรากำลังของบุคลากรที่มีจำกัด W3 ข้อจำกัดในการเชื่อมโยงและการประสานงานร่วมกับระหว่างส่วนราชการฝ่ายโยธาธิการ และฝ่ายผังเมือง W4 วัฒนธรรมการทำงานเชิงรับ (Passive) มากกว่าการทำงานเชิงรุก W5 ขาดช่องทางในการประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนและภาควิชาชีพ W6 การประชาสัมพันธ์สื่อสารให้ประชาชนมีความเข้าใจในการปฏิบัติงานหรือดำเนินการของกรมยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ W7 ยังไม่มีการจัดการหรือส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเท่าที่ควร ความรู้เฉพาะบุคคล (Tacit Knowledge) ยังไม่ได้ถูกถ่ายทอดมาเป็นความรู้ในวงกว้าง (Explicit Knowledge) W8 ฐานหน่วยงานในระดับ “กรม” ทำให้บทบาทอำนาจหน้าที่ จะการดำเนินงานเป็นไปโดยอยู่ภายใต้ข้อจำกัด W9 การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาช่วยในการบริหารจัดการ ยังมีประสิทธิภาพไม่เพียงพอ	Opportunities (O) O1 การพัฒนามาตรฐานหรือข้อกำหนด หรือเกณฑ์ในการควบคุม การรับรองขององค์กรในระดับนานาชาติ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน O2 องค์ความรู้ในระดับนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและพัฒนาเมืองสำหรับสังคมผู้สูงอายุ O3 การพัฒนาเทคโนโลยี ที่ช่วยพัฒนาประสิทธิภาพและเสริมศักยภาพในการทำงานของบุคลากร O4 นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและการอนุรักษ์พลังงาน O5 ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี มีแนวทางในการปรับกฎระเบียบให้เอื้อต่อการพัฒนา สำหรับการพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม O6 แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 12 กำหนดให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านขนส่ง อาทิ พัฒนาระบบรถไฟให้เป็นโครงข่ายหลักในการเดินทางและขนส่งของประเทศ O7 นโยบายเขตเศรษฐกิจพิเศษทำให้เกิดพื้นที่ที่มีลักษณะเงื่อนไขพิเศษสำหรับธุรกิจข้ามชาติ O8 การวิบัติของโครงสร้างพื้นฐานตามอายุการใช้งาน เป็นโอกาสให้กรมมีบทบาทในการร่วมเตรียมพร้อมรับมือและแก้ไขปัญหา	Threats (T) T1 สภาพภาวะชะลอตัวระยะยาวของเศรษฐกิจโลก (new normal) T2 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว ทำให้ความต้องการพื้นที่รองรับในเชิงกายภาพลดลง รวมถึงขาดแคลนบุคลากร T3 ข้อจำกัดการพัฒนาความพร้อมของประชากรไปสู่เศรษฐกิจในยุค 4.0 เพื่อตอบสนองอุตสาหกรรมใหม่ T4 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในช่วงระยะ 20 ปีที่ทำให้มีการยกเลิกยุทธศาสตร์และปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ ทำให้ส่งผลกระทบต่อทิศทางการวางแผนที่ไม่ชัดเจน T5 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ ส่วนราชการยังขาดความเข้าใจในเนื้อหาสาระของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี T6 แนวโน้มการปรับโครงสร้างบริหารราชการแผ่นดินในอนาคตที่อาจแยกหน่วยงานด้านกายภาพ โดยลดบทบาทไปเป็นส่วนราชการส่วนหนึ่งในองค์กรอื่น
	W-O Strategies WO1 แผนงานพัฒนาเมืองสำหรับทุกคน (City for All) พัฒนาเมืองต้นแบบที่ได้รับการออกแบบตามหลักการการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) WO2 นำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน WO3 แผนงานบูรณาการงานพัฒนาเมืองตามผังร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น WO4 แผนงานส่งเสริมความสะดวกรวดในการติดต่อเข้ากรมโยธาธิการและผังเมือง	W-T Strategies WT1 แผนงานส่งเสริมการประกอบวิชาชีพของกรมโยธาธิการและผังเมือง WT2 ตั้งโครงการอาสาสมัครโยธาธิการและผังเมือง มีการอบรมและทดสอบความรู้ WT3 โครงการพัฒนาระบบการค้นหาข้อมูลและตอบคำถาม ให้คำปรึกษา สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางกฎหมาย WT4 แผนงานพัฒนาบุคลากรภายในกรมโยธาธิการและผังเมือง เพิ่มการอบรมบุคลากร และเน้นการมี Work Agility ให้บุคลากรกรมสามารถทำงานในพื้นที่ และประสานงานกับหน่วยงานท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ WT5 แผนงานการพัฒนากรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นศูนย์กลางการสนับสนุนและเรียนรู้ จัดตั้งศูนย์กลางการเผยแพร่องค์ความรู้ (KM Contribution Center) โดยมีกิจกรรมหลัก คือการจัดสัมมนาด้านวิชาการเกี่ยวกับผลกระทบจากนโยบายและกฎหมายของกรม

บทที่ 4

สรุปผลการวิเคราะห์การจัดทำยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง และแนวทางปรับปรุงโครงสร้างองค์กร

4.1 การคาดการณ์อนาคตในอีก 20 ปีข้างหน้า

จากการวิเคราะห์สถานการณ์โลกตาม Megatrends ต่างๆ สามารถนำมาคาดการณ์ความเป็นไปได้ในอีก 20 ปีข้างหน้าโดยสังเขป ดังนี้

- 1) ความเจริญทางเศรษฐกิจจะทำให้สภาพความเป็นเมืองเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง
- 2) ช่องว่างทางเศรษฐกิจจะมากขึ้น เกิดชนชั้นที่ต้องทำงานในเมืองแต่อยู่ในชุมชนแออัดขนาดใหญ่
- 3) สภาพแวดล้อมจะเลวร้ายลงอย่างต่อเนื่อง อันเกิดจากความเป็นเมืองที่โตเกินควบคุม
- 4) ปัญหาโลกร้อนทวีความรุนแรง ความถี่ของอุบัติเหตุและภัยพิบัติทางธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น
- 5) แรงงานต่างด้าวจะได้รับสิทธิในการใช้ชีวิตในประเทศไทยมากขึ้น เกิดสภาวะสังคมที่มี

อัตลักษณ์ผสม

- 6) มนุษย์จะไม่ยึดติดกับถิ่นฐานเดิม และพร้อมย้ายถิ่นฐานเมื่อมีโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า
- 7) เครื่องจักรระดับก้าวหน้า เช่น หุ่นยนต์ เป็นเรื่องปกติทั่วไปในวิถีชีวิตประจำวันของมนุษย์
- 8) ในการใช้ชีวิตทั่วไปของมนุษย์จะมีการเคลื่อนที่น้อยลง เพราะการทำงานหรือการใช้ชีวิตมี

เทคโนโลยีดำเนินการให้ถึงที่

- 9) การคมนาคมขนส่งต่างๆ ที่เป็นไปโดยอัตโนมัติ เครื่องจักรจะมีเพิ่มขึ้น และการผลิตพื้นฐานทั้งหมดเป็นระบบอัตโนมัติ (Automation)

4.2 จากการคาดการณ์ สู่การปรับวิสัยทัศน์

ประเด็นปัญหาที่คณะที่ปรึกษาคาดการณ์เป็นประเด็นที่เป็นวงกว้าง เมื่อพิจารณาบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมืองแล้วสามารถคัดประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาประยุกต์เป็นวิสัยทัศน์ต่อไป ดังนี้

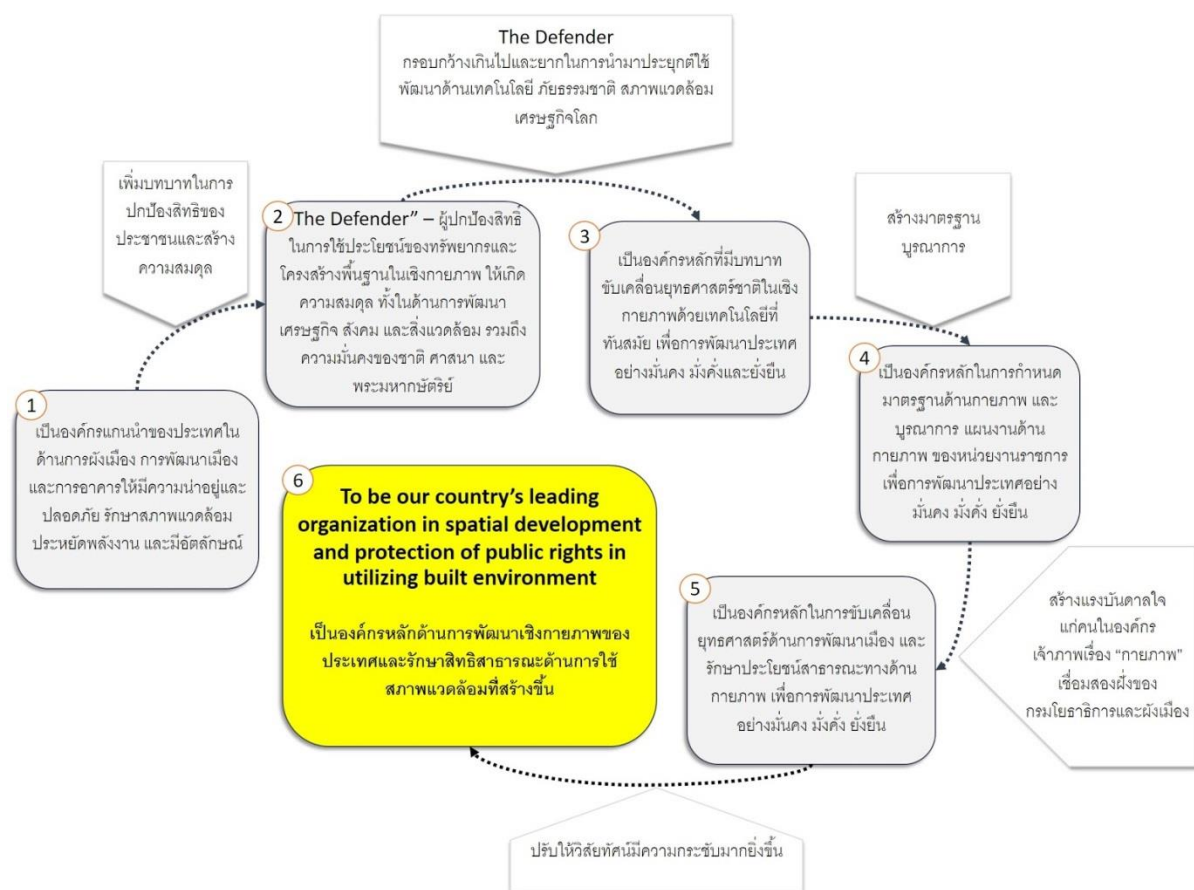
- 1) เทคโนโลยีเป็นบรรทัดฐาน ในอนาคตการใช้เทคโนโลยีจะเป็นวิถีชีวิตปกติในสังคม ดังนั้นเทคโนโลยีคือสิ่งที่สมควรเป็นสิ่งพื้นฐาน และไม่เกี่ยวกับความก้าวหน้าในอนาคต

2) การแก้ปัญหาผลกระทบอันเกิดจากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี กรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นหน่วยงานของรัฐที่ต้องปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ชาติ ดังนั้นการนำยุทธศาสตร์มาวางแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรม หรือการดำเนินงาน (Implementation) เป็นสิ่งที่สำคัญ ภารกิจที่มีความสำคัญคือการแก้ปัญหาผลกระทบอันเกิดจากยุทธศาสตร์ 20 ปี ควบคู่กับการทำให้เป็นรูปธรรมเพราะการเปลี่ยนแปลงใดๆ ย่อมมีผลกระทบอีกด้านเสมอ

- 3) การปกป้องสาธารณะชน และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ที่ผ่านมาแนวทางการพัฒนาประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญต่อการเติบโตด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก รองลงมาคือด้านสังคม และสุดท้ายคือด้านสิ่งแวดล้อม แต่

ในความเป็นจริงไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม กลุ่มผู้ด้อยโอกาสมักจะไม่ได้รับความเป็นธรรมในบริบทนั้นๆ ผู้ที่ได้รับผลกระทบและช่วยเหลือตนเองไม่ได้ส่วนใหญ่คือคนยากจนและผู้ยากไร้ที่ขาดโอกาสทางเศรษฐกิจในทุกยุคสมัย และตามสภาพความเป็นจริงที่คุณภาพชีวิตคนในเมืองย่ำแย่ลง ถึงแม้ประเทศจะมีการพัฒนามากขึ้น แต่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคมยังคงมีความต้องการบริการทางสาธารณะสูงกว่าคนกลุ่มอื่น จึงควรเพิ่มโอกาสให้คนกลุ่มด้อยโอกาสใช้ชีวิตในเมืองที่มีผังเมืองที่ดี มีสภาพแวดล้อมเมืองที่ดี สภาพแวดล้อมอาคารที่ดี และมีผู้ประกอบการวิชาชีพด้านกายภาพ ด้านช่างที่มีคุณภาพมาให้บริการแก่กลุ่มคนเหล่านี้ โดยกลุ่มผู้ด้อยโอกาสหมายถึงประชากรที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยและทำคุณประโยชน์ให้บ้านเมืองโดยไม่แบ่งชนชาติ ภาษา หรือชาติพันธุ์ กรมโยธาธิการและผังเมืองควรหาแนวทางปกป้องสาธารณะชนเหล่านี้ภายใต้อำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด

4.3 วิสัยทัศน์

ภาพที่ 4.1 แนวทางการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์

1) วิสัยทัศน์ปัจจุบัน

คณะที่ปรึกษาได้ศึกษาวิเคราะห์บทบาท และภารกิจของกรมโยธาธิการและผังเมืองแล้วพบว่า วิสัยทัศน์ปัจจุบัน ของกรมโยธาธิการและผังเมืองคือ “เป็นองค์กรแกนนำของประเทศในด้านการผังเมือง การพัฒนาเมือง และการอาคารให้มีความน่าอยู่และปลอดภัย รักษาสภาพแวดล้อม ประหยัดพลังงาน และมีอัตลักษณ์”

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นทางคณะที่ปรึกษามีความเห็นว่ายู่ทศวรรษชาติ 20 ปี มุ่งเน้นไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก เช่น Asian Economic Corridor (AEC) หรือการสร้างโครงข่ายต่างๆ จึงเห็นว่ากรมโยธาธิการและผังเมืองควรเข้ามามีบทบาทในการปกป้องสิทธิของประชาชนและสร้างความสมดุล ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคมหรือด้านสภาพแวดล้อมก็ตาม หากรัฐบาลให้ความสำคัญแก่เศรษฐกิจเป็นอันดับแรกสังคมและสิ่งแวดล้อมจะไม่ได้การเอาใจใส่อย่างเพียงพอ จึงนำข้อมูลมาปรับสู่การกำหนด (ร่าง) วิสัยทัศน์เบื้องต้นในการนำเสนอต่อคณะกรรมการของกรมโยธาธิการและผังเมืองดังนี้

2) (ร่าง) วิสัยทัศน์ จากการวิเคราะห์เบื้องต้นของคณะที่ปรึกษา กำหนดให้กรมโยธาธิการและผังเมืองเป็น “The Defender” ผู้ปกป้องสิทธิในการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานในเชิงกายภาพ ให้เกิดความสมดุล ทั้งในด้านการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

แต่จากความเห็นจากคณะกรรมการของกรมโยธาธิการและผังเมือง รวมถึงจากการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่ม เห็นว่าบทบาทการเป็น “The Defender” ของกรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นกรอบบทบาทที่กว้างเกินกว่าอำนาจหน้าที่ของกรมโยธาธิการและผังเมืองที่จะดำเนินการได้ และยากต่อการนำมาประยุกต์ใช้ ซึ่งการกำหนดวิสัยทัศน์ควรคำนึงถึงอำนาจหน้าที่ ให้กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถดำเนินการได้ด้วยและมีเป้าหมายที่ขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในการพัฒนา สภาพแวดล้อม ภัยธรรมชาติ เทคโนโลยี และการคาดการณ์อนาคตที่ประชากรไทยน้อยลงแต่จำนวนประชากรในประเทศเยอะขึ้น และการที่ประเทศฝั่งตะวันออกจะกลายเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจโลกด้วย

3) การปรับปรุง (ร่าง) วิสัยทัศน์ที่ได้จากการวิเคราะห์หลังเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่ม คือ “เป็นองค์กรหลักที่มีบทบาทขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติในเชิงกายภาพด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน” โดยมีนิยามวิสัยทัศน์ดังนี้

- “องค์กรหลัก” หมายถึง องค์กรของภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญ องค์กรแกนนำหรือองค์กรที่ชี้นำ ริเริ่มการดำเนินการ
- “บทบาทขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติเชิงกายภาพ” หมายถึง บทบาทด้านการควบคุมอาคาร การโยธาธิการ และการผังเมือง การพัฒนาเมือง ใช้หรือพัฒนากฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นเครื่องมือในการผลักดันยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การดำเนินการและการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

- “เทคโนโลยีที่ทันสมัย” หมายถึง นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารและดำเนินงาน เพื่อให้กรมโยธาธิการและผังเมืองก้าวเข้าสู่อนาคตโดยมีอุปกรณ์เครื่องมือที่ตอบรับกับยุคสมัยดิจิทัลอย่างสมบูรณ์

- “พัฒนาประเทศ” หมายถึง มุ่งการพัฒนาในภาพรวมอย่างสอดคล้องในระดับประเทศ พัฒนาพื้นที่ พัฒนาเมือง พัฒนาจังหวัด ไปในทิศทางเดียวกัน

- “มั่นคง” หมายถึง มีความมั่นคง ปลอดภัย มีมาตรการป้องกันและรับมือภัยพิบัติ และสามารถฟื้นฟูสภาพอย่างรวดเร็วจากผลกระทบของภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น ความมั่นคง และความสงบในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ความมั่นคงในการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน การปกป้องกรรมสิทธิ์จากการแทรกแซงและการเข้ามามีอิทธิพลของต่างชาติ เพื่อคุ้มครองและรักษาสีทธิประโยชน์ของคนในชาติ ความมั่นคง ในการรักษา ดูแล การใช้ประโยชน์และการเข้าถึงข้อมูลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศเชิงกายภาพ

- “มั่งคั่ง” หมายถึง ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยการพัฒนาเมือง พัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ ส่งเสริมความน่าลงทุนของประเทศในภาพรวม พัฒนาพื้นที่โดยเอื้อให้มีเศรษฐกิจรากฐาน ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ กระจายความเจริญอย่างทั่วถึง มีโครงสร้างพื้นฐาน พร้อมด้วยสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างครอบคลุม ทั้งถึงทั้งประเทศ

- “ยั่งยืน” หมายถึง มีการพัฒนาโดยคำนึงถึงมิติสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างสมดุล ไม่เกิดผลกระทบในระยะยาว มีการกำกับ ดูแล การพัฒนาโดยคำนึงถึงการอนุรักษ์พลังงาน และการใช้พลังงานทดแทนอย่างเหมาะสม การพัฒนาในเชิงกายภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ธรรมชาติ ส่งเสริมการพัฒนาเพื่อรองรับสภาพสังคมให้มีความเท่าเทียมกันสำหรับคนทั้งมวล คำนึงถึงความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4) (ร่าง) วิสัยทัศน์ ที่ได้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมครั้งที่ 1 คือ “เป็นองค์กรหลักในการกำหนดมาตรฐานด้านกายภาพ และ บูรณาการแผนงานด้านกายภาพ ของหน่วยงานราชการ เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยมีนิยามวิสัยทัศน์เพิ่มเติม ดังนี้

- “กำหนดมาตรฐาน” หมายถึง ปรับเปลี่ยนไปเน้นเรื่องบทบาทหลักคือ การสร้างมาตรฐาน แสดงว่าสิ่งที่ถูก หรือผิดคืออะไร

- “บูรณาการแผนงานด้านกายภาพ ของหน่วยงานราชการ” หมายถึง แสดงความเป็นเจ้าของและอำนาจกรมโยธาธิการและผังเมือง ที่ปกติมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมาที่กรมโยธาธิการและผังเมือง เพื่อให้สอดคล้องความคิดเห็น

- “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” หมายถึง ให้เกิดผลสำเร็จตามคำสำคัญของรัฐบาล

5) (ร่าง) วิสัยทัศน์ ที่ได้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมครั้งที่ 2 คือ “เป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเมือง และรักษาประโยชน์สาธารณะทางด้านกายภาพ เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยมีนิยามวิสัยทัศน์เพิ่มเติม ดังนี้

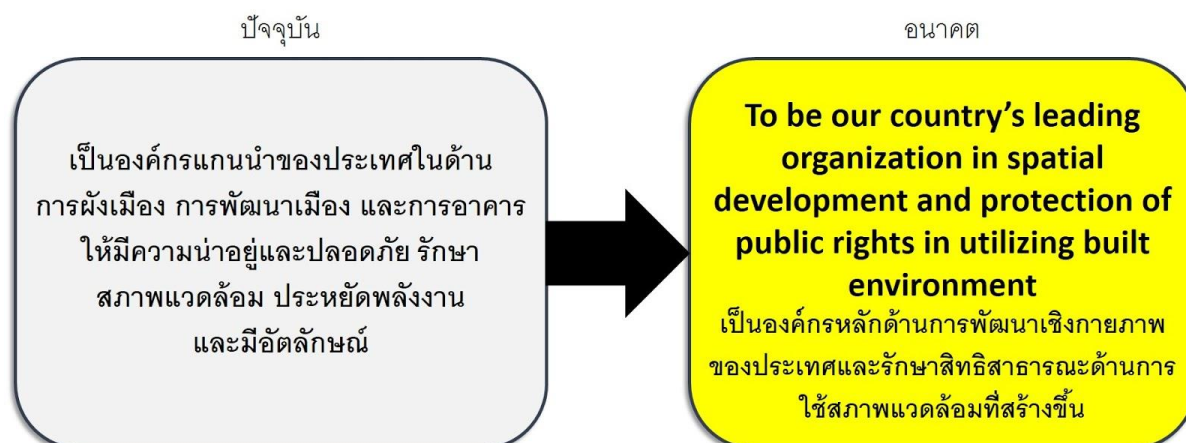
- “รักษาประโยชน์สาธารณะ” หมายถึง การสร้างวิสัยทัศน์ ควรเป็นประโยคที่สร้างแรงบันดาลใจแก่คนในองค์กร ให้เกิดอุดมการณ์ (Cause) ที่ยิ่งใหญ่ มุ่งเสียสละเพื่อส่วนรวม
- “ทางด้านกายภาพ” หมายถึง กรมโยธาธิการและผังเมือง คือ เจ้าภาพเรื่อง “กายภาพ” ที่มนุษย์สร้างขึ้น ของประเทศไทย ซึ่งสามารถพิจารณาเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สังคมเข้าถึงได้
- “ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเมือง” หมายถึง การเชื่อม สองฝั่งของ กรมโยธาธิการและผังเมือง เข้าหากันเป็นหนึ่งเดียวกัน

6) (ร่าง) วิสัยทัศน์ ที่ได้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมครั้งที่ 3 คือ “เป็นองค์กรหลักด้านการพัฒนาเชิงกายภาพของประเทศและรักษาสิทธิสาธารณะด้านการใช้สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น” (“To be our country’s leading organization in spatial development and protection of public rights in utilizing built environment”) โดยมีนิยามวิสัยทัศน์ ดังนี้

- “องค์กรหลัก” (Leading Organization) หมายถึง องค์กรของภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญ องค์กรแกนนำหรือองค์กรที่ชี้นำ ริเริ่มการดำเนินการ
- “การพัฒนาเชิงกายภาพ” (Spatial Development) หมายถึง บทบาทด้านการควบคุมอาคาร การโยธาธิการ และการผังเมือง การพัฒนาเมือง ใช้หรือพัฒนากฎหมายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง
- “สิทธิสาธารณะ” (Public Rights) หมายถึง สิทธิที่เกิดขึ้นจากการรับรองของอำนาจกฎหมายให้สามารถเรียกร้องสิ่งหนึ่งสิ่งใดจากรัฐบาลได้ ตัวอย่างที่ชัดเจน คือ สิทธิในการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานทางการศึกษา หรือสุขภาพ
- “สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น” (Built Environment) รวมถึงอาคารและสิ่งก่อสร้างอื่นๆที่มนุษย์สร้างขึ้น

ซึ่งขณะที่ปรึกษาเห็นว่า (ร่าง) วิสัยทัศน์ที่ได้มีการปรับปรุงเพิ่มเติมครั้งที่ 3 เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาของกรมโยธาธิการและผังเมืองที่เหมาะสมกับการดำเนินการ และการคาดการณ์สถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในระยะเวลา 20 ปี ข้างหน้ามากที่สุด

4.3.1 แนวคิดการปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์

ภาพที่ 4.2 ปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ปัจจุบันสู่อนาคต

วิสัยทัศน์ของกรมโยธาธิการและผังเมืองควรเป็นการตั้งเป้าหมาย จุดยืน ที่ปัจจุบันยังไปไม่ถึง แต่ต้องการที่จะทำให้สำเร็จในอนาคต โดยเป็นวิสัยทัศน์ที่สังคมจะเป็นผู้กำหนดว่ากรมโยธาธิการและผังเมืองจะเป็นอะไรและมีบทบาทอย่างไรในอนาคต และไม่ใช้การกำหนดวิสัยทัศน์โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองอย่างเดียวจะทำอะไรและเป็นอย่างไรในอนาคต ขณะที่ปรึกษาเห็นว่าการกำหนดในลักษณะนี้เป็นเช่นเดียวกับการที่องค์การบริหารการบินและอวกาศแห่งชาติ (National Aeronautics and Space Administration: NASA) ส่งคนขึ้นไปเยือนดวงจันทร์เพื่อเป็นการพิสูจน์ตัวตนด้วยการกระทำ หากทำสำเร็จนั้นประชาชนจะทราบจุดยืน และคุณค่าขององค์กรนั้นไปโดยปริยาย เป็นต้น หากกรมโยธาธิการและผังเมืองกำหนดวิสัยทัศน์ในอนาคตโดยไม่ให้ความสนใจต่อบุคคลภายนอกจะทำให้ตัวองค์กรออกห่างจากสาธารณะไปเรื่อยๆ แต่หากวันใดที่กรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นผู้นำทางด้านการพัฒนาเชิงกายภาพ และมีบทบาทเป็นผู้รักษาสีตาสารณะอย่างแท้จริง ประชาชนก็จะให้ความสำคัญกับทิศทางการพัฒนาของกรมโยธาธิการและผังเมืองอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ซึ่งกรมโยธาธิการและผังเมืองมีความสามารถที่จะไปถึงจุดนั้นได้ภายใน 20 ปี แต่จำเป็นต้องเปลี่ยนรูปแบบแนวคิดไม่ยึดติดกับค่านิยมภายในองค์กรแบบเดิมๆ โดยให้มุ่งเน้นไปที่การบริการประชาชนเป็นหลัก ดังนี้

1) คุณค่าองค์กร ของกรมโยธาธิการและผังเมือง

1.1) ค่านิยม หรือลักษณะนิสัยปัจจุบัน เป็นค่านิยมให้ความสำคัญในตัวบุคลากร มากกว่าคุณค่าองค์กร ได้แก่

- (1) มีจิตสาธารณะ
- (2) กล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง
- (3) ไม่เลือกปฏิบัติ
- (4) ซื่อสัตย์และมีความรับผิดชอบ
- (5) โปร่งใส ตรวจสอบได้
- (6) มุ่งสัมฤทธิ์ผลของงาน

1.2) คุณค่าองค์กร (Organization Core Value) ที่ภายนอกให้ความนับถือ ได้แก่

- (1) การวางแผนผังเมืองและผังภูมิภาค (Urban & Regional Planning)
- (2) การบริการด้านโยธาและอาคาร (Public Works & Building)
- (3) การพัฒนาเมือง (Urban Development)
- (4) การบริการทางเทคนิค (Technical Services)
- (5) การบริการงานเฉพาะด้านของรัฐ (Specialized Government Affairs)

จากแนวคิดการเป็นองค์กรหลักในการพัฒนาเชิงกายภาพของประเทศ พบว่าการที่หน่วยงานใดจะเป็นผู้นำด้านใดๆ ก็ต้องมีผู้ตามที่ทำให้การยอมรับและสนับสนุนในการดำเนินงาน ปัจจุบันจะเห็นว่ามีประชาชนซึ่งบทบาทสำคัญและอิทธิพลต่อผู้อื่น (Influencer) เกิดขึ้นได้ง่ายมากโดยผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network) ซึ่งไม่ต้องมีอำนาจใด แค่เพียงมีค่านิยม (Value) ที่เป็นที่ยอมรับในสังคม เพราะการเป็นผู้นำคือการเป็นที่พึ่งของประชาชน และจุดสูงสุดของหน่วยงานรัฐก็คือการสามารถเป็นที่พึ่งของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพแก่ประชาชน “ทุกคน” โดยไม่เลือกชาติหรือภาษา หากกรมโยธาธิการและผังเมืองคือองค์กรหลักในการพัฒนาเชิงกายภาพของประเทศ คนที่อยู่ในประเทศทุกคนต้องรับรู้ได้ว่าสามารถพึ่งพากรมโยธาธิการและผังเมืองเมื่อมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพื้นที่เชิงกายภาพ เป็นต้น

ปัจจุบันกรมโยธาธิการและผังเมืองมีคุณค่าองค์กร เป็นที่พึ่งให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญคือ “หน่วยงานของรัฐ” ทั้งราชการส่วนกลาง และส่วนท้องถิ่น แต่ในอนาคตงานหลายๆ อย่างที่เป็น คุณค่าองค์กรจะค่อยๆ ถูกกระจายออกไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จะมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจมากขึ้น และสามารถจ้างบุคลากรได้มากขึ้น งานผังเมือง งานอาคาร และงานบริการด้านช่างสามารถจัดจ้างภาคเอกชนทำได้แล้วมาขออนุญาตจากกรมโยธาธิการและผังเมืองเพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป ทั้งนี้ด้วยในปัจจุบันเทคโนโลยีที่มีการเชื่อมต่อกันมากขึ้นส่งผลให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานถูกลง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทางเลือกมากขึ้น ซึ่งขณะที่ปรึกษาเห็นว่ากรมโยธาธิการและผังเมืองควรให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในกรณีที่ไม่มีความหมายบังคับ ที่กำหนดให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องดำเนินงานผ่านกรมโยธาธิการและผังเมือง มิเช่นนั้นแล้วกรมโยธาธิการและผังเมืองจะมีบทบาทเหลือเพียงเฉพาะงานที่ต้องพึ่งพาอำนาจรัฐ เช่น งานพัฒนากฎหมาย และงานวางมาตรฐาน ดังนั้นจึงควรต้องมีการสร้างการยอมรับในมาตรฐานซึ่งต้องใช้พลังในการสื่อสารและทุ่มเทการทำงานเพื่อให้ประชาชนยอมรับกรมโยธาธิการและผังเมือง ตัวอย่างเช่น วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยที่ทำงานในแบบลงพื้นที่ จึงได้รับการยอมรับจากประชาชนทั่วไป

ดังนั้นหลักสำคัญในการพัฒนาองค์กรไปสู่ 20 ปี ข้างหน้าภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ คือ ต้องปรับบทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมืองให้มีคุณค่าองค์กรที่สามารถสร้างประโยชน์แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน คุณค่าของกรมโยธาธิการและผังเมืองต่อการพัฒนาประเทศจึงจะมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

คำถามที่สำคัญคือคุณค่าองค์กรของกรมโยธาธิการและผังเมืองที่มีอยู่ในปัจจุบันยังเป็นที่ต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือไม่ ทันสมัยพอหรือไม่ เมื่อพิจารณาในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิค (Technical Expert)

แนวคิด : เรื่องการรักษาสิทธิสาธารณะในการใช้สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น

สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้นนั้นอยู่ภายใต้ขอบเขตการดูแล (Domain) ของกรมโยธาธิการและผังเมือง โดยการให้ประชาชนทั่วไปได้ใช้สภาพแวดล้อมที่ถูกสร้างขึ้น และเป็นสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย มีคุณภาพ แข็งแรง มั่นคง และถูกสุขลักษณะ ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนที่ต้องได้รับการคุ้มครอง การทำงานด้านผังเมือง อาคาร พัฒนาเมือง หรือบริการด้านช่าง จำเป็นต้องมีอุดมการณ์สูงสุดมุ่งไปสู่การรับใช้ประชาชน ในมิติที่กฎหมายครอบคลุมกว่า ระบุอำนาจหน้าที่งานและขอบเขตไว้ แต่การทำเพื่ออะไร หรือเพื่อใคร เป็นสิ่งที่กรมโยธาธิการและผังเมืองต้องสร้างทัศนคติให้เกิดในองค์กรด้วยตนเอง การทำเพื่อคนที่ไม่มีความรู้และไม่สามารถช่วยตนเองได้ คือทัศนคติของผู้นำ และจะสร้างแรงบันดาลใจในการทำมาได้ดีอย่างไม่มีสิ้นสุด ดังที่หน่วยงานองค์กรราชการทั่วโลกมักมีการสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานโดยการเชื่อมอุดมการณ์ผ่านคำถามที่สำคัญ “เรากำลังปกป้องใครอยู่ที่เขากำลังปกป้องตัวเองไม่ได้”

ตัวอย่างเช่น 1) คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ ปกป้องนักลงทุนรายเล็กที่ปกป้องตัวเองไม่ได้ ไม่มีความรู้ทางเทคนิค หรือรู้ไม่เท่าทันผู้ประกอบการ 2) สำนักงานคุ้มครองผู้บริโภค ปกป้องผู้บริโภคที่ปกป้องตัวเองไม่ได้ เรียกร้องต่อสู้กับบริษัทขนาดใหญ่อย่างยากลำบาก 3) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ปกป้องผู้ที่ต้องใช้ยาและบริโภคอาหารที่ปกป้องตัวเองไม่ได้ ที่ไม่มีความรู้พอจะทำความเข้าใจในสิ่งที่ต้องบริโภคและนำมาใช้ องค์กรเหล่านี้ไม่เคยต้องมีความกังวลเรื่องการวางตัว (Positioning) ของตัวเอง เพราะบทบาท อุดมการณ์ ขององค์กรเหล่านี้มีความชัดเจนในตัวเองอยู่แล้ว

คุณค่าต่อบุคลากรของกรมโยธาธิการและผังเมือง : อุดมการณ์แห่งความเสียสละสร้าง “จุดมุ่งหมาย” และ “แรงบันดาลใจ” ภาพลักษณ์ที่ดีจะดึงดูดบุคลากรที่มีความสามารถและอุดมการณ์

คุณค่าต่อหน่วยงานราชการ : หากเป็นเรื่องสิทธิเกี่ยวกับการใช้พื้นที่ทางกายภาพ ต้องพึ่งกรมโยธาธิการและผังเมืองให้ดำเนินการ

คุณค่าต่อภาควิชาชีพ: กรมโยธาธิการและผังเมืองคือหน่วยงานที่ทำเพื่อประชาชน โดยไม่ได้มีผลประโยชน์ขัดแย้งกับองค์กรด้านวิชาชีพ เพราะทำงานภายใต้อุดมการณ์ ปกป้องประชาชนที่ไม่สามารถปกป้องตนเอง

คุณค่าต่อภาคธุรกิจ: ธุรกิจต้องให้ความเคารพเพราะกรมโยธาธิการและผังเมืองปกป้องผู้ใช้พื้นที่ใช้อาคาร ใช้โครงการ

ตารางเปรียบเทียบวิสัยทัศน์และแนวคิดการปรับวิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ปัจจุบัน	ร่างวิสัยทัศน์ที่นำเสนอใหม่	แนวคิดการปรับวิสัยทัศน์
เป็นองค์กรแกนนำของประเทศในด้านการผังเมือง การพัฒนาเมือง และการอาคารให้มีความน่าอยู่และปลอดภัย รักษาสภาพแวดล้อม ประหยัดพลังงาน และมีอัตลักษณ์	จากการศึกษาบริบทองค์กรในปัจจุบัน เป็นผู้ปกป้องสิทธิในการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานในเชิงกายภาพให้เกิดความสมดุล ทั้งในด้านการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์	- ปรับให้มุ่งเน้นเรื่องการปกป้องสิทธิของส่วนรวมในด้านกายภาพ - มุ่งปรับบทบาทให้สอดคล้องกับทิศทางของประเทศไทยในอนาคตที่จะเกิดขึ้น

วิสัยทัศน์ปัจจุบัน	ร่างวิสัยทัศน์ที่นำเสนอใหม่	แนวคิดการปรับวิสัยทัศน์
	จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ	
	เป็นองค์กรหลักที่มีบทบาทขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติในเชิงกายภาพด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน	- มุ่งเน้นขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ - ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี - เป้าหมายระยะยาวคือบทบาทในการพัฒนาประเทศ
	จากการศึกษา สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่ม	
	ร่างที่ 1: เป็นองค์กรหลักในการกำหนดมาตรฐานด้านกายภาพและบูรณาการแผนงานด้านกายภาพของหน่วยงานราชการเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน	- เน้นการกำหนดมาตรฐาน - ให้ความสำคัญกับการบูรณาการ - มุ่งเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามหลักยุทธศาสตร์ชาติ
	ร่างที่ 2: เป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเมืองและรักษาประโยชน์สาธารณะทางด้านกายภาพเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน	- มุ่งเน้นการพัฒนาเมือง - ส่งเสริมการรักษาประโยชน์สาธารณะด้านกายภาพ - มุ่งเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามหลักยุทธศาสตร์ชาติ
	ร่างที่ 3: เป็นองค์กรหลักด้านการพัฒนาเชิงกายภาพของประเทศและรักษาสิทธิสาธารณะด้านการใช้สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น	- เจาะจงบทบาทการพัฒนาเชิงกายภาพในระดับประเทศ - ส่งเสริมการรักษาประโยชน์สาธารณะ - เลือกใช้คำที่สื่อความในระดับสากล เช่น การพัฒนาเชิงกายภาพ (Physical Development) สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น (Built Environment)

ตารางเปรียบเทียบพันธกิจและแนวคิดการปรับพันธกิจ

พันธกิจปัจจุบัน	ร่างพันธกิจที่เสนอใหม่	แนวคิดการปรับพันธกิจ
1. สนับสนุน กำหนด กำกับ และพัฒนาปรับปรุงให้งานผังเมืองและโยธาธิการ มีมาตรฐานวิชาการ ที่สามารถสนองต่อความต้องการทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2. สร้างการมีส่วนร่วมกับภาครัฐและประชาชน ในการวางแผนการดำเนินการพัฒนาเมือง ท้องถิ่น และชุมชน 3. พัฒนา ปรับปรุง ส่งเสริมธรรมาภิบาลและประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย การใช้ประโยชน์ที่ดิน การผังเมือง และโยธาธิการ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน	1. ด้านงานผังเมือง 2. ด้านงานควบคุมอาคาร 3. ด้านงานพัฒนาเมืองและป้องกันพื้นที่ 4. ด้านงานบริการด้านช่างที่เกี่ยวข้อง	ร่างพันธกิจที่เสนอนำมาจากภารกิจปัจจุบันของกรมโยธาธิการและผังเมือง ซึ่งมีความครอบคลุมงานด้านต่างๆ ตามบทบาทค่อนข้างครบถ้วนและเป็นที่ยอมรับและเข้าใจของบุคลากรภายในเป็นอย่างดีอยู่แล้ว

4.4 พันธกิจ

1) พันธกิจปัจจุบัน

- (1) สนับสนุน กำหนด กำกับ และพัฒนาปรับปรุงให้งานผังเมืองและโยธาธิการ มีมาตรฐานวิชาการ ที่สามารถสนองต่อความต้องการทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- (2) สร้างการมีส่วนร่วมกับภาครัฐและประชาชน ในการวางแผนการดำเนินการพัฒนาเมือง ท้องถิ่น และชุมชน
- (3) พัฒนา ปรับปรุง ส่งเสริมธรรมาภิบาลและประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย การใช้ประโยชน์ที่ดิน การผังเมือง และโยธาธิการ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

2) พันธกิจ จากการวิเคราะห์ของคณะที่ปรึกษา ประกอบด้วยพันธกิจ 4 ด้าน ดังนี้

- (1) งานผังเมือง
- (2) งานควบคุมอาคาร
- (3) งานพัฒนาเมืองและป้องกันพื้นที่
- (4) งานบริการด้านช่างที่เกี่ยวข้อง

โดยคณะที่ปรึกษาได้นำ “ภารกิจ” 4 ด้าน ที่กรมโยธาธิการและผังเมืองได้กำหนดไว้ในปัจจุบัน มาปรับใช้เป็นพันธกิจของกรม เนื่องจากมีเนื้อหาครอบคลุมการดำเนินงานของกรม อย่างครบถ้วน อีกทั้งบุคลากรภายในกรม มีความเข้าใจในขอบเขตงานแต่ละด้านอย่างชัดเจนอยู่แล้ว ซึ่งหากนำมาปรับเป็นพันธกิจหลัก ก็จะทำให้สะดวกต่อการกำหนดบทบาทหน้าที่แต่ละด้าน ทั้งนี้ คณะที่ปรึกษามีความเห็นให้พิจารณายกเลิกการใช้คำว่า “ภารกิจ” ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน

ประเด็นสำคัญที่นำมาสู่การปรับพันธกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง

หลังการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่ม และการรับฟังความเห็นจากคณะกรรมการโครงการ คณะที่ปรึกษาเห็นว่าควรเปลี่ยนพันธกิจจาก “ทำอะไร” มาเป็น “ทำเพื่อใคร” จากมุมมองที่มุ่ง “มองข้างหน้า” เป็น “มองไปข้างนอก” มุ่งประโยชน์ในการใช้ Core Values ขององค์กรในการสร้างประโยชน์ให้เกิดแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน และให้ส่งผลขั้นสุดท้ายเป็นประโยชน์แก่สาธารณะชน จึงพัฒนามาสู่แนวคิดของพันธกิจดังต่อไปนี้

(1) “Create Agile Organization” สร้างองค์กรประสิทธิภาพสูง มีความสามารถรอบด้าน มีความคล่องตัว พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงจากเงื่อนไขทุกด้าน

- เปิดใจ พร้อมสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน
- ถ่อมตน พร้อมปรับปรุง และเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เสมอ
- เคลื่อนไหว พร้อมที่จะไปในทุกภาคส่วนที่มีประเด็นปัญหา หรือต้องการการแก้ไข
- ประสานงาน พร้อมติดต่อเชื่อมโยงกับหน่วยงาน ภายในกระทรวง หรือหน่วยงานอื่น เพื่อบรรลุเป้าหมาย
- เชื่อมโยงกับองค์กรต่างประเทศที่เป็นองค์กรลักษณะเดียวกัน (Counterpart) ในกรอบต่างๆ เพื่อเรียนรู้สิ่งที่เป็นคุณค่าจากองค์กรอื่น และสร้างเครือข่ายด้านโยธาธิการและผังเมืองของรัฐในระดับภูมิภาคและระดับสากล

(2) “Support Government Agency” ให้บริการ สนับสนุน การดำเนินการของหน่วยงานรัฐ ทั้งราชการ และ ท้องถิ่น ได้ตามเป้าหมายของหน่วยงาน ถูกต้องตามหลักวิชาการ งบประมาณที่เหมาะสม ด้วยความรวดเร็ว โปร่งใส ตรวจสอบได้

- หน่วยงานของรัฐ คือ Client หรือ ผู้ใช้บริการหลักของกรมโยธาธิการและผังเมือง โดยหลักๆ แบ่งได้เป็น “หน่วยงานราชการ” และ “หน่วยงานท้องถิ่น” ซึ่งหน่วยงานของรัฐใช้บริการ Core Values ของกรมทุกด้าน
- สถานภาพของกรมโยธาธิการและผังเมืองที่เชื่อมโยงกับกระทรวงมหาดไทย ทำให้เกิดความสะดวกที่หน่วยงานของรัฐจะขอความร่วมมือในการทำงาน แต่หากกรมโยธาธิการและผังเมืองไม่พัฒนาประเด็นนี้ หรือรักษาคุณภาพ ภาระหน้าที่ต่างๆ อาจค่อยๆ ถูก ย้ายไปทางเอกชน หรือหน่วยงานรัฐเอง อาจจะมีคนที่ทำงานตาม Core values ของกรมโยธาธิการและผังเมืองเอง โดยไม่ต้องพึ่งกรมโยธาธิการและผังเมืองอีกต่อไป

(3) “Empower Professionals” สร้างความแข็งแกร่งให้องค์กรวิชาชีพ ให้การกำกับดูแลให้เกิด คุณภาพ ความเที่ยงธรรม ความทันสมัย ความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ ความพร้อมเป็นผู้นำในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง

- สร้างให้เกิดสภาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ในทุกสาขาที่จำเป็น
- สร้างความสัมพันธ์กับสถาบันการศึกษาในด้านการปฏิบัติจริง

- กำกับดูแลวิชาชีพในเชิงนิติบุคคล เช่น ผู้รับเหมาก่อสร้าง
- สนับสนุนการเชื่อมโยงกับองค์กรวิชาชีพต่างประเทศ เช่น สถาวิชาชีพใน กลุ่มประเทศ

ประชาคมอาเซียน

(4) “Balance with Private Sectors” รักษาความสมดุล ในด้านความสัมพันธ์ กับธุรกิจ ที่อยู่ในอุตสาหกรรมอันเกี่ยวข้องกับ Core Value ขององค์กร

- องค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ (Conglomerate) ทั้งในประเทศ และต่างประเทศ อสังหาริมทรัพย์ ผู้ค้าวัสดุก่อสร้าง ผู้บริหารงานก่อสร้าง ผู้บริหารอาคาร ทั้งนี้รวมถึงองค์กรเอกชนที่ไม่ แสวงหากำไรด้วย

- สร้างเครือข่ายเพื่อรับฟังความเห็น และข้อมูล เพิ่มวิสัยทัศน์ ให้กับองค์กรต่อโลก ภายนอก

- ลดค่าใช้จ่ายในการทำวิจัย และได้เป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจนจากผู้เกี่ยวข้อง โดยตรง

- ช่องทางในการรับฟังปัญหาในภาพใหญ่ในเชิงเศรษฐกิจจากผู้ที่มีความสามารถและ ความเชี่ยวชาญในโลกเอกชน

- สร้างพื้นฐานในการปรับแผนการพัฒนางค์กร เพื่อหาโอกาสในการดำเนินการให้ได้ ประสิทธิภาพสูงสุดตามวิสัยทัศน์ เช่น ด้านการบริหารกายภาพอาคาร การบริหารเมือง หรือการศึกษา ความเป็นไปได้ในเชิงเศรษฐกิจพื้นฐานของการพัฒนาเมือง

- องค์กรที่ไม่แสวงหากำไรเป็นองค์กรสำคัญที่มีวาระทางสังคม (Social Agenda) ที่ ต้องการการพัฒนา กรมโยธาธิการและผังเมืองที่มีอำนาจรัฐสามารถเข้าไปเชื่อมโยงได้

(5) “Protect the Public” สร้างประโยชน์แก่ส่วนรวม

- เป้าหมายสุดท้ายของพันธกิจทั้งหมดคือการสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวม เป็นที่พึงของ ประชาชนที่ถูกกลืนสิทธิในการใช้พื้นที่ทางกายภาพที่ถูกสร้างขึ้น

- ประชาชนที่ใช้พื้นที่ ทั้งส่วนบุคคล และ สาธารณะควรได้รับการคุ้มครองในหลัก พื้นฐาน

- การใช้พื้นที่ทางกายภาพ หลักสำคัญในทางวิชาชีพ คือ Health Safety and Welfare คือ ความปลอดภัยในสุขภาพ ชีวิต และทรัพย์สิน เป็นหลักพื้นฐานเชื่อมโยงไปถึงหลักการด้าน สิทธิของผู้พิการ สิทธิของผู้สูงอายุ และสิทธิของเด็กและเยาวชนที่ควรมีสิทธิเข้าถึงพื้นที่ที่เป็นสาธารณะ ได้อย่างเหมาะสมและเท่าเทียม กรมโยธาธิการและผังเมืองสมควรใช้ Core Values ในการปกป้องสิทธิ ของคนเหล่านี้

4.5 กลยุทธ์

จากการวิเคราะห์ Megatrends และ นโยบายภาครัฐ กับ บทบาทของกรมโยธาธิการและผังเมือง แล้ว คณะที่ปรึกษาได้สรุปร่างยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมืองในเบื้องต้น ออกมาเป็นประเด็น ยุทธศาสตร์ 6 ประเด็นที่สอดคล้องกับ Megatrends และ นโยบายภาครัฐ ตามตาราง ดังนี้

MEGATRENDS	Demographic Shift	Rise of Technology	Global Environment	Economical Power Shift	Urbanization	ความมั่นคงและการจัดการภาครัฐ
ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (ตามที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 13 ต.ค. 61)	3.5.3 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี 4.1.3 การกระจายการถือครองที่ดินและเข้าถึงทรัพยากร 4.2.3 จัดระบบเมืองที่เอื้อต่อสังคมที่มีคุณภาพ ตอบสนองต่อสังคมสูงวัยและขยายตัวของเมืองในอนาคต	6.1.2 ภาครัฐมีความเชื่อมโยงในการให้บริการสาธารณะต่างๆ ผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้	5. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (5.1.3 / 5.2.3 / 5.4.1 / 5.4.2 / 5.5.1 / 5.5.4)	2.4.2 สร้างและพัฒนาศูนย์เศรษฐกิจพิเศษ	4.2.1 พัฒนาศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในภูมิภาค	1.2.3. การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ 6: ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ (6.2.1 / 6.3.1 / 6.3.3 / 6.4.1 / 6.4.2 / 6.5.1 / 6.7.1 / 6.7.3)
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12		8 เทคโนโลยีนวัตกรรม	4 เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	7 โครงสร้างพื้นฐาน Logistic	9 พัฒนาภูมิภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ	5 ความมั่นคง 6 ป้องกันทุจริต
แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย			2 จัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม มีคุณภาพ	1 เสริมสร้างสังคมเข้มแข็ง พัฒนาเศรษฐกิจฐานราก	5 พัฒนาภูมิภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ	4 วางรากฐานการพัฒนาองค์กรอย่างสมดุล
ร่างยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง	* ยุทธศาสตร์ด้านการรองรับความเปราะบางในสังคมอย่างเท่าเทียม	* ยุทธศาสตร์ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการดำเนินการ	* ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	* ยุทธศาสตร์ด้านการสนับสนุนการพัฒนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจ		* ยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ * ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวภายในและบูรณาการกับหน่วยงานราชการอื่น

ภาพที่ 4.3 ตารางการเชื่อมโยงระหว่าง Megatrends ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง

4.5.1) การเชื่อมโยงระหว่าง Megatrends ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง

1) ประเด็น Megatrends สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural Environment)

1.1) ยุทธศาสตร์ ชาติ 20 ปี สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

• ประเด็นย่อยที่ 5 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- 5.1.3 อนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ
- 5.2.3 ฟื้นฟูชายฝั่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ชายฝั่งทะเลได้รับการป้องกันและแก้ไขทั้งระบบ และมีนโยบายการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม

• 5.4.1 จัดทำแผนผังภูมิโนเวศเพื่อการพัฒนาเมือง ชนบท พื้นที่เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม รวมถึงพื้นที่อนุรักษ์ตามศักยภาพและความเหมาะสมทางภูมิโนเวศอย่างเป็นเอกภาพ

• 5.4.2 พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และ อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมิโนเวศอย่างยั่งยืน โดยพัฒนาเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน

- 5.5.1 พัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ
- 5.5.4 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานโดยลดความเข้มข้นของการใช้พลังงาน

1.2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- ประเด็นย่อยที่ 4 เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1.3) แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- ประเด็นย่อยที่ 2 จัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม มีคุณภาพ

1.4) ร่างยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง สอดคล้องกับข้อประเด็นต่อไปนี้

- ยุทธศาสตร์ด้านการรองรับความเป็นอยู่ที่เหมาะสมในสังคมอย่างเท่าเทียม

2) การเปลี่ยนแปลงในสภาพของประชากร (Demographic Shifts)

2.1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- 3.5.3 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี
- 4.1.3 กระจายการถือครองที่ดินและเข้าถึงทรัพยากร
- 4.2.3 จัดระบบเมืองที่เอื้อต่อสังคมที่มีคุณภาพตอบสนองต่อ สังคมสูงวัยและขยายตัว

ของเมืองในอนาคต

2.2) ร่างยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- ยุทธศาสตร์ด้านการรองรับความเป็นอยู่ที่เหมาะสมในสังคมอย่างเท่าเทียม

3) เทคโนโลยี (Technology)

3.1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- 6.1.2 ภาครัฐมีความเชื่อมโยงในการให้บริการสาธารณะต่างๆ ผ่านการนำเทคโนโลยี

ดิจิทัลมาประยุกต์ใช้

3.2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- ประเด็นย่อยที่ 8 เทคโนโลยีนวัตกรรม

3.3) ร่างยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- ยุทธศาสตร์ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการดำเนินการ

4) การเปลี่ยนแปลงของอำนาจทางเศรษฐกิจโลก (Shift in Global Economic Power)

4.1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- 2.4.2 สร้างและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ

4.2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- ประเด็นย่อยที่ 7 โครงสร้างพื้นฐาน Logistic

4.3) แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- ประเด็นย่อยที่ 1 เสริมสร้างสังคมเข้มแข็ง พัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

4.4) ร่างยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- ยุทธศาสตร์ด้านการสนับสนุนการพัฒนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจ
- ยุทธศาสตร์ด้านการรองรับความเป็นอยู่ที่เหมาะสมในสังคมอย่างเท่าเทียม

5) การแปลงสภาพเป็นเมืองอย่างก้าวกระโดด (Rapid Urbanization)

5.1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- 4.2.1 พัฒนาศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในภูมิภาค

5.2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- ประเด็นย่อยที่ 9 พัฒนาภูมิภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

5.3) แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- ประเด็นย่อยที่ 5 พัฒนาภูมิภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

5.4) ร่างยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- ยุทธศาสตร์ด้านการสนับสนุนการพัฒนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

6) ความมั่นคงและการจัดการภาครัฐ

6.1) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- 1.2.3 การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 6.2.1 ให้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ
- 6.3.1 ภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสม
- 6.3.3 ส่งเสริมการกระจายอำนาจและสนับสนุนบทบาทชุมชนท้องถิ่นให้องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีสมรรถนะสูง ตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาล

- 6.4.1 องค์กรภาครัฐมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาประเทศ
- 6.4.2 พัฒนาและปรับระบบวิธีการปฏิบัติราชการให้ทันสมัย
- 6.5.1 ภาครัฐมีการบริหารกำลังคนที่มีความคล่องตัว ยึดระบบคุณธรรม
- 6.7.1 ภาครัฐจัดให้มีกฎหมายที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง
- 6.7.3 การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

6.2) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- ประเด็นย่อยที่ 5 ความมั่นคง
 - ประเด็นย่อยที่ 6 ป้องกันทุจริต

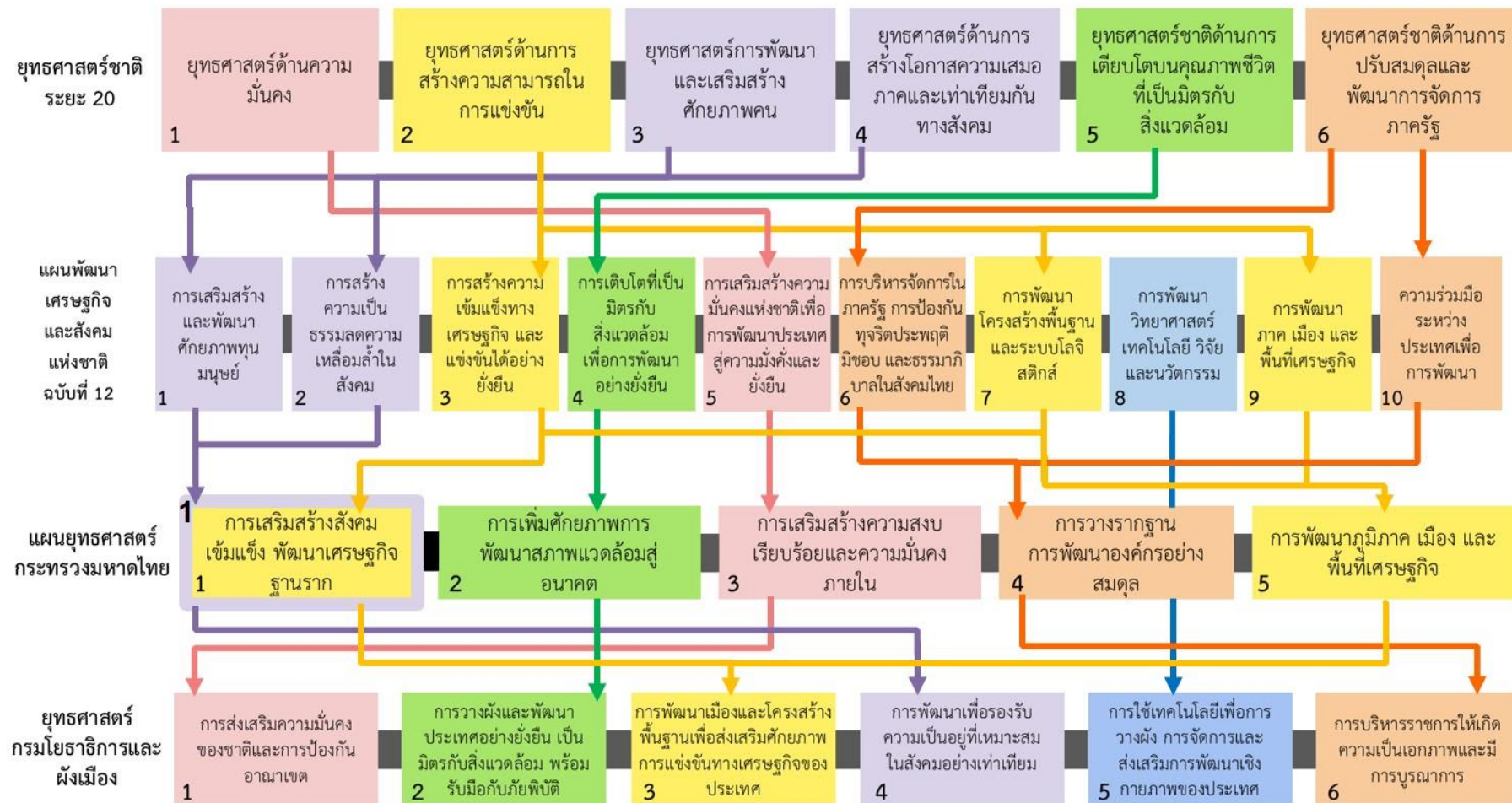
6.3) แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- วางรากฐานการพัฒนาองค์กรอย่างสมดุล

6.4) ร่างยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง สอดคล้องกับประเด็นต่อไปนี้

- ยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ
- ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวภายในและบูรณาการกับหน่วยงานราชการอื่น

แผนภูมิแสดงความเชื่อมโยงนโยบายภาครัฐสู่ยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง พ.ศ. 2561 – 2580

MEGATRENDS		Global Environment การเปลี่ยนแปลง สภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติ	Economic Power Shift การเปลี่ยนข้อ อำนาจทาง เศรษฐกิจโลก	Urbanization เมืองมีการ เจริญเติบโต อย่างรวดเร็ว	Demographic Shift การเปลี่ยนแปลงของ โครงสร้างประชากร	Rise of Technology ความเจริญก้าวหน้า ทางเทคโนโลยี
ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี	1. ความมั่นคง 1.2.3 การสร้างความ ปลอดภัยและความสันติ สุขอย่างถาวรในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้	5. การสร้างการเติบโตบน คุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม 5.1.3 อนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำ 5.2.3 ชายฝั่งทะเลได้รับการป้องกัน 5.4.1 จัดทำแผนผังภูมิวิวัฒนาการ เพื่อ การพัฒนาเมือง 5.4.2 พัฒนาระบบน้ำอย่างยั่งยืน 5.5.1 จัดการน้ำเชิงบูรณาการทั้งระบบ 5.5.4 ลดความเข้มข้นการใช้ พลังงาน	2. ความ สามารถในการ การแข่งขัน 2.4.2 สร้าง และพัฒนา เขตเศรษฐกิจ พิเศษ	4. การสร้างโอกาสความเสมอภาค และเท่าเทียมกันทางสังคม 4.2.1 พัฒนา ศูนย์กลาง ความเจริญใน ภูมิภาค 4.2.3 จัดระบบ เมืองที่เอื้อต่อ สังคมสูงวัย	3. การพัฒนาและ เสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ 3.5.3 การสร้าง สภาพแวดล้อมที่ เอื้อต่อการมีสุข ภาวะที่ดี	6. การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ 6.1.2 ภาครัฐมีความเชื่อมโยง ในการให้บริการสาธารณะ ต่างๆ ผ่านการนำเทคโนโลยี ดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ 6.2.1 ยุทธศาสตร์ชาติเป็นกลไกขับเคลื่อนการ พัฒนาประเทศ 6.3.1 ภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสม 6.3.3 ส่งเสริมการกระจายอำนาจ ให้ อบต. 6.4.1 องค์การภาครัฐมีความยืดหยุ่น 6.4.2 ปรับระบบราชการให้ทันสมัย 6.5.1 ภาครัฐมีความคล่องตัว 6.7.1 กฎหมายเหมาะสมกับบริบทที่ เปลี่ยนแปลง 6.7.3 บังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ 6. การบริหารจัดการในภาครัฐ การ ป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และ ธรรมาภิบาล
	แผนพัฒนา เศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12	5. การเสริมสร้างความ มั่นคงแห่งชาติเพื่อการ พัฒนาประเทศสู่ความ มั่งคั่งและยั่งยืน 4. การเติบโตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนา ที่ยั่งยืน	7. การ พัฒนา โครงสร้าง พื้นฐานและ ระบบ โลจิสติกส์	9. การ พัฒนาภาค เมือง และ พื้นที่ เศรษฐกิจ		8. การพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และ นวัตกรรม
แผนยุทธศาสตร์ กระทรวงมหาดไทย		1. การเสริมสร้างความสงบ เรียบร้อยและความมั่นคงภายใน	4. การเพิ่มศักยภาพ การ พัฒนาสภาพแวดล้อมสู่นาครด	2. การพัฒนาภูมิภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ		
แผนปฏิบัติการ กรมโยธาธิการ และผังเมือง ระยะ 20 ปี	1. ด้านการเสริมสร้าง ความมั่นคงของชาติ	2. ด้านการส่งเสริมและ ควบคุมการพัฒนาอย่าง เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	3. ด้านการสนับสนุนการ พัฒนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพ การแข่งขันทางเศรษฐกิจ	4. ด้านการรองรับความ เป็นอยู่ที่เหมาะสมใน สังคมอย่างเท่าเทียม	5. ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อการดำเนินการ	6. ด้านการสร้างความเป็นหนึ่ง เดียวภายในและบูรณาการกับ หน่วยงานราชการอื่น
	1.1 แผนงานเสริมสร้าง ความมั่นคงของสถาบันหลัก ของชาติ 1.2 แผนงานพัฒนาและ แก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดน ภาคใต้ 1.3 แผนงานรองรับ วิกฤตการณ์ (DPT Black Swan)	2.1 แผนงานเสริมสร้างการ เติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 2.2 แผนงานจัดการผลกระทบ จากการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศและภัยพิบัติ 2.3 แผนงานเสริมสร้างความ ร่วมมือในการกำหนดกฎเกณฑ์ ทางสิ่งแวดล้อม 2.4 แผนงานเสริมสร้างความ ร่วมมือระหว่างสถาบันเพื่อ ความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม	3.1 แผนงานพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ 3.2 แผนงานเสริมสร้างรายได้จากการ ท่องเที่ยวและบริการ 3.3 แผนงานบูรณาการงานพัฒนาเมือง ตามผังร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3.4 แผนงานการเป็นตัวแทนรัฐบาลเพื่อเจรจากับ ภาคเอกชนต่างชาติ ตามคุณค่าหลักขององค์กร อันเกี่ยวข้องกันพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ 3.5 แผนงานส่งเสริมการประกอบวิชาชีพ ของกรมโยธาธิการและผังเมือง 3.6 แผนงานฐานข้อมูลผู้ให้บริการด้าน วิชาชีพเพื่อการพิจารณาคัดเลือกเจ้า 宰รวมศูนย์เบ็ดเสร็จจัดเดียว	4.1 แผนงาน พัฒนาเมือง สำหรับทุกคน (City for All) 4.2 แผนงานจัดตั้ง สถาบันการพัฒนา เมืองสำหรับทุกคน (City for All Institute) 4.3 แผนงาน ส่งเสริมความสะดวก ในการติดต่อเข้า กรมโยธาธิการและ ผังเมือง (DPT - ACCESS)	5.1 แผนงานส่งเสริมประสิทธิภาพการ พัฒนาเมืองด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ 5.2 แผนงานส่งเสริมการพัฒนาและการ จัดการเมืองอัจฉริยะ (Smart City) 5.3 แผนงานพัฒนาระบบจัดการภายใน กรมโยธาธิการและผังเมืองอย่างเป็น เอกภาพ ระดับ ที่ 1 THE-DPT (L1) 5.4 แผนงานพัฒนาระบบจัดการภายใน กรมโยธาธิการและผังเมืองอย่างเป็น เอกภาพ ระดับ ที่ 2 THE-DPT (L2) 5.5 แผนงานการสร้างเครื่องมือทางเทคโนโลยีสำหรับกรมโยธาธิการและผังเมือง 5.6 แผนงานพัฒนาระบบจัดการภายในกรมโยธาธิการและผังเมืองอย่างเป็น เอกภาพ ระดับ ที่ 3 THE-DPT (L3) 5.7 แผนงานพัฒนากฎหมายและผังเมืองเพื่อบริการประชาชน (Your DPT)	6.1 แผนงานพัฒนาบุคลากร ภายในกรมโยธาธิการและผังเมือง (DPT Special Forces) 6.2 แผนงานการทูตระหว่างหน่วยงาน (DPT Ambassador) 6.3 แผนงานการพัฒนากรมโยธาธิการ และผังเมืองเป็นศูนย์กลางการ สนับสนุนและเรียนรู้ (DPT KM Contribution Center)

ทั้งนี้ เมื่อมีการประกาศใช้ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2561 แล้วนั้น ได้มีการกำหนดแนวทางให้หน่วยงานภาครัฐจัดทำ “แผนปฏิบัติการ” เป็นแผนระยะยาวของหน่วยงาน จึงได้ดำเนินการปรับ “ร่างยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง” เป็น “แผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมือง” และ “ประเด็นยุทธศาสตร์” ตามร่าง ได้ปรับเป็น “กลยุทธ์” ทั้งนี้ เพื่อมิให้มีการเรียกชื่อแผนระยะยาวของหน่วยงานซ้ำซ้อนกับชื่อแผนระยะยาวในระดับประเทศ

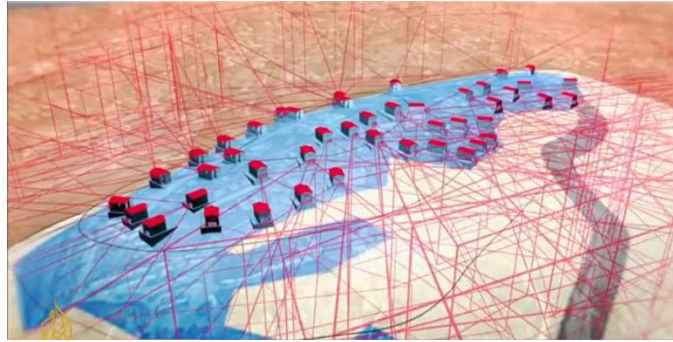
4.5.2) กลยุทธ์ พัฒนาปรับปรุงจากประเด็นยุทธศาสตร์ 6 ด้าน ดังนี้

1) **ด้านการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ** ความมั่นคงของชาติหมายถึงความมั่นคงที่เกี่ยวกับผลกระทบในภาพกว้างของประชาชนจำนวนมาก อันรวมถึงเศรษฐกิจและสถาบันที่สำคัญ เดิมความมั่นคงของชาติมุ่งเน้นไปในเชิงของการเข้าโจมตีในทางทหาร แต่ในปัจจุบันรวมถึงประเด็นอื่นด้วย เช่น ความมั่นคงจากการก่อการร้าย อาชญากรรม ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางพลังงาน หรือความมั่นคงทางอาหาร หรือแม้แต่ความมั่นคงด้านสารสนเทศ เป็นต้น ซึ่งนิยามที่กว้างขวางขึ้นย่อมมีผลมาจากสาเหตุที่แตกต่างกันออกไป รวมทั้งองค์กรที่ไม่ได้มีการใช้ความรุนแรง เช่น บริษัทขนาดใหญ่ หรือองค์กรลัทธิที่มีสมาชิกจำนวนมาก ในนิยามนี้เน้นถึงภัยที่เกิดจากมนุษย์

กรมโยธาธิการและผังเมืองในฐานะองค์กรหลักด้านการพัฒนาทางด้านกายภาพ ต้องมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการเสริมสร้างความมั่นคง โดยหลักมีผู้รับประโยชน์ที่เป็นเจ้าภาพคือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป การออกแบบเมือง หรือการพัฒนาเมืองมีผลอย่างมากต่อนโยบายเรื่องการรักษาความมั่นคงที่ต้องมีการทำงานใกล้ชิดกับทุกภาคส่วนของหน่วยงานรัฐอันเกี่ยวข้องกับความมั่นคง

ในประเด็นหลักๆ ที่เป็นความมั่นคงทางการทหาร การสร้างเมืองให้อำนวยความสะดวกในการส่งยุทธโประณ์ หรือเป็นที่มั่นในการรบได้ เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในสภาวะที่หากประเทศเกิดสงคราม ในประเด็นรอง เช่น การก่อการร้าย สภาพเมือง ต้องพร้อมรองรับการอพยพจำนวนมาก อย่างเช่นการออกแบบเมืองเพื่อให้เกิดการแยกส่วนได้ในกรณีที่เกิดการก่อการร้ายรวมถึงการออกแบบเมือง เพื่อให้พร้อมดำเนินการอพยพในกรณีฉุกเฉิน

กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานด้านความมั่นคงเพื่อสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน เช่น การรับมือกับเหตุการณ์ทางภัยพิบัติ ซึ่งกรมโยธาธิการและผังเมืองต้องเชื่อมโยงกับหน่วยงานด้านภัยพิบัติ ที่โดยหลักอยู่ภายใต้กระทรวงมหาดไทยด้วยกัน

ภาพที่ 4.4 กรณีศึกษา: ในประเทศอิสราเอล มีการออกแบบเมืองให้พร้อมปรับเป็นป้อมทหาร

2) ด้านการควบคุมการพัฒนาอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การรักษาทรัพยากรธรรมชาติอันทรงคุณค่าที่ไม่สามารถทดแทนได้ ซึ่งการพัฒนาในด้านต่างๆ ของมนุษย์ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การนำสิ่งแวดล้อมเดิมออกไปและนำสิ่งแวดล้อมใหม่เข้ามาแทนเป็นวาระที่กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถกำกับดูแลได้ในทุกมิติ มีส่วนในการพัฒนาเมืองให้มีสภาพแวดล้อมและพื้นที่สาธารณะที่มีคุณภาพ และคืนความเป็นธรรมชาติกลับเข้ามาในอาคารและเมืองมากที่สุด ซึ่งจะช่วยทำให้ประชาชนเมืองได้มีสุขภาพที่ดี ตัวอย่างเช่น นครแวนคูเวอร์ (Vancouver) ที่ประเทศแคนาดา

กรมสามารถเข้ามามีบทบาททางวิชาการด้านการออกแบบและก่อสร้างอาคารสมัยใหม่ เรื่อง Green Building หรือ อาคารเขียว หรือในการพัฒนาเมืองตามทฤษฎี Eco - City ในโลกของอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถสร้างความสัมพันธ์โดยตรง ทำงานร่วมกับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนากฎหมายเชิงกายภาพ ทั้งควบคุม อาคาร ผังเมือง และแนวทางการพัฒนาเมืองร่วมกัน เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้ง หรือการแข่งขัน

ผู้รับประโยชน์จากกลยุทธ์นี้ คือ 1) หน่วยงานของรัฐ ที่จะได้รับ Core Values จากกรมโยธาธิการและผังเมือง โดยมีมาตรฐานทางสิ่งแวดล้อมที่ดี 2) วงการวิชาชีพที่กรมโยธาธิการและผังเมืองควรเผยแพร่องค์ความรู้ด้านอาคาร การก่อสร้าง และการผังเมือง ที่มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ สร้างมาตรฐานขึ้นมา และ 3) ประชาชนที่มีสุขภาพที่ดี

3) ด้านการสนับสนุนการพัฒนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มีจุดมุ่งหมายหลักคือการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักชนชั้นกลาง และก้าวไปสู่การบริการที่มีนวัตกรรม

โดยประเด็นย่อยเกี่ยวกับการพัฒนาประเด็นต่างๆ ให้ไปสู่จุดมุ่งหมายนั้น ดังนั้นใน ประเด็นด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ กรมโยธาธิการและผังเมืองมีหน้าที่สนับสนุนและปรับปรุงกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ล้ำสมัยให้เหมาะสมกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติ

ทางฝ่ายรัฐบาลทราบความสำคัญของผังเมือง และมองว่าเป็นอุปสรรค จึงได้มีการพยายามเข้ามาควบคุมโดยตรง เช่น การตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยมีคณะกรรมการที่มีอำนาจเต็มที่ เป็นประเด็นหนึ่งที่ทางรัฐบาลนำงานที่ควรจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมโยธาธิการและผังเมืองไปจัดการ กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถสร้างคุณค่าได้โดยการติดตามสถานการณ์ และเสนองาน หรือเสนอแนวทางการพัฒนากฎหมายที่เป็น

ประโยชน์กับเป้าหมายดังกล่าว หากรัฐบาลรับฟังกรม และพิจารณาว่ากรมสามารถสนับสนุนเป้าหมายที่ตั้งไว้ กรมโยธาธิการและผังเมืองจะสามารถยกประเด็นเรื่อง “คนที่ปกป้องตัวเองไม่ได้” ขึ้นมา เพื่อให้รัฐบาล นำไปประกอบการพิจารณาก่อนที่จะให้สิทธิพิเศษอย่างมากมายกับบริษัทข้ามชาติ ที่อาจทำให้พ้นจากการตรวจสอบ อันส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคม และสิ่งแวดล้อมตามมาได้

กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถเสนอเรื่องข้อกำหนดพื้นฐานในด้านการจัดการพื้นที่อาศัยของแรงงานต่างชาติดังที่รวมถึงแรงงานระดับล่าง ระดับกลาง และ ระดับบน รวมทั้งเรื่องความเสี่ยงทางเทคนิคต่างๆ ที่โรงงานจากต่างชาติเหล่านี้มี ซึ่งอาจมีผลอย่างมากต่อการวางแผนด้านสาธารณสุขปโภคเพื่อสนับสนุนการพัฒนา โดย กรมสามารถเป็นเจ้าภาพในการมองภาพรวม ซึ่งโดยส่วนใหญ่การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การประปาส่วนภูมิภาค หรือกระทรวงคมนาคม จะมองเฉพาะหน้าที่ที่ตัวเองเกี่ยวข้องเป็นหลัก ไม่ได้พิจารณาถึงประเด็นการตั้งถิ่นฐานของคน

ผู้ได้รับผลประโยชน์จากกลยุทธ์นี้คือ 1) หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับเขตเศรษฐกิจพิเศษ หรือเมืองชายแดนที่ควรมีการวางแผนส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจแต่รักษาสิทธิของผู้อาศัยอย่างยั่งยืน 2) ผู้ประกอบวิชาชีพ โดยกรมสามารถเชื่อมต่อกับบริษัทข้ามชาติ หรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางการปรับปรุงคุณภาพของผู้ประกอบวิชาชีพ และหาโอกาสทางวิชาชีพให้กับ ผู้ประกอบวิชาชีพของไทย ในการทำงานให้กับธุรกิจที่จะมาจัดตั้งในเขตเศรษฐกิจพิเศษ 3) ภาคธุรกิจ ธุรกิจที่กรมมีความเกี่ยวข้อง เช่น บริษัท อสังหาริมทรัพย์ หรือผู้รับเหมาก่อสร้าง กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเชื่อมโยงกับหน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของเรื่อง ในการสร้างโอกาสให้กับธุรกิจเหล่านี้ รวมถึงการให้ข้อมูล เพื่อสร้างโอกาสให้แก่ธุรกิจเหล่านี้

4) ด้านการรองรับความเป็นอยู่ที่เหมาะสมในสังคมอย่างเท่าเทียม ประเทศไทยมีประเด็นความเหลื่อมล้ำและไม่เท่าเทียมทางสังคมที่กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถนำ Core Value มาใช้ในการแก้ปัญหาทางกายภาพได้ ตามประเด็นดังนี้

- ประเด็นของผู้พิการและทุพพลภาพที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะ หรือใช้อาคารอย่างมีคุณภาพได้
 - ประเด็นของคนชราที่ไม่อำนวยความสะดวก
 - ประเด็นของผู้ที่เลี้ยงดูเด็ก หรือมีครรภ์
 - ประเด็นของผู้ที่สัญจรด้วยรถจักรยานยนต์ หรือจักรยาน ที่ไม่ใช่รถยนต์ส่วนบุคคล
- การพัฒนาเพื่อรองรับการใช้ชีวิตที่เหมาะสม ของบุคคลเหล่านี้ คือภารกิจหลักเพื่อ “ปกป้องผู้ที่ไม่สามารถปกป้องตนเองได้” และเป็นการสร้างพลังให้บุคคลเหล่านี้มีคุณค่า และสามารถสร้างประโยชน์ให้กับประเทศในเชิงเศรษฐกิจได้เมื่อมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม

ผู้ที่ได้ประโยชน์จากประเด็นนี้ คือ 1) หน่วยงานของรัฐในเชิงสังคมสงเคราะห์ที่ดูแลผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก โดยหลักคือกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถสร้างพันธมิตรในเชิงยุทธศาสตร์กับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานเอกชนที่

เกี่ยวข้อง 2) ภาควิชาชีพควรได้รับการสนับสนุนด้านความรู้เรื่องมาตรฐานของการออกแบบ ก่อสร้าง และบริหารเชิงกายภาพ ให้เหมาะสมกับบุคคลที่ต้องได้รับการสนับสนุน ทั้งในระดับอาคาร และระดับเมือง 3) องค์กรเอกชนทั้งหลายที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับผู้ที่มีข้อจำกัด และองค์กรเอกชนที่ไม่แสวงหากำไรแต่มีเรื่องสังคมอย่างเท่าเทียมเป็นภารกิจขององค์กร หากกรมโยธาธิการและผังเมืองมีองค์กรเหล่านี้เป็นพันธมิตร ก็จะสามารถได้ข้อมูลที่ต้องการในการนำไปพัฒนากฎหมาย และนโยบายด้านกายภาพให้เหมาะสม 4) ประชาชน ที่เป็นผู้รับประโยชน์สุดท้าย ให้มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดีมีคุณภาพเหมาะสมกับคนทุกสถานะของชีวิตทุกข้อจำกัด และทุวัย

5) **ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการดำเนินการ** ประเด็นด้านเทคโนโลยี จะเป็นประเด็นที่ทุกหน่วยงานมักให้ความสนใจมากโดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และบริษัทชั้นนำที่มีรายได้ติดอันดับโลก ในปัจจุบันคือบริษัทเทคโนโลยีเกือบทั้งสิ้น แต่ในความเป็นจริงแล้ว เทคโนโลยีคือ “เครื่องมือ” เพื่อใช้สร้างประโยชน์ ซึ่งต้องมีเป้าหมายของประโยชน์นั้นอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมเท่านั้น จึงควรนำมา “ประยุกต์ใช้” ให้เกิดผล

การนำมาประยุกต์ใช้ ต้องดำเนินการโดยพิจารณาถึงผลที่จะเกิดต่อประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยไม่สร้างภาระให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพิ่ม ทั้งในแง่ภาระด้านการปรับแนวทางการทำงาน ภาระด้านเวลา หรือภาระด้านค่าใช้จ่าย ผู้ที่ควรรับภาระดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่คือกรมโยธาธิการและผังเมืองเองที่มีสถานะ “เจ้าภาพ” ในเรื่องเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง

กรมโยธาธิการและผังเมืองไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ลงทุนหรือเรียนรู้ใหม่ เพื่อเข้าใจเทคโนโลยีต่างๆ ที่มีมากมายมหาศาล ทรัพยากรสำคัญที่กรมสามารถนำมาใช้คือ “Brand” กรมโยธาธิการและผังเมือง ในฐานะองค์กรหลักด้านกายภาพ สามารถเชิญชวนผู้เชี่ยวชาญในเทคโนโลยีด้านต่างๆ มาตั้งเป็นคณะกรรมการอย่างเป็นทางการ กรมสามารถสร้าง “ความเป็นทางการ” มอบให้กลุ่มคนเหล่านี้ ซึ่งกรมจะได้รับข้อมูลมากมาย และสามารถนำไปใช้งานได้จริง ผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้ควรได้รับข้อมูลเกี่ยวกับ วิสัยทัศน์ และภารกิจของกรมโยธาธิการและผังเมือง เพื่อให้คำแนะนำที่ถูกต้อง และตรงกับภารกิจของกรม

ประเด็นทางเทคโนโลยี มี 4 ประเด็นหลัก ตามที่เคยกล่าวไว้ใน ขั้นตอนการวิเคราะห์ Megatrends แล้ว คือ

(1) เทคโนโลยีในเชิงการจัดการข้อมูล เป็นสิ่งที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย “ทุกฝ่าย” สามารถนำไปใช้ได้ในงาน หรือธุรกิจที่ตนเองรับผิดชอบ

(2) เทคโนโลยีในเชิงการก่อสร้าง เป็นประโยชน์อย่างมาก โดยเฉพาะกับผู้ประกอบวิชาชีพ และธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้าง

(3) เทคโนโลยีในเชิงวัสดุ เป็นประโยชน์กับหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบวิชาชีพ และหน่วยงานเอกชน

(4) เทคโนโลยีในเชิงการพัฒนาระบบการ เป็นประโยชน์กับการบริหารภายในกรมโยธาธิการและผังเมืองเอง และหน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องหรือสนใจในการปรับใช้

ทั้งนี้ การเรียกชื่อเทคโนโลยี อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย แต่หลักคิดทั้ง 4 ของเทคโนโลยี เป็นหลักคิดที่เป็นเชิงของการบริหาร และเน้นถึงเป้าหมายของการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเป็นกรอบที่ไม่ควรเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง

6) ด้านการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวภายในและบูรณาการกับหน่วยงานราชการอื่น กรมโยธาธิการและผังเมือง ต้องสลายความแบ่งแยกกระหว่างงานผังเมืองและงานโยธาธิการ และต้องมีการไว้สายงานทั้งสอง เพราะบุคลากรทุกคนคือข้าราชการที่ต้องดำเนินการพัฒนาเชิงกายภาพของประเทศและรักษาสิทธิสาธารณะในการใช้สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น

ประเด็นเรื่องการบูรณาการกับหน่วยงานอื่นๆ ในภาครัฐ กรมโยธาธิการและผังเมืองมี ผู้รับบริการ (Client) แต่ไม่สามารถยืนยันได้ว่ากรมได้รับการยอมรับให้เป็น “ผู้นำ” ในเชิงการพัฒนาเชิงกายภาพตามวิสัยทัศน์

กลุ่มคน 4 ฝ่าย ที่กรมโยธาธิการและผังเมืองต้องบริหารจัดการในเรื่องการบูรณาการ คือ 1) กระทรวงมหาดไทย 2) หน่วยงานราชการอื่นๆ 3) หน่วยงานท้องถิ่น 4) องค์กรต่างประเทศที่เป็นองค์กรลักษณะเดียวกัน (Counterpart) ในแต่ละกลุ่มจะต้องมีแนวทางในการเชื่อมต่อ และบริหารจัดการความสัมพันธ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกัน

ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดทำแผนปฏิบัติการในระยะยาวขององค์กร คณะที่ปรึกษาจึงได้พิจารณาการจัดกลยุทธ์ออกเป็น 6 ด้านข้างต้น เพื่อให้มีความสอดคล้องและครอบคลุมงานตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันและอนาคตที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของกรมโยธาธิการและผังเมืองต่อไปในระยะยาว ตามการวิเคราะห์ Megatrends และตอบสนองต่อนโยบายภาครัฐต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี โดยโครงการหรือแผนงานต่างๆ ที่กรม ดำเนินการอยู่แล้วในปัจจุบันสามารถเชื่อมโยงเข้ากับกลยุทธ์ในแต่ละด้านได้ และสามารถเพิ่มแผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมเพิ่มเติมบรรจุไว้ในกลยุทธ์แต่ละประเด็น เพื่อให้เหมาะสมกับการดำเนินงานในอนาคต โดยจะเพิ่มเติมรายละเอียดของเป้าประสงค์ และแผนงานต่างๆ เพื่อให้ได้แผนงานหรือโครงการเพิ่มเติมที่มีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และมีความเหมาะสมกับการดำเนินงานของกรมโยธาธิการและผังเมืองต่อไป

4.6 เป้าประสงค์

- 1) ประเทศชาติมีความมั่นคง มีความสงบ ปลอดภัย ส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันหลักของชาติ
- 2) ประเทศมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีมาตรการป้องกันและรองรับภัยพิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) ประเทศมีศักยภาพในการแข่งขัน นวัตกรรม ชุมชนมีเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง
- 4) คุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเท่าเทียมในสังคม
- 5) มีความรวดเร็วในการเข้าถึงระบบข้อมูลด้านผังเมือง และประสิทธิภาพในการจัดการการประสานงานโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย
- 6) กรมโยธาธิการและผังเมืองมีความเป็นเอกภาพ สามารถประสานงานและบูรณาการกับทุกภาคส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.7 แนวคิดเรื่องความเชื่อมโยงจากวิสัยทัศน์สู่แผนปฏิบัติการ

Implementation to “Action”

ภาพที่ 4.6 ความเชื่อมโยงจากวิสัยทัศน์สู่แผนปฏิบัติการ

- วิสัยทัศน์กรมโยธาธิการและผังเมืองเป็นหลักในการดำเนินการทั้งปวง
- Core Values หรือคุณค่าองค์กร คือสิ่งที่เป็นความสามารถที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการจากกรม
- พันธกิจคือการสร้างประโยชน์แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน อันจะนำไปสู่ความเป็นผู้นำด้านการพัฒนาเชิงกายภาพของประเทศ และรักษาสีทิวทัศน์สาธารณะด้านการใช้สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น
- กลยุทธ์กำกับทิศทางให้เฉพาะเจาะจงเป้าหมายสู่ประเด็นที่สำคัญ

การสร้างแผนงาน (Action Plan) จึงต้องตอบโจทย์ด้าน คุณค่า พันธกิจ และกลยุทธ์ เพื่อให้มีทิศทางการพัฒนาองค์กรและการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

4.8 แผนปฏิบัติการ (Action plan)

แผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมืองระยะ 20 ปี

วิสัยทัศน์ (จากการศึกษาบริบทองค์กร สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่มใน 4 ภูมิภาค)						ประเด็นยุทธศาสตร์
(ร่างที่ 3) เป็นองค์กรหลักด้านการพัฒนาเชิงกายภาพของประเทศและรักษาสีทิวทัศน์สาธารณะด้านการใช้สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น						ประเด็นยุทธศาสตร์
พันธกิจ (จากการศึกษาบริบทองค์กร สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่มใน 4 ภูมิภาค)						ประเด็นยุทธศาสตร์
1. งานผังเมือง		2. งานควบคุมอาคาร	3. งานพัฒนาเมืองและป้องกันพื้นที่		4. งานบริการด้านช่างที่เกี่ยวข้อง	ประเด็นยุทธศาสตร์
1. ด้านการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ	2. ด้านการควบคุมและส่งเสริมการพัฒนาอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	3. ด้านการสนับสนุนการพัฒนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจ	4. ด้านการรองรับความเปราะบางที่เหมาะสมในสังคมอย่างเท่าเทียม	5. ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการดำเนินการ	6. ด้านการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวภายในและบูรณาการกับหน่วยงานราชการอื่น	ประเด็นยุทธศาสตร์
- ความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ - พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเชิงกายภาพให้ส่งเสริมความสงบ	- พื้นที่ที่ได้รับการแก้ไขปัญหาลดและส่งเสริมทางสิ่งแวดล้อม	- พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆ	- พื้นที่ที่มีการพัฒนาตามหลักการออกแบบพัฒนาทางกายภาพสำหรับทุกคน	- มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการดำเนินการจัดการบริหารราชการภายในองค์กร	- การประสานงานภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพ - มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน - มีการจัดการองค์ความรู้เป็นระบบ	ประเด็นยุทธศาสตร์
1.1 แผนงานเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ	2.1 แผนงานเสริมสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	3.1 แผนงานจัดทำผังประเทศเพื่อการพัฒนาประเทศในเชิงกายภาพให้สอดคล้องกับแผนงานเชิงนโยบาย (National Physical Development Plan)	4.1 แผนงานสนับสนุนพัฒนาเมืองสำหรับทุกคน (City for All)	5.1 แผนงานส่งเสริมประสิทธิภาพการพัฒนาเมืองด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ	6.1 แผนงานพัฒนาบุคลากรภายในกรมโยธาธิการและผังเมือง	แผนงาน
1.2 แผนงานพัฒนาและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	2.2 แผนงานจัดการผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ	3.2 แผนงานเพิ่มศักยภาพของเมืองโดยการพัฒนาเมือง	4.2 แผนงานส่งเสริมและกำหนดแนวทางการโอนสิทธิการพัฒนาพื้นที่ (Transfer of Development Rights :TDR)	5.2 แผนงานสนับสนุนเครื่องมือทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการออกแบบวิศวกรรมและสถาปัตยกรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพ	6.2 แผนงานการทูตระหว่างหน่วยงาน (DPT Ambassador)	
1.3 แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อป้องกันอาณาเขตและรักษาดินแดน		3.3 แผนงานพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ		5.3 แผนงานจัดตั้งศูนย์วิจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการออกแบบวัสดุและการก่อสร้าง	6.3 แผนงานการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่องค์ความรู้ (DPT KM Contribution)	
		3.4 แผนงานเสริมสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ			6.4 แผนงานส่งเสริมเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการและการเข้าถึงจากประชาชน (DPT - ACCESS)	

แผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมืองระยะ 20 ปี : กลยุทธ์ด้านการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ

วิสัยทัศน์ (จากการศึกษาบริบทองค์กร สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่มใน 4 ภูมิภาค)				วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด แผนงาน โครงการ/กิจกรรม
(ร่างที่ 3) เป็นองค์กรหลักด้านการพัฒนาเชิงกายภาพของประเทศและรักษาสีทิวทัศน์สาธารณะด้านการใช้สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น				
พันธกิจ (จากการศึกษาบริบทองค์กร สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่มใน 4 ภูมิภาค)				
1. งานผังเมือง	2. งานควบคุมอาคาร	3. งานพัฒนาเมืองและป้องกันพื้นที่	4. งานบริการด้านช่างที่เกี่ยวข้อง	
1. ด้านการเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ				
- ความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ - พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเชิงกายภาพให้ส่งเสริมความสงบ				
1.1 แผนงานเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ	1.2 แผนงานพัฒนาและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้	1.3 แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อป้องกันอาณาเขตและรักษาดินแดนของชาติ		แผนงาน
1) โครงการสนับสนุนกิจกรรมพิเศษหลวง	1) โครงการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	1) โครงการป้องกันตลิ่งริมชายฝั่งและแม่น้ำชายแดนระหว่างประเทศ		

แผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมืองระยะ 20 ปี : กลยุทธ์ด้านการควบคุมและส่งเสริมการพัฒนาอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

วิสัยทัศน์ (จากการศึกษาบริบทองค์กร สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่มใน 4 ภูมิภาค)				ผู้เกี่ยวข้อง
(ร่างที่ 3) เป็นองค์กรหลักด้านการพัฒนาเชิงกายภาพของประเทศและรักษาสีทิวทัศน์และด้านการใช้สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น				
พันธกิจ (จากการศึกษาบริบทองค์กร สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่มใน 4 ภูมิภาค)				ผู้บริหาร
1. งานผังเมือง	2. งานควบคุมอาคาร	3. งานพัฒนาเมืองและป้องกันพื้นที่	4. งานบริการด้านช่างที่เกี่ยวข้อง	
2. ด้านการควบคุมและส่งเสริมการพัฒนาอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม				ผู้เกี่ยวข้อง
- พื้นที่ที่ได้รับการแก้ไขปัญหาและส่งเสริมทางสิ่งแวดล้อม				
2.1 แผนงานเสริมสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน		2.2 แผนงานจัดการผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศและภัยพิบัติ		แผนงาน
1) โครงการพัฒนาเมืองต้นแบบสำหรับคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Sustainable Green City)		1) โครงการจัดการด้านวิศวกรรมในการพัฒนาสาธารณูปโภคระดับมหภาค (Mega Facility) เพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศ เช่น หอกรองอากาศเพื่อลดผลกระทบจากหมอกฝุ่นมลพิษ, เขื่อนขนาดใหญ่รองรับการเพิ่มสูงขึ้นของระดับน้ำทะเล (Dam for Rising Sea Level)		
2) โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการตรวจสอบอาคารให้มีการออกแบบตามกฎกระทรวงกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการอนุรักษ์พลังงาน (BEC: Building Energy Code) โดยแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกัน		2) โครงการสนับสนุนงานบูรณะปรับปรุงเพื่อเสริมความแข็งแรงโครงสร้างพื้นฐานและอาคารราชการเพื่อรองรับภัยพิบัติในจังหวัดเสี่ยงภัยแผ่นดินไหว		โครงการ/กิจกรรม
3) โครงการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันเพื่อความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม (Sustainable Built - Environment Institute (Official))		3) โครงการวางและจัดทำผังนโยบายบรรเทาอุทกภัยลุ่มน้ำ		
		4) โครงการป้องกันอุทกภัยชุมชน		
		5) โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำภายในประเทศ		
		6) โครงการจัดทำแผนงานรองรับวิกฤตการณ์ (DPT Black Swan) โดยจำลองวิกฤตการณ์ (Threat Scenario) ด้วย Threat Matrix Consequence และ การฝึกการรับมือวิกฤตการณ์เมือง (City Crisis Practice Program)		

แผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมืองระยะ 20 ปี : กลยุทธ์ด้านการสนับสนุนการพัฒนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

วิสัยทัศน์ (จากการศึกษาบริบทองค์กร สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่มใน 4 ภูมิภาค)					วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด แผนงาน โครงการ/กิจกรรม
(ร่างที่ 3) เป็นองค์กรหลักด้านการพัฒนาเชิงกายภาพของประเทศและรักษาสีทิวทัศน์และวัฒนธรรมด้านการใช้สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น					
พันธกิจ (จากการศึกษาบริบทองค์กร สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่มใน 4 ภูมิภาค)					
1. งานผังเมือง	2. งานควบคุมอาคาร	3. งานพัฒนาเมืองและป้องกันพื้นที่	4. งานบริการด้านช่างที่เกี่ยวข้อง		
3. ด้านการสนับสนุนการพัฒนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจ					
- พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆ					
3.1 แผนงานจัดทำผังประเทศเพื่อการ พัฒนาประเทศในเชิงกายภาพให้สอดคล้อง กับแผนงานเชิงนโยบาย (National Physical Development Plan)	3.2 แผนงานเพิ่มศักยภาพของเมืองโดย การพัฒนาเมือง	3.3 แผนงานพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจ พิเศษ	3.4 แผนงานเสริมสร้างรายได้จากการ ท่องเที่ยวและบริการ		
1) โครงการจัดทำผังประเทศเพื่อการ พัฒนาประเทศในเชิงกายภาพให้ สอดคล้องกับแผนงานเชิงนโยบาย (National Physical Development Plan)	1) โครงการส่งเสริมการพัฒนาและจัด การเมืองอัจฉริยะ (Smart City) ในจังหวัด พื้นที่เป้าหมาย 7 จังหวัด	1) โครงการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจ พิเศษ	1) โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว		
	2) โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่	2) โครงการพัฒนาพื้นที่ชุมชนชายแดน			
	3) โครงการพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองโดย บูรณาการงานพัฒนาเมืองร่วมกับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น	3) โครงการพัฒนาพื้นที่เขตระเบียง เศรษฐกิจ พิเศษภาคตะวันออก (EEC)			

แผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมืองระยะ 20 ปี : กลยุทธ์ด้านการรองรับความเป็นอยู่ที่เหมาะสมในสังคมอย่างเท่าเทียม

วิสัยทัศน์ (จากการศึกษาบริบทองค์กร สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่มใน 4 ภูมิภาค)				วิสัยทัศน์
(ร่างที่ 3) เป็นองค์กรหลักด้านการพัฒนาเชิงกายภาพของประเทศและรักษาสีทิวทัศน์สาธารณะด้านการใช้สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น				
พันธกิจ (จากการศึกษาบริบทองค์กร สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่มใน 4 ภูมิภาค)				พันธกิจ
1. งานผังเมือง	2. งานควบคุมอาคาร	3. งานพัฒนาเมืองและป้องกันพื้นที่	4. งานบริการด้านช่างที่เกี่ยวข้อง	
4. ด้านการรองรับความเป็นอยู่ที่เหมาะสมในสังคมอย่างเท่าเทียม				กลยุทธ์
- พื้นที่ที่มีการพัฒนาตามหลักการออกแบบพัฒนาทางกายภาพสำหรับทุกคน				ตัวชี้วัด
4.1 แผนงานสนับสนุนพัฒนาเมืองสำหรับทุกคน (City for All)		4.2 แผนงานส่งเสริมและกำหนดแนวทางการโอนสิทธิการพัฒนาพื้นที่ (Transfer of Development Rights :TDR)		แผนงาน
1) กำกับ ดูแลอาคารและการให้บริการด้านช่าง เพื่อออกแบบก่อสร้างอาคารภาครัฐตามหลักเกณฑ์การออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design)		1) โครงการส่งเสริมและกำหนดแนวทางการโอนสิทธิการพัฒนาพื้นที่ (Transfer of Development Rights : TDR) เพื่อสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่อย่างสมดุลและได้ประโยชน์อย่างเท่าเทียม		
2) ยกร่างกฎหมายด้านการพัฒนาเชิงกายภาพตามหลักการการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล ทุกเทศ สถาพ วย				โครงการ/กิจกรรม
3) โครงการพัฒนามาตรฐานงานออกแบบก่อสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับทุกคน โดยการบูรณาการร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือ การเคหะแห่งชาติ				
4) โครงการพัฒนาเมืองต้นแบบที่ได้รับการวางผังตามหลักการการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design)				

แผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมืองระยะ 20 ปี : กลยุทธ์ด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการดำเนินการ

วิสัยทัศน์ (จากการศึกษาบริบทองค์กร สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่มใน 4 ภูมิภาค)				วิสัยทัศน์
(ร่างที่ 3) เป็นองค์กรหลักด้านการพัฒนาเชิงกายภาพของประเทศและรักษาสีทิวทัศน์และวัฒนธรรมด้านการใช้สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น				
พันธกิจ (จากการศึกษาบริบทองค์กร สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่มใน 4 ภูมิภาค)				พันธกิจ
1. งานผังเมือง	2. งานควบคุมอาคาร	3. งานพัฒนาเมืองและป้องกันพื้นที่	4. งานบริการด้านช่างที่เกี่ยวข้อง	
5. ด้านการส่งเสริมใช้เทคโนโลยีเพื่อการดำเนินการ				กลยุทธ์
- มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการดำเนินการจัดการบริหารราชการภายในองค์กร				
5.1 แผนงานส่งเสริมประสิทธิภาพการพัฒนาเมืองด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ		5.2 แผนงานสนับสนุนเครื่องมือทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการออกแบบวิศวกรรมและสถาปัตยกรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพ	5.3 แผนงานจัดตั้งศูนย์วิจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการออกแบบ วัสดุและการก่อสร้าง (DPT Innovation Center)	แผนงาน
1) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพภูมิสารสนเทศกลาง กรมโยธาธิการและผังเมือง One DPT (ระยะที่ 1)		1) โครงการสนับสนุนเครื่องมือทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการออกแบบวิศวกรรมและสถาปัตยกรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพ	1) โครงการจัดตั้งศูนย์วิจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการออกแบบ วัสดุและการก่อสร้าง โดยความร่วมมือกับภาควิชาชีพ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา	
2) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพภูมิสารสนเทศกลาง กรมโยธาธิการและผังเมือง One DPT (ระยะที่ 2)				โครงการ/กิจกรรม
3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพภูมิสารสนเทศกลาง กรมโยธาธิการและผังเมือง One DPT (ระยะที่ 3)				
4) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการออกแบบ จัดการ และควบคุมอาคารด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศอาคาร (BIM-based Project Management System)				
5) โครงการพัฒนาเมืองต้นแบบนำร่องการขออนุญาตอาคารด้วยแบบจำลองจากเทคโนโลยีสารสนเทศอาคาร (BIM E-Permit Pilot Project)				
6) โครงการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายควบคุมอาคารเพื่อการขออนุญาตอาคารด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์				

แผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมืองระยะ 20 ปี : กลยุทธ์ด้านการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวภายในและบูรณาการกับหน่วยงานราชการอื่น

วิสัยทัศน์ (จากการศึกษาบริบทองค์กร สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่มใน 4 ภูมิภาค)				วิสัยทัศน์
(ร่างที่ 3) เป็นองค์กรหลักด้านการพัฒนาเชิงกายภาพของประเทศและรักษาลิทธิสาธารณะด้านการใช้สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น				
พันธกิจ (จากการศึกษาบริบทองค์กร สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่มใน 4 ภูมิภาค)				พันธกิจ
1. งานผังเมือง	2. งานควบคุมอาคาร	3. งานพัฒนาเมืองและป้องกันพื้นที่	4. งานบริการด้านช่างที่เกี่ยวข้อง	
6. ด้านการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวภายในและบูรณาการกับหน่วยงานราชการอื่น				กลยุทธ์
- การประสานงานภายในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นเอกภาพ - มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน - มีการจัดการองค์ความรู้เป็นระบบ				
6.1 แผนงานพัฒนาบุคลากรภายในกรมโยธาธิการและผังเมือง	6.2 แผนงานการทูตระหว่างหน่วยงาน (DPT Ambassador)	6.3 แผนงานการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่องค์ความรู้ (DPT KM Contribution)	6.4 แผนงานส่งเสริมเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการและการเข้าถึงจากประชาชน (DPT - ACCESS)	แผนงาน
1) โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการผังเมือง การอาคาร การพัฒนาเมือง และการบริการด้านช่างให้กับบุคลากรภายในกรมโยธาธิการและผังเมือง	1) สนับสนุนและส่งเสริมการเพิ่มทักษะด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐ	1) พัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่องค์ความรู้ (KM Contribution) โดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและภาคเอกชน	1) จัดตั้งระบบช่องทางการรับข้อมูล (Listening Post) ทั้งทางตรง และการติดตามจาก Social Network ในระดับประชาชน เพื่อตอบสนองเรื่องร้องเรียนและเผยแพร่องค์ความรู้ให้ประชาชนในเรื่องที่เกี่ยวข้อง	
				โครงการ/กิจกรรม

แผนปฏิบัติการ (Action plan)

กลยุทธ์ที่ 1 ด้านการสร้างเสริมความมั่นคงของชาติ
เป้าประสงค์ : ประเทศชาติมีความมั่นคง มีความสงบ ปลอดภัย ส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันหลักของชาติ
ประมาณกรอบงบประมาณ* : 95,000 ล้านบาท

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีที่ผ่านมา (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
แผนงาน 1.1 แผนงานเสริมสร้าง ความมั่นคงของสถาบัน หลักของชาติ	1) โครงการสนับสนุน กิจกรรมพิเศษหลวง	1) โครงการกิจกรรมพิเศษ หลวงได้รับการก่อสร้าง อย่างเรียบร้อยสวยงาม สมพระเกียรติ	7,920.00	5,940.00	7,590.00	9,900.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง (กองออกแบบก่อสร้าง พลับพลาพิธี และโครงการ พิเศษ, โครงการก่อสร้าง กิจกรรมพิเศษใน พระบรมวงศานุวงศ์)

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีเพื่อดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
แผนงาน 1.2 แผนงานพัฒนาและ แก้ไขปัญหาจังหวัด ชายแดนภาคใต้	1) โครงการพัฒนาในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้	1) ประชาชนในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ได้รับประโยชน์ จากการออกแบบและพัฒนา เมืองโดยส่งเสริมความมั่นคง และปลอดภัยและเสริมสร้าง เศรษฐกิจ	4,900.00	5,940.00	7,590.00	9,900.00	- กรมโยธาธิการและผังเมือง (สำนักสนับสนุนและพัฒนา ตามผังเมือง) - สำนักงานสภาพความมั่นคง แห่งชาติ - กองอำนวยการรักษาความ มั่นคงภายในราชอาณาจักร - ศูนย์อำนวยการบริหาร จังหวัดชายแดนภาคใต้

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีเพื่อดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
แผนงาน 1.3 แผนงานพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานเพื่อ ป้องกันอาณาเขตและ รักษาดินแดนของชาติ	1) โครงการป้องกันตลิ่ง ริมชายฝั่งและแม่น้ำ ชายแดนระหว่าง ประเทศ	1) ความยาวของพื้นที่ตลิ่งริม ชายฝั่งและแม่น้ำชายแดนที่ได้ รับการป้องกันการพังทลาย	11,100.00	6,120.00	7,820.00	10,200.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง (สำนักสนับสนุนและพัฒนา ตามผังเมือง)

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

กลยุทธ์ที่ 2 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
เป้าประสงค์ : ประเทศมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีมาตรการป้องกันและรองรับภัยพิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ
ประมาณการงบประมาณ* : 810,000 ล้านบาท

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีเพื่อดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
แผนงาน 2.1 แผนงานเสริมสร้าง การเติบโตบน คุณภาพชีวิตที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน	1) โครงการวางผังและ พัฒนาเมืองต้นแบบสำหรับ คุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Sustainable Green City)	1) จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการ ออกแบบวางผังและพัฒนาให้ เป็นเมืองต้นแบบสำหรับ คุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	27,000.00	33,000.00	30,000.00	31,500.00	- กระทรวงพลังงาน - กระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กรมโยธาธิการและผังเมือง (สำนักสนับสนุนและพัฒนา ตามผังเมือง)

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีเพื่อดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
	2) โครงการส่งเสริมและสนับสนุนการตรวจสอบอาคารให้มีการออกแบบตามกฎกระทรวงกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการอนุรักษ์พลังงาน (BEC : Building Energy Code) โดยแก้ไขและปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกัน	2) จำนวนอาคารที่มีพื้นที่ 2,000 ตร.ม. ขึ้นไป ที่ได้รับการออกแบบตามกฎกระทรวงกำหนดเกณฑ์มาตรฐานการอนุรักษ์พลังงาน (BEC)	18,000.00	22,000.00	20,000.00	21,000.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง (กองนิติการ, สำนักควบคุมและตรวจสอบอาคาร)

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีเพื่อดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
	3) โครงการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันเพื่อความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม (Sustainable Built - Environment Institute (Official))	3) จำนวนกฎหมายหรือมาตรฐานอาคารและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ได้รับการปรับปรุงหรือพัฒนาร่วมกับสถาบันอาคารเขียวไทยและสมาคมวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง	9,000.00	11,000.00	10,000.00	10,500.00	- สถาบันอาคารเขียวไทย - วิศวกรรมสถาน - สมาคม สถาปนิกสยาม - กรมโยธาธิการและผังเมือง (สำนักพัฒนามาตรฐาน, กองนิติการ, สำนักสถาปัตยกรรม, สำนักวิศวกรรมโครงสร้างและงานระบบ, สำนักวิศวกรรมผังเมือง)

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
แผนงาน 2.2 แผนงานจัดการผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสถานะภูมิอากาศและภัยพิบัติ	1) โครงการจัดการด้านวิศวกรรมในการพัฒนาสาธารณูปโภคระดับมหภาค (Mega Facility) เพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสถานะภูมิอากาศ เช่น หอกรองอากาศเพื่อผลกระทบจากหมอกฝุ่นมลพิษ, เชื้อขนาดใหญ่องรับการเพิ่มสูงขึ้นของระดับน้ำทะเล (Dam for Rising Sea Level)	1) โครงการสาธารณูปโภคระดับมหภาค (Mega Facility) ที่ได้รับการพัฒนาออกแบบและก่อสร้าง	27,000.00	33,000.00	30,000.00	31,500.00	- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กรมควบคุมมลพิษ - กรมโยธาธิการและผังเมือง (กองควบคุมการก่อสร้าง, สำนักวิศวกรรมโครงสร้างและงานระบบ, สำนักวิศวกรรมการผังเมือง, กองบูรณะและบำรุงรักษา)

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีที่ผ่านมา (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
	2) โครงการสนับสนุนงานบูรณะปรับปรุงเพื่อเสริมความแข็งแรงโครงสร้างพื้นฐานและอาคารราชการเพื่อรองรับภัยพิบัติในจังหวัดเสี่ยงภัยแผ่นดินไหว	2) จำนวนจังหวัด ที่จัดทำแผนและมีการบูรณะปรับปรุงเพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงโครงสร้างพื้นฐาน, อาคารเพื่อรองรับภัยพิบัติ	27,000.00	33,000.00	30,000.00	31,500.00	- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - กรมโยธาธิการและผังเมือง (สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด, สำนักควบคุมและตรวจสอบอาคาร, กองบูรณะและบำรุงรักษา)
	3) โครงการวางและจัดทำผังนโยบายบรรเทาอุทกภัยลุ่มน้ำ	3) จำนวนลุ่มน้ำที่ได้รับการวางผังนโยบายบรรเทาอุทกภัย	9,000.00	11,000.00	10,000.00	10,500.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง (สำนักวิศวกรรมการผังเมือง)
	4) โครงการป้องกันอุทกภัยชุมชน	4) จำนวนชุมชนที่ได้รับการป้องกันอุทกภัย	27,000.00	33,000.00	30,000.00	31,500.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง
	5) โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันตลิ่งริมแม่น้ำภายในประเทศ	5) ความยาวของพื้นที่ตลิ่งริมแม่น้ำภายในประเทศที่ได้รับการป้องกันการพังทลาย	18,000.00	22,000.00	20,000.00	21,000.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีๆที่ดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
	6) โครงการจัดทำแผนงานรองรับวิกฤตการณ์ (DPT Black Swan) โดยจำลองวิกฤตการณ์ (Threat Scenario) ด้วย Threat Matrix Consequence และ การฝึกซ้อมรับวิกฤตการณ์เมือง (City Crisis Practice Program)	6) ผลกระทบของแผนที่กรมโยธาธิการและผังเมืองมีส่วนพัฒนาในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ ตาม Black Swan Plan	18,000.00	22,000.00	20,000.00	21,000.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง (สำนักผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ, สำนักพัฒนามาตรฐาน, สำนักวิศวกรรม การผังเมือง, กองผังเมืองเฉพาะ)

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

กลยุทธ์ที่ 3 ด้านการสนับสนุนการพัฒนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจ
เป้าประสงค์ : ประเทศมีศักยภาพในการแข่งขัน นำลงทุน ชุมชนมีเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง
ประมาณกรอบงบประมาณ* : 6,900 ล้านบาท

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีเพื่อดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
แผนงาน 3.1 แผนงานจัดทำผัง ประเทศเพื่อการพัฒนา ประเทศในเชิงกายภาพ ให้สอดคล้องกับแผน งานเชิงนโยบาย (National Physical Development Plan)	1) โครงการจัดทำผัง ประเทศเพื่อการพัฒนา ประเทศในเชิงกายภาพให้ สอดคล้องกับแผนงานเชิง นโยบาย (National Physical Development Plan)	1) ผังประเทศได้รับการจัดทำ และทบทวนเพื่อร่างประกาศ ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา พื้นที่ในเชิงกายภาพให้ สอดคล้องกับการพัฒนา ประเทศในเชิงนโยบาย	525.00	300.00	105.00	105.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง (สำนักผังประเทศและผังภาค, สำนักงานคณะกรรมการ ผังเมือง)

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีเพื่อดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
แผนงาน 3.2 แผนงานเพิ่มศักยภาพ ของเมืองโดยการ พัฒนาเมือง	1) โครงการส่งเสริมการ พัฒนาและจัดการเมือง อัจฉริยะ (Smart City) ในจังหวัดพื้นที่เป้าหมาย 7 จังหวัด	1) จำนวนจังหวัดในพื้นที่เป้าหมายที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อ พัฒนาและจัดการเมืองเป็น เมืองอัจฉริยะ (Smart City)	525.00	300.00	105.00	105.00	- กระทรวงพลังงาน - กระทรวงคมนาคม - กระทรวงดิจิทัลเพื่อ เศรษฐกิจและสังคม - กรมโยธาธิการและผังเมือง (สำนักผังเมืองรวมและ ผังเมืองเฉพาะ, กองผังเมืองเฉพาะ) - องค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น
	2) โครงการจัดรูปที่ดินเพื่อ พัฒนาพื้นที่	2) จำนวนพื้นที่ หรือ จำนวน โครงการการพัฒนาพื้นที่โดย การจัดรูปที่ดิน	175.00	100.00	35.00	35.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง (สำนักงานกองทุนจัดรูปที่ดิน เพื่อพัฒนาพื้นที่, สำนักงาน จัดรูปที่ดินเพื่อพัฒนาพื้นที่, สำนักโยธาธิการและผังเมือง จังหวัด)

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
	3) โครงการพัฒนาพื้นที่ตามผังเมืองโดยบูรณาการงานพัฒนาเมืองร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3) จำนวนพื้นที่ที่มีการพัฒนาตามผังเมืองโดยการบูรณาการร่วมกันกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	350.00	200.00	70.00	70.00	- สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - สำนักสนับสนุนและพัฒนาตามผังเมือง

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีที่ผ่านมา (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
แผนงาน 3.3 แผนงานพัฒนาพื้นที่ เขตเศรษฐกิจพิเศษ	1) โครงการพัฒนาพื้นที่ เขตเศรษฐกิจพิเศษ	1) จำนวนพื้นที่เขตเศรษฐกิจ พิเศษ ที่มีการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานอย่างเป็นระบบ สอดคล้องตามผังเมือง	350.00	200.00	70.00	70.00	1) สำนักนายกรัฐมนตรี 2) สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ 3) กรมโยธาธิการและ ผังเมือง (สำนักสนับสนุน และพัฒนาตามผังเมือง)
	2) โครงการพัฒนาพื้นที่ ชุมชนชายแดน	2) จำนวนพื้นที่ชุมชน ชายแดน ที่ได้รับการพัฒนา	175.00	100.00	35.00	35.00	
	3) โครงการพัฒนาพื้นที่ เขตระเบียงเศรษฐกิจ พิเศษภาคตะวันออก (EEC)	3) ร้อยละของผลการดำเนิน งาน หรือ ผลการก่อสร้างเพื่อ พัฒนาพื้นที่ในเขตระเบียง เศรษฐกิจพิเศษภาค ตะวันออก	525.00	300.00	105.00	105.00	

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
แผนงาน 3.4 แผนงานเสริมสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ	1) โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว	1) จำนวนพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว ที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบสอดคล้องตามผังเมือง	875.00	500.00	175.00	175.00	1) สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2) กรมโยธาธิการและผังเมือง (สำนักสนับสนุนและพัฒนาตามผังเมือง)

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

กลยุทธ์ที่ 4 ด้านการเสริมสร้างพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในสังคมอย่างเท่าเทียม
เป้าประสงค์ : คุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเท่าเทียมในสังคม
ประมาณการงบประมาณ* : 79,000 ล้านบาท

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีเพื่อดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
แผนงาน 4.1 แผนงานสนับสนุน พัฒนาเมืองสำหรับทุก คน (City for All)	1) กำกับ ดูแลอาคารและ การให้บริการด้านช่าง เพื่อ ออกแบบก่อสร้างอาคาร ภาครัฐตามหลักเกณฑ์การ ออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design)	1) จำนวนอาคารภาครัฐและ เอกชนที่มีการออกแบบตาม หลักเกณฑ์การออกแบบเพื่อ คนทั้งมวล (Universal Design)	1,700.00	4,500.00	1,000.00	700.00	- กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ - การเคหะแห่งชาติ - กรมโยธาธิการและผังเมือง (กองนิติการ, สำนักพัฒนา มาตรฐาน, สำนักสนับสนุน และพัฒนาตามผังเมือง, กองควบคุมการก่อสร้าง, สำนักสถาปัตยกรรม, สำนักควบคุมและตรวจสอบ อาคาร)
	2) ยกร่างกฎหมายด้านการ พัฒนาเชิงกายภาพตาม หลักการการออกแบบเพื่อ คนทั้งมวล ทุกเพศ สภาพ วัย	2) กฎหมายที่เกี่ยวข้องที่มีการ ผ่านการพิจารณาและยกร่าง ประกาศใช้	1,700.00	4,500.00	1,000.00	700.00	

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีที่ผ่านมา (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
	3) โครงการพัฒนา มาตรฐานงานออกแบบ ก่อสร้างที่อยู่อาศัยสำหรับ ทุกคน โดยการบูรณาการ ร่วมกับกระทรวงการ พัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ หรือ การเคหะแห่งชาติ	3) จำนวนโครงการที่ได้มีความ ร่วมมือในการพัฒนามาตรฐาน งานออกแบบที่อยู่อาศัย ร่วม กับกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ หรือ การเคหะแห่งชาติ	1,700.00	4,500.00	1,000.00	700.00	
	4) โครงการพัฒนาเมือง ต้นแบบที่ได้รับการวางผัง ตามหลักการการออกแบบ เพื่อคนทั้งมวล (Universal Design)	4) จำนวนเมืองต้นแบบที่ได้รับ การพัฒนาเมืองตามหลักการ การออกแบบเพื่อคนทั้งมวล	3,400.00	9,000.00	2,000.00	1,400.00	

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีเพื่อดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
แผนงาน 4.2 แผนงานส่งเสริมและกำหนดแนวทางการโอนสิทธิการพัฒนาพื้นที่ (Transfer of Development Rights :TDR)	1) โครงการส่งเสริมและกำหนดแนวทางการโอนสิทธิการพัฒนาพื้นที่ (Transfer of Development Rights : TDR) เพื่อสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่อย่างสมดุลและได้ประโยชน์อย่างเท่าเทียม	1) จำนวนพื้นที่เป้าหมายที่ได้ดำเนินการกำหนดเป็นพื้นที่ควบคุมการพัฒนาหรืออนุรักษ์ (Sending Areas) และ พื้นที่ที่สนับสนุนการพัฒนา (Receiving Areas) และมีการโอนสิทธิการพัฒนาพื้นที่ระหว่างกัน	8,500.00	22,500.00	5,000.00	3,500.00	- กรมที่ดิน - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น - กรมโยธาธิการและผังเมือง (สำนักผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ, กองนิติการ

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

กลยุทธ์ที่ 5 ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการดำเนินการ

เป้าประสงค์ : มีความรวดเร็วในการเข้าถึงระบบข้อมูลด้านผังเมือง และประสิทธิภาพในการจัดการการประสานงานโดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

ประมาณกรอบงบประมาณ* : 17,000 ล้านบาท

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีเพื่อดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
แผนงาน 5.1 แผนงานส่งเสริม ประสิทธิภาพการ พัฒนาเมืองด้วย เทคโนโลยี สารสนเทศ	1) โครงการเพิ่ม ประสิทธิภาพภูมิ สารสนเทศกลาง กรมโยธาธิการและผังเมือง One DPT (ระยะที่ 1)	1) ร้อยละของการพัฒนาระบบ บริหารจัดการข้อมูลโดยเป็น ฐานข้อมูลเพียงหนึ่งเดียว ทั้งองค์กร	145.00	200.00	230.00	275.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ)
	2) โครงการเพิ่ม ประสิทธิภาพภูมิ สารสนเทศกลาง กรมโยธาธิการและผังเมือง One DPT (ระยะที่ 2)	2) ร้อยละของการพัฒนาระบบ บริหารจัดการข้อมูลโดยเป็น ฐานข้อมูลเพียงหนึ่งเดียว ทั้งองค์กร	145.00	200.00	230.00	275.00	

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
	3) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพภูมิสารสนเทศกลาง กรมโยธาธิการและผังเมือง One DPT (ระยะที่ 3)	3) ร้อยละของการพัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลโดยเป็นฐานข้อมูลเพียงหนึ่งเดียวทั้งองค์กร	145.00	200.00	230.00	275.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ)
	4) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการออกแบบ จัดการ และควบคุมอาคารด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศอาคาร (BIM-based Project Management System)	4) จำนวนโครงการและอาคารที่ได้รับการออกแบบ จัดการ และตรวจสอบด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศอาคาร (BIM)	290.00	400.00	460.00	550.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ, กองนิติการ, สำนักวิศวกรรมโครงสร้างและงานระบบ, สำนักสถาปัตยกรรม)

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
	5) โครงการพัฒนาเมืองต้นแบบนำร่องการขออนุญาตอาคารด้วยแบบจำลองจากเทคโนโลยีสารสนเทศอาคาร (BIM E-Permit Pilot Project)	5) จำนวนเมือง ที่ได้รับการคัดเลือกและพัฒนาระบบการขออนุญาตอาคารด้วยแบบจำลองจากเทคโนโลยีสารสนเทศอาคาร (BIM E-Permit Pilot Project)	290.00	400.00	460.00	550.00	- กรมโยธาธิการและผังเมือง (กองนิติการ, สำนักควบคุมและตรวจสอบอาคาร, สำนักโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด) - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
	6) โครงการพัฒนาปรับปรุงกฎหมายควบคุมอาคารเพื่อการขออนุญาตอาคารด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์	6) กฎหมายที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุง	145.00	200.00	230.00	275.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง (กองนิติการ, สำนักควบคุมและตรวจสอบอาคาร)

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีที่ผ่านมา (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
แผนงาน 5.2 แผนงานสนับสนุน เครื่องมือทาง นวัตกรรมและ เทคโนโลยีด้านการ ออกแบบวิศวกรรม และสถาปัตยกรรม สำหรับผู้ประกอบ วิชาชีพ	1) โครงการสนับสนุน เครื่องมือทางนวัตกรรม และเทคโนโลยีด้านการ ออกแบบวิศวกรรมและ สถาปัตยกรรมสำหรับผู้ ประกอบวิชาชีพ	1) จำนวนผู้ประกอบการวิชาชีพที่ เข้าร่วมโครงการและได้รับ บริการ	145.00	200.00	230.00	275.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง (ศูนย์เทคโนโลยีและ สารสนเทศ)

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
แผนงาน 5.3 แผนงานจัดตั้งศูนย์วิจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการออกแบบ วัสดุและการก่อสร้าง (DPT Innovation Center)	1) โครงการจัดตั้งศูนย์วิจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการออกแบบวัสดุและการก่อสร้าง โดยความร่วมมือกับภาควิชาชีพ ภาคเอกชนและสถาบันการศึกษา	1) จำนวนครั้งของการให้บริการด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการออกแบบวัสดุและการก่อสร้าง	1,595.00	2,200.00	2,530.00	3,025.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง (กองวิเคราะห์วิจัยและทดสอบวัสดุ)

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

กลยุทธ์ที่ 6 ด้านการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวภายในและบูรณาการกับหน่วยงานราชการอื่น

เป้าประสงค์ : กรมโยธาธิการและผังเมืองมีความเป็นเอกภาพ สามารถประสานงานและบูรณาการกับทุกภาคส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประมาณกรอบงบประมาณ* : 1,620 ล้านบาท

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
แผนงาน 6.1 แผนงานพัฒนา บุคลากรภายในกรม โยธาธิการและผังเมือง	1) โครงการถ่ายทอด เทคโนโลยีด้านการผังเมือง การอาคาร การพัฒนาเมือง และการบริการด้านช่างให้ กับบุคลากรภายในกรม โยธาธิการและผังเมือง	1) จำนวนบุคลากรได้เข้ารับ การฝึกอบรม	75.00	130.00	100.00	100.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง (สำนักพัฒนาบุคลากรด้าน การพัฒนาเมือง, กองการ เจ้าหน้าที่)

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีที่ผ่านมา (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
แผนงาน 6.2 แผนงานการทูตระหว่างหน่วยงาน (DPT Ambassador)	1) สนับสนุนและส่งเสริมการเพิ่มทักษะด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐ	1) จำนวนหน่วยงานที่มีการบูรณาการทำงานร่วมกันกับกรมโยธาธิการและผังเมือง	75.00	130.00	100.00	100.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง (กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์, กองแผนงาน, สำนักงานวิเทศสัมพันธ์)
แผนงาน 6.3 แผนงานการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่องค์ความรู้ (DPT KM Contribution)	1) พัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่องค์ความรู้ (KM Contribution) โดยการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและภาคเอกชน	1) จำนวนครั้งของการจัดกิจกรรมเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่บุคลากรภายในกรมโยธาธิการและผังเมืองและบุคคลภายนอกผู้เกี่ยวข้อง	75.00	130.00	100.00	100.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง (สำนักพัฒนาบุคลากรด้านผังเมือง, กองเผยแพร่และประชาสัมพันธ์)

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

แผนงาน	โครงการ / กิจกรรม	ตัวชี้วัด	งบประมาณปีดำเนินการ (ล้านบาท)				หน่วยงานที่รับผิดชอบ
			61-65	66-70	71-75	76-80	
แผนงาน 6.4 แผนงานส่งเสริมเพิ่ม ประสิทธิภาพการให้ บริการและการเข้าถึง จากประชาชน (DPT ACCESS)	1) จัดตั้งระบบช่องทางการ รับข้อมูล (Listening Post) ทั้งทางตรง และการติดตาม จาก Social Network ใน ระดับประชาชน เพื่อตอบ สนองเรื่องร้องเรียนและเผยแพร่ ความรู้ให้ประชาชนใน เรื่องที่เกี่ยวข้อง	1) จำนวนเรื่องร้องเรียน หรือ การสอบถาม ได้รับการให้ บริการข้อมูล	75.00	130.00	100.00	100.00	กรมโยธาธิการและผังเมือง (กองเผยแพร่ และ ประชาสัมพันธ์)

หมายเหตุ : เป็นเพียงการประเมินกรอบงบประมาณในเบื้องต้นเท่านั้น ทั้งนี้ งบประมาณอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ตามข้อมูล รายละเอียดโครงการ รวมถึงสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต

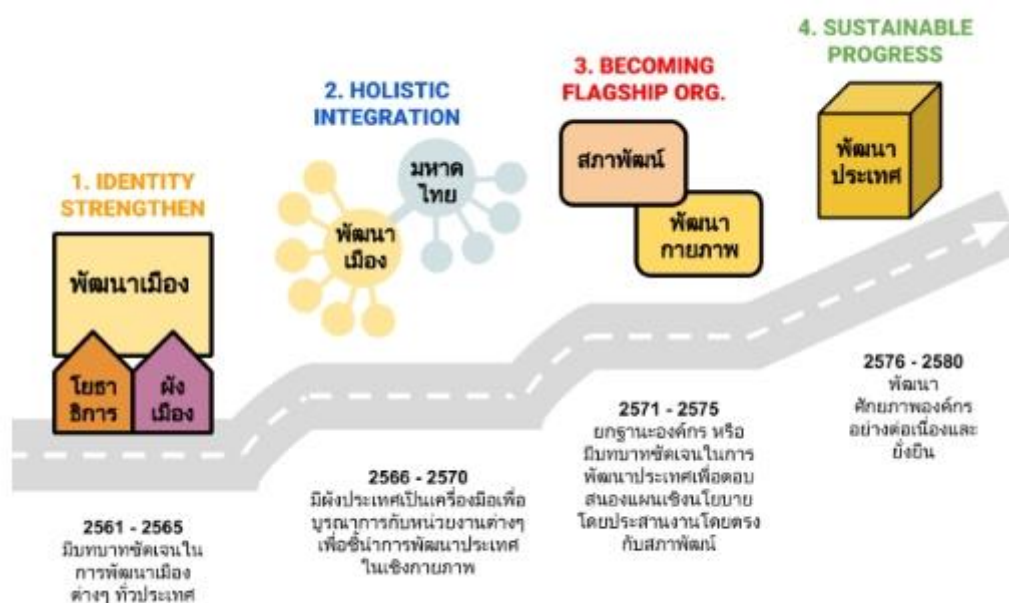
4.9 ทิศทางการพัฒนาสู่เป้าหมายตามยุทธศาสตร์ (Roadmap)

จากการวิเคราะห์บริบทองค์กรของคณะที่ปรึกษา ทั้งบริบทภายนอกประเทศ อันได้แก่ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของโลก (Megatrends) และกรณีศึกษาจากต่างประเทศ ของหน่วยงานที่มีภารกิจสอดคล้องกับกรมโยธาธิการและผังเมือง บริบทภายในประเทศ ได้แก่ นโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2561 และบริบทภายในองค์กรของกรมโยธาธิการและผังเมืองนั้น คณะที่ปรึกษาได้เสนอร่างวิสัยทัศน์ ที่ได้ปรับปรุงจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ และรับฟังความเห็นจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบกลุ่ม คือ **“กรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นองค์กรหลักด้านการพัฒนาเชิงกายภาพของประเทศและรักษาสีฟ้าธรรมาณะด้านการใช้สภาพแวดล้อมที่สร้างขึ้น”** โดยวิสัยทัศน์นี้ มีกำหนดระยะเวลา 20 ปี เพื่อให้สอดคล้องกับระยะของยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งคณะที่ปรึกษาได้ใช้เป็นแนวทางหลักในการพัฒนายุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมืองตามวัตถุประสงค์ของโครงการศึกษาวิจัยนี้

ทิศทางการพัฒนาสู่เป้าหมาย เพื่อเป็น “องค์กรหลัก” และยกระดับบทบาทองค์กรให้มีความสำคัญยิ่งขึ้นเหนือไปกว่าการพัฒนาเมือง ไปสู่การ “พัฒนาเชิงกายภาพ” ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาตินั้น แนวทางการพัฒนาควรมีการวางทิศทางอย่างชัดเจน ค่อยเป็นค่อยไปและมีความต่อเนื่อง โดยคณะที่ปรึกษา แบ่งขั้นตอนและ ระยะเวลาในการพัฒนาออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้

- 1) ขั้นเสริมสร้างเอกภาพและบทบาทที่เด่นชัดขององค์กร (ช่วงปี พ.ศ. 2561 - 2565)
- 2) ขั้นบูรณาการกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมบทบาทขององค์กรในการกิจระดับประเทศ (ช่วงปี พ.ศ. 2566 - 2570)
- 3) ขั้นยกฐานะองค์กรให้มีบทบาทในระดับประเทศ (ช่วงปี พ.ศ. 2571 - 2575)
- 4) ขั้นพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพขององค์กรอย่างต่อเนื่อง (ช่วงปี พ.ศ. 2576 - 2580)

ดังแผนภาพแสดงทิศทางการพัฒนาสู่เป้าหมายตามยุทธศาสตร์ ดังนี้

ภาพที่ 4.7 แผนภาพแสดงทิศทางการพัฒนาสู่เป้าหมายตามยุทธศาสตร์

1) ขั้นเสริมสร้างเอกภาพและบทบาทที่เด่นชัดขององค์กร (ช่วงปี พ.ศ. 2561 - 2565)

จากทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเป็นองค์กรหลักที่มีบทบาทสำคัญในระดับประเทศนั้น ขั้นแรกของการพัฒนา จะมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในปัจจุบัน สร้างผลงานขององค์กรให้เห็นบทบาทและจุดแข็งของกรมโยธาธิการและผังเมืองอย่างเด่นชัด เสริมสร้างศักยภาพบุคลากร และพัฒนาระบบเพื่อรองรับภารกิจที่จะตอบสนองบทบาทที่มากขึ้นของกรมโยธาธิการและผังเมืองในอนาคต

พันธกิจที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ของกรมโยธาธิการและผังเมือง ที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนางานองค์กรให้เป็นไปตามทิศทางดังกล่าว คือ **พันธกิจด้านการพัฒนาเมือง** ซึ่งจะสามารถเสริมความแข็งแกร่งและสร้างผลงานที่ทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่สื่อถึงการเป็นองค์กรที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคตได้

งานตามพันธกิจด้านการพัฒนาเมืองนั้น เป็นงานที่สามารถครอบคลุม และสร้างความเชื่อมโยงงานตามพันธกิจอีก 2 ด้าน คือ พันธกิจด้านการผังเมือง กับ พันธกิจด้านการโยธาธิการและการควบคุมอาคาร ให้เกิดการประสานเชื่อมโยงไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน ส่งเสริมให้เกิดการประสานงานระหว่างบุคลากรทั้ง 2 สาขาให้ได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ เกิดการพัฒนาความสามารถที่หลากหลาย และช่วยทำให้เกิดความเป็นเอกภาพในองค์กรมากยิ่งขึ้นจากการทำงานร่วมกัน

นอกจากนี้ สิ่งสำคัญที่กรมโยธาธิการและผังเมือง จะต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญอีกประการ คือ การพัฒนาระบบเพื่อรองรับภารกิจที่จะตอบสนองต่อบทบาทที่มากยิ่งขึ้นในระดับประเทศ การพัฒนาระบบนี้ ครอบคลุมถึง การพัฒนาระบบการจัดการ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินการด้านต่างๆ

ในช่วง 5 ปีแรกของการพัฒนาไปสู่เป้าหมาย กรมโยธาธิการและผังเมือง จะต้องมุ่งเน้นการดำเนินงานตามพันธกิจด้านการพัฒนาเมือง โดยดำเนินการโครงการพัฒนาเมืองและพื้นที่ต่างๆ ให้ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติในแต่ละประเด็นให้เกิดขึ้นในทางกายภาพอย่างเป็นรูปธรรม ยกตัวอย่างเช่น การพัฒนาพื้นที่เพื่อป้องกันปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ การพัฒนาเมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การพัฒนาเมืองสีเขียวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเมืองต้นแบบตามหลักการออกแบบสากลเพื่อคนทั้งมวล การพัฒนาเมืองต้นแบบการขออนุญาตอาคารโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

งานตามพันธกิจด้านการพัฒนาเมือง ดังตัวอย่างที่ยกไปข้างต้นนั้น จำเป็นต้องใช้ศาสตร์ทางด้านการวางผังเมือง ในการออกแบบลักษณะทางกายภาพของเมือง เพื่อรองรับเป้าหมายของแต่ละประเด็น เช่น การออกแบบพื้นที่เพื่อป้องกันปัญหาความไม่สงบ ย่อมมีวิธีการออกแบบเพื่อมุ่งขจัดความไม่เข้าใจของชุมชนต่างความเชื่อหรือต่างวัฒนธรรม การกำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอยู่อาศัยร่วมกันด้วยความสงบสุข การกำหนดพื้นที่แนวกันชน ลดพื้นที่สู่เสี่ยง สร้างความได้เปรียบในเชิงการทหารในกรณีเกิดความไม่สงบ สร้างความสะดวกในการอพยพ มีที่ป้องกันภัย หรือเข้าถึงสาธารณูปการต่างๆ เพื่อรักษาผู้ประสบภัยจากเหตุการณ์ความไม่สงบได้อย่างทันทั่วทั้งที่เป็นต้น เช่นเดียวกัน การวางผังเมืองเพื่อรองรับประเด็นตามยุทธศาสตร์ชาติอื่นๆ ย่อมต้องมีการออกแบบลักษณะทางกายภาพเพื่อส่งเสริมเป้าหมายโดยเฉพาะที่แตกต่างกันไป เมื่อมีการออกแบบวางผังเมืองตามพันธกิจด้านการผังเมืองแล้ว จึงดำเนินงานตามพันธกิจด้านโยธาธิการและควบคุมอาคาร โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เมืองและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นไปตามผังเมืองที่วางไว้

การดำเนินการที่มีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่องระหว่างงานด้านผังเมืองและโยธาธิการ เพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาเมืองนั้น จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความเป็นเอกภาพขององค์กร นอกจากนั้น หากดำเนินการโครงการในการพัฒนาเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็จะช่วยเสริมให้เห็นบทบาทที่เด่นชัดของกรมโยธาธิการและผังเมือง คือการดำเนินงานที่ต้องใช้ศาสตร์ที่ประสานกันทั้งด้านการวางผังเมือง การโยธาธิการที่ประกอบด้วยงานวิศวกรรม สถาปัตยกรรมและระบบต่างๆ เข้าไว้ด้วยกันเป็นหนึ่งเดียว เป็นอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของกรมโยธาธิการและผังเมือง ซึ่งมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอย่างครอบคลุมสามารถจะดำเนินการโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แตกต่างจากหน่วยงานอื่นๆ ที่อาจดำเนินการได้เฉพาะด้าน เช่น กรมทางหลวง กรมทางหลวงชนบท หรือกรมชลประทาน เนื่องจากอำนาจหน้าที่และบุคลากรของกรมโยธาธิการและผังเมือง สามารถดำเนินการโครงการที่ต้องอาศัยศาสตร์และองค์ความรู้ประสานกันอย่างรอบด้าน เป็นการพัฒนาเมืองและโครงสร้างพื้นฐานโดยใช้ศักยภาพของกรมโยธาธิการและผังเมืองให้เกิดการพัฒนาในเชิงกายภาพแบบองค์รวม ไม่เน้นเฉพาะในด้านใดด้านหนึ่ง

การดำเนินการที่จะต้องทำควบคู่กันไปในระยะ 5 ปีแรกของการสร้างเอกภาพและบทบาทที่เด่นชัดของกรมโยธาธิการและผังเมืองนั้น คือการเตรียมความพร้อมของระบบการจัดการ มุ่งเน้นพัฒนาฐานข้อมูลให้มีศูนย์กลางข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนเป็นหนึ่งเดียวไม่ซ้ำซ้อน มีการทบทวนปรับปรุงกฎหมายให้มี

ความทันสมัยและสถานการณ์ รวมถึงจะต้องเริ่มมีการนำเทคโนโลยีมาช่วยใช้ในการจัดการภายในองค์กรให้เกิดประสิทธิภาพ รวดเร็ว โปร่งใส มากยิ่งขึ้น บุคลากรมีความคุ้นเคยไปจนถึงมีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยี เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาในระยะต่อไป

กล่าวโดยสรุป การดำเนินการในช่วงระยะ 5 ปีแรกนี้ กรมโยธาธิการและผังเมือง จะต้องมุ่งสลายช่องว่างระหว่างสาขางานด้านผังเมืองและด้านโยธาธิการ ด้วยความร่วมมือร่วมใจสร้างผลงานใน “การพัฒนาเมือง” ให้เกิดผลลัพธ์เป็นรูปธรรมให้มากที่สุด เพื่อให้ทุกภาคส่วนเห็นถึงบทบาทที่สำคัญ ว่ากรมโยธาธิการและผังเมืองนั้น มีอำนาจหน้าที่โดยตรงตามกฎหมาย มีบุคลากรที่มีความพร้อมและประสบการณ์ มีความรู้แบบองค์รวม มีความเชี่ยวชาญอย่างรอบด้าน สามารถผลักดันงานตามยุทธศาสตร์ชาติให้เกิดผลได้จริงด้วยการพัฒนาเชิงกายภาพ โดยเป้าหมายของการพัฒนาองค์กรในขั้นนี้ กรมโยธาธิการและผังเมือง ควรมีผลงานโครงการพัฒนาเมืองต่างๆ ครอบคลุมทุกประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ และกระจายการพัฒนาเมืองไปในจังหวัดต่างๆ หลายๆ เมืองทั่วประเทศ ควบคู่ไปกับการวางผังเชิงกายภาพ (Physical Master Plan) เพื่อพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติที่ได้กำหนดเป็นแนวทางไว้ในเชิงนโยบาย (Conceptual Plan) เป้าหมายของทิศทางการองค์กรในขั้นนี้ แม้ว่าการปรับโครงสร้างองค์กร การควบรวมกรมหรือการยกฐานะองค์กร อาจจะยังไม่เกิดขึ้น แต่คณะที่ปรึกษามีความเห็นว่า กรมอาจปรับเปลี่ยนชื่อ เพื่อให้เกิดการรับรู้และเข้าใจที่ชัดเจนต่อบทบาทของกรมมากขึ้น เป็น “กรมการพัฒนาเมือง” ในที่สุด

2) ขั้นตอนการกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อเสริมบทบาทขององค์กรในการกิจระดับประเทศ (ช่วงปี พ.ศ. 2566 - 2570)

เมื่อกรมมีการดำเนินงานอย่างเป็นเอกภาพ มีบทบาทที่ชัดเจนและมีศักยภาพแข็งแกร่ง ซึ่งพิสูจน์ได้โดยการดำเนินการโครงการพัฒนาเมืองต่างๆ แล้วในขั้นแรก มีการเตรียมความพร้อมของบุคลากร การจัดการ และเทคโนโลยีที่จะมาเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน รวมทั้งมีผังเชิงกายภาพในการพัฒนาประเทศที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติแล้ว ในขั้นที่ 2 นี้ กรมจะต้องเริ่มพัฒนาบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมหรือเป็นเจ้าภาพในการเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม และอาจพัฒนาไปถึงการขึ้นนำการดำเนินงานของหน่วยงานอื่นให้เป็นไปตามผังเชิงกายภาพในการพัฒนาประเทศที่ได้จัดทำไว้

ทิศทางขององค์กรในขั้นนี้ กรมจะเริ่มยกฐานะมีบทบาทในการพัฒนาประเทศที่ชัดเจนขึ้น โดยอาศัยจุดแข็ง คือ อำนาจหน้าที่ที่ชัดเจนและการอยู่ภายใต้กระทรวงมหาดไทย ซึ่งสามารถทำให้การดูแลกำกับและประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นไปได้อย่างใกล้ชิด เพื่อให้กรมสามารถใช้ ผังเชิงกายภาพในการพัฒนาประเทศ เป็นเครื่องมือในการขึ้นนำการพัฒนา และประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องได้ ทั้งหน่วยงานภายใต้กระทรวงเดียวกัน หรือ การประสานงานระหว่างกระทรวง

เป้าหมายของการพัฒนาองค์กรในขั้นนี้ กรมยังคงเป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงมหาดไทย แต่จะมีบทบาทที่มากขึ้นในระดับของการพัฒนาประเทศ เป็นกรมที่มีอำนาจหน้าที่ดูแลกำกับการพัฒนาประเทศด้วยเครื่องมือสำคัญ ที่ยึดโยงการพัฒนาเชิงกายภาพของประเทศให้สอดคล้องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเป็นเริ่มมีภาพที่ชัดเจนของการเป็น “องค์กรหลัก” ที่มีบทบาทสำคัญในการ “พัฒนาประเทศ”

ซึ่งกรมสามารถเป็นแกนนำในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ของภาครัฐ ให้เกิดการพัฒนาประเทศตามทิศทางที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และในขั้นนี้ อาจมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะขึ้นโดยอยู่ในฐานะเทียบเคียงกับสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อทำงานควบคู่กันในการพัฒนาประเทศ โดยการรับนโยบายมากำหนดเป็นผังการพัฒนาในเชิงกายภาพให้สอดคล้องกัน และในหน่วยงานนี้จะต้องมีบุคลากรของกรมโยธาธิการและผังเมือง (หรือ กรมการพัฒนาเมือง) ดำรงตำแหน่งที่สำคัญในการบริหาร เนื่องจากมีความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์รอบด้านในการพัฒนาเมืองและประเทศ ไม่ได้เชี่ยวชาญเฉพาะเพียงด้านใดด้านหนึ่ง

3) ขัณยฐานะองค์กรให้มีบทบาทในระดับประเทศ (ช่วงปี พ.ศ. 2571 - 2575)

การพัฒนาในขั้นที่ 3 นี้ เป็นช่วงที่ได้มีการดำเนินการพัฒนาเชิงกายภาพตามผังประเทศมาแล้วในขั้นที่ 2 ซึ่งการพัฒนาดังกล่าว จำเป็นจะต้องอาศัยการบูรณาการจากหน่วยงานหลายๆ ภาคส่วน เข้ามาประสานงานร่วมกัน ทำงานไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อตอบสนองนโยบายและยุทธศาสตร์ได้ ขณะเดียวกันสถานการณ์ของประเทศไทย และโลกในช่วงระยะ 10 ปีหลังจากนี้ ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ ขาดแคลนแรงงาน เทคโนโลยีมีความก้าวหน้ามากขึ้นอย่างรวดเร็ว ขณะที่ปริกาษาจึงประเมินสมมติฐานจากสถานการณ์ดังกล่าวว่า หน่วยงานภาครัฐจะได้รับผลกระทบการขาดแคลนบุคลากร จนส่งผลให้ประเทศไทยต้องมีการปรับโครงสร้างการบริหารในระดับประเทศในที่สุด ดังนั้น หากกรมสามารถดำเนินการพัฒนาองค์กรตามขั้นที่ 1 และ 2 ได้ก็จะเป็นไปได้อย่างดีที่องค์กรจะได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นกระทรวง โดยผนวกรวมเข้ากับกรมที่มีงานสอดคล้องเกี่ยวข้องกัน หรือยังคงอยู่ภายใต้กระทรวงมหาดไทยแต่เติบโตเป็นกรมที่ใหญ่ขึ้น และมีบทบาทที่สำคัญในการชี้นำการพัฒนาในเชิงกายภาพของประเทศ

4) ขัณยพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพขององค์กรอย่างต่อเนื่อง (ช่วงปี พ.ศ. 2576 - 2580)

การพัฒนาในขั้นที่ 4 ของกรมโยธาธิการและผังเมืองในเวลานั้น อยู่บนสมมติฐานของคณะที่ปรึกษาว่า กรมได้บรรลุเป้าหมายการยกระดับฐานะและบทบาทของกรมให้เป็นองค์กรหลักในการพัฒนาประเทศในเชิงกายภาพแล้ว การพัฒนาในขั้นนี้จึงมุ่งเน้นการติดตาม ประเมินผล และพัฒนาศักยภาพขององค์กรอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านบุคลากร เทคโนโลยีและการจัดการ เพื่อให้เป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมและมีประสิทธิภาพในการดำเนินการกิจสำคัญในการพัฒนาประเทศและเกิดความยั่งยืนขององค์กรต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2559) ยุทธศาสตร์การพัฒนาก่อสร้างไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579).
กองแผนงาน. (2555) แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี (2555 - 2558). กรมโยธาธิการและผังเมือง.
กระทรวงมหาดไทย
กองแผนงาน. (2559) แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี พ.ศ. 2559 - 2562. กรมโยธาธิการและผังเมือง.
กระทรวงมหาดไทย
กองแผนงาน. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมที่ดี. กรมโยธาธิการ
และผังเมือง. กระทรวงมหาดไทย
คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2560) (ร่าง) ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579). สำนักงาน
คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2560) แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-
2564). สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
นวัตน์ การเกษ และวรกรันยา คุณากรวิรุฬห์ (2559) การพัฒนามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีเข้าสู่
อุตสาหกรรม 4.0. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
วิลาส สมิทธิฤทธา. (2559) สำนักนโยบายและวิชาการกระจายเสียงและโทรทัศน์.
สำนักนโยบายและแผน. (2560) แผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2560 - 2564.สำนักงาน
ปลัดกระทรวงมหาดไทย.
Americas Market Intelligence. (2013) The Urbanization Megatrend and How It Will Change
Your Business.
Cannix Yau. (2019) Central-Wan Chai Bypass inspires call for air purification systems across
other high-traffic zones in Hong Kong. South China Morning Post.
Margaret Walls. (2007) Transfer of Development Rights in U.S. Communities. University of
Maryland– Baltimore County, and Resources for the Future.
National Research Council (NRC), 2006. Surface Temperature Reconstructions For the Last
2,000 Years. National Academy Press, Washington, D.C
Rachel Burger. (2017) How "The Internet of Things" is Affecting the Construction Industry.
Resources for the Future (2007) Transfer of Development Rights in U.S. Communities
:evaluating program design, implementation, and outcomes. Resources for the Future NW Washington,
DC
Stephen Chen. (2018) China builds 'world's biggest air purifier'. South China Morning Post.
United Nations Environment Programme (2017) Towards a Pollution-Free Planet Background

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. เอกสารประกอบการประชุมรับฟังความคิดเห็น

เอกสารประกอบการประชุมรับฟังความคิดเห็น โครงการศึกษาบริบทองค์กร เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง

ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี

1. ความมั่นคง
 - 1.2.3 การสร้างความปลอดภัยและความสันติสุขอย่างถาวรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ความสามารถในการแข่งขัน
 - 2.4.2 สร้างและพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ
3. การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
 - 3.5.3 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี
4. การสร้างโอกาสความเสมอภาค และเท่าเทียมทางสังคม
 - 4.2.1 พัฒนาศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค
 - 4.2.3 จัดระบบเมืองที่เอื้อต่อสังคมสุขวัย
5. การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
 - 5.1.3 อนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำ
 - 5.2.3 ขยายฝั่งทะเลได้รับการป้องกัน
 - 5.4.1 จัดทำแผนผังเมืองเพื่อการพัฒนาเมือง
 - 5.4.2 พัฒนาระบบน้ำอย่างยั่งยืน
 - 5.5.1 จัดการน้ำเชิงบูรณาการทั้งระบบ
 - 5.5.4 ลดความเข้มข้นการใช้พลังงาน
6. การปรับสมดุลและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการภาครัฐ
 - 6.1.2 ภาครัฐมีความเชื่อมโยงในการให้บริการสาธารณะต่างๆ ผ่านการนำเทคโนโลยี ดิจิทัลมาประยุกต์ใช้
 - 6.2.1 ยุทธศาสตร์ชาติเป็นกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ
 - 6.3.1 ภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสม
 - 6.3.3 ส่งเสริมการกระจายอำนาจ ให้อำเภอ
 - 6.4.1 องค์การภาครัฐมีความยืดหยุ่น
 - 6.4.2 ปรับระบบราชการให้ทันสมัย
 - 6.5.1 ภาครัฐมีความคล่องตัว
 - 6.7.1 กฎหมายเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง
 - 6.7.3 บังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

4. การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
5. การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน
6. การบริหารจัดการในภาครัฐ การ ป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบ และ ธรรมภิบาล
7. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์
8. การพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม
9. การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ

3. แผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ 23 แผน

- แผนแม่บทที่ 6 - แผนแม่บทประเด็นการพัฒนาพื้นที่และเมืองนำร่องอัจฉริยะ
- แผนแม่บทที่ 7 - แผนแม่บทประเด็นโครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล
- แผนแม่บทที่ 9 - แผนแม่บทประเด็นเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
- แผนแม่บทที่ 19 - แผนแม่บทประเด็นการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ

4. แผนปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน

- แผนปฏิรูปที่ 4 แผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม
- ประเด็นการปฏิรูป การปรับปรุงกฎหมายที่ล้าสมัย
 - ประเด็นการปฏิรูป การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน
- แผนปฏิรูปที่ 5 แผนปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ
- ประเด็นการปฏิรูป การเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน
- แผนปฏิรูปที่ 6 แผนปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ประเด็นการปฏิรูป ระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - ประเด็นการปฏิรูป ปฏิรูปการผังเมือง
- แผนปฏิรูปที่ 10 แผนปฏิรูปประเทศด้านพลังงาน
- ประเด็นการปฏิรูป การใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน (Building Energy Code: BEC) และการใช้มาตรการบริหารจัดการพลังงาน (ESCO)
- แผนปฏิรูปที่ 11 แผนปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ
- ประเด็นการปฏิรูป ตั้งศูนย์การเผยแพร่ความรู้เรื่องเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน

5. แผนยุทธศาสตร์ กระทรวงมหาดไทย

1. การเสริมสร้างความสงบ เรียบร้อยและความมั่นคงภายใน
4. การเพิ่มศักยภาพ การพัฒนาสภาพแวดล้อมสู่อนาคต
2. การพัฒนาภูมิภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

6. ประเด็นเร่งด่วน 15 ประเด็น

6. โครงการบรรเทาภัยพิบัติทางน้ำแบบบูรณาการ (QuickWin)

6 กลยุทธ์จากแผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมืองระยะ 20 ปี

1 ด้านการสร้างเสริมความมั่นคงของชาติ 1.1 แผนงานเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ 1.2 แผนงานพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังหัวขัดชายแดนภาคใต้ 1.3 แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อป้องกันอาณาเขตและรักษาดินแดนของชาติ	2 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอย่างเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 2.1 แผนงานเสริมสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 2.2 แผนงานจัดการผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสถานะภูมิอากาศและภัยพิบัติ	3 ด้านการสนับสนุนการพัฒนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพการแข่งขันทางเศรษฐกิจ 3.1 แผนงานจัดทำผังประเทศเพื่อการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานให้สอดคล้องกับแผนงานเชิงนโยบาย (National Physical Development Plan) 3.2 แผนงานเพิ่มศักยภาพของเมืองโดยการพัฒนาเมือง 3.3 แผนงานเสริมสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวและบริการ 3.4 แผนงานพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ	4 ด้านการเสริมสร้างพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในสังคมอย่างเท่าเทียม 4.1 แผนงานสนับสนุนพัฒนาเมืองสำหรับทุกคน (City for All) 4.2 แผนงานส่งเสริมและกำหนดแนวทางการโอนสิทธิการพัฒนาพื้นที่ (Transfer of Development Rights : TDR)	5 ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการดำเนินการ 5.1 แผนงานส่งเสริมประสิทธิภาพการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน 5.2 แผนงานสนับสนุนเครื่องมือทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการออกแบบวิศวกรรมและสถาปัตยกรรมสำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพ 5.3 แผนงานจัดตั้งศูนย์วิจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมการออกแบบ วัสดุและการก่อสร้าง (DPT Innovation Center)	6 ด้านการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวภายในและบูรณาการกับหน่วยงานราชการอื่น 6.1 แผนงานพัฒนาบุคลากรภายในกรมโยธาธิการและผังเมือง 6.2 แผนงานการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน (DPT Ambassador) 6.3 แผนงานการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการเผยแพร่องค์ความรู้ (DPT KM Contribution) 6.4 แผนงานส่งเสริมเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการและการเข้าถึงจากประชาชน (DPT ACCESS)
--	---	--	--	---	--

HIGHLIGHT PROJECTS

National Physical Master Plan

โครงการผังพัฒนาเชิง
กายภาพในระดับประเทศ

One DPT

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพภูมิ
สารสนเทศกลาง กรมโยธาธิการ
และผังเมือง

Mega Facilities

โครงการสาธารณูปโภคระดับ
มหภาคเพื่อป้องกันและรองรับ
ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง
สภาวะภูมิอากาศ

BIM-based Project Management System & E-Permit Pilot Project

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพในการ
ออกแบบ จัดการ และควบคุมอาคาร
ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศเมือง และ
พัฒนาเมืองต้นแบบนำร่องการขอ
อนุญาตอาคารด้วยแบบจำลองจาก
เทคโนโลยีสารสนเทศอาคาร

City for All

โครงการพัฒนาเมืองต้นแบบที่ได้
รับการออกแบบตามหลักการการ
ออกแบบเพื่อคนทั้งมวล
(Universal Design)

Smart City

โครงการส่งเสริมการพัฒนาและ
จัดการเมืองอัจฉริยะในจังหวัด
พื้นที่เป้าหมาย

Sustainable Green City

โครงการพัฒนาเมืองต้นแบบ
สำหรับคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ
สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

DPT Construction Technology Center

โครงการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีและ
นวัตกรรมก่อสร้าง กรมโยธาธิการ
และผังเมือง

คณะผู้จัดทำ

รองศาสตราจารย์ ดร.พนิต ภูจันดา	หัวหน้าโครงการ
รองศาสตราจารย์ ดร.วีระศักดิ์ ลิขิตเรืองศิลป์	ผู้เชี่ยวชาญทางวิศวกรรมโยธา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พร วิรุฬห์รักษ์	ผู้เชี่ยวชาญทางสถาปัตยกรรม
รองศาสตราจารย์ ดร.พรรณชฎา ศิริวรรณบุษย์	ผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนและยุทธศาสตร์ระดับองค์การ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุญ ศรีสรพรพิชญ	ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์
นางสาวอมรรัตน์ เดชอุดมทรัพย์	ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม
นายจิรวัฒน์ ชีพสมล	ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสวกชัย ตั้งอร่ามวงศ์	นักวิจัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศุภวัฒน์ หิรัญธนวิวัฒน์	นักวิจัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภมรเทพ อมรวนิชย์กิจ	นักวิจัย
นายประพันธ์ศักดิ์ รักษ์ไชยวรรณ	นักวิจัย
นางสาวอรورا ขุนเสวี	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาว เพ็ญฉัตร เศรษฐ์เลาห์	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาว ญัฏฐ์วิภา รุ่งเรืองธนาผล	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาว จิตา ชินสมบุญ	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาว นรมณ อุไรเลิศประเสริฐ	ผู้ช่วยนักวิจัย
นางสาว มณัญชา เพ็ญพล	ผู้ช่วยนักวิจัย

แผนปฏิรูปราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561 - 2565)
ตามกรอบแผนปฏิบัติการกรมโยธาธิการและผังเมือง
โครงการศึกษาบริบทองค์กร เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์กรมโยธาธิการและผังเมือง

จัดทำโดย
ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาคารวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ชั้น 4
ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน
กรุงเทพมหานคร 10330